

Andrei Ursu – Mădălin Hodor – Roland O. Thomasson

„Ki lőtt belénk 22-e után?”

**Tanulmány az 1989. decemberi román forradalom
áldozataival kapcsolatos bűnösségekről***

Az 1989. decemberi román forradalom 29 év után is – látszólag – zűrzavaros maradt, az igazság fokozatosan elhalványodik, a közbeszéd pedig tele van összeesküvésekről szóló és revizionista narratívákkal. Nemrég a főügyésznek a nyomozások állásával kapcsolatos egyik közleménye csak egy „diverzionista jelenséget” és egy „terrorista pszichózist” jelölt meg a forradalom áldozataihoz vezető fő tényezőként, szinte teljesen figyelmen kívül hagyva mind a terroristák jelenlétét, mind a ceausizta Szekuritáté szerepét a december 22-e utáni eseményekben. De gazdag történelmi anyag és elegendő jogi bizonyíték (dokumentumok és tanúvallomások) létezik, ezek közül sok még az ügyészek asztalán lévő nyomozati aktákban is szerepel, melyek azt bizonyítják, hogy a forradalom nem volt annyira kusza. Ezzel a tanulmánnyal olyan forrásanyagokat kívánunk nyilvánosságra hozni, melyeket részben ellepleztek, részben egyszerűen belefajtottak egy masszív dezinformációs kampányba. A közvetlen résztvevők elfeledett vallomásairól, a CNSAS archívumában megtalálható nemrég felfedezett Szekuritáté-dokumentumokról van szó. A következőkben bemutatott anyag, véleményünk szerint, teljesen más, világos és logikus értelmezést nyújt a forradalom idején elkövetett emberiség elleni bűncselekményekkel kapcsolatos felelősségekről, ellentétben azzal, amit az ügyészség közleménye sugall. Dicsé-

* *Forrás:* Andrei Ursu – Mădălin Hodor – Roland O. Thomasson: „Cine a tras în noi după 22” Studiu asupra vinovățiilor pentru victimele Revoluției Române din decembrie 1989. *Noua revistă de Drepturile Omului*. 2018, nr. 4, 5-128.

A kézirat 2018. december 10-én volt leadva. A fordítás a Magyar Kisebbség szerkesztősége és az EuroCom – Romániai Sajtófigyelő (eurocom.wordpress.com) együttműködésében valósult meg.

A fordítói és szerkesztői megjegyzéseket beillesztettük a lábjegyzetek közé, az eredeti lábjegyzetszámozás megváltozott.

retes, hogy a román igazságszolgáltatás végre elfogadja az emberiség elleni bűncselekmény jogi besorolást. De tragikus lenne, ha a bírók elfogadnák a szekusmisztifikációkat, és – ezáltal – felmentenék a Ceaușescu-rezsim fő elnyomó intézményét. Az egyik katonai ügyész nemrég azt mondta nekünk, hogy csak a »jogi igazságot« tudja bebizonyítani, a »történelmit« nem, egy állítólagos »bizonyítékhianyra« hivatkozva. A jelen tanulmány megmutatja, hogy a bizonyítékok léteznek. Sőt igen nagy mennyiségben. A jogi igazság rendelkezésre áll, és egybeesik a történelmi igazsággal és a kollektív emlékezettel. Vállalásához bátorságra és szakszerűsége van szükség, ahogy azt a bírók a Vișinescu-, Ficior-ügyben, Gheorghe Ursu gyilkosai és később a bányászjárás esetében már bizonyították. A különbség az, hogy a román forradalomnak több mint 1100 halálos áldozata és több ezer sebesültje volt. Ezért a bűnösök mentegetésére a tömegtájékoztató – és azon keresztül a törvény egyes embereinek a – megtévesztésére mozgósított erők is félelmetesek voltak. A Szekuritátának, a forradalom halottain kívül, „legendásító” apparátusa segítségével sikerült megalázó foltot ejtenie a román nép lelkiismeretén: azzal, hogy még azt sem tudjuk, „ki lőtt belénk 22-e után” (*az eredeti szövegben az 1990-es évek számos kormányellenes tüntetésén elhangzó, rímelő „cine a tras în noi după 22” szerepel – a ford.*). Ma a katonai ügyészekre hárul a feladat, hogy igazságot szolgáltatassanak az áldozatoknak, és egyben helyrehozzanak egy történelmi szégyent.

Egy sok kérdést felvető közlemény és egy hibás közvélekedés

A Legfelsőbb Semmítő- és Ítélszékhez (ÎCCJ) tartozó Ügyészség (PÎCCJ) Katonai Ügyészségi Részlege 2018. április 17-én a forradalom aktájában vád alá helyezte Ion Iliescu volt elnököt. Klaus Iohannis elnök április 13-án adott helyt az ügyészek bűnvádi nyomozásra vonatkozó kérdésének Ion Iliescu, Petre Roman és Gelu Voican-Voiculescu esetében. A Főügyészség jelentése szerint: „Az egységes vezetési parancsnokság (politikai-katonai szerv) kezdeményezőjeként és koordinátoraként, majd a (Legfelsőbb Katonai Tanácsot maga alá rendelő) CFSN [*hiba az eredeti szövegben!*] (*Nemzeti Megmentési Front Tanácsa – a ford.*) elnökeként Iliescu Ion olyan katonai jellegű lépéseket fogadott el és tett hivatalossá, melyek közül egyeseknek nyilvánvaló diverzionista jellegük volt. Iliescu Ion a teljes hatalom gyakorlása révén közbeléphetett volna a diverzionista jelenség megakadályozása érdekében, de ezt nem tette meg. A katonák és a felfegyverzett civilek körében paroxizmusig fokozott terrorista pszichózis, számos diverzionista jellegű katonai parancssal együttműködésben (általában éjszaka elrendelt katonai

csapatmozgások) számos esetben *baráti tűz kialakulásához, vagy olyan személyek tűz alá vételéhez vezetett, akik nem folytattak a forradalmi megmozdulással ellentétes tevékenységet*” [kiemelés tőlünk]. Az Ügyészség szerint Ion Iliescu a Nemzeti Megmentési Front Tanácsa tagjaként és elnökeként 1989. december 22-ével kezdődően „gyakorolta a központi végrehajtó és törvényhozó hatalmat”, egészen az 1989. december 27-i 2. sz. törvényerejű rendelet megjelenéséig, amikor megkapta az államfői szerepet. A katonai ügyészek az emberiesség elleni bűncselekmények miatt a továbbiakban bűnvádi eljárást kívántak folytatni Iosif Rus (t) altábornagy ellen, aki a tettek elkövetésekor a Légierő parancsnoka és a Legfelsőbb Katonai Tanács (CMS) tagja volt, és Emil Dumitrescu (t) admirális ellen, aki akkor sorhajókapitány volt.

A vizsgálat újrakezdését az összefoglaló módon a „Forradalom aktájának” nevezett ügyben a Legfelsőbb Semmitő- és Ítélszék Büntetőügyi Részlege Tanácsának 2016. június 13-i ülésén elfogadott 469. sz. határozatában (1483/1/2016. sz. iratsomó) döntötték el effektív módon. Az indokolás világosan szerepel a jogi szövegben: „A Legfelsőbb Semmitő- és Ítélszék melletti Ügyészség Katonai Ügyészi Részlegének 2015. október 1-i 11/P/2014. sz. rendeletével kibocsátott lezárási döntés – hivatalból történt – elemzése ahhoz a következtetéshez vezetett, hogy egyrészt ennek indokolása nem meggyőző, nem utal a benyújtott bizonyítékokra, másrészt pedig az ügyben nem zajlott effektív vizsgálat”. Az akkori főügyész leszögezte, hogy az ügyben „nem történt effektív vizsgálat”, ami maga után vonta a forradalom összes eseményével kapcsolatos vizsgálat nulláról történő újraindításának szükségességét. Példaképpen felsoroltak néhány tisztázatlan helyzetet, beleértve a december 21-i bukaresti megtorlással kapcsolatosakat is. Ez azt jelenti, hogy a főügyész mandátuma a december 22-e előtti megtorlásra is kiterjedt, melynek tetteit és tetteseit nem vizsgálták ki, és még kevésbé állították bíróság elé, tehát ezek nem tartozhatnak az ítélet hatálya alá.

Ahogy arra a tanulmányban rámutatunk, számtalan ilyenfajta cselekmény van, például Jászvásáron (Iași) a december 10–14. közötti időszakban, Temesváron a december 16–21. között, Bukarestben, Brassóban és Nagyszebenben pedig a december 21–22. között – ehhez társulnak még a Karánsebesen december 12–13. között történt események is – amelyek kimerítik az emberiesség elleni bűncselekmény tényálladékát. Ezeket a cselekményeket a törvény és a Legfelsőbb Semmitő- és Ítélszék 2016-os határozatában rögzített mandátumnak megfelelően kell kivizsgálni. Ha a katonai ügyészségi részleg jelen ügyre vonatkozó határozata nem terjed majd ki ezekre a cselekményekre is, hanem csak a december 22. utániakra fog vonatkozni, akkor ez téves jogalkalmazás és a főügyészi mandátum megsér-

tése. Ebben a feltételezett esetben nem beszélhetünk tényleges vizsgálatról a forradalom egész dosszióját illetően, ami a jelenlegi vizsgálatra vonatkozóan láthatóan elkerülte a közvélemény figyelmét.

Elegendő bizonyítékunk és érünk van arra, hogy az 1990-es években elindított vizsgálatoknak csak bizonyos felületes vétkességek feltárása és megállapítása volt a célja, így aztán sok tettet sohasem vizsgáltak ki, nem állapították meg helyesen sem a megtorlásban való részvétel intézményi szintjét, sem az azt meghatározó tényezőket, az események értelmezése pedig hiányos. Annál inkább kénytelenek vagyunk felhívni a figyelmet erre az aspektusra, mivel széles körben elterjedt az a benyomás, hogy a december 22-ét megelőző időszakra visszatérni már nincs sem elegendő ok, sem jogi lehetőség. Valójában, s ezt még egyszer hangsúlyozzuk, az erre az időszakra vonatkozó cselekmények, elkövetők és áldozatok esetében, bár emberiség elleni bűncselekményekről volt szó (és ezért elévülhetetlenek), nem indultak vizsgálatok, még kevésbé perek.

Hasonlóképpen, észre kell vennünk, hogy a jelenlegi vizsgálatot kizárólag olyan aspektusok pontosítása felé irányították (például: Ki vezette a hadsereget december 22-én 12:00 órától? Volt-e hatalmi úr? A diverzióban érintettek voltak a DIA [*Katonai Hírszerzési Igazgatóság - a ford.]* szervei? Ki koordinálta az elektronikus diverziót?), melyek egyenként fontosak, de nem biztosítják az események folyamatos, logikus és kronológiailag megalapozott magyarázatát.

Megmagyarázhatatlan módon hiányzik ebből a közleményből azok – legalább intézményi szintű – azonosítása, akik tényleg kifejtettek „**a forradalmi megmozdulással szembeni tevékenységeket**”, akik azt a „*diverziós jelenséget*” kezdeményezték, melyet Iliescu állítólag „*tényként elfogadott és hivatalossá tett*”, azokról, akik 22-e estéjén Bukarestben (és korábban Nagyszebenben, Temesváron és más városokban) tüzet nyitottak, s ezáltal „*terrorista pszichózist*” keltettek, nevezetesen **maguknak a terroristáknak és vezetőiknek** az azonosítása. Ez úgy fest, mintha egyik napról a másikra, vagy pontosabban mondva már a diktátornak a Központi Bizottság épületének tetejéről történt helikopteres menekülése után a román forradalomnak egyetlen ellenfele sem maradt volna, terroristák nem is léteztek, a forradalmárok pedig egymást gyilkolták (!).

Jelen tanulmány egy sor dokumentumot és elemzést mutat be, melyek – reményeink szerint – segíthetnek e bizonytalanságok tisztázásában. Erről a témáról már sokat írtak. Megfogalmaztak elméleteket, melyek fittyet hánynak a kollektív emlékezetnek. A szóban forgó közleményben szereplő értelmezések nagy része sok tekintetben ugyanebbe az olvasási paradigmá-

ba illeszkedik. Mivel ezeknek az elképzeléseknek egy része az összeesküvés-elméletek kategóriájába tartozik, bizonyosfajta visszhangra találva a média bizonyos – többek között online – részében, megpróbáljuk a régi karteziánus módszert követni, mindenben kételkedni és abból indulni ki, amit a jóérzés és a logika alapján vitathatatlan tényként kellene elfogadni.

Az események összefoglalása

Nyilvánvaló tény, hogy a forradalom idején mind Bukarestben, mind az ország más városaiban:

1. lövések dördültek, december 22-éig pedig más erőszakos megtorlási módszereket is használtak,

és hogy

2. áldozatok voltak: halottak, sebesültek és több száz megvert, önkényesen letartóztatott és vizsgálatnak alávetett forradalmár.

Az 1989. Decemberi Román Forradalom Intézete¹ (IRRD) becslése szerint, „a forradalomban elhunyt azonosított személyek száma 1290 volt, nevezetesen 1283 román állampolgár és 7 külföldi”. A más dokumentumokban említett számok hasonlóak, bár általában kisebbek.² Ezt a különbséget valószínűleg a két új áldozati kategória bevezetése okozza: azoké, akikről nem voltak „biztos adatok elhalálozásuk napját illetően” (112), és az 1989. decemberében elszenvedett sebesüléseik miatt 1990. január 1-e után elhunytaké (44), akiket az IRRD statisztikája, jogosan, az áldozatok teljes létszámához sorol. A más statisztikákkal (amelyek alapjául halotti bizonyítványok szolgálnak) való hasonlóságuk miatt, úgy véljük, hogy – legalábbis megközelítő adatként – használhatjuk az idézett dokumentumban szereplőket. Eltekintve néhány logikai és számtani hibától (például hogy a „halálok” kategória nem tesz különbséget a „lakásban meglőtt” és a „tarkón lőtt” között), néhány fontos elem következik a bemutatott táblázatokból. Ennek megfelelően a december 17–21. közötti időszakban, vagyis a temesvári megtorlás kezdetétől a diktatúra utolsó estéjéig 177 személyt gyilkoltak meg, akiknek döntő többsége civil volt. Ezek közül a temesváriak voltak a legtöbben (csak december 17-én 76 vértanú hős), őket a bukarestiek és a kolozsváriak követték (34, illetve 27 december 21-én elhunytá nyilvánított vértanú hőssel).

1 Marin, Valentin: *Revoluția Română din Decembrie 1989 în date statistice. Caietele Revoluției*, vol. 29–30, 2010, nr. 4–5, 86–97.

2 A Forradalmárok Ügyeivel foglalkozó Államtitkárság szerint 1142.

Nicolae Ceaușescu elmenekülése után drámaian nő az áldozatok száma. Az ország lakosságának többsége és a média számára ez „érthetetlennek tűnik”.³ Az 1989. december 22-i lövöldözéseknek 129 halottja volt, a legvéresebb napok pedig december 23-a és 24-e voltak (428, illetve 247 áldozat). Az ismert tényekből a következő összefüggéseket lehet még megállapítani:

- A civilek többségét agyonlőtték, sokakat közülük fejbe és hátba/tar-kón.

- A „tereken és utcákon” meggyilkoltakon kívül sok civilt a lakásukban és „a vállalat területén” lőttek meg.

- A „katonának” tekintettek közül a legtöbben a Nemzetvédelmi Minisztérium [*MAPN - a ford.*] sorkatonái, tiszthelyettesei, tisztjei (51) voltak.

- Az áldozatok közé tartozó „katonák” kategóriájának többi részét, kisebb számban, a „BM [*az eredetiben MI, magyar fordításban Belügyminis-terium - a ford.*] + Szekuritáté + Tűzoltók” jelentették.

- Az „azonosított tettesű” áldozatok száma az áldozatok teljes számá-nak kevesebb mint 10 százaléka.

- A Szekuritáté által agyonlötteként azonosított civilek száma állítólag 1 (egy) volt.

- A szekusok által agyonlötteként azonosított BM-sek és Szekuritátésok száma állítólag 2 (kettő) volt.

- Egyetlen olyan szekust sem találtak, aki a Nemzetvédelmi Miniszté-rium kötelékébe tartozó katonát lőtt volna agyon.

Az IRRD tanulmánya arra a következtetésre jut, hogy a gyilkosságok 127 azonosított elkövetője esetében az igazságszolgáltatás „vagy elutasítot-ta a büntetőügyi vizsgálatot, vagy szabadságvesztésre ítélte őket, de – sajnos – nem rendelkezünk elég adattal, hogy a történelem ítéletének vessük alá őket”⁴.

Így abba a helyzetbe hozták a román társadalmat, hogy 28 éven keresz-tül azt kérdezgesse, ki lőtt a Forradalom több mint 1200 halottjába és több ezer sebesültjébe? Ki verte, ki zárta be törvénytelenül és vizsgálta ki önké-nyesen, fizikai és lelki integritásuk megsértésével a temesvári forradalmáro-kat december 16-a és 22-e között, illetve a bukarestieket 1989. december 22. éjszakáján?

3 Lásd, például, a Digi TV 2016. december 18-i összefoglalóját, melynek címe, so-katmondóan, „A forradalom hősei, az irányított zűrzavar áldozatai?” volt: <https://www.digi24.ro/special/campanii-digi24/1989-anul-care-a-schimbata-lumea/1989-eroii-revolutiei-victime-ale-confuziei-dirijate-634657>

4 Marin: i. m.

Mindezek a cselekmények a súlyosságuk és annak révén, hogy beleillettek egy politikailag motivált, állami erők által gyakorolt, „közösség vagy jog által meghatározott emberi csoport”⁵ – nevezetesen a forradalmárok – ellen irányuló szisztematikus és általános megtorlásba, nyilvánvaló módon ki-merítik az emberiség elleni bűncselekményeknek az akkor hatályos büntetőtörvénykönyv 358. cikkelyében szereplő elemeit, illetve az embertelen bánásmód bűncselekménynek a jelenleg az emberiség elleni bűncselekményről szóló 439. cikk. 1. bek. a, e, g, i, j és k betűk alatt szereplő elemeit. A következő cselekményekről van szó:

a) személyek meggyilkolása;

e) olyan személy megkínzása, aki az elkövető őrizete alatt áll, vagy aki felett bármilyen módon ellenőrzést gyakorol, fizikai vagy lelki sérüléseket, illetve fizikai vagy lelki szenvedéseket okozva, melyek túllépik a büntetések nemzetközi jogban megengedett következményeit;

g) személyek fizikai vagy lelki integritásának megsértése;

i) a bebörtönzés vagy a szabadságtól való megfosztás bármilyen más súlyos formája, mely sérti a nemzetközi jog általános szabályait;

j) egy meghatározott csoport vagy közösség üldözése az alapvető emberi jogoktól való megfosztás vagy bizonyos jogok gyakorlásának politikai természetű okokból történő súlyos korlátozás által, [...];

k) más hasonló embertelen cselekmények, melyek nagy szenvedést, illetve a fizikai és lelki integritás sérülését okozzák.

Ezek a cselekmények bekövetkezésük időpontjában elévülhetetlenek voltak, mely elévülhetetlenség a bűncselekménynek az új büntetőtörvénykönyvben történt új szabályozásában is megmaradt.⁶

A fenti számok – bár nyilvánvalóan hiányosak – megerősítve a forradalom idején született vallomásokkal és felvételekkel, az eddig lezajlott perek aktaival, illetve az azokért a cselekményekért meghozott ítéletek számával, jelentik az első érvet amellett, hogy a román igazságszolgáltatás eddig sem az áldozatoknak, sem a román társadalom kollektív emlékezetének nem szolgáltatott igazságot. Utolsó reményként maradt a „Forradalom aktájá-

5 Lásd Eftimescu bíró különvéleményét a temesvári perben: „Miért kellett genocidiumnak minősíteni a cselekményeket” <http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/0227geno.htm> [letöltve 2018. december 6-án].

6 Lásd a Legfelsőbb Semmitő- és Ítéлőszék Ügyészsége Büntetőügyi Nyomozási és Kriminálisztikai Részlegének 2014. június 16-i 494/P/2013. sz. vádiratát a Vişinescu-ügyben.

nak” megoldása, mely pillanatnyilag – látszólag – a bűnvádi vizsgálat lezárásának szakaszában van a Katonai Ügyészségi Részlegen.

Ám a Főügyészség fentebb említett közleményéből, sajnálatos módon, az következne, hogy a december 22-e utáni forradalmárok csak „baráti tűz esetek” áldozataivá váltak, melyek „katonai jellegű lépésekből” következtek, ez utóbbiak közül egyesek „diverzionista jellegűek” lévén. Még az is következne, hogy az azokban az 1989. decemberi napokban történt közismert terrorista cselekmények (nevezetesen látszólag véletlenszerű, néha szimulált, de máskor pontos és áldozatokkal járó, rejtett állásokból, villákból, lakásokból és tetőkről végrehajtott lövések, melyek nyilvánvaló célja a pánikkeltés volt az utcára vonult emberek körében, hogy visszavonulásra készítsék őket) pusztán csak „terrorista pszichózis” szüleményei. Igaz, hogy a minden további nélkül a bűnösök felmentését szolgáló dezinformálási narratívák ostroma alatt ezek a cselekmények feledésbe merültek és egy kicsit zavarossá váltak. Lehetséges lett volna, hogy egy „22-én beiktatott új hatalom csúcsán” levezényelt „diverzió”, kizárólag „baráti tűz” révén, ahogy azt az Ügyészség közleménye állítja, 1200 személy meggyilkolásához és további néhány ezer sebesüléséhez vezessen?

A továbbiakban a meglévő bizonyítékok alapján megpróbálunk válaszolni erre a kérdésre. Azokat az érdekszférákat és módszereket is elemezni fogjuk, melyek a cselekményeknek e „titoklepel” alá rejtéséhez vezethettek, mely biztosította a valódi tettesek büntethetetlenségét – és amelyik nagymértékben továbbra is biztosíthatja azt.

Esettanulmány: A jászvásári események 1989. december 10–14-én

Az értelmiség ma szinte egyöntetűen elfogadja, hogy a román forradalom Temesváron kezdődött az 1989. december 15-éről 16-ára virradó éjszákán, az eseményeket kirobbantó szikrát pedig a kommunista hatóságok kudarcba fulladt kísérlete jelentette, hogy kilakoltassák Tőkés László lelkész abból az ingatlanból, melyben bérlőként lakott. Nyilvánvaló módon rendkívül erős érvek szólnak ezen álláspont mellett: a rezsim ellenzőjeként ismert református lelkész személyisége (Tőkés László CNSAS-archívumban megtalálható megfigyelési dossziéja nem kevesebb, mint 13 kötetet tartalmaz, 4990 lappal), az eredetileg a felekezeti feljebbvalóival kialakult konfliktus eszkalálódása, a helyi hatóságok és a Szekuritáté beavatkozása, a személyes harc nyílt antikommunista megnyilvánulássá változása, az elnyomószervek aránytalan reakciója és – nem utolsósorban – a futótűzként elharapódzó elégedetlenség jelentős számú személyt utcára vitt. Mindezek elengedhe-

tetlen alkotóelemei voltak ennek a helyi és spontán tiltakozásnak, amely körvonalazódott és tehetetlenségi erejénél fogva néhány nap alatt az egész országra kiterjedő forradalommal változott.

Anélkül hogy vitatnánk a Temesváron elindított tüntetések döntő hatását és – a kutatásnak ebben a stádiumában – megpróbálnánk érdemben újrafogalmazni a „román forradalom kezdetére” vonatkozó kérdést a poszt-decemberi történetírás szintjén, a valóság mégis arra kényszerít bennünket, hogy más, a Béga-parti városban lezajlott eseményeket megelőző történésekre is kitérjünk. Ezek közül a legismertebb alig egy nappal Tökés László bejelentett kilakoltatása előtt történt az ország másik végében, Jászvásáron. Itt 1989. december 14-én egy, a diktatórikus rezsimmel szemben álló csoport – többek között Ștefan Prutianu, Cassian Maria Spiridon, Vasile Vicol, Aurel Ștefanachi, Valentin Odobescu, Ionel Săcăleanu – megpróbált megszervezni egy nagyszabású antikommunista tüntetést. Konspiratív szervezetbe csoportosulva, melyet a szovjet térségben a „glasznoszty” és a „peresztrojka” hatására megjelent politikai szervezetek nevéből ihletődve Román Népi Frontnak (Frontul Popular Român – FPR) neveztek el, összeállítottak egy szöveget, melyet egyesek igazi „Jászvásári Kiáltvány”-nak tartanak, és amelyik a decemberi Forradalom első programadó dokumentuma. Ebben arra szólították fel a város polgárait, hogy „...vessünk véget a ceaușisza diktatúra által elszabadított terrornak, mely a reménytelenség küszöbére taszított egy egész népet. Mi maradtunk az utolsó ország Európában, melyben még mindig fennáll a hozzá nem értő és rosszindulatú vezetőség által felerősített sztálinista rémálom. (...) ezért minden jóhiszemű polgárt meghívunk a december 16-án, szombaton 18:00 órakor kezdődő tiltakozó demonstrációra, amire az Egyesülés (Unirii) téren kerül majd sor. Azt akarjuk, hogy a tüntetés tökéletes csendben történjen meg, 19:00 órakor pedig mindnyájan induljunk el a Művelődési Palota tere (Piața Palatului Cultural) felé, ahol a tüntetés véget ér, majd december 23-án ugyanabban az időpontban, ugyanazon a helyen találkozunk újra. Az utolsó tüntetés december 30-án, 18:00 órakor lesz, amikor követelni fogjuk Ceaușescu és családja eltávolítását az állam éléről. Felhívást intézünk a Hadsereghez, a Milíciához és a Szekuritáéhoz, hogy tanúsítsanak bátorságot, hazafiságot és politikai tisztánlátást, és támogassák a nemzet megmentésére irányuló akciónkat.” A tüntetést az „Ébredj román!” („Deșteaptă-te române!”) induló eléneklésével kezdték volna, majd több társadalmi kategória képviselői rövid totalitarizmusellenes, leleplező és jogkövetelő beszédet mondtak volna.

A tömegrendezvényt azonban megghiúsították az elnyomó szervek erőteljes fellépésével, melyek már rendelkeztek információkkal a szervezőkről és

szándékaikról, és melyek azonnal végrehajtották a „közrend és köznyugalom biztosítására vonatkozó közös cselekvési terv” rendelkezéseit. Az 1988. július 1-i 02600. számú belügyminiszteri utasítás szerves részét képező szóban forgó dokumentum részletesen leírta azokat a módszereket, melyekkel az ilyenfajta akciókat igyekeztek felszámolni. A Milícia bevetési szakaszaiból, a Szekuritáté biztonságimilícia alegységeiből, a Különleges Antiterrorista Harci Egység (Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă, USLA) és a Szekuritáté-csapatok antiterrorista védelmi szakaszaiból, a tűzoltói alegységekből és a Belügyminisztérium katonai iskoláiban létrehozott bevetési szakaszaiból álló bevetési erőket a Nemzetvédelmi Minisztériumnak alárendelt egységekhez és iskolákhoz tartozó alegységekkel és alakzatokkal, hazafias gárdákkal, sőt ifjúsági honvédelmi osztagokkal is ki lehetett egészíteni. Mindezeket az erőket a Belügyminisztérium és a Szekuritáté megyei felügyelőségeinek vezetői koordinálták, akik a politikai hatalom helyi képviselőjének, az első titkárnak voltak közvetlenül alárendelve. A Szekuritáté Jászvásáron már december 14-én megkezdte a kezdeményezők letartóztatását, a következő napokban pedig razziák és további letartóztatások történtek, különösen a város ipartelepén működő vállalatokban, ahol a szervezőmag létrejött, és ahol több munkás már jelezte csatlakozását a mozgalomhoz.

Bár ennek a Nicolae Ceaușescu ellen irányuló jászvásári nyilvános tüntetékísérletnek a létezését hevesen tagadták az utóbbi években, mind az eredeti tiltakozó csoporthoz tartozó személyek egy része, mind más visszaemlékezők és forradalmárok is, többségük rosszul értelmezett lokálpatriotizmusnak tartva azt, és főleg a volt Szekuritáté-tisztek, akik vagy megpróbálták lekicsinyelni az akciót, vagy azt inszинуálták, hogy azt maga a Szekuritáté szervezte provokációként, hogy azonosítsák a rezsimet ellenzőket, mi azon a véleményen vagyunk, hogy az események nagyon is autentikusak voltak. Ez magából a bevetési/védelmi erőknél a tüntetés tervezett helyszínén történt felvonultatásából következik, ami a legapróbb részletekig betartja az említett beavatkozási terv rendelkezéseit. Ráadásul két eddig ismeretlen dokumentumot is be tudunk mutatni állításunk alátámasztására, mindkettő a CNSAS-archívumában megtalálható dokumentációs anyagok tanulmányozásából származik.

Az első dokumentum a Operatív dossziék fondja (fondul informativ) I 203571. számú aktájában található, mely a Szekuritáté által „Csoport”-nak („Grupul”) elnevezett jászvásári szervezet tevékenységére vonatkozik. A Jász (Iași) IJS⁷ 2. Szolgálat (Gazdasági Elhárítás) által összeállított és

7 Inspectoratul Județean de Securitate [*Megyei Szekuritáté-felügyelőség – a ford.*].

a Szekuritáté vezetője, Ciurlău Constantin ezredes által engedélyezett egyik 1989. február 22-i „állapotfelfeljegyzés” („Notă de stadiu”) szerint, az aktát 1986. június 16-án nyitották meg a Jászvásári Nehézgépgyár (Combinatul de Utilaj Greu Iași) egyes alkalmazottainak „megismerése és nem megfelelő megnyilvánulásainak megelőzése céljából”. Az akció keretében megfigyelték között volna annak a csoportnak a magja, mely 1989 decemberében a meghiúsult Egyesülés téri tüntetést szervezte. Ebből minden kétséget kizáróan következik, hogy a Szekuritátának nem volt semmi köze az események kialakulásához, és azt semmilyen módon nem segítette elő, ellenkezőleg, a hatályban lévő jogszabályoknak megfelelően cselekedett, éppen azért fojtva el már kezdeti fázisában az akciót, mert már 1986 óta megfigyelte a szervezőket, és ismerte hevesen antikommunista jellemüket. Hasonlóképpen kiderül, hogy a „Csoport” tagjai már az akció kezdeményezése előtt jól ismerték egymást, hogy a diktatúrával szemben bíráló álláspontra helyezkedtek és ilyen jellegű tevékenységet folytattak. A nyilvános tüntetés megszervezésére irányuló ötletük nem volt egyéb, mint korábbi akcióik természetes folytatása, amit felerősített a belpolitikai helyzet radikalizálódása lévén, hogy a rezsim csökönyösen elutasította a legkisebb reformengedményt is, de a nemzetközi helyzet alakulása is.

A második dokumentum igazán sokatmondó, a származási helye, de főképp a tartalma miatt. A CNSAS-archívumában D 13906. leltári szám alatt szerepel Ștefan Alexie vezérőrnagy, az Állambiztonsági Főosztály [*Departamentul Securității Statului – a ford.]* államtitkára és a szóban forgó intézmény Vezetőségi Tanácsa Végrehajtó Bürójának (Biroul Executiv al Consiliului de Conducere) tagja hivatali előjegyzési naptára. Az Állambiztonsági Főosztály III. Igazgatóságának (Kémelhárítás) vezetője a következőket jegyezte fel 1989. december 10-én: „Utasítások Vlad. tbk. elvt. Jászvásári eset – a Front és más szervezetek”. Ebből a feljegyzésből, véleményünk szerint, két cáfolhatatlan következtetés származik. Elsősorban nagyon világosan következik, hogy a Szekuritáté vezetői tudtak egy forradalmi mag létezéséről Jászváron, előreláthatóan a szervezetük nevével („Román Népi Front”) is tisztában lévén. Másodsorban az Állambiztonsági Főosztály Végrehajtó Bürójában lezajlott ezen megbeszélésnek a dátuma, 1989. december 10-e, valamint az, hogy a Szekuritáté vezetője, Iulian Vlad utasításokat adott ki ezzel kapcsolatosan, még ha ezeket nem említi explicit módon is, az események későbbi lefolyását sugallják nekünk, és – bármilyen spekuláción túlmenően – megmagyarázzák az 1989. december 14-ére, a jászvásári Egyesülés térre tervezett tüntetés kudarcát.

A Iulian Vlad által kibocsátott utasítások lényegét egy másik, szintén a CNSAS-archívumában megtalálható dokumentumból tudjuk meg, nevezetesen az „USLA napiparancs-naplójából”, melyben 1989. december 9-én a következő bejegyzés szerepel: „1989. december 11–17. közötti időszakban Jászvásáron kerül sor a cselgáncs Dinamoviászra”, megemlítve azt a Különleges Antiterrorista Harci Egység kötelékébe tartozó 10 tiszthelyettest és egy tisztet, akiket oda kívántak küldeni. Tekintettel arra, hogy az 1989. november 8-i 0265. sz. napiparancsban az szerepel, hogy a Különleges Antiterrorista Harci Egység cselgáncscsapatának Nagyváradra kellett volna utaznia, ahova a Belügyminisztérium Politikai Tanácsa (Consiliul Politic) már kiírta a szóban forgó versenyt az 1989. december 7–9. időszakra, a helyszín és a dátum váratlan áthelyezése egyértelműen egybeesik az Alexia naplójában szereplő bejegyzéssel és a Jászvásáron zajló eseményekkel. Nyilvánvaló, hogy Iulian Vlad sportolói fedezéssel küldte őket Jászvásárra, hogy elfojtsanak egy esetleges lázadást, jelenlétüket pedig mind az Egyesülés téren lévő szálloda foglalási naplói, mind a szemtanúk is igazolják, akik látták őket a központi téren tevékenykedni. Íme, mennyire tisztázatlan a december 22-ét megelőző időszak minden aspektusa. Sőt. A cselekvési eljárás, mely a Szekuritatera jellemző volt, és amelyik szoros együttműködést feltételezett a Dinamo klubhoz tartozó sportolókkal, a december 22-e utáni időszakban is megismétlődött. Számos szemtanú beszélt bizonyos „sportolók” (lásd a nagyszebeni Rombac esetet) jelenlétéről olyan helyszíneken, ahol utólag terrorista cselekményekre került sor. Íme, egy újabb ok, amiért – véleményünk szerint – törvénysértő az a feltételezés, hogy többé nem kell vizsgálni az 1989. december 22-e előtti időszakot.

Esettanulmány: „A temesvári csoport”

A Forradalommal kapcsolatos eddigi perek, különösen a december 16–21-i „temesvári csoport” vádiratainak és aktáinak gondos olvasata egy válaszkezdetet adhat arra a kérdésre, hogy „ki lőtt belénk 22-e után?”, de azokra a sajtóban zajló misztifikációkra és igazságszolgáltatási cinkosságokra is, melyek eddig elrejtették a bűnösök többségének kilétét.

Íme, néhány példa az említett aktában szereplő vallomásokra. Eszerint „Grigorie Mihai tanú kijelentette, hogy az 1989. december 16-a estéjén és december 17-e délutánján lezajlott tüntetések, melyeken diktatúraellenes szlogeneket skandáltak, egészen addig békésen zajlottak, amíg *Milícia- és Szekuritáté*-alakzatokkal, valamint tűzoltójárművekkel fel nem léptek a tüntetők ellen (a Temesvári Csoport-iratcsomó, XV. köt. 284–288. lapjai).

„Ioana Ecaterina, Rusu Maria, Peric Viorel és Flocioiu Ioan tanúk szintén megerősítették, hogy 1989. december 16-a estjén és a 16-áról 17-ére virradó éjszakán a *Milícia- és Szekuritáté*-alakzatok *rendkívüli brutalitással* léptek fel a diktatúraellenes tüntetéseken résztvevőkkel szemben (XV. köt. 211., 252–253., 385–387. és 432–433. lapjai).

„Cojocarui Mihai és Avădanei Paul áldozatok a maguk részéről rámutattak arra, hogy 1989. december 17-e estjén, amikor a 700-as tér felől az Opera felé haladó tüntetők menetoszlopában vonultak, diktatúraellenes szlogeneket kiabálva, *2 civil által irányított katonai* kordon fogadta őket, akik felszólították őket és *automata fegyverekből tüzet nyitottak rájuk* (XV. köt. 155. lapja és XVI. köt. 49–50. lapjai)”.

„Botezatu Maricel [...] azonban megjegyezte, hogy a fegyvertűz, amivel fogadták őket, nem azok ellen irányult, akik kirakatokat törtek be és romboltak, hanem a tüntető tömeg ellen, őt is lövés érte a jobb karján (XV. köt. 403. lapja)”.

„[...] Bold Ionel Milícia-örrmester tanú megerősítette, hogy 1989. december 18-a reggelén, a *milicistákból és szekuritátés vagy határőrsapatokból* álló 8 harcrend létrehozása alkalmával Nuță Constantin tábornok arra utasította őket, hogy *„nyissanak tüzet a csoportokba gyülekező és szlogeneket skandáló állampolgárookra”* (XXI. köt. 116. lapja), amiből arra lehet következtetni, hogy [...] *elsősorban a tüntetők likvidálása volt a cél*”.

Ezeket a vallomásokat egy volt tiszt, Roland Vasilevici vallomása is megerősíti, a temesvári Szekuritáté I. Igazgatóságáról:

„Az Opera téri véget nem érő nagygyűlések kellős közepén a **Szekuritáté** felvetette bizonyos kifinomult kombinációk kezdeményezésének kérdését, amelyekkel beszivárogtatnának bizonyos tiszteket... a Forradalom vezetőinek soraiba, hogy »manipulálják« őket [...] kompromittálásuk érdekében, és ezáltal lefejezzék a Forradalmat. Ezúttal is [...] Tinu Radu őrnagy volt az elsőhegedűs. Még az életben maradt őrizetesei – az utcákról összegyűjtött és később a tömeg követelésére a börtönből kiengedett több mint kilencszáz fiatal – közé is beszivárogtattak néhány szekust, hogy a Forradalom ellen cselekedjenek. Még a tömegbe behajtó mentő is a Szekuritáté járműparkjához tartozott [...]. Ezzel párhuzamosan a [Szekuritáté] Felügyelőség székházába erőszakkal bevitték, gyakorlatilag az utcáról elraboltak egyes aktívabb tüntetőket, és elképzelhetetlen kínzásoknak vetették alá őket, amit a Lippai úti (Calea Lipovei) Szegények temetőjében lehetett látni.⁸ [...] Ez volt a szekusok előző napokon és éjsza-

8 A tanú, valószínűleg, a Hősök temetőjében ásott tömegsírba 1989. december 28-án kvázi titokban, a családok értesítése nélkül eltemetett halottakra utalt. 1990 janu-

kákon végzett munkájának az eredménye, amikor a felügyelőségen egyáltalán nem hunytak ki a fények, és az utcákra is kihallatszott volna a megkínzott áldozatok jajgatása, ha bárkinek is megengedték volna, hogy megközelítse a Leontin Sălăjan sugárúton lévő komor épületet [...]. Felülről, rejtékhelyekről, konspirált lakásokból lőttek, miközben a forradalmárok a diktátor leváltását követelték megszakítás nélkül, a »legszeretettebb fiú« Hitlerré retusált arcképet rázva. Az USLA-sok és egyes hozzájuk csatlakozó külföldi egyetemi hallgatók különleges lőszerrel lőttek, melyek a célponthoz ütközéskor újabb robbanásokat produkáltak. Nem számított, hogy a célpontok élők voltak!»⁹

A Romeo Bălan katonai ügyész által összeállított vádirat a következő vádlottakat tartalmazta: Macri Emil vezérőrnagy, Teodorescu Filip ezredes és Anastasiu Gabriel vezérezredes az Állambiztonsági Főosztály vezetője, a Vlad Iulian vezérezredes utasítására odaküldött Szekuritáté-tisztek egyik csoportjából; Ghircioaş Nicolae ezredes egy másik tisztcsoporttal a Milícia Főfelügyelőségéről, Nuță Constantin és Mihalea Velicu tábornokok vezetésével; Popescu Ion ezredes, a Belügyminisztérium Temes Megyei Felügyelőségének főfelügyelője, Sima Traian ezredes, a Temes megyei Szekuritáté vezetője és helyettesei, Atudoroaie Gheorghe alezredes és Radu Tinu őrnagy, Deheleanu Ion ezredes, a Temes megyei Milícia vezetője, valamint a helyettese is, Corpodeanu Ioan alezredes.

A vádiratban bűncselekményekként szereplő tettek

„1989. december 17-én, a vádlottak Temesvárra érkezése után, Ceaușescu Nicolae a volt RKP KB [*Román Kommunista Párt Központi Bizottsága, azaz Comitetul Central al Partidului Comunist Român, román betűszóval CC al PCR – a ford.*] Végrehajtó Politikai Bizottsága (Comitetul Politic Executiv) beleegyezésével úgy döntött, hogy lőfegyverek használatával fojtsák el a diktatúraellenes tüntetéseket. E határozat 1989. december 17-e estéjén, 18:00 óra környékén tartott telekonferencia keretében történt továbbítása nyomán **a fentebb említett vádlottak megkezdték a tüntetés letörését, azok a cselekmények pedig, melyekben ők azon az estén és az 1989. december 17-éről 18-ára virradó éjszaka során, valamint a következő napok-**

árjában, ezek exhumálásakor a rokonok megtekinthették a „bestiálisan bántalmazott [...], szétzúzott vagy meglőtt” testeket. Lásd <https://mariusmioc.wordpress.com/2010/10/07/groapa-comuna-din-cimitirul-eroilor-descoperita-in-ianuarie-1990/>

9 Vasilevici, Roland: *Piramida Umbrelor*, Editura de Vest, Timișoara, 1991, 60–61.

ban részt vettek, 94 személy meggyilkolásával, további 300 személy súlyos megsebesülésével és 23 személy eltűnésével jártak”.¹⁰

Macri Emil vádlott, az Állambiztonsági Főosztály Gazdasági Elhárítási Igazgatóságának volt vezetője

„[...] továbbította az alárendelt személyzetnek a diktatúraellenes tüntetés leverésére vonatkozó határozatot, és az alábbiak szerint megkezdte a végrehajtását:

- megszervezte a hírszerzési adatok begyűjtését a tüntetés helyszínéről, gazdasági létesítményekből és lakásokból; e célból utasításokat adott arra, hogy küldjék a Szekuritáté állományát a tüntetők közé, szakítsák meg a városi, településközi és nemzetközi telefonkapcsolatokat, hallgassák le a telefonbeszélgetéseket, hajtsanak végre megfigyelési műveleteket, telepítsenek mikrofonokat lakásokba és gazdasági egységekbe, sértsék meg a levéltitkot;

- elszigetelte a lakosságot a csapatok elhelyezésével, melyek lezárták a Temesvár megyei jogú város fő be- és kivezető útjait;

- beleegyezett a Szekuritáté- és Milícia-káderek hadi fegyverzettel és éleslőszerszel történő felfegyverzésébe, ily módon a Nuță Constantin és Mihalea Velicu által megszervezett és vezetett egységek **ezzel a fegyverekkel léptek fel a tüntetők ellen** 1989. december 17-e estéjén és a 18-ára virradó éjszaka;

- 1989. december 18-án engedélyezte a Milícia-, Szekuritáté- és határőr-erőkből álló 8 harcrend térképre helyezésére vonatkozó, Nuță Constantin és Mihalea Velicu tábornokok által összeállított tervet;

- részt vett 40 holttest eltulajdonításában a Temes megyei Kórház halottasházából, melyeket elszállítottak, és a bukaresti „Hamu” („Cenușa”) krematóriumban elégettek, ebből a célból pedig felvette a kapcsolatot Ganciu Gheorghével, aki a szóban forgó krematóriumért felelt.”¹¹

Sima Traian ezredes vádlott, a Temes megyei Szekuritáté vezetője

„tagja volt a Macri Emil tábornok által vezetett Szekuritáté-parancsnokságnak, ebben a minőségében pedig megszervezte a forradalom elfojtásához szükséges információk megszerzésére irányuló tevékenységeket, és elrendelte, hogy az alárendelt dolgozókat vonják be a **tüntetések vezetőinek azonosításába és semlegesítésébe**.

Ugyanezen vádlott átadta a **beosztottaktól szerzett** hírszerzési adatokat annak a parancsnokságnak, melynek tagja volt, folyamatosan tartotta a kap-

¹⁰ <http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioec/curteasup/docs/0202rech.htm> [letöltve: 2018. december 6-án].

¹¹ Ua.

csolatot Nuță Constantin tábornokkal, aki a **lakosság elleni megtorlási akciókat** koordinálta, és aki közreműködött a 40 holttest elégetés céljából történő eltulajdonítása és elszállítása megszervezésében.”¹²

Teodorescu Filip ezredes, a Kémelhárítási Igazgatóság vezetőjének helyettese, Anastasiu Gabriel alezredes, a Belügyi Hírszerző Igazgatóság vezetője, mindketten az Állambiztonsági Főosztálytól, Atudoroaie Gheorghe alezredes és Radu Tinu őrnagy, a Temes megyei Szekuritáté vezetőjének helyettesei, mindannyian vádlottak

„szintén tagjai lévén a Macri Emil tábornok által vezetett parancsnokságnak megszervezték a tüntetők soraiban végzett információszerzésre, a tüntetéseket kezdeményező és vezető személyek, valamint az ezekben az akciókban részt vevő külföldiek azonosítására irányuló akciókat. Ennek megfelelően:

– Radu Tinu őrnagy vádlott 14 területre osztotta Temesvár megyei jogú várost, mindegyikbe két-két tisztet küldött az említett adatok összegyűjtése érdekében, akik e célból beszivárogtak a tüntetők közé. [...]

Már a Temesváron 1989. december 16-án kirobbant békés, diktatúraellenes tüntetések kezdetétől Bălan Radu vádlott, az RKP Temes Megyei Bizottságának első titkára és Matei Ilie vádlott, az RKP KB titkára, a Belügyminisztérium Temes Megyei Felügyelőségének főfelügyelőjével – Popescu Ion ezredes vádlottal, a Szekuritáté vezetőjével, Sima Traian ezredes vádlottal és a megyei Milícia vezetőjével – Deheleanu Ion ezredes vádlottal együtt részt vettek a tüntetőkkel szembeni megtorlásban.

Ennek következményeként 1989. december 16-a estéjén a Milícia bevétési szakaszai, valamint a **Szekuritáté**- és tűzoltócsapatok alegységei **brutálisán megtámadták a tüntetőket**, akik ellen gumibotot, könnygázt és vízágyút vetettek be. Ezekkel az erőszakos tettekkel a két vádlott, akik megtagadták, hogy nyílt párbeszédet folytassanak a tüntetőkkel, kifejezték azt a nyilvánvaló szándékukat, hogy leverjenek bármilyen diktatúraellenes megmozdulást.

A brutális megtorló akciót a 1989. december 16-áról 17-ére virradó éjszaka is folytatták, szintén Bălan Radu és Matei Ilie vádlottak irányításával, az általuk adott utasításokat a »Belügyminisztérium Temes Megyei Felügyelősége által irányított csoport 1989. december 16/17-e éjszakájára vonatkozó információkról és tevékenységekről szóló feljegyzése« is megerősíti. [...]

Ennek megfelelően a gumibotokon, mérgező anyagokon, vízsugarakon és idomított kutyákon kívül, 1989. december 17-e estétől kezdve **éles-**

12 Ua.

lőszerezéssel ellátott fegyverzetet is bevetettek a tüntetők ellen, számos civil halálát vagy súlyos megsebesülését okozva. E célból felhasználták a Temes megyében rendelkezésre álló fegyveres erők összes kategóriáját (nemzetvédelmi minisztériumi, Milícia-csapatok, az Állambiztonsági Főosztály szervezeti felépítéséhez tartozó Szekuritáté-csapatokat is beleértve, valamint határőr-csapatok), más megyékből is hoztak egységeket; ezzel egyidejűleg a Belügy-minisztérium szervei folytatták a tüntetők őrizetbe vételét. [...]

A Coman Ion vádlott által vezetett kemény megtorló akciók 94 személy meggyilkolását és további több mint 300 súlyos megsebesítését eredményezték, 896 polgárt pedig őrizetbe vettek, akik közül sokakat megkínóztak és önkényesen kihallgattak.”¹³

Az [ügyész] elindítja a bűnvádi eljárást Popescu Ion ezredes és Sima Traian ezredes vádlottakkal szemben a Btk. 266. cikk. 1. bekezdésében szereplő jogtalan letartóztatás bűncselekményéért, a 33. cikk. a. betűje alkalmazásával, terhükre írva azt, hogy 1989. december 16-a estéjétől kezdve olyan utasításokat adtak ki, melyek alapján Temesvár megyei jogú város utcáiról több mint 200 személyt vettek őrizetbe és börtönöztek be törvénytörő módon.”¹⁴

A bíróság következtetései

Ami a temesvári megtorló cselekmények hatásait illeti,¹⁵ az alábbi következtetéseket mutatják be:

„Az iratcsomó bizonyítékaiból az derül ki, hogy az 1989. december 17-22. közötti időszakban 325 személyt lőttek meg lőfegyverrel, akik közül 72 elhalálozott, 253 pedig megsérült, a legtöbbjüknek létfontosságú szerveik sérültek, életüket csak az egészségügyi ellátás mentette meg, amiben részesültek. [...] [további] 29 abban az időszakban megsérült személy esetében, a törvényszéki orvosi látleletekből, a saját és a meghallgatott tanúk nyilatkozataival összevetve az következik, hogy a sérüléseket [...] fegyvertussal vagy más kemény tárgyval elkövetett ütéssel, szuronnal történt döféssel, eséssel, kutyaharapással és hasonlókkal okozták. [...] Mindezeket a bizonyítékokat összevetve a megölt személyek ruházatának állapotára vonatkozó jegyzőkönyvekkel és a mellékelt fényképekkel (III. köt. 1-93. lapok), a temesvári BM-kádereknek 1989. december 17-én, 18-án és 19-én szétosztott, tőlük 1989. december 22-én

¹³ Ua.

¹⁴ Ua.

¹⁵ <http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/0208efec.htm> [letöltve: 2018. december 6-án].

viSSZavett (X. köt. 525–543. lapok) fegyverekre és lőszerekre vonatkozóan a **Pantea Ambrozie műszakitiszt-helyettes naplójában** említett adatokra vonatkozó jegyzőkönyvekkel, valamint a fegyvert használó személyekre és a tevékenységi övezetükre vonatkozó bizonyítékok összességével [...] arra a következtetésre vezetnek, hogy az 1989. december 17-e és 22-e 13 óráig terjedő időintervallumban 325 személyt lőttek meg, akik közül 72 elhunyt a **Belügyminisztérium, az Állambiztonsági Főosztály és a Nemzetvédelmi Minisztérium káderei és csapatai lőfegyver-használata következtében.**

[...] Pocovnicu Paul, Grigorie Mihai, Dăncăneț Constantin, Băitan Constantin, Girjoabă Constantin, Duma Silvestru, Văcăruș Aurica tanúk (XV. köt. 272–274., 284–288., 293–296., 345–347., 382–383., 388–390. és 417–419. lapok), mint ahogy Ardelean Gheorghe, Cheptănaru Radu, Camciuc Viorel, Cojocaru Mihai, Chihaia Ioan, Rusu Ioan, Marian Traian, Jichici Mihai, Gherasim Doinița, Borcuiaș Ana, Moldovan Vasile, Szabó Ernő, Toda Angelica Aleodora, Berejovschi Doru, Popa Gheorghe, Merlușcă Ioan, Antal Imre, Suharu Anton, Costin Adrian és Benea Trofin áldozatok (XV. köt. 126., 133., 153., 155., 168., 198., 205., 206., 231., 234–235., 236–237., 243–244., 275–277., 289–292., 304–305., 456–458. és 472–474. lapok, XVI. köt. 88–91., 165–166. és 217–221. lapok) arról számoltak be, hogy Temesvár megyei jogú város számos övezetében, többek között a megyei kórháznál is, **civil ruhás személyek által irányított milicistákból álló alakzatok és Szekuritáté-csapatokból álló kordonok voltak, akiknek durva fellépése gyakran abban nyilvánult meg, hogy tüzet nyitottak a tüntetőkre, őrizetbe vették és ütötték őket, illetve a sebesülteket, azok kórházban történő kihallgatása során is [...].**

[...] az aktában található bizonyítékok azt is megerősítették, hogy a Szekuritáté- és a Milícia-kádereket 1989. december 17-e délutánja után éleslőszerszerrel ellátott pisztolyokkal és gépkarabélyokkal fegyverezték fel (...). Ennek megfelelően Constantin Gheorghe tanú, a **Különleges Antiterrorista Harci Egység szakaszának** – fegyverzetet kezelő – **tiszthelyettese** kijelentette, hogy azon a délutánon, tehát **azt a telekonferenciát megelőzően, melyen Ceaușescu Nicolae utasítást adott a fegyverhasználatra, 43 gépkarabélyt osztott ki éleslőszerszerrel** (XXI. köt. 27. lap), Pantea Ambrozie műszaki-tiszthelyettes, a BM-felügyelőség fegyver- és lőszerraktárának kezelője pedig kijelentette, hogy 1989. december 17-én, **az említett telekonferenciát megelőzően és 18-án a Szekuritáté-kádereknek és a Milícia-kádereknek nagyszámú gépkarabélyt osztott ki az azzal járó éleslőszerszerrel együtt** (XI. köt. 67. lap és a XXI. köt. 22–24. lapok).

[...] Vidican Mihai Florian **Szekuritáté-főhadnagy tanú**, aki 1989. december 17-e estéjén a felügyelőség lőszerraktárának őrzését biztosította, arról számolt be, hogy **a BM több civil ruhás kádere ismételten lőszert vételezett**

azon az estén, és arra a kérdésre, hogy mit kezdenek ennyi lőszerrel, egyikük azt válaszolta, hogy a tüntetők közé lőnek (XXI. köt. 199. lap) (...) Benghea Nicușor százados tanú megerősítette, hogy az 1989. december 17-éről 18-ára virradó éjszakán, megállított egy ARO-járművet, melyből automata lövéseket adtak le, ennek utasai – négy gépkarabéllyal felfegyverkezett civil ruhás személy – Szekuritáté-tisztként azonosították magukat (XXI. köt. 198. lap), Vlădilă Adrian százados tanú kijelentette, hogy ugyanazon az éjszakán, igazoltatás céljából leállítva több Dacia vagy ARO-járművet, melyben felfegyverzett civilek voltak, az utasok hol azt nyilatkozták, hogy a Milíciától, hol azt, hogy a Szekuritátétól vannak (XXI. köt. 202. lap) (...)

[...] Az ügyész által a Pantea Ambrozie műszaki-tiszthelyettes munkanaplójából származó megjegyzésekre vonatkozóan összeállított jegyzőkönyv, melyekből kiderül, hogy 561 Szekuritáté- és Milícia-kádernek osztott ki fegyvert és éleslőszert, ebből 1989. december 17-én 272-nek, 1989. december 18-án 120-nak, 1989. december 19-én pedig 169-nek (X. köt. 525–541. lapok);

[...] a BM-felügyelőség operatív akcióinak naplójából az következik, hogy a tüntetőkkel szembeni megtorló akciókban együttműködés és koordinálás létezett a Szekuritáté-szerv és a Milícia-szerv között, hogy a Milícia-dolgozók, mint ahogy a Szekuritáté-dolgozók is már 1989. december 17-étől a város minden övezetében tevékenykedtek, hogy a BM-dolgozók fegyvert használtak a tüntetőkkel szemben (...)

[...] az 1990. január 12-i S.201. sz. jegyzőkönyv[ből], amiből az következik, hogy a Szekuritáté- és Milícia-dolgozók fegyverzetének ellenőrzése során lőpornyomot találtak, ami azt bizonyítja, hogy használták a kapott fegyvereket (S.I. iratcsomó 164–169. lapok);

Az egyes vádlottak magyarázatát, hogy a lőpornyomok vagy a fegyverzet általuk történt átvétele előtti lövészetekről, vagy az utólag, a felügyelőségre 1989. december 22-én bejutott civilek által végrehajtott lövésekből származnak, nem lehet elfogadni, mert Pantea Ambrozie műszaki-tiszthelyettes azt nyilatkozta, hogy a raktárba csak megtisztított fegyverzetet fogadott be, és hogy a tüntetők behatolásakor sikerült bezárnia a raktárt (XI. köt. 67. lap, XXI. köt. 22–24. lapok), Demeter Ștefan ezredes és Caraivan Constantin alezredes tanúk pedig kijelentették, hogy a Nemzetvédelmi Minisztérium/Belügyminisztérium vegyesbizottság által megvizsgált fegyverek már 1989. december 25-e óta egy mindkét minisztérium képviselői által lepecsételt raktárban voltak (XXI. köt. 143 lap hátoldala és 257. lap)

[...] Az is kiderül, tehát, hogy az esetek nagy többségében a 325 áldozat agyonlövése vagy megsebesítése nem az automata módon, sorozatban végrehajtott lövés következménye volt, hanem bizonyos személyek szelektív megcé-

lozásának és háztetőkön vagy bizonyos épületek ablakaiban elhelyezkedő, a város különböző övezeteibe vonuló járművekben tartózkodó, vagy az automata fegyverekkel megfélemlítési célból sortűzeket leadó csapatok soraiba beszívárgó tapasztalt lövészek rájuk leadott egyedi lövésének a következménye.

Ugyanígy a 30. Szekuritáté-dandár tevékenységére vonatkozó két dokumentumfilm, e dandár harci cselekményeinek nyilvántartási naplója, a Szekuritáté- és Milícia-egységek és -alegységek használatára vonatkozó rendelkezések, [...] megerősítik azt a következtetést, hogy a szóban forgó vádlottak hozzájárultak [...] a tüntetők elleni löfegyverrel történő megtorláshoz.

Másrészről számos tanú vallomását [...], melyekből az következik, hogy [Sima Traian – a szerz.] **beosztottai** ismételten, löfegyverrel léptek fel a tüntetők ellen, áldozatokat produkálva (XXIV. köt. 55 hátlap – 64. lapok), összevetve azokkal a jegyzőkönyvekkel, melyekben lövésnyomokat állapítottak meg a Milícia- és **Szekuritáté-dolgozók** fegyverzetének ellenőrzésekor (X. köt. 525–541. l. és S.1-iratsomó 164–169. lapok), arra lehet következtetni, hogy ezek a vádlottak bűnösök azoknak a bűncselekményeknek az elkövetésében, melyek miatt elítélték őket.”

Szekuritáté – nyílt tisztázás, ab ovo

Ezek a következtetések, néhány RKP-s vezető és Milícia-tiszten kívül, egyetlen Szekuritáté-tiszt elítéléséhez vezettek: Sima Traian ezredest, a Temes megyei Szekuritáté vezetőjét 20 év börtönre ítélték emberölésért, emberölési kísérletért, jogtalan letartóztatásért (1991), a büntetést később 15 év börtönre mérsékeltek (1997), amiből csak hatot töltött le.¹⁶

Ennek ellenére, éppen a bíróság jelentős számú tanúvallomáson és írásos bizonyítékon alapuló következtetéseiből kiderül, hogy abban a megtorlásban, melynek során „meggyilkoltak 94 személyt és további több mint 300-at súlyosan megsebesítettek, 896 polgárt pedig őrizetbe vettek, akik közül sokakat megkínóztak és önkényesen kihallgattak”, közvetlenül, többek között „**löfegyverek használatával**” az **Állambiztonsági Főosztály káderei és csapatai is részt vettek**. Ilyen körülmények között az ebből következő jogos kérdés: miként lehetséges, hogy a ceausisza Szekuritáté mindezen **kimondott tettei** egyetlen elítélthez vezettek? Józanul nem feltételezhető, hogy Sima Traian játszotta el az **Állambiztonsági Főosztály összes „káderének**

16 https://adevarul.ro/locale/Timisoara/fostul-sef-securitatii-timis-nu-afla-niciodata-adevarul-revolutie-1_51c16a2dc7b855ff56a78632/index.htm [letöltve 2018. december 6-án].

és csapatának” a szerepét „a 325 áldozat agyonlövéséhez vagy megsebesítéséhez vezető esetekben”, „bizonyos személyek szelektív megcélozásával és egyedi lövések rájuk történő leadásával”, végigjárva a teljes parancsnoki láncot a Szekuritáté vezetőjétől, Iulian Vladtól a „háztetőkön vagy bizonyos épületek ablakaiban elhelyezkedő, a város különböző övezeteibe vonuló járművekben tartózkodó, vagy az automata fegyverekkel megfélemlítési célból sortűzeket leadó csapatok soraiba beszívárgó tapasztalt lövészek”-ig.

Ha már szóba került Ambrozie műszaki-tiszthelyettes naplója, álljunk meg két tisztnél, akik szerepelnek a listáin, nevezetesen Petru Pele alezredesnél, aki 1989 decemberében a temesvári Szekuritáté 1A Szolgálatának volt a vezetője. Szolgálati hatásköre a „Művészet-Kultúra” kérdéssel volt kapcsolatos, ebben a minőségében többek között írókkal is foglalkozott. A CNSAS-archívumában szereplő dokumentumok szerint aktív szerepet játszott a Herta Müllerből, Richard Wagnerből és William Totokból álló, „irodalmi tevékenységet folytató és államunkkal szemben ellenségesen viselkedő” csoport megfigyelésében. Ez a tiszt az 55. helyen található meg a listákon, azzal a megjegyzéssel, hogy egy BL 3023 sorszámú Kalasnyikov gépkarabéllyal, 4 tárral és 120 lőszerrel fegyverkezett fel 1989. december 17-én. Ugyanez a fegyver, azonos sorszámmal, az 1990. januári jegyzőkönyvben a lőpornyomos fegyverek között szerepel. Márpedig Petru Pelét sohasem kérdezték meg ezekről az aspektusokról. 1994. augusztus 20-án vonult vissza a Román Hírszerző Szolgálatról [*Serviciul Român de Informații - a ford.*], ezredesi rendfokozatban, egy Virgil Măgureanu állítólagos együttműködői iratcsomójával kapcsolatos botrány nyomán. Hasonlóképpen elkerülte a büntetést Rudolf Köpe (Cope) alezredes, aki a 118. helyen szerepel az átvételi listán (1989. december 17.) és a 23. az ellenőrzésin (1990. január 8.) a BH 4558 sorszámú gépkarabéllyal, valamint Viorel Vlădic százados, az átvételi listán a 71. (1989. december 17.) és az ellenőrzési listán a 24. helyen (1990. január 8.), a BH 4994 sorszámú gépkarabéllyal.

Hogyan jutottunk el oda, hogy a Ceaușescu-rezsim fő elnyomó intézményét nyíltan, kvázi teljes mértékben felmentsük a temesvári bűncselekmények alól, melyekben – ahogyan épp a jelzett iratcsomókban szereplő adatokból kiderül – a Szekuritáté fő koordináló és (a vezetők azonosításával és a forradalmárok tevékenységének megfigyelésével) elősegítő, valamint emellett egy másik, masszív, végrehajtó szerepet is játszott? A választ ugyanebből az iratcsomóból tudjuk meg, de Ceaușescunak a Szekuritáté által módszeresen táplált paranoid színezetű diskurzusának szélesebb kontextusából is, mely egyszerre kapcsolódott egy „külső támadás”, illetve egy belső lázadás lehetőségéhez.

Az igazságtalanság magja a Forradalom ügyében. A „külső támadás” mítosza

A „külföldiek azonosításának” ürügye a temesvári megtorlásban

Figyelmesen olvasva Romeo Bălan ügyész vádiratát felfedezzük, hogy bár „Macri Emil tart. vezérőrnagy, Popescu Ion tart. ezredes, Sima Traian tart. ezredes, Teodorescu Filip tart. ezredes, Anastasiu Gabriel tart. alezredes, Deheleanu Ion tart. ezredes, Atudoroaie Gheorghe tart. alezredes, Radu Tinu tart. őrnagy, Corpodeanu Ioan tart. alezredes, Ghircoiaș Nicolae tart. ezredes vádlottakat” a „Btk. 26. cikkelyében szereplő genocídium bűncselekményében való cinkosságért ítélték el, összevetve azt a 357. cikk. 1. bek. a és b betűivel és a 75. cikk. a betűje alkalmazásával”, az eljárások egyénre bontásánál Teodorescu Filip ezredes vádlottnak, a Kémelhárítási Igazgatóság vezető-helyettesének, Anastasiu Gabriel alezredes vádlottnak, a Belügyi Hírszerzési Igazgatóság vezető-helyettesének, mindketten az Állambiztonsági Főosztályról, Atudoroaie Gheorghe alezredes vádlottnak és Radu Tinu őrnagy vádlottnak, a Temes megyei Szekuritáté vezetője helyetteseinek” csak azt írták a terhükre, hogy *„megszervezték a tüntetők soraiban végzett információszerzésre, a tüntetéseket kezdeményező és vezető személyek, valamint az ezekben az akciókban részt vevő külföldiek azonosítására irányuló akciókat”*.

Ez a korlátozott besorolás tette lehetővé Cornel Bădoiu bírót, akkori-ban igazságügyi vezérőrnagy számára 1991. december 9-én, hogy felmentse Atudoroaie Gheorghe alezredes, Radu Tinu őrnagy, Anastasiu Gabriel alezredes és Teodorescu Filip ezredes vádlottakat, arra hivatkozva, hogy *„a kezelt bizonyító anyag nem erősíti meg, hogy e vádlottak közül bármelyik tudatában lett volna annak, hogy a Temesváron zajló tüntetésekre vonatkozó információk gyűjtésére, központosítására és összefoglalására vonatkozó tevékenységükkel magukban a megtorló tevékenységekben, nevezetesen a tüntetők meggyilkolásában és megsebesítésében vállalnak szerepet”*! Másképp mondván, ez a négy személy azt hitte, hogy a tüntetésekre vonatkozó információkat csak Iulian Vlad és a diktátor Ceaușescu kíváncsiságának kielégítésére gyűjtik, és nem azért, hogy a tüntetők elleni megtorlásra használják fel.

Ez a cinkossággal felérő álérvelés elsősorban azon a „külső támadás” mítoszon alapult, amelyet a vádlottak az ügyvédek révén megpróbáltak inszINUÁlni. Ennek megfelelően a jóakaró bírót rögzíti, hogy *„tevékenységük a külföldi és honi elemek temesvári eseményekben való részvételének ellenőrzéséből, illetve a vállalatokban végrehajtott esetleges szabotázsakciók megghiúsítá-*

sához szükséges információk összegyűjtéséből állt, nem pedig a tüntetők elleni fegyveres megtorló cselekményekben való részvételből”. A bíró állhatatos: „Az a körülmény, hogy Teodorescu Filip és Radu Tinu vádlottak, az egyes nekik bemutatott ügyiratokra írt határozatok révén elrendeltek bizonyos azonosítási, őrizetbe vételi és vizsgálati lépést azokkal szemben, akiket azzal gyanúsítottak, hogy a diktatúraellenes tüntetések kezdeményezői, szervezői vagy résztvevői voltak, vagy az, hogy Atudoroaie Gheorghe vádlott továbbította a Szekuritáté-káderek felfegyverzésére vonatkozó utasítást, nem vezethet ahhoz a következtetéshez, hogy hozzá is járultak a fegyveres megtorlási cselekmény végrehajtásához, tekintettel arra, hogy semmilyen bizonyítékból nem következik, hogy számukra előrelátható volt, hogy a kérdéses információkat ilyen célra lehetett felhasználni, nem pedig bizonyos, az országgal szemben ellenséges, kívülről ihletett akciók megelőzésére, vagy bizonyos szabotázsakciók megelőzésére a vállalatokban, melyek veszélyt jelenthettek volna Temesvár megyei jogú város egész lakosságára”.

A külföldi támadás vélelmezése, egy ebben az esetben végrehajtott beavatkozás legitimitásával társítva, a bíró szemében, szervezeti és erkölcsi alibit képez az érintett Szekuritáté-tisztek bűnösségére nézve. A posztdecemberi igazságszolgáltatás gyakorlatilag pontosan a Szekuritáté-verzióját tette magáévá, mely azt állította, hogy az ország területét védte, mert azt állítólag kívülről megtámadták. Így született meg és szilárdult meg már a temesvári pertől kezdődően a Szekuritáté büntethetetlensége.

Következésképpen az érintett tisztek, bár *„megszervezték a tüntetők soraiban végzett információszerzésre, a tüntetéseket kezdeményező és vezető személyek, valamint az ezekben az akciókban részt vevő külföldiek azonosítására irányuló lépéseket”*, nem tudták, hogy *„a szóban forgó információkat fel lehetett használni a fegyveres megtorló cselekmény végrehajtására”* (!). De egy ilyenfajta következtetés illogikus és törvénytörő, mert:

1. Figyelmen kívül hagyta az embertelen bánásmódnak tekinthető tetteket, nevezetesen azoknak a forradalmároknak a megkínzását, akik felett letartóztatásuk után a szóban forgó tisztek ellenőrzést gyakoroltak. A lázadás vezetőire vonatkozó információk megszerzése céljából súlyos fizikai és lelki sérüléseket és szenvedéseket okoztak nekik, a nemzetközi jog általános szabályait megsértve börtönözték be őket, és általában véve az alapvető emberi jogok megsértésével üldözték őket, pontosan azért, mert egy meghatározott csoporthoz, nevezetesen a diktátor Ceaușescu politikáit ellenzők széles közösségéhez tartoztak.

Ezáltal a ceaușisza elnyomó apparátusban, nevezetesen a temesvári közös parancsnokságban irányítási tisztséggel rendelkező négy tiszt, nyilvánvaló módon, beilleszkedik az embertelen bánásmódban való cinkosság bűncselekményének az akkoriban hatályos Btk. 358. cikkelyében, az emberiesség elleni bűncselekményekről szóló 439. cikk. 1. bek. e, g, i, j, k betűk alatt részletezett meghatározásába.

2. A vádlottak cselekményeit azzal az ürüggyel indokolták, hogy állítólag azt „hitték”, hogy a szóban forgó (a *„diktatúraellenes tüntetések kezdeményezésével, megszervezésével vagy az azokon való részvétellel meggyanúsítottak azonosításával, őrizetbe vételével és kivizsgálásával”* szerzett) információkat nem az ellenük alkalmazott megtorlásra használják fel, hanem csak *„bizonyos, az országgal szemben ellenséges, kívülről ihletett cselekmények megelőzésére, illetve bizonyos szabotázsakciók megelőzésére a vállalatok keretében, melyek veszélyt jelenthettek volna Temesvár megyei jogú város teljes lakosságára”*. Bárki számára, aki beleolvasott a Szekuritáté CNSAS-nál lévő aktáiba, vagy legalább a legkisebb mértékben is ismeri a megaláztatás és erkölcsi nyomor azon éveinek történelmét, ez a kijelentés pontosan azt a tézist idézi, mellyel a Ceaușescu-házaspár, a Szekuritáté „hírszerzési” apportja révén hatalmon maradhatott, nevezetesen az, hogy bármilyen szembeszegülés a diktátorral (ebben az esetben az explicit módon megjelölt *„diktatúraellenes tüntetések”*) *„az országgal szemben ellenséges, kívülről ihletett cselekmény”* vagy *„szabotázsakció”* (az *„ostromlott erőd”* és a *„belső ellenségek”* komplexusa) (!).
3. A vádlottak továbbra is ezt a Ceaușescu diktátor kultuszából származó misztifikáló narratívát használták, hogy félrevezessenek és tisztázzák magukat. Ennek megfelelően a perek során azt állították, hogy *„korábban”* olyan *„szökevényeket fogtak el, akiket külföldi kémiszolgálatok képeztek ki és küldtek Romániába a politikai helyzet destabilizálására”*. Valójában a Szekuritáté főnökeivel együtt nagyon jól tudták, hogy Románia területén nem voltak ilyenfajta *„destabilizáló”* külföldi erők. A per alatti félretájékoztatásokat éppen a vádlottak bűnvádi vizsgálata idején tett nyilatkozatai, valamint nagyszámú más szekuritátés tiszt is cáfolta. Lásd például, **Liviu Dinulescu**, a Temes megyei Útleveleszolgálat századosa, 1989 decemberében a Temes megyei Szekuritáté főhadnagyi rendfokozatú kémelhárítási operatív tisztje 1991. június 26-án, a temesvári forradalom perében tanúként tett nyilatkozatát:

„1989. dec. 19-e reg[gelén] a szolgálatvezető gyűlést tartott, melyben lényegében azt közölte velünk, hogy mind a helyi szervhez tartozó, mind a bukaresti főnökök elégedetlenek velünk, mert nem vagyunk képesek olyan információkat szállítani, amiből az derülne ki, hogy külföldi állampolgárok érintettek a temesvári események kirobbanásában és folytatódásában. (...) Megjegyzem, hogy a temesvári események kirobbanása előtt a szolgálatunk birtokában lévő adatokból nem következett semmiféle külső beavatkozás Temes megye térségében.”¹⁷ Egyébként a CNSAS-nál fellelhető egyetlen dokumentum sem igazolta „külföldiek” vagy „külföldi kémszolgálatok” által kiképzett „szökevények” invázióját. Maga Macri Emil tábornok (a Szekuritáté II. Igazgatóságának vezetője), akit ugyanebben az ügyben a genocídium bűncselekményben való cinkosság miatt helyeztek vád alá (az Állambiztonsági Főosztály temesvári delegációjának vezetőjeként), a bűnvádi nyomozás során a következőket nyilatkozta: „A megszerzett információkat rendszerezetten összefoglalva, azok sem vezetőkre nem tartalmaztak bizonyítékokat, sem arra, hogy bármely külföldi erő beavatkozott volna a temesvári események bekövetkezésébe. Ezen adatok jelentése a felettesekből, nevezetesen I. Vlad tábornokból, ingerültséget, sőt haragot váltott ki”¹⁸. Maga Teodorescu Filip vádlott pedig 1990. január 12-én azt nyilatkozta az ügyészek előtt, hogy „nincsenek olyan adatok, melyek szerint lennének külföldről kimondottan e célból érkezett felbujtók vagy vezetők”. Ugyanígyen értelmű megdönthetetlen bizonyítékok vannak bemutatva és elemelve a Marius Mioc által jegyzett cikkben: „A megszerzett információk... sem vezetőkre nem tartalmaztak bizonyítékokat, sem arra, hogy bármely külföldi erő beavatkozott volna a temesvári események bekövetkezésébe.”¹⁹

17 Újraközölve Marius Mioc által: <http://www.contributors.ro/analize/%E2%80%9Cinformatiile-obtinite-%E2%80%A6nu-au-pus-in-evidenta-nici-lideri-si-nici-amestecul-vreunei-puteri-straine-in-producerea-evenimentelor-de-la-Timisoara> [letöltve 2018. december 6-án].

18 Lásd a teljes kézírásos nyilatkozatot a dosarelerevolutiei.ro oldalon (a December 21 Egyesület által közzétéve), melyre Richard Andrew Hall talált rá újra (<https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2013/03/10/liviu-dinulescu-cpt-la-serviciul-de-pasapoarte-al-jud-timis-precizez-ca-anterior-declansarii-evenimentelor-de-la-Timisoara-din-datele-ce-le-detinem-serviciul-nostru-nu-rezulta-vreun-amestec-di/>) [letöltve 2018. december 6-án].

19 Marius Mioc több ilyenfajta dokumentumot ismert az alábbi cikkben: <http://www.contributors.ro/analize/%E2%80%9Cinformatiile-obtinite-%E2%80%A6nu-au-pus-in-evidenta-nici-lideri-si-nic-amestecul-vreunei-puteri-straine-in-producerea-evenimentelor-de-la-Timisoara/> [Letöltve 2018. december 6-án]. A cikk a „bukaresti December

4. A forradalmat vagy „szabotázsakciókat” állítólag „ihlető” „külföldiek-ről” szóló információkat csak a tüntetők önkényes, „jogtalan” (Sima Traian ügyében született minősítés) „örizetbe vételével és kivizsgálásával” szerezhették meg.²⁰ E gondolat abszurd és veszélyes jellege mellett, mely a diktatórikus rezsím által elkövetett emberiség elleni bűncselekményeket mentegeti, a premisszát maguk a **„bírósnak a temesvári tüntetések jellegére vonatkozó megállapításai”**²¹ és a **„bíró-ság által megállapított tényállás”**²² cáfolják, melyek konstatálják, hogy a tüntetők már az elejétől fogva „diktatúraellenes és az emberi jogok tiszteletben tartását követelő szlogeneket” skandáltak,²³ a Szekuritáté számára pedig ez a tény a „megfigyelési közegektől” ismert volt. Tehát semmilyen formában nem voltak „szabotázsakciók” vagy az „országgal szemben ellenségesek”, ellenkezőleg: hazafias cselekmények voltak, melyek csak a diktátorral és a kommunista rezsimmel szemben voltak ellenségesek, aki és ami, a Szekuritáté kiemelkedő támogatásával, térdre kényszerítette és erkölcsi és gazdasági csődbe vezette az országot.

5. A gondolatmenetet folytatva ebben az ítéletben lelepleződik a román igazságszolgáltatás „kétkulacsos” játéka Ion Iliescu posztforradalmi

21 Egyesület által a dosarele revoluției.ro honlapon keresztül felszínre hozott és Richard Andrew Hall amerikai kutató által jelzett” dokumentumokon alapul.

20 Ugyanebből az ítéletből idézünk: „E tekintetben kiemelésre kerül Mioc Marius tanú vallomása, aki beszámolt arról, hogy 1989. december 16-a estéjén őrizetbe vették [...], előbb a megyei milíciára vitték, ahol kihallgatták és megverték, aztán a börtönbe, ahol újra kihallgatták és megverték [...]; Pocovnicu Paul és Oprescu Lucian Marius tanúk vallomásai, akik azt nyilatkozták, hogy az 1989. december 17-éről 18-ára virradó éjszaka is történtek utcai letartóztatások, őket a milíciára vitték, ahol számos ütést mértek rájuk [...]; Floicioiu Ioan tanú rámutatott arra, hogy 1989. december 16-a estéjén őrizetbe vették és megütötték a milícia-szervek [...] Perici Viorel tanú pedig azt nyilatkozta, hogy a 1989. december 16-áról 17-ére virradó éjszakán, 3 óra környékén [...] őrizetbe vették őket, és egy ARO-járművel a milíciára vitték, ahol megverték és megfenyegették őket (XV. köt. 385–387. lapok)”.

21 <http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/0207cara.htm> [letöltve 2018. december 6-án].

22 <http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/0203fapt.htm> [letöltve 2018. december 6-án].

23 Egy releváns idézet: „Mioc Marius tanú, egyetemi hallgató beszámolt arról, hogy amikor a Tökés László lelkész lakása előtt tartózkodó személyek egy része elkezdett diktatúraellenes szlogeneket skandálni, megjelent egy pajzsos milicistákból álló csoport, akik visszavonulásra kényszerítették őket, majd őt az állomás környékén elfogták és a milíciára, majd a börtönbe vitték, ahol többször is megütötték a vizsgálatok során.”

rezsimje alatt. Egyrésztől elítélték a megtorlás vezetőit és – hogy bizonyos mértékig kielégítsék az igazságra szomjazó közvéleményt – egy Szekuritáté-parancsnokot (Sima Traian). Másrésztől felmentették vagy egyszerűen kihagyták a vádiratból a temesvári bűncselekményekért vétkes szekusok többségét (de számos milicistát és katonai vezetőt is). A bíróság által felhozott indok ezáltal annak a Ceaușescu által ihletett hamis narratívának az egyik komponense lesz, mely szerint, a forradalmárok („áruló, huligán, züllött elemek”) december 22-e reggeléig állítólag „különbféle külföldi szolgálatok megbízásából tevékenykedtek”. „Elárulták a népüket”, a „Romániába történő külföldi beavatkozás” és az „ország destabilizálása”, sőt „integritásának szétzúzása” volt a céljuk. E tekintetben lásd a Politikai Végrehajtó Bizottság, *[Comitetul Politic Executiv – a ford.]* 1989. december 16–21-i üléseinek a jegyzőkönyveit.²⁴

[a következő bekezdés kisbetűvel kezdődik, nehéz megítélni, hogy van-e szöveghiány, vagy nincs – a ford.]

A Varsói Szerződés többi országának, de Gorbacsov liberalizáló lépéseinek is (a peresztrojka és a glasznoszty) abban a pillanatban jótékony hatásuk volt, melyek többletbátorságot és reményt adtak a zsarnokság ellen utcára vonuló tömegeknek. Ne feledjük, hogy Románia 80-as évekbeli rezsimje drákoibb volt bármely másik kommunista országban létezőnél – Albánia és Észak-Korea kivételével –, és „ez is volt a fő oka a Román Forradalom megkésetttségének és az azt kísérő erőszaknak”.²⁵

A Szovjetunió érintettségének lehetősége

A „külső támadás” mítosza nem állhat meg a lábán, ugyanis ezt cáfolják azok az időközben nyilvánosságra került stratégiák, melyeken az egyetlen hatalom alapult, mely – ha akarta volna – ténylegesen beavatkozhatott volna Romániában, nevezetesen a Szovjetunió. Ezek teljes mértékben kizártak bármilyen természetű katonai beavatkozást. E tekintetben sokatmondóak azoknak az elemzéseknek a következtetései, melyeket a szovjet vezetőség,

24 Lásd <http://revista22.ro/7359/.html> [hibás hivatkozás! talán erre utalnak: <https://revista22.ro/dosar/20-de-ani-de-la-revolu355ie-ceau351escu-decembrie-1989> – a ford.] [letöltve 2018. december 6-án].

25 Andrei Ursu; Cosmetizarea „patriotică” a unui criminal (Partea a treia). <http://www.contributors.ro/cultura/cosmetizarea-%E2%80%9Cpatriotica%E2%80%9D-a-unui-criminal-parte-a-treia/> [letöltve 2018. december 6-án].

Mihail Gorbacsov külön kérésére, 1989 februárjában megkapott. Legismeretebb közülük a Szocialista Világrendszer Gazdasági Intézetében dolgozó Oleg Bogomolov vezette csapat által készített dokumentum. A dokumentum ma a Bogolov-memorandum néven ismert, és számos értelmezés tárgya volt, amelyeket azonban csak szűk szakértői körben terjesztettek, és a széles közvélemény előtt ismeretlenül maradtak, holott online elérhető az *End of the Cold War a Wilson Center Digital Archive* gyűjteményben.

Oleg Tyimofejevics Bogomolov már 1969 óta vezette a Szovjetunió Akadémiájának alárendelt intézményt és Andropov egyik protezsáltja volt. *Kellet-európai változások és a Szovjetunióra gyakorolt hatásuk* című elemzésében Oleg Bogomolov a következő premisszából indul ki: „Megrekedtek azok a kísérletek, amelyek sztálinista és neosztálinista módszerekkel kívánták építeni a szocializmust, és melyek térségbeli terjesztésében a szovjet fél aktív szerepet vállalt”. Bogomolov, tekintettel az általános válság tendenciáira, két csoportra osztotta a szocialista tábor országait. A Lengyelországból, Magyarországból és Jugoszláviából álló első csoportban a válság nyíltan és intenzíven nyilvánult meg, amit a „politizált” szerveződési formákba már bekapcsolódott munkások részéről megnyilvánuló nagyszabású tiltakozó megmozdulások előztek meg. Mindez a gazdasági viszonyok és az életszínvonal romlásának közepette. Míg a jugoszláviai válság következményeinek „elhanyagolható hatásai lesznek társadalmunkra”, Magyarország, és különösen Lengyelország esetében a hatások Bogomolov előrejelzése szerint „közvetlenek és nagyon fájdalmasak lesznek a konzervatív erők pozíciójának megerősödése és a peresztrojka túlélési esélyeivel kapcsolatos bizalmatlanság növekedése miatt”.

A Csehszlovákiából, NDK-ból, Bulgáriából és Romániából álló második országcsoport abban a stádiumban volt, amelyben a válságot, bár mélyreható volt, még elleplezték. De a csőd jelei egyértelműek voltak: bizonyos „túlzottan derülátó” gazdasági programok be nem teljesítése, az infláció váratlan megnövekedése és a lakosság életszínvonalának hanyatlása. Érdekes, hogy az egyik figyelembe vett fontos tényező „a társadalmi frusztrációs érzelmek (obdelennoszt) felhalmozódása a nagy csoportok vonatkozásában”. Más szavakkal, a szóban forgó országokban a löporos hordó közel állt a robbanáshoz.

„A kialakuló fejlemények megelőzésére tett kísérlet az idő és a történelem objektív menete elleni harccal lett volna egyenértékű”, állította Oleg Bogomolov memoranduma következtetéseiben. A Szocialista Világrendszer Gazdasági Intézetének vezetője azon a véleményen volt, hogy nem jelent megoldást a status quo megőrzése Lengyelországban, Magyarországon

és Jugoszláviában, valamint a konzervatív erők támogatása Csehszlovákiában, az NDK-ban, Romániában és Bulgáriában. Ez a változat túl költséges lett volna, melyet a Szovjetunió kimerült gazdasága már nem volt képes vállalni. Ráadásul a költségek idővel csak tovább nőttek, az eredmények pedig több mint kétségesek lettek volna. A (katonai vagy politikai) erő alkalmazása még kevésbé volt kívánatos. Ez csak tovább erősítette volna a neosztálinisták pozícióját, leállította volna az elindult félénk reformokat, elmélyítette volna a válságot, és – a jövő szempontjából ez volt a legfontosabb – a kérdéses országokban megerősítette volna a „szovjetellenes érzéseket”. Ezen kívül egy utópisztikus katonai beavatkozás Moszkva részéről (amit különben a szovjet vezetők már 1988 óta ismételtlen és nyilvánosan kizártak) a „népüktől elidegenedett” konzervatív erők oldalán egyértelműen a peresztrojka végét, a nemzetközi közösség Gorbacsov politikája iránti bizalmának összeomlását jelentette volna, és az „ezekben az országokban létező társadalmi-gazdasági és politikai rendszer szétesését, tömegtüntetések kirobbanását és lehetséges fegyveres összecsapásokat” generált volna. Következésképpen egy katonai beavatkozás, bármilyen formában következett volna be, ellentétes lett volna a Szovjetunió stratégiai érdekeivel.

A „külföldi beavatkozás” mítoszának eredete és jelentései

Egy „külső támadás” meglétének kitalálása 1989 decemberében sokkal fontosabb szerepet játszott, mint a lakosság és a közvélemény egyszerű manipulálása. Ehhez vissza kellene térnünk az RSZK [*Románia Szocialista Köztársaság – a ford.]* védelmi stratégiájának alapkoncepciójához, ahogy azt az 1968. augusztusi csehszlovák tapasztalat nyomán kidolgozták. Ekkor jelent meg az „egész nép honvédő háborúja” doktrína (ha figyelmesen olvassák az akkori törvényeket, akkor valójában Ceaușescu személyének megvédéséről volt szó), így jelentek meg a „Hazafias Gárdák”, és így indult be az „RSZK ostromlott erődje” projekt. Egy erős nacionalista propagandával és a társadalmi élet minden területének militarizálásával kiegészítve ez a projekt fokozatosan egy észak-koreai típusú, fullasztó, autista, erőszakos és bármilyen reformkísérlet számára áthatolhatatlan diktatúra létrehozásához vezetett. Az indoktrinációnak már az iskolában alávetett románok a következő tíz évet a „leselkedő külső ellenség” paranoiás téveszméjében éltek meg, e mániát nap mint nap, a legváltozatosabb formákban ültették beléjük, mint egy alattomos mérget. Csak akkor sikerült túllépniük rajta, amikor a kétségbeesés csúcspontjára hágott, és a szabadság szükséglete legyőzte a túlélési ösztönt.

Az említett, a „csehszlovák tapasztalat” után radikálisan módosított védelmi doktrína elméleti szinten a „Románia Szocialista Köztársaság nemzetvédelmének megszervezéséről” szóló 14/1972. sz. törvényben öltött testet. Az 1989. december 17-én elkezdődött eseménysorozat érzékeltetésére releváns a törvényszöveg 6. cikkelye, amely előrevetíti a „hadiállapot” kihirdetésének lehetőségét, „ha fegyveres agresszió következne be Románia Szocialista Köztársaság vagy olyan másik állam ellen, mellyel Románia Szocialista Köztársaságnak kölcsönös védelmi kötelezettségei vannak”. Ebben nincs semmi meglepő. Tekintettel arra, hogy Románia várhatóan semmilyen katonai agressziós tettet sem kezdeményezett volna, az egyetlen hipotézis, melyben háborús helyzetbe kerülhetett, egy támadás lett volna.

Nagy Nemzetgyűlés
AZ ÁLLAMTANÁCS ELNÖKE
Nicolae Ceaușescu
Bukarest, 1972. december 29.

A Románia Szocialista Köztársaság nemzetvédelmének megszervezéséről szóló 14/1972. sz. törvény

Hatályban 1973. március 31-től 1996. június 10-ig, melyet a 46/1996. sz. törvénnyel töröltek el és a 46/1996. sz. törvénnyel valamint 73/1995. sz. törvénnyel váltottak fel

6. cikkely

„Hadiállapotot csak egy Románia Szocialista Köztársaság elleni, vagy egy olyan másik állam elleni fegyveres agresszió esetén lehet kihirdetni, mellyel Románia Szocialista Köztársaságnak nemzetközi szerződések révén kölcsönös fegyveres védelmi kötelezettsége van, amennyiben bekövetkezett az a helyzet, melyre a hadiállapot kihirdetésére vonatkozó kötelezettséget meghatározták”.

Ugyanez a törvénycikkely explicit módon meghatározta az államhatalomnak azokat az egyedüli szerveit, melyeket a hadiállapot kihirdetésére felhatalmaztak: „A Nagy Nemzetgyűlés, az ülései közötti intervallumban pedig, sürgős esetben, az Államtanács hirdeti ki az ország, a közrend vagy az állam biztonsága érdekében a szükségállapotot egyes településeken vagy az ország egész területén, elrendeli a részleges vagy általános mozgósítást és a hadiállapotot.” Ebből elég világosan következik, hogy a két említett szerv kivételével *nincs más lehetőség* eljutni a „hadiállapothoz”. Ha tovább olvasuk az említett törvény szövegét, akkor elérünk a II. fejezet 8. cikkelyében a

Védelmi Tanácshoz, mely a j) betű szerint, „meglepetésszerű támadás esetén azonnal megteszi a támadás visszaveréséhez és az ország védelméhez szükséges összes lépést”. Tehát „meglepetésszerű támadás esetén” ennek a Védelmi Tanácsnak már nem kellett megszereznie sem a Nagy Nemzetgyűlés, sem az Államtanács beleegyezését, hogy „közvetlenül levezényelje a harci műveleteket és az ország teljes emberi és anyagi potenciáljának mozgósítását”.

Ez az elképzelés egyáltalán nem volt híján logikának. Egy nemzeti terület elleni meglepetésszerű invázió esetén (amit az összes 1968 utáni forgatókönyvben a legvalószínűbb hipotézisnek tartottak) nem volna idő összehívni a többi döntéshozó szervet, hanem egyetlen egyre volt szükség, mely gyorsan és hatékonyan alkalmazni tudja a védelmi lépéseket.

1989 decemberében a következő volt az RSZK Védelmi Tanácsának összetétele: elnök – Nicolae Ceaușescu (a Román Kommunista Párt Központi Bizottságának főtitkára); tagok – Ilie Ceaușescu (a Hadsereg Legfőbb Politikai Tanácsának [*Consiliul Politic Superior al Armatei*] titkára és a nemzetvédelmi miniszter helyettese), Constantin Dăscălescu (a kormány miniszterelnöke), Vasile Milea (nemzetvédelmi miniszter), Tudor Postelnicu (belügyminiszter), Iulian Vlad (felelős miniszteri államtitkár és az Állambiztonsági Főosztály vezetője), Ion Stoian (külgügyminiszter), Gheorghe Gomoiu (az RKP KB tagja), Ioan Totu (a Tervezési és Műszaki-Anyagi Ellátás Állami Bizottságának elnöke); titkár – Ștefan Gușă vezérőrnagy (a Hadsereg Fővezérkarának vezetője).

De Nicolae Ceaușescu azokban a napokban nem hívta össze a Védelmi Tanácsot, mint ahogy a többi szervet sem hívta össze, melyek rábólinthattak volna erre az ilyenfajta radikális döntésre. Nem is volt rá szüksége. Neki csak a „formára” volt szüksége, nem a „tartalomra”. Ez volt az egyetlen lehetősége „hadiállapotot” hirdetni anélkül, hogy azt nyilvánosságra hozza. A hatalom megőrzése érdekében volt szüksége erre a nem létező külső ellenség ellen meghirdetett háborúra. 1968 augusztusára volt szüksége. Azt állította, hogy invázió készül („meglepetésszerűen”, vagyis az egyetlen változatban, melyhez jogi alappal rendelkezhetett a Védelmi Tanácson keresztül, már ha egyáltalán felmerült volna ez a kérdés) Románia ellen, és hogy a temesvári események csak a kezdetét jelentik egy ilyen támadásnak. Ezáltal mozgósíthatta az utcára vonult temesváriak és később a többi román ellen is a nemzeti védelmi rendszer összes komponensét, a Szekuritátétól és a hadseregtől a Hazafias Gárdáig és a titokzatos „R” hálózatiig.

Nicolae Ceaușescut nem érdekelte egy Védelmi Tanács összehívásával meghozott formális döntés (amúgy az utóbbi években gyakorlatilag egyedül,

legfőbb parancsnoki minőségben kiadott direktívákkal vezette ezt a szervet, még konzultálásra sem hívta össze). Ami őt a legmagasabb fokon érdekelte az az volt, hogy az erőszakszervek minisztériumai (belügy, Szekuritáté és hadsereg) rábólintsanak a forgatókönyvére, és ennek megfelelően végrehajtsák az utasításait.

Hogyan másképpen lehetne magyarázni azt a tényt, hogy bár Nicolae Ceaușescu folyamatosan „szükségállapotról” beszél (a Politikai Végrehajtó Bizottság ülésén, az azt követő telekonferencián és a következő napokban), a kiadott utasítások (a temesvári Szekuritáté és Milícia teljes személyzetének éleslőszerszerrel történő felfegyverzése, a Belügyminisztérium és az Állambiztonsági Főosztály totális mozgósítási állapotba helyezése, a „Radu cel Frumos” kódnevűnek megfelelő lépéseknek az egész hadsereg szintjén történő elindítása, a Hazafias Gárdák és a pártaktíva általános mozgósítása, a „riadókészültség” bevezetése nemcsak Temesváron, hanem az egész ország szintjén, a Védelmi Tanácsnak közvetlenül alárendelt megyei pártbizottságoknak a harci cselekményeket koordináló központokká való kijelölése a 14/1972. sz. törvény rendelkezéseinek megfelelően és így tovább) valójában a „hadiállapotnak” felelnek meg?

A románokkal szemben a saját vezetőik által 1989 decemberében kihirdetett háború hipotézise, mely háború „törvényi” gépezetét fentebb már leírtuk, nem egy elméleti feladat. Ezt erősíti meg az események kronológiája és utólagos lefolyásuk. Íme csak néhány az 1989. december 17-i eseményekből:

1989. december 17.

06:00 óra: Nicolae Ceaușescu arra utasítja Vasile Mileát, hogy a „tüntetők megfélemlítésére” vezényelje az utcákra a hadsereget.

07:00–10:00 óra: Az RKP KB székházába viharosan és nagyon dühösen megérkezett Nicolae Ceaușescu a Védelmi Tanács azonnali összehívását követeli Silviu Curticeanutól. Az a szándéka, hogy formálisan fedezetet szerezzen a „temesvári helyzet megoldására”. Egy Mileával, Postelnicuval és Vladdal folytatott újabb beszélgetés után, akik arról biztosítják, hogy „urai a helyzetnek”, meggondolja magát.

10:00 óra: Nicolae Ceaușescu arról tájékoztatja az RKP KB Állandó Bürojának tagjait, hogy a temesvári helyzetet megoldották.

11:00–13:30 óra: A temesvári tüntetések újrakezddődnek, ennek, valamint a tüntetők és a rendfenntartó erők közötti összecsapásoknak a nyomán Ceaușescu új direktívákat ad ki Milea, Vlad és Postelnicu számára. A védelmi miniszter azonnal továbbítja ezeket telefonon az összes alárendelt egységnek: „A hadsereg hadiállapotba lép. Temesváron szükségállapot van.”

14:00 óra: Nicolae Ceaușescu az RKP KB székházába rendeli Ion Comant, a Nemzetvédelmi Minisztérium Védelmi Ügyekért Felelős Bizottságának elnökét, a Védelmi Tanács volt tagját és volt védelmi minisztert. Arra utasítja, hogy menjen Temesvárra és lépjen fel az ő „névében”. Ștefan Gușă tábornok, a nemzetvédelmi miniszter első helyettese és fővezérkari főnök által vezetett operatív csoport kíséri majd el. Temesvárra érkezve Gușă követelni fogja, hogy a „tankok láncfalpaival” tapossák el a tüntetőket, és az „ágyúk csövével” zúzzák szét a koponyákat.

14:25 óra: A temesvári katonai egységek megkapják a „Radu cel Frumos” kódnevet, aminek jelentése „részleges harci riadó egy nemzeti területtel szembeni küszöbön álló külső támadás visszaverése érdekében”. A hívójelet korábban sohasem használták a román fegyveres erők jelenkori történelmében.

15:00 óra: Ion Coman Temesvárra megy Ștefan Gușă, Victor Atanasie Stănculescu, Mihai Chițac és Constantin Nuță tábornokok kíséretében.

15:15 óra: Vasile Milea arról tájékoztatja telefonon Topliceanu tábornokot, a IV. Hadsereg parancsnokát, hogy „Magyarországon vannak erők, melyek agresszióra készülnek az ország nyugati határánál”. Néhány pillanattal korábban Dinu ellentengernagy, a Fővezérkar Hírszerzési Igazgatóságának [*Direcția de Informații a Marelui Stat Major*] a főnöke azt jelentette Mileának, hogy a határ mentén elhelyezett lehallgatóállomásai nem fogtak semmilyen jelzést egy lehetséges nyugati támadással kapcsolatban, és hogy a magyar vezérkar által elrendelt mozgósítási lépések standard jellegűek voltak, tekintettel a temesvári helyzet romlására.

16:00–17:00 óra: Nicolae Ceaușescu egy ügyes színjáték nyomán megszerzi a Politikai Végrehajtó Bizottság tagjainak a formális beleegyezését a „temesvári helyzet megoldásához”. A szóban forgó gyűlésen eléri a fő céljait: megszerezte a formális beleegyezéseket a már meghozott lépésekhez, és a cinkosává tett mindenkit.

17:00 óra: A temesvári szekusok és milicisták megkapják a fegyverzetet és az éleslőszert. Eldördülnek az első lövések, először elszigetelten, majd egyre szervezettebben és intenzívebben.

17:00–17:30 óra: Nicolae Ceaușescu telekonferenciát tart az ország összes első titkárával, melyben meghatározza azokat a lépéseket (melyeket hol „szükségjellegűeknek”, hol „harci jellegűeknek”, hol „frontjellegűeknek nevez), melyeket meg fognak tenni a temesvári tüntetések felszámolása és továbbterjedésük megelőzése érdekében.

18:30 óra: Vasile Milea kiadja az egész hadseregnek a „Radu cel Frumos” kódnevet.

Íme, hogyan történt, hogy Románia 1989. december 17-étől kezdődően de facto formálisan háborúban állt egy azonosítatlan külső agresszorral. Márpedig ez a „Forradalom-aktában” egymás után indított vizsgálatok által teljes mértékben figyelmen kívül hagyott tény alapvető szerepet játszik az események dinamikájának megértésében, mind a december 17–22 közötti időszakban, mind azt követően, hogy Nicolae Ceaușescu december 22-e délutánján elmenekült a KB épületéről.

A Szekuritáté egyes volt tisztjei és védelmezői (köztük Iulian Vlad volt kabinetfőnöke, Rogojan Aurel, Teodorescu Filip vádlott, Troncotă Cristian) utólagos közreműködésével a „külföldi beavatkozásról” szóló narratívát (éppen a Nicolae Ceaușescu által kidolgozott formában az utasítások büns természetének elleplezése céljából) mind december 22-e előtt, mind utána (a „szovjet turisták” és a KGB beavatkozásának összeesküvés-elmélete révén), sajnos, erőteljesen terjesztették (általában a Szekuritáténak alárendelt sajtószerveken és az interneten keresztül) és részben a közvélemény is elfogadta. A legutóbbi időig még egyes katonai ügyészek is.

A katonai ügyészségek felelőssége: a Szekuritáté-tisztek kivizsgálása a temesvári bűncselekmények ügyében

Ami a fentebb elemzett hiányos vádiratból és hibás ítéletből következik az az, hogy a négy felmentett vádlottat – Teodorescu Filip ezredest, a Kémelhárítási Igazgatóság vezetőjének helyettesét, Anastasiu Gabriel alezredest, a Belügyi Hírszerző Igazgatóság vezetőjének helyettesét, mindketten az Állambiztonsági Főosztályról, Atudoroaie Gheorghe alezredest és Radu Tinu őrnagyot, a Temes megyei Szekuritáté vezetőjének helyetteseit – valójában nem vizsgálták ki, és nem is ítélték el a legsúlyosabb tetteik miatt. A „diktatúraellenes tüntetések kezdeményezésével, szervezésével, vagy azokon való részvétellel gyanúsítottak azonosítása, őrizetbe vétele és kivizsgálása” mellett a következőkért kellett volna őket bíróság elé állítani:

- forradalmárok megkínzása, akik a letartóztatásuk után a szóban forgó tisztek ellenőrzése alatt álltak;
- a lázadás vezetőire vonatkozó információk megszerzése érdekében súlyos fizikai és lelki sérüléseket és szenvedéseket okoztak a forradalmároknak;
- több mint 200 temesvári forradalmár bebörtönzése a nemzetközi jog általános szabályainak megsértésével;
- általában véve az áldozatokat éppen azért üldözték, az alapvető emberi jogok megsértésével, mert egy meghatározott csoporthoz, nevezetesen

a Ceaușescu diktátor politikájával szembenállók széleskörű közösségéhez tartoztak;

– „a Szekuritáté-káderek felfegyverzésére irányuló utasítás továbbítása”, aminek több mint 300 temesvári forradalmár meggyilkolása és megsebesítése volt a közvetlen következménye „*a Belügyminisztérium és az Állambiztonsági Főosztály káderei és csapatai lőfegyverhasználatára nyomán*”, „*a tetőkön vagy egyes épületek ablakaiban elhelyezkedő, a város különböző övezetei felé haladó járművekben tartózkodó, vagy a csapatok soraiba beszivárgó tapasztalt lövészek*” (a Szekuritáté kádereire tett nyilvánvaló utalás) által, az „*Állambiztonsági Főosztály szerkezeti struktúrájához tartozó Szekuritáté-csapatokat*” is beleértve.

Ebből az következik, hogy nevezett Teodorescu Filip, Anastasiu Gabriel alezredes, Atudoroaie Gheorghe alezredes és Radu Tinu őrnagy cselekményei, mint ahogy az összes nekik alárendelt tiszteké és tiszthelyetteseké, akik felfegyverzésre vonatkozó „utasításokat továbbítottak”, illetve hozzájárultak vagy közvetlenül részt vettek a békés tüntetők azonosításában, a nemzetközi jog általános szabályainak megsértésével történt börtönbe zárásukban, valamint súlyos fizikai és lelki sérüléseket és szenvedéseket okozó önkényes kivizsgálásukban, azzal, hogy elősegítették a fentebb felsorolt cselekmények elkövetését, kimerítik az emberiség elleni bűncselekményekben való cinkosság formájában történő bűnrészség fogalmát, amelyet amelyet a Btk. 48. cikkelye rögzít a 439. cikk. 1. bek. a, e, g, i, j, k betűk viszonylatában. Ezt a besorolást alátámasztják még:

- a Sima Traian elítélésénél figyelembe vett cselekmények, nevezetesen:
 - „*a beosztottaktól szerzett hírszerzési adatokat*” átadta a közös parancsnokságnak, és ezek alapján „*koordinálták a lakossággal szembeni megtorló akciókat*”;
 - „*tagja volt a Macri Emil által vezetett Szekuritáté-parancsnokságnak, ebben a minőségében megszervezte a forradalom leveréséhez szükséges információk megszerzésére irányuló tevékenységeket, és elrendelte a beosztott dolgozók felkészítését a tüntetések vezetőinek azonosítására és semlegesítésére*”.

Ebből pedig egyértelműen következik, hogy maga a bíróság megállapította – anélkül, hogy őket ezekért a cselekményekért kivizsgálták vagy elítélték volna –, hogy Sima Traian beosztottjai, nevezetesen a helyettesei, Atudoroaie Gheorghe alezredes és Radu Tinu őrnagy vádlottak részt vettek „a tüntetések vezetőinek azonosításában és semlegesítésében”. Márpedig, ha Sima Traian ezekért a cselekményekért elítélték, akkor nyilvánvaló, hogy a két beosztottját is ki kell vizsgálni ugyanezzel kapcsolatosan.

- Coman Ion és Bălan Radu vádlottak elítélése, akikről „megállapították, hogy megszervezték és levezényelték... az egész megtorló akciót, egészen a Ceaușescu-házaspár elmeneküléséig, az éleslőszerezéssel ellátott fegyverzetnek a Belügyminisztérium, az *Állambiztonsági Főosztály* és a Nemzetvédelmi Minisztérium erői általi használatával, melyek annak a megyei parancsnokságnak voltak alárendelve, melynek ők álltak az élén, és ezzel az állampolgári jogok és szabadságok tiszteletben tartásáért *tüntetőkké meggyilkolása* volt a céljuk”.

Másrésről magától értetődő, hogy az RKP szóban forgó vezetői, Coman Ion és Bălan Radu nem „szervezhették és vezethették” egymagukban az egész megtorlást, azoknak a „Belügyminisztérium és Állambiztonsági Főosztály erőikhez” tartozó személyeknek adva ki közvetlenül a bűnös utasításokat, akik effektív módon leadták a lövéseket. Ezek az utasítások nem juthattak el a fegyverekhez másképpen, mint szolgálati, hierarchikus úton (ahogy azt Sima ügyében megállapították), mely hierarchia a fentebb megnevezett négy tisztet is magában foglalta.

- az Állambiztonsági Főosztály Gazdasági Elhárítási Igazgatóságának vezetői tisztségét betöltő Macri Emil vádirata. Megállapítást nyert, hogy „ő továbbította az alárendelt személyzetnek a megtorlási határozatot a diktatúraellenes tüntetőkkal szemben, és a következőképpen tért rá annak végrehajtására:

- megszervezte a hírszerzési adatok begyűjtését a tüntetés helyszínéről, gazdasági létesítményekből és lakásokból; e célból utasításokat adott a *Szekuritáté-személyzet tüntetők közé küldésére, a városi, településközi és nemzetközi telefonkapcsolatok megszakítására, a telefonbeszélgetések lehallgatására, követési műveletek végrehajtására, mikrofonok telepítésére lakásokba és gazdasági egységekbe, a levéltitok megsértésére;*

- elszigetelte a lakosságot a harcrendek felállításával, melyek lezárták a Temesvár megyei jogú város fő be- és kivezető útjait;

- beleegyezett a *Szekuritáté- és Milícia-káderek fegyverekkel és éleslőszerekkel történő felfegyverzésébe, így aztán ők Nuță Constantin és Mihalea Velicu tábornokok szervezésével és vezetésével ezekkel a fegyverekkel léptek fel a tüntetőkkal szemben”.*

És ha Macri Emil bűnösnek bizonyult ezekben a (genocídium bűncselekménye alá sorolt) cselekményekben, akkor magától értetődő, hogy az „alárendelt személyzet” – akiknek ő ezeket az utasításokat továbbította – cselekményei szintén emberiség elleni bűncselekmények.

– azok a következtetések, melyeket a bíróság vont le e cselekményekkel kapcsolatosan, melyek szerint „a Szekuritáté-káderek és -csapatok” részt vettek „a 325 áldozat agyonlövésében vagy megsebesítésében” „bizonyos személyekre történt szelektív célzással és rájuk leadott egyedi lövések végrehajtásával”, beleértve azokat „a tapasztalt lövészeket is, akik tetőkön vagy bizonyos épületek ablakában helyezkedtek el, a város különböző övezetei felé haladó járművekben tartózkodtak, vagy sikerült beszivárogniuk a csapatok sorába”.

Az ezeket a megállapításokat alátámasztó vallomások között van Dumitru Dăescu tanúé, volt ezredesé, aki a Temesváron 1989 decemberében fegyvert használó személyekkel kapcsolatosan a Temesvári Forradalom ügyben a Legfelsőbb Semmítő- és Ítélszéken zajlott perben, melyben Victor Athanasie Stănculescu és Mihai Chițac (t) tábornokok felett ítéleztek, azt nyilatkozta, hogy „bizonyos *fekete kezeslábasba öltözött emberek* nyitottak tüzet”.²⁶

Márpedig, ahogy az a december 22-e utáni lövészekre vonatkozó alábbi vallomásokból is kiderül majd, a „fekete kezeslábasba öltözött emberek” a Különleges Antiterrorista Harci Egység harcosai voltak és nem a fegyveres erők katonái.

(Felvetették azt az elképzelést, hogy ezek harckocsizók is lehettek, akiknek szintén volt fekete ruházatuk; ez az állítás nem hihető, tekintettel a harckocsizók kiképzésének természetére, ami – nyilvánvaló módon – harckocsiban harcolásra vonatkozott, nem utcai alakzatokba beszivárogva vagy konspirált lakásokból.)

Valójában a fekete kezeslábasba öltözött lövészek kiléte éppen a temesvári megtorlás egyes résztvevőinek nyilatkozataiból derül ki. Ennek megfelelően 2006-ban, Stănculescu és Chițac tábornokok „temesvári perében” Gheorghe Ciubotaru volt katonatiszt, aki tagja volt a katedrális környéki tüntetőket felügyelő harcrendnek, azt nyilatkozta, hogy 1989 decemberében „a katedrális előtti sávból lőttek gépkarabély-sortüzetek, előbb a tetők szintjére és azután a tüntetőkbe...” A lövéseket leadók „a *Belügyminisztériumhoz tartozó* civilek és *fekete kezeslábast viselő személyek* voltak”.²⁷

26 <https://romania libera.ro/special/investigatii/noi-martori-in-procesul-revolutiei-de-la-Timisoara-41330> [letöltve 2018. október 6-án].

27 General Stănculescu se apără cu amănări și absențe. *Gândul*, 2006. január 19. <https://www.gandul.info/stiri/generalul-stanculescu-se-apara-cu-amanari-si-absente-255636> [letöltve 2018. október 6-án].

Ezeket a vallomásokat a Nemzetvédelmi Minisztérium tájékoztató jelentésének következtetése is megerősíti, amelyet az aradi Marcu Dumitru parancsnok állított össze:

*„Állományunkban ismeretlen katonákból álló civil ruhás egyéneket jeleztek, akik nagyon erős elemlámpákkal voltak felszerelve, és akik a fény-sugarat az erkélyek felé irányították, majd utána lövéseket adtak le abba az irányba – a Gyüregi úton [Calea Girocului] jelzett esetek. A **Szekuritáté és a Milícia állományait** jelezték az összes ponton, ahol nekünk állományunk volt. Nem tudjuk, hogy milyen küldetéseket kellett végrehajtaniuk ezeknek az egyéneknek.”²⁸*

*„A katonai egységek vegyes harcrendekbe állítását több forró ponton az erőszakos, **megtorló akciókra** szakosodott rendfenntartó erőkkel (Szekuritáté-, Milícia-, Különleges Antiterrorista Harci Egység, határőr-csapatok), bizonyos, a Szekuritátéhoz tartozó személyek beszivároztatását a **tüntető soraiba, akik rendkívüli ügyességgel tevékenykedtek, takarásból nyitva tüzet a tüntetőkre**, tudatosan használták arra, hogy gyakorlatilag lehetetlen legyen a felelősség megállapítása az emberek agyonlövése esetében, a hadsereg hátrítva a felelősség jelentős részét azért, ami azokban a napokban Temesváron történt.”²⁹*

Ezeknek a megállapításoknak maguk után kellett volna vonniuk azoknak a „Szekuritáté-kádereknek és -csapatoknak” a büntetőügyi felelősségre vonását, akik/amelyek részt vettek a „325 áldozat agyonlövésében vagy megsebesítésében”, mint ahogy mindazon tisztüket és tiszthelyetteseket, akik a szóban forgó utasításokat kiadták, vagy bármilyen formában elősegítették a végrehajtásukat. Ezeket a személyeket az aktában szereplő nagyszámú vallomás alapján azonosítani lehet. Csak egy példa a több százból – Benea Trofin tanú, volt Milícia-tiszt: „Este 10:00 órakor kezdődött a »botrány«, amikor megérkezett egy csoport fekete kezeslábasba öltözött, botokkal felfegyverkezett milicista. Felismertem köztük »Tibi« őrmestert. Ők kezdték el betörni a kirakatok üvegeit, aztán mások érkeztek és üzle-

28 <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/4-ianuarie-1990-comandantul-dumitru-marcu-intre-efectivele-noastre-au-fost-semnalate-efective-de-militari-necunoscuti-care-aveau-in-dotare-lanterne-foarte-puternice/> [letöltve 2018. december 6-án].

29 A jelentést 1990-ben terjesztette a Nemzetvédelmi Minisztérium Románia Parlamentje elé, és az bekerült a Stănculescu és Chițac tábornokok pere alkalmával a legfelsőbb bíróságnak benyújtott Harci Naplóba. Lásd <https://mediafax.ro/social/jurnalul-de-lupta-al-revolutiei-de-la-Timisoara-desecretizat-galerie-foto-2767638> [letöltve 2018. december 6-án].

teket gyűjtottak fel a Kossuth téren [*Piața Traian*] és a tér környékén, az utcákban. Egy bizonyos Ștefănescu is megláttam köztük, aki korábban a Szekuritáténál dolgozott”.³⁰

Mindezek a fentebb bemutatott cselekmények kimerítik az emberiség elleni bűncselekményekkel és az ezen bűncselekményekben való cin-kossággal kapcsolatosan a 439. cikk. 1. bek. a, g, j, k betűkben meghatá-rozott tényállást. Elkövetőiket az „Állambiztonsági Főosztály szervezeti felépítése” alapján könnyű azonosítani, és ebből következően ki kell őket vizsgálni ezekért a cselekményekért és jogi besorolásokért. Hasonlókép-pen kihangsúlyozandó, hogy ugyanabban az ügyben nem lehet az „ítélt dolog hatályára” hivatkozni, mert az érintetteket sohasem vizsgálták ki, és nem is állították bíróság elé a fentebb leírt összes elkövetett cselekményért.

Azt is meg kell állapítani, hogy szintén az e bűncselekményekben való cinkosság kategóriájába tartozik a 40 holttest eltulajdonítása és elszállítá-sa, melyeket – Elena Ceaușescu utasítására – Bukarestben hamvasztottak el, hogy eltöröljék a nyomokat. A résztvevőként azonosított, de sokkal „enyhébb” cselekménybe (bűnsegédlet) sorolt, és ebből következően am-nesztiában részesítettek között volt Ghircoiaș Nicolae Milícia-ezredes, a Milícia Főfelügyelőségéhez tartozó Kriminálisztikai Intézet [*Institutul de Criminalistică*] vezetője. Ő válogatta ki a holttesteket és semmisítette meg elégetéssel a december 22-én, a diktatori páros elmenekülése után agyonlőtt személyekre vonatkozó dokumentumokat. Ugyanez a Ghircoiaș hasonló szerepet játszott a Szekuritáté december 22-i bűncselekményeinek eltusolá-sában is, ahogy azt majd a továbbiakban látni fogjuk.

A bukaresti megtorlás, 1989. december 21–22.

Hasonlóképpen szükséges a Bukarestben december 21-e estéjén és a 23-ára virradó éjszaka lezajlott gyilkosságok és kínzások elkövetőinek azono-sítása és kivizsgálása. Az egyik tanú szerint, *a forradalmárokat „a zsilávai [Jilava] börtönbe vitték. Egész éjszaka érkeztek ide a sebesültekkel és letar-tóztatottakkal teli járművek. Ide, a zsilávai börtönbe kerültek gyermekek 12 évestől 16-18 évesig, törött lábú, betört fejű sebesültek. Csak vér folyt a zsilávai börtön folyosóin és celláiban”*.³¹

30 1994. március 28-i nyilatkozat a Valentin Gabrielescu szenátor vezette bizottság előtt.

31 Nicu Stăncescu disszidens mérnök nyilatkozata, aki 22-én Zsilávából az RTV-hez [*Ro-mán Televízió – a ford.*] érkezett.

Egy másik tanú (Vasile Purica, a Forradalom idején Bukarestben megsebesült konstancai) azt nyilatkozta: „(December 21-én) *metróval az Egyetem térig [Piața Universității] mentem és itt több száz fiatalt láttam. Gyanítom, hogy provokátorok is voltak. Azt hiszem, hogy szintén 22-22:30 környékén (...) beleütköztünk egy »uszlásokból« (fekete kezeslábas, gumibot és pajzs) álló kordonba, mögöttük pedig egy katonákból álló másik kordon volt (...). Oldalról egy TAB [Páncélozott Kételtű Szállítójármű – a ford.] érkezik, manővereket hajtva végre a tüntetők megfélemlítése érdekében. Egy adott pillanatban lerobban. A sorkatonák akkor ki akartak szállni, de az »uszlások« odakiáltottak, hogy maradjanak benne. Két-három fiatallal megpróbáltunk a TAB géppuskájára kötni egy lepedőből tépett szalagot. A géppuska lövése folyamatosan forgatta. Rátettem a kezem, megpróbálva az »uszlásokból« álló kordon felé fordítani. Egy másik fiatallal fent voltam a TAB-on. Ő leugrott, miután sikerült felakasztania a szalagot. Amikor sikerült kb. 90 fokkal elforgatnom a géppuskát, »uszlásokból« álló kordon irányából lőttek ki.”³²*

Lövések és a lövészek kiléte a diktátor elmenekülése után

A bűnvádi nyomozati aktákban és a közszájon forgó bizonyítékok szerint az áldozatokkal járó, a pánikhangulatot a lakosság, de a fegyveres erők körében is előidéző és fenntartó lövések a következő jellegzetességekkel rendelkeztek:

- általában bizonyos stratégiai létesítmények környékén lévő rejtett helyszínekről lőttek: Televízió környéki villákból, a KB környéki tömbházakból, a Nemzetvédelmi Minisztérium körüli tömbházak lakásaiból, bizonyos katonai egységek közeléből, bizonyos terek környékéről, erdők széléről;
- a lövések több irányból érkeztek és mintha úgy koordinálták volna azokat, hogy válaszlépéseket váltsanak ki a fegyveres erők és a felfegyverkezett forradalmárok részéről;
- a lövéseket gyakran koncentrikus módon hajtották végre;
- a valódi lövéseket szimuláltak kísérték (nyomjelző lövedékek, hangszimulációk) más pontokon, hogy hamis célpontokat hozzanak létre és zavart keltsenek a forradalmárok és a katonák soraiban;
- a jobb leplezés érdekében a lövéseket túlnyomórészt este vagy éjszaka adták le;

32 Un dizident în tumultul Revoluției. Ziua Constanța <https://www.ziuaconstanta.ro/stiri/eveniment/un-dizident-in-tumultul-revolutiei-29335.html?print> [letöltve 2018. december 5-én].

- a lövészeknek általában sikerült álcázniuk magukat, gyakran váltottak helyszínt, a „lőj és tűnj el” típusú kommandó-akciók elvének megfelelően;
- a mégis elfogott lövészek a következő jellemzőkkel rendelkeztek:
 - többretegű öltözetre húzott fekete kezeslábas; nyilvánvalóan éjszakai álcázásra és – szükség esetén – más csoportokba (civil lakosság és hadsereg) történő beszivárgásra;
 - több személyi igazolvány, több néven; mások bármiféle irat nélkül;
 - a megtalált személyi igazolványok egyik közös vonása a Szekuritáéhoz (különösen az 5. Igazgatóság, a Különleges Antiterrorista Harci Egységhez) való kapcsolódás;
 - a lövészek általában sportos testalkatúak és látszólag jól fel voltak készítve a gerillaharcra;
 - egyes lövészek külföldi (általában arab) származásának tűntek;
 - némelyek úgy viselkedtek, mintha bizonyos ellenálló képességet, agresszivitást fokozó kábítószeres hatás alatt álltak volna;
 - a román hadsereg akkori felszerelésétől eltérő lőszert és fegyverzet használtak, éspedig:
 - kisebb kaliberű (5,6/5,62), általában könnyű, tehát ruha alá könnyebben elrejthető fegyvereket – ilyen fegyverek és lőszerek nem szerepeltek a Nemzetvédelmi Minisztérium erőinek felszerelésében;
 - Vidia- vagy tompahegyű, illetve „köves”, becsapódáskor robbanó lőszereket – a sebek súlyosságának és láthatóságának növelésére;
 - távcsöves fegyvereket és mobil éjszakai célzóberendezéseket, amilyenek nem voltak a Nemzetvédelmi Minisztériumi erők felszerelésében;
- diverziós célból a lövészek célpontjai között voltak a Nemzetvédelmi Minisztérium katonai egységei.

A következőkben bizonyítékokkal és vallomásokkal fogjuk példázni a fenti jellemzők mindegyikét, voltaképpen az említett emberiség elleni bűncselekmények meglétét és az elkövetők intézményi hovatartozását bizonyítva.

A lövészek kiléte

Iulian Vlad: „Az V. Igazgatóságból, a Különleges Antiterrorista Harci Egységből, az Állambiztonsági Csapatok Parancsnokságából [Comandamentul Trupelor de Securitate – a szerk.] és más Szekuritáté-egységekből származó elemek, a különleges egységeket is beleértve”³³

A ceausisza Szekuritáté utolsó vezetője, a genocidium vádjával őrizetbe vett Iulian Vlad tábornok 1990. január 29-én kézírásos nyilatkozatot tett Gheorghe Diaconescu katonai ügyész előtt. Nem tisztázott, de könnyen feltételezhető okokból, ezt a nyilatkozatot nem használták fel a politikai végrehajtó bizottsági csoport (ebben volt benne Iulian Vlad is) elleni perben, és nem is hozták akkoriban nyilvánosságra. A Katonai Ügyészségek volt vezetője, Dan Ioan tábornok jóval később találta meg Gheorghe Diaconescu iratszekrényében, és idézte azt az egyik könyvében, Mădălin Hodor történész pedig alapos elemzés kíséretében közzétette. „Elemezve a fővárosi terrorista akciók kezdetét és lefolyását”, Iulian Vlad a következőképpen azonosítja a lövészeket:

„1) Az V. Igazgatóság,³⁴ a Különleges Antiterrorista Harci Egység, az Állambiztonsági Csapatok Parancsnoksága és a Szekuritáté más egységeinek elemei, a különleges egységeket is beleértve:

a) Az V. Igazgatóságnak, mint már mondtam, a Köztársaság Palotájának őrzése és belső biztonsága volt a feladata, ebből az egységből számos káder jól ismerte az épületet, annak minden részletével. Az 1989. 12. 22-én kialakult helyzetben az ott szolgálatot teljesítőkön kívül, a KB-székházban vagy az egységben levő tisztek és tiszthelyettesek egy része is a palotába mehetett.

Nagyon is világos, hogy csak a hely topográfiáját nagyon jól ismerő, vagy az ilyen ismeretekkel rendelkezőkkel cinkossági kapcsolatban levő személyek hatolhattak be az épületbe (vagy a tetejére), és szállíthatták oda a rendelkezésükre álló fegyverzetet és nagy mennyiségű lőszert.

Ugyanez az igazgatóság a Televízió (a régi Televízió) közelében is erős bázissal rendelkezett. Ezen kívül a felelősségebe tartozott a rezidencia környékén lévő terület, ahol sok lakatlan ház (villa) volt, és

³³ Ioan Dan tábornok, katonai ügyész személyes archívumából.

³⁴ Az V. Igazgatóság feladata volt a diktátor védelme.

ahol a terroristák elrejtőzhettek vagy támaszpontokat alakíthattak ki maguknak.

Egyéb okok is vannak, amelyek révén az említett egységgel kapcsolatos gyanú előtérbe kerül.

- b) A különleges antiterrorista harci egységen belüli egyes elemek, melyeknek bizonyos közös küldetések is voltak az V. Igazgatósággal, mint ahogy az ehhez az egységhez tartozó tisztek és tiszthelyettesek egy része is jobb kiképzéssel és változatosabb harci eszközökkel rendelkezett.*
- c) Az állambiztonsági csapatok elemei, melyek a különleges létesítményeket (rezidencia, palota és így tovább) őrizték, és az V. Igazgatósággal, a Fővárosi Szekuritátéval, illetve a Fővárosi Milíciával együtt a haladási útvonalat biztosították.*
- d) A Fővárosi Szekuritátéhoz, különösen az Útvonal Szolgálatához [Serviciul Trasee] tartozó tisztek és tiszthelyettesek, vagy azok, akik korábban az V. Igazgatóságnál dolgoztak.*
- e) A Szekuritáté más egységeihez tartozó elemek, az 544., 195. és 110. különleges, valamint a Maita ezr., Văleanu ezr., Sîrbu alezr., Nica ezr., Eftimie ezr. és (Eftimie vagy Anghelache) Gelu alezr. (így szerepel a nyilatkozatban – a szerz.) által irányított teljesen fedett egységeket is beleértve. Ez utóbbi hat egység, mint ahogy az 544-es katonai egység összességében és a 195-ös katonai egység külföldi eredetű fegyverzettél és lőszerrel, valamint megfelelő kiképzési feltételekkel is rendelkezhetett.*

2) A Milíciából, mind a Fővárosiból, mind a Milícia Főfelügyelőségéből [Inspectoratul General de Miliție – a ford.], elsődlegesen a Különleges Bevetési Különítményből [Detașamentul Special de Intervenție – a ford.], valamint az útvonalat biztosítók közül származó tisztek és tiszthelyettesek.

3) Úgy vélem, hogy specifikus módszerekkel és eszközökkel meg kellene vizsgálni a Belügyminisztérium összes fővárosi egységének mesterlövészeit, valamint azokat, akiknek távcsöves puska tartozott a felszereléséhez, vagy ezzel hajtott végre küldetéseket. Még a Dinamóhoz és más sportklubokhoz tartozókat sem kellene kihagyni.

4) A Szekuritáté, a Milícia és a hadsereg egyes tartalékos katonai káderei, valamint jelenlegi (akkori) és volt párt- vagy KISZ-káderek [Kommunista Ifjak Szövetsége, azaz Uniunea Tineretului Comunist – a ford.], az árulóhoz és családjához közel álló vagy löfögyvert birtokló személyek” és így tovább.

Vlad tényleg logikus érveket hoz fel e lista mellett, nevezetesen azt, hogy csak ők ismerték az „épületeket” és a „hely topográfiáját”, és volt lehetőségük „a rendelkezésükre álló fegyverzet és nagy mennyiségű lőszer szállítására”.

A lista feltüntet még „arabokat, általában és különösen palesztinokat, azokat is beleértve, akik a hadseregnél vannak kiképzésen”. Ezt egyes orvosok és más tanúk is megerősítették, ahogy azt majd látni fogjuk. De már az elejétől fogva ki kell hangsúlyozni, hogy a szóban forgó személyek a Szekuritátéhoz tartoztak, és ez képezte ki őket. Ezt támasztja alá a Szekuritáté I. Igazgatósága volt tisztjének fentebb idézett vallomása: *„rejtekhelyekből, konspirált lakásokból [...] az USLA-sok és egyes hozzájuk csatlakozott külföldi egyetemi hallgatók olyan különleges lőszerrel lőttek, melyek a célpontba csapódáskor újabb robbanásokat okoztak. Nem számított, hogy a célpontok élők voltak!”* Ahogy azt majd látni fogjuk, a bizonyítékok azt támasztják alá, hogy ugyanilyen robbanólövedékeket használtak, ugyanazok a szereplők december 22-e után is. Mádalin Hodor történész következtetései lényegesek és érdekes felidézni őket:

1. Az V. Igazgatóságnak, a Különleges Antiterrorista Harci Egységnek és az Állambiztonsági Csatatok Parancsnokságának a fő „terroristákat” szolgáltató egységekként való megnevezése mellett „a Szekuritáténak, a Milíciának és a hadsereg egyes tartalékos katonai kádereinek, valamint jelenlegi (akkori) és volt párt- vagy KISZ-kádereknek, az árulóhoz és családjához közel álló személyeknek”, valamint bizonyos „katonai kádereknek vagy a Hazafias Gárdához tartozó harcosoknak” megemlítése „a lehető legpontosabb és leginkább lefedő leírását jelenti az »R«-hálózatnak, a híres titkos struktúrának, melynek »az ellenség által ideiglenesen megszállt területen« kellett volna működnie az »egész nép honvédő háborúja« idején. Vagyis az 1989. decemberinek megfelelő típusú forgatókönyv esetén.”

A következő részekben visszatérünk majd annak a Szekuritáté által előkészített „ellenállási harcnak” a leírásával és azzal, ahogyan azt pontosan követték az 1989-es forradalom alatti cselekmények.

2. Iulian Vlad a tanúvallomásával „vitathatatlanul bizonyítja, hogy pontosan ismerte az »R«-hálózat összetételét, struktúráját és működési módját, amit csak azzal lehetett magyarázni, hogy – tisztsége (a Szekuritáté vezetője) természetéből fakadóan – az azt koordinálók egyike volt. Ami szöges ellentétben áll ismételt utólagos kijelentéseivel, melyekben tagadta, hogy bármit is tudna egy ilyenfajta konspirált hálózat létezéséről és annak kapcsolatairól a Szekuritátéval”, nevezetesen az „»R«-hálózatról, »Z«-tervről... Még akkor is tagadta, amikor Silviu Brucan 1989. december 23-a estéjén, a Nemzetvédelmi Minisztérium székházában tartott híres ülés alatt konfrontálódott vele, nyíltan azt követelve tőle, hogy adjon utasítást a fegyverletételre és a lövöldözés befejezésére. Márpedig Silviu Brucan nagyon jól tudta, amit tudott, mert a struktúra alapjait 1968-ban rakták le, amikor ő maga a

hatalom bizalmas köréhez tartozott. Iulian Vlad félelmében hazudott, és a »diktátorhoz lojális elemek«-et, vagy az »egyéni cselekvő fanatikusok«-at hibáztatta, holott mindaz, ami az utcákon történt, egy koordinált és a háború szabályai szerint irányított akciót jelzett.»³⁵

A terrorista csoportok összetételének ezen részletezése tekinthető a ceaúszta Szekuritáté utolsó vezetője által tett egyetlen hiteles vallomásnak. Egy olyan pillanatban került rá sor, amikor még frissek voltak a forradalomellenes terrorista cselekmények, és ő genocídium vádjával volt őrizetben. Vlad tudta, hogyha megpróbálta volna elrejteni ennyi lövész kilétét (akikről lehetetlenség volt, hogy ne tudjon), akkor gyanakvást keltett volna, és súlyosbította volna jogi helyzetét. Így aztán félígazsághoz folyamodott: elhatárolódott a beosztottaitól, hogy magát mentse. Egyéni bűnösségét kollektív bűnösségbe vetítve, melyben ő maga állítólag nem vett részt, Vlad elismeri, hogy neki alárendelt tisztek lőttek, de nem az ő parancsára. Önmaga védelmében azt állította, hogy azonnal átállt a Forradalom oldalára és az „áruló” (!) ellen fordult.

Magától értetődő, hogy **ha az 1989. decemberi halottak és sebesültek egyoldalúan egy olyan diverzió áldozatai lettek volna, amelyet a román hadsereg vezetői szerveztek** (akiket, feltételezhetően, a saját sorsuk aggasztott volna a temesvári üggyel kapcsolatos bűnösségek miatt), Vlad azonnal elárulta volna azokat a neveket/módszereket, nem érezve szükségét belevonni a saját beosztottjait, akikhez régóta kötődött attól kezdődően, hogy éveken keresztül kitanította őket Băneasán. Tehát az marad az egyetlen lehetőség, hogy a Forradalom alatti diverziókat és gyilkosságokat ő maga rendelte el, a leginkább érdekeltként abban, hogy biztonságba helyezze magát a fellázadt lakosság dühével szemben.

A lövészek kiléte: nemcsak Vlad, de a Szekuritáté más parancsnokai is „más” szekusokat hibáztattak magukat mentgetve

Ghiță Grigorie vezérőrnagy, az Állambiztonsági Csatatok parancsnoka: „Az Állambiztonsági Csatatoknak semmi közük sincs, és nem lehet összevetészeni azokkal *a különleges szekuritátés erőkkel és terrorista elemekkel, melyeket a diktátor titokban... városi gerillaharc típusú műveletekre képez-*

35 Hodor, Mădălin: Cine au fost „teroriștii”? Iulian Vlad spune că erau de la Securitate. Declarație olografă. *Revista 22*, 2017, nr. 12, 21. (<https://revista22.ro/actualitate-interna/cine-au-fost-teroristii-iulian-vlad-spune-c-erau-de-la-Securitate-declaraie-olograf>) [letöltve 2018. december 4-én].

tetett ki.”³⁶ Érdemes megemlíteni, hogy Ghiță Grigoriét csak 2001-ben ítélték el 6 évi börtönre az oopeni-i mészárlásban való közreműködése miatt; miután Joița Tănase, az akkori főügyész megpróbálta semmisségi fellebbezéssel megmenteni, Ghițăt végül Ion Iliescu részesítette kegyelemben, mint Iulian Vladot 10 évvel korábban.

Gheorghe Ardeleanu ezredes, a Különleges Antiterrorista Harci Egység vezetője. Amikor egy elfogott terroristát, aki USLA-s tiszthelyettesnek bizonyult, a Nemzetvédelmi Minisztériumban a Haditanács [*Consiliul de Război*] elé hoztak, a Különleges Antiterrorista Harci Egység volt parancsnoka közvetlenül megvádolta volt beosztottját – Gheorghe Troscáról, a Különleges Antiterrorista Harci Egység vezérkari főnökéről van szó (akit utólag a Forradalom hőisévé nyilvánítottak) – azt mondva: „*Ezt Trosca tette velem!*” A Trosca-ügyről több részlet az ennek szentelt fejezetben található.

Egyébként 1989. december 25-én 18 óra körül az egység székházában Gheorghe Ardeleanu – akaratán kívül – újra leleplezte a Különleges Antiterrorista Harci Egységet.

A lövészek kiléte: rövid bevezetés a Különleges Antiterrorista Harci Egység (USLA) „hazafias” küldetéseibe

A „Securitatea” folyóirat, 1986. évfolyam, 2. sz. (74)

A Szekuritáté dezinformációs apparátusának sikerült elhintenie, hogy a Különleges Antiterrorista Harci Egység állítólag egy „professzionista” egység volt, melynek egyetlen küldetése megvédeni a népet a terroristáktól. Cotuna Eugen századost, akiből őrnagy és a közeli védelmi szolgálat vezetője lett, a Nemzetvédelmi Minisztérium előtt lőtték agyon, amikor a Troscacsapat 1989. december 23-áról 24-ére virradó éjszaka sikertelenül próbált meg behatolni az egységbe. (Post mortem alezredessé léptették elő, és a forradalom hőisévé nyilvánították „a terroristákkal folytatott harcban”!). A *Securitatea*³⁷ folyóirat „Szekuritáté-káderek – *hivatásos forradalmárok* a szocialista vívmányok megvédésért folytatott harcban” című „ankétjában” ő is hozzászól a vitához, és azt írja, hogy „a küldetések hibátlan” „*a Legfőbb Parancsnok által megfogalmazott igényességi szinten történő végrehajtásához*” minden harcosnak „rendkívüli erkölcsi-politikai és katonai felkészültséggel, és nem utolsósorban *magas forradalmi tudattal*” kell rendelkeznie, hogy mindegyikük képes legyen „*egyéni*leg végrehajtani elszigetelt küldetéseket”. Ehhez a „közletharchoz az egész állománynak tökéletesen fel kell készülnie

36 *Adevărul*, 1990. január 19.

37 *Securitatea*, 74/1986, 2. sz.

pszichológiailag, hogy *a felszereléshez tartozó fegyverekkel tüzeljen, bármilyen helyzetből és sebességgel*”. A Különleges Antiterrorista Harci Egység harcosai csak egy ilyen felkészítéssel teljesíthették „kötelességüket *hősi népünk forradalmi vívmányai megbízható védelmezőiként*”. Megfigyelhető, hogy Eugen Cotuna ezzel pontosan az 1989. december 22-e utáni terroristák profilját vázolta fel, akik *„tökéletesen uralták a felszereléshez tartozó fegyverekkel való tüzelést, bármilyen helyzetből és sebességgel*”. Ahogy az a Dumitru Dănuș alezr. által jegyzett ugyanezen „ankétban” megállapítást nyert, *„a »titkos háború« íratlan és kemény szabályai”* a *„munka iránti tökéletes odaadást”* követeltek tőlük is.

De vizsgáljuk meg, milyen küldetéseket bízott a főparancsnok 1989. december 22-e előtt a *„munka iránt tökéletesen odaadó” „hivatásos forradalmároknak, a forradalmi vívmányok megbízható védelmezőire”*.

A Szekuritáté CNSAS-nál megtalálható aktái azt bizonyítják, hogy a Szekuritáté valamennyi igazgatósága túlnyomórészt az ország többsége által lenézett „Szeretett Vezető” megtapsolására kényszerített romániai lakosság elnyomásával foglalkozott. Az Állambiztonsági Főosztály volt a fő támasza Ceaușescu diktátor és felesége személyi kultuszának, mely kimondottan megalázó és terrorizáló eszköz volt. Mivel Ceaușescu „kifelé” nem akart despotának tűnni, azt kérte a Szekuritátétól, hogy „ne legyen több politikai fogoly”. Így aztán a Szekuritáté főleg köztörvényes bűncselekményeknek álcázta a politikai vádakát. Ebből az akcióból alaposan kivette részét a Különleges Antiterrorista Harci Egység is. Az USLA 1988. június 26-i jelentés-feljegyzéséhez hasonló dokumentumokból tudjuk, hogy „az állam biztonságát fenyegető tettek elkövetésére” képes „veszélyes elemek” ellen, az „I. Igazgatósággal és a IV. Igazgatósággal együttműködésben” [...] „13 esetben indult bűnvádi nyomozás köztörvényes bűncselekményekért, 3 elemet pozitívan befolyásolva, további 8-at figyelmeztetve”.³⁸ A Különleges Antiterrorista Harci Egység „tevékenységi területéhez” tartozó „célszemélyeknek” „Jora” volt az egyik tipikus esete. Az értékelés szerint „rendkívül veszélyes bukaresti elem, aki fővárosi nyilvános helyeken szándékozott robbanóanyagokat felrobbantani; – egy kombináció nyomán – személyi tulajdon ellopása miatt letartóztatták, bíróság elé állították, és a törvényi előírásoknak megfelelően elítélték. Az ügyben, a IV. Igazgatósággal együtt, ellenőrző intézkedéseket foganatosítanak ama idő alatt is, amíg »JORA« börtönben van”.³⁹ Megfigyelhető a hasonlóság Gheorghe Ursu mérnök esetével, akit a Szekuritáté a Milícia általi fogva tartása alatt vizsgált ki és kín-

38 CNSAS Archivum, D 4038, 1. köt. 5. 1. hátlap.

39 Ua.

zott meg.⁴⁰ Szintén a Különleges Antiterrorista Harci Egység foglalkozott „89 nem megfelelő társaság felosztatásával, melybe több mint 25 személyt, különösen a családok, illetve a nevelési tényezők ellenőrzése alól elmenekült fiatalok be. 12 esetben bűnvádi nyomozás elindítását rendelték el”.⁴¹ Ami a „diplomáciai létesítményeket” illeti, a Különleges Antiterrorista Harci Egység nem annyira ezek merénylettekkel szembeni védelmével foglalkozott, mint inkább azzal, hogy „beléptek-e a missziók székházaiba megfigyelés alá helyezett személyek, vagy olyanok, akiknél nem megfelelő tartalmú anyagok voltak”.⁴²

Íme, hogyan védték a hősi nép forradalmi vívmányait Ceaușescu antiterrorista harcosai, akik „*tökéletes odaadást*” tanúsítottak. Csoda-e, hogy december 22–25-én is ugyanígy cselekedtek? A megtorlásban teljes mértékben szerepet vállalva, magáévá téve a többi igazgatóság teljes operatív eszköztárát, a Különleges Antiterrorista Harci Egység semmiben sem különbözött a Párt politikájának alkalmazása terén. Ezekhez hasonlóan az antiterrorista területen tevékenykedő tisztek ugyanazon összeesküvés-forgatókönyvek alapján harcoltak „belső ellenségeket” kitalálva és a Nyugat ártalmasságát hangsúlyozva.

A lövészek kiléte: Nicolae Militaru tábornok következtetése egybeesik Iulian Vladéval

Az „Otopeni – 1989. december 23.” perben tett tanúvallomásaiban Nicolae Militaru tábornok, az akkori védelmi miniszter, meg volt győződve arról, hogy „1989. december 22-e után a következők lőttek: az Állambiztonság V. Igazgatósága, a Különleges Csapatok és a Bukaresti Szekuritáté. A diverziót az Állambiztonsági Főosztályon belüli „D” [„dezinformáció” – a szerz.] Igazgatóság alakította ki. Az Állambiztonsági Csapatok Parancsnokságának volt vezérkari főnökétől, Pavelescu ezredestől azokban a napokban kapott információkból tudta, hogy a megtorlást a 2600. sz. utasítás alapján szervezték meg, mely megnevezte a bevetési/védelmi erőket, a személyeket és ez utóbbiak bizonyos övezetekbe telepítését [...]. Csak a BM rendelkezett azzal a különleges fegyverzettel, mellyel az emberek többségét december 22-e után meggyilkolták.”⁴³

40 Lásd a Bukaresti Táblabíróság 2500/2/2017. sz. aktájában található tanúvallomásokat és Szekuritáté-dokumentumokat.

41 CNSAS Archívum, D 4038., 1. köt., 50. l. hátlap.

42 CNSAS Archívum, D 4038., 1. köt., 51. l.

43 Ondine Gherguț: Generalul Militaru acuza Securitatea de crimă. *Cotidianul*, 1995. május 25.

A România Liberában (1992. december 17.)⁴⁴ megjelent párbeszéd-val-lomásában Nicolae Militaru tábornok hiteles érvekkel szolgált amellett, hogy „azok, akik kiadták a 2600-as utasítást, vagyis a Szekuritáté” voltak a 22-e utáni terrorista cselekmények elkövetői is. Ezeknek „más egységek is voltak, melyek nagy erővel rendelkeztek”, hogy „bármilyen fajta zavar-gásra” reagáljanak az „emberek lázadásának kivédése érdekében”. Szintén ők hozták létre „lövés imitátorokkal” a hamis „légi” célpontok diverzióját, melyet „hazánk területéről irányítottak”, mindezeket „nyilvánvaló diverziós jelleggel”; miközben Különleges Antiterrorista Harci Egységek „december 23-24-én” megpróbálták „páncélozott járművekkel beszivárogni a Nemzetvédelmi Minisztériumba”, hogy „likvidáljanak bizonyos személyiségeket, ezáltal fejük tetejére állítva a dolgokat”. Ami a letartóztatott terroristákat illeti, Militaru világosan elmondja, hogy a Szekuritáté hadseregbe és igazságszol-gáltatásba beépített emberei azonnal szabadlábra helyezték őket: „A BM mindenhol ott volt. Egy részük a Nemzetvédelmi Minisztériumban dolgozott. A katonai elhárítási egységről volt szó”, akik „szintén szekusok” voltak. A tábornok legalább 180, a Fővárosi Milíciának leadott terroristáról tudott, „név-sorokkal, a teljes kísérő dokumentációval”. Őket az „addig a Szekuritátéval együtt cselekvő ügyészek” „engedték szabadon”, hiszen „zavaros idők voltak, ki tudhatta pontosan, hogy merre billen a mérleg nyelve”. Militaru tábornok nyilatkozata azért is hihető, mert azt a korábban idézett tanúvallomások megerősítik. Sőt ezt igazolja a Szekuritáté „ellenség által ideiglenesen meg-szállt területen zajló ellenállási harcra” vonatkozó terveinek elemzése is, ahogy az ezzel kapcsolatos részekben látható lesz.

A lövészek kiléte: A Popescu-Necșești-jelentés egybeesik Iulian Vlad listájával

Adrian Dumitru Popescu-Necșești, aki az 1992–1996 törvényhozási ciklusban Románia Parlamentjének szenátora volt, egy parlamenti jelentés szerzője, mely tisztázza az 1989 decemberében történtek egy részét, de senki sem folytatta az erre vonatkozó kutatásokat. A jelentés többek között Ioan Dan tábornokot, katonai ügyészt, a Főügyészség Katonai Ügyészségek Részlegének volt helyettes vezetőjét is idézi (aki Iulian Vlad kézírásos tanú-vallomását megtalálta), aki az 1989. December Bizottság előtt azt állította, hogy az általa ismert adatok alapján, a „terroristák a volt Szekuritáté hiva-

44 <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/ordinul-2600-in-revolutia-din-decembrie-dialog-marturie-cu-gerenal-r-nicolae-militaru-romania-libera-17-decembrie-1992/> [letöltve 2018. december 6-án].

talos és fedett káderei közé tartoztak”. Ez a terjedelmes bizonyítóanyagon alapuló következtetés egybevág Iulian Vlad következtetésével, bár nem volt tudomása róla.

A Popescu-Necșești-jelentés⁴⁵ azt bizonyítja, hogy „csak a BM rendelkezett az összes diverzionista-terrorista cselekvési típus végrehajtásához szükséges szervezettséggel, szakszeméllyel és logisztikával”. Ennek bizonyítékeként Popescu-Necșești megemlíti a Belügyminisztérium 2600/1988. sz. titkos utasítását, mely a cselekvési módot szabályozza társadalmi zavargások esetén. Két régebbi, szintén titkos utasítás csak a különleges bevetési egységekre tér ki: a Belügyminisztérium különleges antiterrorista bevetési osztag akcióira vonatkozó 001084/1977. sz. utasítása és a BM 001370/1978. sz. utasítása (II. fej. – Az USLA szerepe és feladatai). Adrian Popescu-Necșești úgy véli, hogy ezek a rendelkezések a megtévesztésig hasonlítanak a temesvári és bukaresti tüntetőkkel szembeni cselekvési módra.

A jelentés több tíz egyéb tanúvallomást és bizonyítékot mutat be, melyek igazolják, hogy a Bukarestben és az ország más városaiban december 22-e után a diverziót kezdeményező és áldozatokat okozó lövészek Szekuritáté-szervek vagy -együttműködők voltak, akiket kimondottan a konspirált, „ellenállási” harcra képezték ki, arra az esetre, ha a Ceaușescu-rezsim elveszti a hatalmat.

Adrian Popescu-Necșești következtetése világos: „A diverziós és terrorista cselekedetekbe bevonták a Belügyminisztérium, különösen a volt Állambiztonsági Főosztály aktív kádereit. Mindezeknek a diverzionista-terrorista cselekedeteknek a célja a forradalmi jelenség megállítása, és a Ceaușescu-házaspár megbuktatására való korlátozása volt. Necșești szerint, **terroristáink többsége a BM (különösen az Állambiztonsági Főosztály) és a Különleges Antiterrorista Harci Egység káderei voltak.**”⁴⁶

A lövészek kiléte: I. Hortopan vezérezredes következtetése egybeesik Iulian Vladéval

I. Hortopan vezérezredes a következőket nyilatkozta 1990. február 16-án az ügyészek előtt: „A terroristák cselekedeteinek intenzitása december 23-án fokozódott, és aznap este, a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának

45 <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/opinie-separata-privind-fenomenu-terrorist-in-revolutia-din-decembrie-1989-senator-adrian-d-popescu-.necsesti/?fbclid=IwAR27x6zgVQUza648hVBo6jplubwNCd6RwV8jTt4MVq7AALktyDsXsGy-Dc>. [letöltve 2018. december 6-án].

46 <https://www.flux24.ro/raportul-necsesti-teroristii-au-facut-parte-din-cadrela-oficiala-si-cele-acoperite-ale-fostei-securitati/> [letöltve 2018. december 6-án].

egyik elemzésén Vladtól megkérdezték, hogy kik lönek a hadseregre és a lakosságra, mire ő – félrevezetésünk céljából – azt válaszolta, hogy a tüntetők behatolnak bizonyos fontos létesítményekbe és mivel köztük rosszindulatú, volt köztörvényes személyek is vannak, fegyvereket szereztek, csoportokba álltak össze és ők lönek ránk. Az akció során *csapataink elfogtak bizonyos számú terroristát, akik a Szekuritáté-egységekhez tartoztak*, szót kértek és megmondták azoknak az egységeknek a számát, melyekhez tartoztak (UM-0672F, UM-0639, UM-0106, UM-0620), amire Vlad, szintén félrevezetés céljából, azt állította, hogy ezek fanatikusok lehetnek, akik – állítólag – a saját szakállukra cselekednek.”⁴⁷

Tanúvallomások és egyéb bizonyítékok, melyek alátámasztják a fegyverlövés és a lakosság körében a pánikállapotot kezdeményező és fenntartó lövészek jellegzetességeit: stratégiai létesítmények körüli rejtett helyszínek. Szekuritáté-káderek, csapatok és „újraalkalmazott” USLA-s „hivatásosok”. Bekábítószerezett sorkatonák az USLA-s csapatokból. Álca-kezeslábasok. Robbanólövedékek

A lövöldözés kezdete

A misztifikáció alapját annak „bebizonyítása” képezi, hogy a lövöldözés kezdete a Ion Iliescu körüli „KGB-sekből álló csoportnak” a KB épületén belüli jelenlétével hozható összefüggésbe, az „összeesküvés-hívvők” szerint ez a csoport lett volna a „terrorista pszichózis” kirobbantója. De már az este beállta előtt lőttek a Televízió környéki villákból a Szovjetunió nagykövetségének személyzete által elfoglalt (az előző napokban – szerencsére – kiürített) tömbházra is. Nagyszebenben és Brassóban dél óta lőttek. És, ahogy azt majd lentebb látni fogjuk, a Nemzetvédelmi Minisztériumnál – a tanúk szerint – az első lövéseket „öt fiatal” adta le, akik közül az egyik „fehér dzsekit viselt”.

Bukarest

Cosma Viorica tanú – a Nemzetvédelmi Minisztérium térsége

Cosma asszony 1989. december 22-én a Nemzetvédelmi Minisztérium előtti tömbházak egyikében lakott. 17–18 óra körül lakása nappalijában

47 Lásd I. Dan (t) katonai ügyész tábornok kötetét: *Teroriștii din '89*, Editura Lucman, 2012.; releváns részletek itt érhetők el: <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/text-of-Securitate-general-iulian-vlads-29-january-1990-declaration-identifying-the-terrorists/> [letöltve 2018. december 6-án].

volt két lépcsőházi szomszédasszonnyal. A Popov ügyész előtt tett nyilatkozatában Cosma Viorica azt meséli, hogy egy adott pillanatban, „még besötétedés előtt volt”, az erkély ablakából öt fiatalból álló csoportot vett észre az A1 és A2 tömbházak közötti zöldövezetben, és megjegyzi, hogy egyikük „fekete dzsekit viselt”. Ez a ruházat felkeltette a figyelmét, köztudomású lévén, hogy 1989 előtt az emberek a sötétszínű ruházatot kedvelték. Aztán észrevette, hogy az öt civil ruhás fel volt fegyverkezve, de nem tudta megmondani a fegyverzet típusát, „**rövid és fekete puskák**”-ként írva le azokat. Az öt személy *tűzet nyit a Számítástechnikai Központ épületére*, majd *elszalad és elbújik a tömbházak mögött*. A védelmi harcállásban lévő katonák visszalőnek, az általuk kilőtt lövedékek pedig a tömbházakba csapódnak be, és betörik Cosma asszony lakásának ablakait. Pánikba esve a konyhában levő férjéhez szalad, és elmeséli neki a jelenetet. Cosma úr kidugja a fejét a konyha ablakán, és meglátja a tömbház mögött megbújt öt személyt. Rájuk üvölt, hogy „csillapodjanak” és „hagyják abba a hülyeségeket”. A leghamisítatlanabb román nyelven válaszolnak neki: „*Húzd vissza a fejed a házba, vagy agyonlövünk!*”. A tanú kijelenti még, hogy másnap a „fekete dzsekit” viselő fiataalt *holtan látta az egyik tömbház mellett*.

Popov ügyész rendkívül fontosnak tartotta a nyilatkozatot, ezért az említésre kerül a „Nemzetvédelmi Minisztérium környékén halottakkal és sebesültekkel járó 1989. december 21. és 31. közötti események”-re vonatkozó akták végzésében, és a szóban forgó vizsgálatról leválasztott összes többi ügyben. A katonai ügyész ezt a részletet tekintette a következő napokban a térségben lezajlott eseményeket „*kirobbantó tényező*”-nek. Addig a pillanatig egyetlen lövedéket sem lőttek ki, és – nyilvánvalóan – a harcállásban lévő katonák részéről nem lehetett olyanfajta szándék, hogy találomra belelőjenek a térségbeli tömbházakba, és arra sem, hogy egymásra lőjenek. Ráadásul érdekes az az észrevétel is, hogy a Nemzetvédelmi Minisztérium előtti incidens bekövetkezésének időpontjában, december 22-én, a(z) egyhangúlag az első bukaresti lövések helyszínéül kijelölt) Palota téren – még – a golyók nélküli szabadság eufóriájában éltek.

A misztifikáció alapja annak „bebizonyítása”, hogy a lövöldözés kezdete a Ion Iliescu körüli „KGB-sekből álló csoportnak” a KB épületén belüli jelenlétével hozható összefüggésbe, az „összeesküvés-hívók” szerint ez a csoport lett volna a „terrorista pszichózis” kirobbanásának okozója. De már az este beállta előtt lőttek a Televízió környéki villákból a Szovjetunió nagykövetségének személyzete által elfoglalt (az előző napokban – sze-

rencsére – kiűritett) tömbházra is. Nagyszebenben és Brassóban dél óta lőttek.⁴⁸

Adrian Constantinescu (t) százados tanú (1989 decemberében katonai pilóta volt a titu-boteni-i 61. helikopteres ezrednél)

„Egy térségbeli villáról a Televízió udvara felé lőttek... egy fekete tetejű, utcasarki, a Televízióval szembeni kereszteződésben lévő villáról. Anghel Gheorghe fedélzeti gépész... tüzet nyitott... Két sorozatot lőtt pontosan a szóban forgó villa tetejének közepébe... a tetőn két **fekete kezeslábasba** öltözött személy volt. Amikor tüzet nyitottak rájuk, sikerült bejutniuk a villába, talán egy csapóajtón keresztül.

- Elképzelhető, hogy a távolság miatt csak úgy tűnt, hogy fekete kezeslábasba öltözött emberek voltak? Talán civilek voltak, akik...

- Nem! Száz méter alatti repülési magasságban voltam, és az akkori életkoromban, az akkori látásommal nem tévedtem”.⁴⁹

Sergiu Tănăsescu tanú (a Bukaresti Rapid labdarúgócsapat orvosa)

„Az egyik terroristát én magam fogtam el, a saját kezemmel. 26 éves volt és két igazolvánnyal rendelkezett, az egyik IV. éves joghallgatói, egy másik pedig az V. Igazgatóság USLAC-tól (*Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă și Comando*) [Különleges Antiterrorista és Kommandós Harci Egység]. Be volt kábítószerelve. Nála és más terroristáknál is bizonyos, „Pasuma” és „Gripha” típusú, csokoládét találtunk. Rendkívül erős kábítószer volt, mely eufóriaérzést idéz elő, de agresszivitásra és rombolásra összpontosítva, és egy legalább 10 napos alvásfüggetlenséget biztosított. *Szuper kifinomult fegyverzetük volt, infravörös sugárral, nagy hallótávolságú rendszerrel* és így tovább. [...] A fegyvernek semmilyen visszarúgása sem volt [...]. [Az elfogott terroristákat] mi a katonai ügyészi szerveknek adtuk át. Nagyon sokukat az első napokban fogtuk el, a kilétüket pedig többen is megállapították, Octavian Nae ezredes, Constantin Dinescu (Mircea nagybátyja), Gușă, de főleg Vlad, aki azt üvöltözte ezeknek az elfogottaknak, hogy miért nem hajtották végre az utasítását, hogy adják meg magukat. Megjátszották a szentet, de a fegyver csöve még elég meleg volt a tetteik nyomán. Miután elviselték ezt a felületes kihallgatást, legtöbbjüket *elengedték... [mert] erre*

48 Hodor, Mădălin: „Asasinarea” lui Trosca (III) Misterele ușașilor uciși la Revoluție <https://revista22.ro/dosar/asasinarea-lui-trosca-iii-misterele-uslasilor-ucisi-la-revoluie> [letöltve 2018. december 6-án].

A bekezdés az eredeti szövegben ismétlődik.

49 <https://www.resboiu.ro/povestea-purtatoarei-de-drapel-puma-74-la-revolutie/> [letöltve 2018. december 5-én].

adott utasítást Vlad. December 22-én elfogtam egy Szekuritáté-őrnagyot, akit lefegyvereztek és szabadon engedtek [...]”⁵⁰

Romanescu Marian százados

[Gheorghe Ardeleanu] egy improvizált csarnokba összehívta az egységet, a következőket mondta nekik:

„A diktatúra megbukott! Az egység tagjai a nép szolgálatában állnak. A Román Kommunista Párt nem szűnik meg! Újra össze kell fogunk az RKP demokratikus erői körül, mely azon nép nemes eszméinek folytatója, melynek a fiai vagyunk! (...) Holttesteket találtak, *olyan egyéneket, akiknél USLAC-os fedőigazolványok és 0620-USLA fejlécű igazolványok voltak, s nem indokolt, hogy azok birtokában legyenek, akiknél megtalálták ...*” Aztán utasítást adott a szolgálati igazolványok 24 órán belüli beszolgáltatására, mert mindenki újakat fog kapni nemzetvédelmi minisztériumos fejléccel”.⁵¹

Ebben a beszédben van néhány figyelemre méltó elem: 1. Ardeleanu nem azért aggódott, mert az uszlásai terrorista akciókat hajtottak végre, hanem azért hibáztatta a halottakat, hogy a „birtokukban” volt a szolgálati igazolványuk. 2. December 25-én, a diktátor agyonlövése után a Különleges Antiterrorista Harci Egység parancsnoka bizonyos értelemben nyugodt volt: „A Román Kommunista Párt nem szűnik meg!” 3. Ilyen értelemben az uszlások és az ő uszlásai küldetése részben teljesült: bár elvesztették „legszeretettebb fiukat”, meggyőződésük volt, hogy az a rendszer, melynek szüksége volt rájuk, nem fog megváltozni. Így aztán nyugodtan beléphettek a nemzetvédelmi minisztériumi erők kötelékébe, abbahagyva az „ellenállási harcot”. Amit országos szinten tapasztalni is lehetett: december 25-e után érezhetően csökkent a terrorista tevékenység.

Ernest Maftai tanú, forradalmár a KB-nál. 1991-es beszélgetés Dan Badea újságíróval

Dan Badea: Kik voltak azok, akiket Dan Iosif lelőtt?

Ernest Maftai: *USLA-sok! Segíteni jöttek, és ő meg odajött, hogy lelőjön bennünket, uram! [...]* Az alagsorban voltak néhányan a mieink közül, mert ott volt néhány páncélozott ajtó, mert nem tudom, mi volt ott. És az egyik kinyitott egy ilyen ajtót, és a pincék környékén jár. És megijedtünk, hogy

50 Ion, Ion K.: Dincă și Postelnicu au fost prinși de pantera roz! Dialog cu Sergiu Tănăsescu (medicul echipei de fotbal Rapid București). *Cuvântul*, 9. sz., 1990. március 29., 15. l. (<https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2010/12/21/marturii-intre-1990-si-1992-din-zilele-fierbinte-in-cc-ul-decembrie-1989-doru-teodor-maries-mircea-boaba-sergi-tanasescu-si-ernest-maftei/>) [letöltve 2018. december 5-én].

51 Romanescu Marian százados, Dan Badeával együtt: U.S.L.A., Bulă Moise, teroriștii și „Frații Musulmani”, *Expres*, 26. sz. (75), 1991. július 2–8., 8–9.

mi lehet ott. Akkor jön az USLA, hogy segítsen nekünk. 15 egyén jön és 4 ezredes, uram. Igen! És amikor lemennek, *mindenkit agyonlőttek a mieink közül*. Közülünk kettőt ott öltek meg, forradalmárok voltak, elkeseredett emberek, akik odamentek meghalni. És akkor rájöttünk, hogy ezek megölnek minket. De aztán feljönnek. Nekik is volt 3 halottjuk. És akkor bekerítettük őket: „Levetközni!” [...]. Azonnal agyonlőtték őket! Nos, különben ők lőttek volna agyon bennünket...

Dan Badea: Dan Iosif azt mondta, hogy nem lőtte agyon a 15 USLA-st...

Ernest Maftai: Be ne vedd a szövegét! Szükség volt rá, ha agyonlőtte őket! *De nem mondhatja el, mert nem akarja, hogy kiderüljön. Azért nem szabad, mert most a Szekuritáté vezet bennünket. Pont azok vannak vezető tisztségekben, akik akkor bennünket lőttek.* Figyelj ide! *Mert a Különleges Antiterrorista Harci Egység, az 5. hadoszlop Ceaușescuval tartott [...]* Amikor kinyitották az ajtókat, és mindenki behatolhatott, akkor voltak az úgynevezett *terroristák is. Kezslábasban, rejtett fegyverekkel... Bejöttek közénk.* Ez az oka, hogy [1989. december 23.] éjjel 11-től *ott polgárháború volt...* Ezek gyorsan odarohannak, hogy elfogják, és akkor fedeztük fel, hogy a *volt KB épületében, a falakban közlekedni lehet. Volt egy folyosó. A falban.* Hogy-hogy?... Én meg egy adott pillanatban elcsodálkoztam ezen: hogy van ez, uram, lövések zajlanak, ezek fél órán keresztül teljes erővel lőnek és aztán abbahagyják? [...] Ekkorra már 23-a volt. Mondom én: honnan jönnek és hova mennek? honnan szerzik ezek a fegyvereket és még mindig nem látjuk őket? Mit gondolsz? Aztán eszembe jutott, mert öreg vagyok, hogy ennél a villánál, amelyik most a művészeké, a Fehér-templom, hogy ez Lupescu [*Elena Lupescu II. Károly volt román király szeretője, majd a trónról való lemondása után a felesége – a ford.*] villája volt. És II. Károly onnan egy alagutat ásott a föld alatt a palotáig, hogy hozzá vezessen. Gépkocsival jött, hogy ne lássák az emberek. A királyi palotánál is keményen lőttek. Nos ott, *annál a villánál sok fegyver volt.*⁵²

Nicolae Ștefan Soucoup tanú

„Szintén december 23-án tanú voltam egy, a Televízió udvarán elfogott és bal oldali mellkasi tájékon megsebesült polgár kihallgatásán. Khakisznő kezslábast viselt. A híres Duțu S[ilviu]-ról volt szó, aki a Dorobanților úton tevékenykedett. A Dorobanților út 228. szám alatti, Teherán utca sarkán levő lángoló épületből jött ki. Átkelt az utcán, átugrotta a sövényt és kilőtt egy sorozatot egy tankra. Azonnal kiiktatták. Mivel egy lángoló épületből jött ki, hamu volt a hajában, hamu és törmelék a csizmája redői kö-

52 Badea, Dan; Maftai, Ernest: „Iliescu putea să fie eroul neamului, dar a pierdut ocazia!” *Expres*, 36. sz. (85), 1991. szeptember 10–16., 10–11.

zött, égésnyomok a kezeslábasán. Megkötötték és bevitték egy I. emeleti vágósobába [...]. Itt beszélgettünk vele egy büntetőjogással az Ügyészségtől, Rodica Chebeleuval, aki jogi szempontból kérdezte ki. Én olyan munkát fejtettem ki, amivel korábban sohasem foglalkoztam: mindnyájunk számára kedves tényezőkhöz folyamodtam: „Nem láttad, hogy nők, gyermekek voltak ott, mi van, ha éppen a tiedet ölted meg?”. Életet ígértem azokért az információkért cserébe, melyeket majd átad nekünk... Állítása szerint, *a diktátorpáros személyi gárdájához* tartozott. Őrmesteri rendfokozata volt, és a roșui alegységnél képezték ki. Nagyjából 120-an voltak egy bizonyos Iovanovici főhadnagy parancsnoksága alatt, Duțu a szakaszvezető segítője lévén. Nem ismerte el, hogy lőtt, de megfeketedett kezei és a ruházata leleplezték. Sokkos állapotban volt, de nagyon ügyesen megjátszotta a fáradtat, a kimerültet. Jól kidolgozott története volt, de az adott körülmények között valószínűleg megpróbálta alakítani azt. Időről időre tudatvesztési rohamai voltak. Nagyon, nagyon sok vizet ivott, valószínűleg a sebe által okozott állapota miatt. Voltak pillanatok, amikor fürkésző pillantásokat vettem észre rajta, ami ellentmondott az általa mutatott kimerültségnek. Tehát ki volt képezve, hogy a vallatás bármilyen formáját kibírja... Végül tőle tudtuk meg a Televízió elleni támadási rendszert. Mivel ismerte a cselekvési módot, implicit módon elismerte, hogy a támadók között volt. Ő biztosította a „SZIRTFAL” [„FALEZA”] harcállást. Kijelentéseiből derült ki az is, hogy miként próbálkoztak diverziókkal a Televízió épületében. Megemlített egy úgynevezett „ZÖLD DOBOZOK” [„CUTIILE VERZI”] titkos berendezést, melyek – szerintem – csak a Televízió udvarán található, növényzettel körbevett kisebb kupolák lehetnek. A szellőztetők is az ellenőrzést biztosították, függőlegesen és vízszintesen is, a Televízió összes épülettestében. Megtudtuk, hogy *a csatornán keresztül, a Televízió mögötti* (Zambaccian utcai) *egyik konspirált lakásból be lehetett jutni az épület alagsorába. Innen a szellőzőaknákon keresztül bárhová ki lehetett jutni.* Minden szellőzőakna egy szem volt, mely kiválaszthatta az áldozatát. Ezzel is magyarázható, hogy a stúdiótömb alagsorában sok halottat találtak”⁵³.

Meg kell jegyezni, hogy nevezett Duțu S. „roșui alegysége” a Bukaresti Szekuritáté UM 0530 Bukarest hívójelű 1-es Különleges Egysége volt.⁵⁴

Hasonló tanúvallomást tesz **Tudor Petrescu** őrnagy Duțu S.-ről, aki bekábítószerezettnek tűnt, és azt állította, december 22-én arra kényszerí-

53 Nicolae Țone interjúja, *Tineretul liber*, 1991. december 21., 3., a másolat forrása: Library of Congress, USA.

54 <http://www.jandarmeriaromana.ro/RevistaJandarmeriei/Pagini/ArhivaSiteMai2013.html>

tették, hogy khakiszínű kezeslábasra cserélje kékszínű ruházatát, nyilvánvalóan azért, hogy katonai szolgálatot teljesítőnek tűnjön.⁵⁵

Ion Simion tanú (egy Bătiștei utcai ház tulajdonosa)

A nyomozók előtt adott nyilatkozatából az derül ki, hogy amikor észrevette, hogy háza padlásáról lőnek, civilek egy csoportjával az adott helyre ment, ahol „egy fekete kezeslábast viselő embert talált egy szemközti épületre irányított távcsöves puskával”. Emellett Simion megjegyezte, hogy miután nagy nehezen ártalmatlanná tették ezt az egyént, értesítettek erről egy arra áthaladó katonacsapatot. A gyanús személyt és a távcsöves fegyvert átadták a katonáknak. Ion Simion az ügyészeknek adott nyilatkozataiban megemlítette még, hogy semmit sem tud arról, mi történt utólag, és egy évig senki nem is érdeklődött az ügy iránt.⁵⁶

Különböen éppen egyes szekuritációs tiszték szerint (tehát akik legkevesbé valószínű, hogy hazudtak ebben), ugyanilyen „USLA-sok [általi] felülről, rejtékhelyekről, konspirált lakásokból [...] történő” lövési módszereket alkalmaztak Temesváron is.⁵⁷

Constantin Popa esete

Emil Munteanu újságíró és **Mircea Dan Militaru** pszichiáter állítása szerint a 21 éves **Popa Constantint**, aki a Botoșani megyei Mitocul-Prut községben született, és utolsó, 1989. november 18-ig érvényes ideiglenes lakóhelye Bukarestben volt, 1989. december 24-én hozták be a bukaresti Sürgősségi Kórházba. A Katonai Ügyészségi Részleg 1390/P/1990. sz. aktájában „terrorizmus gyanúval” szerepelt, és arra várt, hogy „teljes körű ellenőrzésnek vessék alá a lakossági nyilvántartás és a nyilatkozataiban tett állításai alapján”. Az újságírók, az orvosok és más tanúk szerint, a sebesült Popa Constantin azt üvöltözte: „Éljen Ceaușescu!”, „Ceaușescuért halok meg!”

Íme, miként írja le az újságíró, az orvosokkal folytatott beszélgetések alapján, Popa Constantin viselkedését: „Egyetlen fiola plegomazin [*klórpromazin, egy antipszichotikus gyógyszer - a ford.*] elég egy nyugtalan ember lecsillapításához, az alvási állapot eléréséhez. Ő nyolcat kap, diazepammal [*nyugtató gyógyszer - a ford.*] és fenobarbitállal [*altató hatású gyógyszer - a ford.*] együtt. Semmilyen reakció. Vergődik, fenyegetőzik, nem érzi a seb okozta fájdalmat. Szorosan lekötik a hordágyra, négy erős

55 Unde ne sunti teroriști? *Armata Poporului*, 22. sz., 1990. május 30., 3.

56 Noi martori în procesul Revoluției de la Timișoara. *România Liberă*, 2006. március 16., online kiadás: <https://romanalibera.ro/special/investigatii/au-recunoscut-ca-au-tras-la-revolutie-142447>

57 Vasilevici: i. m.

férfi tartja kinyújtóztatva, de rendkívüli fizikai erejével egyszerűen meghajlítja a fémből készült hordágyat. Egy csak általa látott személlyel üvöltözik: „Gyermekeket öltem, hogy meg tudjam menteni... Az a feladatom, hogy embereket öljek. Meg fogom tenni, meg fogom tenni!” Mielőtt megtagadta volna a nyilatkozattételt, még válaszolt az orvosok néhány kérdésére. Két részletet jegyeztem meg: „Az úgynevezett Nép Házánál külön kialakított katakombák bejáratánál, amikor a kutyaokról letépték a nyakörvet, hogy az emberekre uszítsák őket, nagyon erős italt kapott. A ceașisza besúgók azonosítási jelszava éppen... Pfuj Ceaușescu volt!”

Akárcsak az ugyanazokban a napokban őrizetbe vett vagy megsérült más terroristákat, Popa Constantint is bármiféle egyéb nyomozás nélkül szabad lábra helyezték 1990. január 3-án, holott „nem volt képes megnevezni egyetlen tanút sem az 1989. december 22. – amikor állítása szerint több kollégájával együtt távozott az Antrepriza Vest Militari-tól, akiktől elszakadt – és 1989. december 24. közötti tevékenységével kapcsolatosan”.⁵⁸

Mircea Dan Militaru pszichiáter szerint, további két, az elfogásukat követő napokban elhunyt terroristának hasonló viselkedése volt: „Ádáz gyűlölet, folyamatos fenyegetőzés: »Ha én meghalok, további 400 fog jönni, akik mindnyájatokkal végeznek majd«. Egy másik: »Volt már vagy 20 szakmám. Csak Ceaușescu adta vissza a méltóságomat, bevonva engem *az ő titkos Szekuritátéjába*«. Ők voltak azok, akik ránk lőttek és lőnek még mindig a tömbházak tetejéről, a konspirációs lakások ablakaiból. Megerősítik azt a gyanút, hogy mindezeket a terroristákat doppingolták, olyan pszichikai serkentőt kaptak, amely megtízszerezi az erejüket és a gyilkolási vágyukat.”

Emil Munteanu újságíró további három „gyanúsítottal” beszélgetett el, akiket éppen „kihallgatásra vittek a Sürgősségi Kórházból”. Azt állították, hogy „ártatlan áldozatainak annak a véletlen helyzetnek, hogy éppen az Államtanács épületében tartózkodtak, akiket szándékosan áldoztak fel a *diktátor más különleges csapatai*”.⁵⁹

A Cornel Tripon-eset

„Cornel Tripon Milícia-örrmestert 1989. december 22-én 22 órakor hozták a Colțea Kórházba. Átmenő lött sebe volt a bal hónalj tájékán [...]. A vizsgálati lapot kitöltő előtt Cornel Tripon kijelentette, hogy állítólag nem akart a tömegbe lőni, és ezért éppen a parancsnoka, a felettese lőtte

⁵⁸ Katonai Ügyészségi Részlegek 1390/P/1990. sz. iratcsomója.

⁵⁹ Emil Munteanu: Cine sunt teroriștii? *România liberă*, 1989. december 29., megjelentetve Marius Mioc blogján: <https://mariusmioc.wordpress.com/2010/04/15/cine-s-teroristii-romlibera-29dec1989/> [letöltve 2018. december 6-án].

meg. Az akkoriban a Colțea Kórházban és most a Belügyminisztérium kórházában dolgozó egyik orvos azt mondta Triponnak, hogy többé ne mondja azt, hogy a felettese lőtte meg, és az incidensről se meséljen többé, mert gondoljai lehetnek. Cornel Tripon utólag módosította a nyilatkozatát, azt állítva, hogy tűzpárbajban sebesült meg a város központjában zajlott utcai harcokban. Cornel Triponból a forradalom után őrsvezető lett valahol Fehér megyében.

Kórházi beutalásakor Cornel Tripon milicista olyan *személyi igazolványt mutatott be, melyen az Academiei u. 24. szám szerepelt lakóhelyként. Ugyanez a (fiktív) lakcím szerepelt az UM 0666 (V. Igazgatóság, Biztonság és őrzés) több tisztjének személyi igazolványában is.* A sebesült milicistát már másnap elvitték a kórházból, és – úgy tűnik – a Belügyminisztérium egyik kórházi egységébe helyezték át. Annak ellenére, hogy a Tripont a kórházból elszállítók elkérték a beutaláskor kiállított összes dokumentumot, egyes orvosok feljegyezték az incidenst, és külön listákat vezettek a sebesültekről, így az incidens a nyilvántartásban maradt.”⁶⁰

Temesvár és Bukarest – ugyanazok az álcázott lövészek

Egy „sorkatonai szolgálatát a Különleges Antiterrorista Harci Egységnél töltő” tanú

A lövészeknek a Különleges Antiterrorista Harci Egység csapataihoz és „hivatásosokhoz”, ebben az esetben „újraalkalmazottakhoz” (illetve Iulian Vlad nyilatkozatának megfelelően a „Szekuritáté tartalékos katonai káderei”-hez) való tartozását egy olyan tanú is megerősíti, aki „a Különleges Antiterrorista Harci Egység csapataiban töltötte sorkatonai szolgálatát”, és aki a következőket nyilatkozta az A.M. PRESS Dolj megyei tudósítójának:

„’89 decemberében Temesváron és Bukarestben voltam. Velünk, sorkatonákkal együtt újraalkalmazott hivatásosokat is kihelyeztek, akik fekete álcaruhát viseltek. A sorkatonákból és hivatásosokból álló antiterrorista harcrendek éleslőszert kaptak. Temesváron kis távolságból lőttek a tüntetőkbe. Láttam, hogyan fröccsen szét a szitára lőttek agyveleje. Azt hiszem, hogy a maszkosok, különleges fegyverzetüket használva, robbanólövedékekkel lőttek. 1990 januárjában mindnyájunkat beutaltak detoxikálásra, akik az USLA-s csapatok sorkatonái voltunk. Bekábítószereztek bennünket. Öt hónappal a határidő előtt leszereltek minket, hogy nyomunk vesszen. Ne közölje a nevemet. Félttem magamat és a szüleimet. A kiképzéseken és a hadgyakorlatokon »barátokra« és »ellenségekre« osztottak minket. A maszkosok voltak az »ellenségek«,

60 <https://romanalibera.ro/special/reportaje/salvarile-nu-erau-pentru-raniti-80867>

*akiket fel kellett fedeznünk, és semlegesítenünk kellett őket. Azt hiszem, hogy a maszkosok voltak azok a terroristák”.*⁶¹

Ezt a tanúvallomást egyébként a temesvári perben bíróság elé állított tisztek nyilatkozatai is megerősítik: „bizonyos **fekete kezeslábast** viselő emberek nyitottak tüzet”,⁶² „gépkarabély sorozatokat lőttek a Katedrális előtti sávból, előbb a tető magasságába és aztán a tüntetőkbe”... „civilék és a Belügyminisztériumból származó fekete kezeslábasba öltözött személyek”.⁶³

Ugyanezt a tanúvallomást a Szekuritáté I. Igazgatósága volt tisztjének fentebb már idézett nyilatkozata is megerősíti: „Az USLA-sok és bizonyos hozzájuk csatlakozott külföldi egyetemi hallgatók **különleges lőszerekkel lőttek, melyek a célpontba ütközéskor újabb robbanásokat okoztak**. Nem számított, hogy a célpontok élők voltak!”⁶⁴

Temesvár

A megtorlás elkövetői a december 22 utáni terroristák között

Ezáltal körvonalazódik az, amit már sokan gyanítottak. Létezett egy folyamatosság a december 22-e előtti megtorlás és a 22-e utáni terrorista cselekmények között. A tanúvallomások szerint a lövéseket leadók között „fekete álcaruhát” viselő „hivatásosok”, „maszkosok”, „civilék és a Belügyminisztériumból származó fekete kezeslábast viselő személyek” voltak, „különleges fegyverzettel”, „robbanólövedékeket” löve, valamint a Különleges Antiterrorista Harci Egység csapataiból származó „bedrogozottak” és „detoxikálásra beutaltak”, akiket aztán határidő előtt leszereltek, hogy „nyomuk vesszen”.

A fentebb említett tanúk explicit módon kimondják azt, amit több tíz egyéb bizonyíték igazol, és **ami már a Forradalom idején látszott – nevezetesen azt, hogy a „maszkosok”, vagyis „a Belügyminisztérium és az Állambiztonsági Főosztály káderei és csapatai” voltak „azok a terroristák”, akik „lőfegyvereket használtak”, mind „Temesváron, mind Bukarestben is ’89 decemberében”.**

61 Dezvăluiri despre implicarea U.S.L.A. în evenimentele din Decembrie '89, România Liberă, 1994. december 28., 3.

62 <https://romaniailibera.ro/special/investigatii/noi-martori-in-procesul-revolutiei-de-la-Timisoara-41330>

63 General Stănculescu se apară cu amănări și absențe. *Gândul*, 2006. január 19., online kiadás.

64 <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/tag/cpadcr-decembrie-1989/page/2/> [letöltve 2018. december 6-án].

Megjegyzendő: azt, hogy a fekete kezeslábasba öltözött maszkosok Szekuritáté-káderek, illetve „USLA-csapatokhoz tartozó hivatásosok” voltak, a temesvári per tisztjei és civil tanúi is megerősítették, akik azt állították, hogy „fegyverekkel és éleslőszerekkel felfegyverzett” „civilék és a Belügyminisztériumból származó fekete kezeslábasba öltözött személyek”, „Szekuritáté- és Milícia-káderek” és „Szekuritáté-csapatok” „nyitottak tüzet”.⁶⁵

Láthattuk, a Szekuritáté I. Igazgatóságának fentebb említett tisztje⁶⁶ szintén elismerte, hogy a lövészek „a rejtékhelyekből, konspirált lakásokból [...] USLA-sok és bizonyos hozzájuk csatlakozott külföldi egyetemi hallgatók voltak”. Ezzel bizonyítást nyer, hogy ugyanazok a szereplők ugyanolyan típusú robbanólövedékeket használtak december 22-e előtt és utána is.

A nagyszebeni vérfürdő kezdeményezőinek kiléte

Aurel Dragomir alezredes tanú

„December 22-e reggelén [...] azt jelentették nekem, hogy gyanús személyek vannak a tetőkön. Én is láttam kettőt-hármat **fekete kezeslábasban**. A Milícia azt mondta, hogy nem az ő állománya. A 10-es számú iskola épülete mellett 12 órakor megjelent **15 fekete kezeslábasba öltözött ember, akik masszív tüzet nyitottak a lakosságra és a katonákra... Azonosítottuk a kezeslábasban levő és alatta több ruhát is viselő halottakat: a nagyszebeni BM (Milícia és Szekuritáté) káderei voltak.**”⁶⁷

„Aurel Dragomir: December 22-én kezdtek felgyorsulni a dolgok. Reggel azt jelentették nekem, hogy a város néhány pontján tartózkodó diákok gyanús egyéneket látnak *fekete kezeslábasban a háztetőkön és egyes épületek tetőablakaiban*.

Nemzetvédelmi Minisztérium-riporter: Ugyanolyan felszerelés, mint a Nemzetvédelmi Minisztérium előtt meggyilkolt uszlásoké...

Aurel Dragomir: *A Milícia épületének tetején is volt három vagy négy ilyen alak...*”⁶⁸

65 General Stănculescu se apară cu amănări și absențe. *Gândul*, 2006. január 19., <https://www.gandul.info/stiri/generalul-stanculescu-se-apara-cu-amanari-si-absente-255636> [letöltve 2018. december 6-án].

66 Vasilevici: i. m.

67 Badea, Dan: Secretele Revoluției. Aurel Dragomir alezredessel készített interjú. *Expres*, 22. sz., 1994. június 7–13., 8–9.

68 Sub tirul încrucișat... (II), Interjú Aurel Dragomirral. *Armata Poporului*, 46. sz., 1990. november, 3.

Petre Crăciun tanú

„[fekete kezeslábasba öltözött személyek] az őrizetbe vettek között is voltak. Padlásokon fogtak el embereket, akik közül egyesek a határőrségtől voltak (az egyiket éppen a Fő téren [Piața Mare], a padlásan fogták el), és a padlásokon helyezték el őket a Fő tér körül és a központban, ezekbe a régi házakba, és néhány százat őrizetbe is vettek a tüntetők és a 01512-es katonai egységbe vitték őket, a Milíciával szemközt [...]. Elfogtam egyet és őrizetbe vették. Az irataikból az derült ki, hogy határőrök voltak. Egy őrnagy hallgatta ki őket, a katonai egységnél... A brassói katonai ügyészség 1989. december 22. után vizsgálta ki őket. A katonai ügyészek nagyjából 600 őrizetbe vett személyt vizsgáltak ki.”⁶⁹

USLA-s segítség Nicu Ceaușescunak: a ROMBAC-járáttal Nagyszebenbe érkezett harcosok

Nicolae Militaru tábornok nyilatkozata a Gabrielescu-bizottság előtt

„1989. december 23-án a Nemzetvédelmi Minisztériumban, arra a kérdésre, hogy hol vannak az egységei, a Különleges Antiterrorista Harci Egység parancsnoka, Ardeleanu ezredes kijelentette: **80 Nagyszebenbe ment azzal a [december] 20-i ROMBAC-kal**; nem tudom, hogy ki kérdezte, kinek az utasítására. Mindenki értette, hogy felsőbb parancsra; azért mentek oda, mert Nicu Ceaușescu abban a tisztségben volt, amiben *[a diktátor kisebbik fia volt a Szeben megyei pártbizottság első titkára – a ford.]*”

„Ugyanezzel a kérdéssel kapcsolatosan **Nicolae Militaru tábornok** egy 1991. szeptember 23-án a főügyész-helyetteshez, a Katonai Ügyészség Igazgatósága vezetőjéhez intézett levélben – lényegében véve – ugyanazt rögzíti: „...A műszaki-tiszthelyetteseket és a civileket kivonva az következett, hogy a Különleges Antiterrorista Harci Egység harci ereje 757⁷⁰ tisztből és tiszthelyettesből állt. Ebből a teljes létszámból 110 volt szétszórva (30 nagy-követségek őrzésére és **80 Nagyszebenben, akik már 1989. december 20-án elmentek a ROMBAC-kal, »felsőbb parancsra«**).”⁷¹

Nicu Silvestru, a Szeben Megyei Milícia vezetőjének levele

„Szintén 1989. december 19-én, 15.30 óra környékén... azt mondták nekem, hogy menjek sürgősen a volt első titkárhoz, a 2-es Villába. [...]

69 <https://jurnalul.antena3.ro/special-jurnalul/manifeste-si-sindicat-clandestine-lasibiu-61096.html> [letöltve 2018. december 6-án].

70 A valódi szám 797, ez szerepel 1989-ben a Különleges Antiterrorista Harci Egység nyilvántartásában. Valószínűleg átírási hiba.

71 Codrescu, Costache: *Armata română în revoluția din decembrie 1989*. Editura Militară, București, [1994] 1998, 145–146.

A volt első titkár [...] azzal folytatta, hogy »nem ti, nagyszebeni szekusok és milicisták fogtok löni, mert hülyék vagytok, és nem tudtok löni, majd elhívom a saját szakembereimet Bukarestből« [...Azt kérte, hogy] kapcsolják neki Tudor Postelnicu volt belügyminisztert; beszélt vele, majd azt mondta, »minden el van rendezve, minden rendben lesz.«⁷²

Tudor Postelnicu

„Nicu azt kérte tőle, hogy *segítse ki Nagyszebenben néhány csapattal*, és tájékoztatta Vlad Iuliant.”⁷³

Képek terroristákat ábrázoló filmekből, akiken több réteg ruha látható a kezeslábas alatt

Nagyszeben (halott terrorista), időpont: 1:52:03

Nemzetvédelmi Minisztérium, Bukarest (Trosca és mások)

⁷² *Baricada*, 45. sz., 1990. november.

⁷³ Postelnicu a vorbit neintrebat la proces. *România Liberă*, 1990. január 30.

Cristian Teodorescu százados tanúvallomása (nagyszebeni helyőrség)⁷⁴

„...amikor leadtuk a figyelmeztető lövéseket [Nagyszebenben 1989. december 22-én – a szerz.] két fiatal suhanc megsebesült. Nem a mi lövéseinktől. **A lövedékek hátulról érkeztek**, nem a mi irányunkból és felülről sem. Az egyiknek a vállában **robbant fel**. Emberek jöttek hozzám, és azt mondták: »Nálam már két napja van valaki a **padláson**. Félttem felmenni és megnézni, hogy mi van ott«.”

Dan Mititi kadét vallomása Nagyszebenből

„Minden pontról lőtték az iskolát... Összegyűjtöttem a hátul levő szakaszt, mely visszavonult a kaszárnyába, átmentek a gyülekezőtéren... ahol három alakot tartottak fogva, akik **kezeslábasban voltak**, és **két-két pisztolyuk volt** [...]. Nem véletlenszerűen lőtték, hanem célzottan és nagyon pontosan. Egy halottunk és 14 sebesültünk volt a zászlóaljban [...]. Egy **bizonyosfajta lőszerral** lőtték. Sok olyan lőszert gyűjtöttünk össze. Átadtuk az ügyészi bizottságnak. Eltűntek. **Mint ahogy sok más bizonyíték.**”

Marius esete

„Az udvaron levő garázs kapujában láttam személyeket, akik kijöttek és löni kezdtek, fekete kezeslábasban voltak”, emlékszik vissza Marius.

Marius, aki egy betonkerítés fedezékében állt, végül súlyosan megsérült a nyílt utcán. „A lövedék a jobb szemgolyómon hatolt át, és a jobb oldali halántékomon keresztül távozott, szétzúzva a koponyámat, akkora lyukat ütve, melybe akkoriban befért egy hüvelykujj”, meséli Marius.

Akkor veszítette el a jobb szeme látását, és vált egész életére nyomorékká. 2. fokú fogyatékosági nyugdíjat kapott. Ennek ellenére a harci szellem segítette továbblépni. Új háborúba kezdett, ezúttal a rendszer ellen, és sikerült azonosítania azt, aki meglőtte a forradalom idején. Botárel [szekuritátés] őrnagy akkor 18 évet kapott genocídiumban való cinkossá-gért, de végül egyetlen év börtön után kiengedték.⁷⁵

A nagyszebeni forradalom aktáját kivizsgáló Marian Valer volt katonai ügyész következtetései

„[...] az 1989. decemberi nagyszebeni események idején, a *hadsereg talált egy térképet a Szekuritáté konspirációs lakásairól a város katonai egységei környékén, ahová szekuritátés kádereket kellett telepíteni, hogy fellépjenek ellenük, abban az esetben, ha a hadsereg hátat fordít a ceauşişta rezsimnek.*

⁷⁴ Gh. Văduva ezredes: Cuvinte pentru Gloanţe III (Nagyszeben). *Armata României*, 21. sz. (76), 1991. május 22–28.

⁷⁵ Mărginean, Monica N., Marian Valer: Asistăm la îngroparea Revoluţiei. *Expres*, 33. sz., 1990. szeptember, 2.

A vizsgálatok nyomán *megállapítást nyert, hogy ilyenfajta házakból lőttek egyes katonai egységekre 1989. december 22-ének délutánjától*, vagyis a diktatúra megbuktatásától *kezdődően*. Azt is megállapították, hogy *a szóban forgó házakban általában volt Szekuritáté- vagy Milícia-káderek laktak*, akik nyugdíjba mentek, vagy tartalékos állományba kerültek, vagy a *Szekuritáté besúgóí*, valamint azt is, hogy a nagyszebeni Ceașescu-ellenes tüntetések elkezdődése után más megyékben – például Konstanca [Constanța], Jász [Iași], Bákó [Bacău] – nyilvántartott gépkocsik érkeztek azokhoz a házakhoz.”⁷⁶

Több tanú megerősíti Marian Valer vallomását, beleértve annak a papírlapnak a létezését is, melyen azok a helyek szerepelnek, ahonnan a nagyszebeni 1205-ös katonai egységre lőttek. A térkép, akárcsak sok más bizonyíték is, eltűnt.

Aurel Dragomir alezredes

„Az események után *eltűntek bizonyos vizsgálóbizottság előtt tett nyilatkozatok, eltűntek a szolgálati tisztek feldolgozatlan iktatófüzetei, plusz egy térkép, melyen bejelöltem a házakat, ahonnan lőttek. Azonosítottuk a kezslábast és alatta több ruhát is viselő halottakat: a nagyszebeni BM (Milícia és Szekuritáté) káderei voltak... Olyan pisztolyokat és lőszereket találtak, amelyek nem tartoznak a hadsereg felszereléséhez, olyan tompító pisztolyokat találtak, amelyek nem tartoznak a felszerelésünkhöz.*”⁷⁷

Dovdenco Gheorghe Alexie alezredes (01393-as katonai egység, Nagyszeben)

„...A gépkocsit, egy fehér Daciát behozták az egységbe, *lőszert* és talán *egy távcsőves puskát* találtak benne, egy beosztott pedig alaposabban megnézte a gépkocsi hátsó részét és talált *egy térképet*. Nagyszeben megyei jogú város térképe volt, magamhoz vettem a térképet és megmutattam a parancsnoknak [...]. Dragomir irodájába bejött egy csoport tiszt, az egyikük nevére emlékszem, Dirinea őrnagy, most is ott alezredes a nagyszebeni 1205-ös egységnél. Nem tudom, hogy utána mi történt a térképpel, a kollégáktól úgy hallottam, hogy állítólag *eltűnt* és rekonstruálták. Ránézve a térképre az egységünket láttam bizonyos jelzésekkel, a katonai egységek csoportját, vagyis azt a kettőt, melyek pirossal be voltak karikázva és egy kereszt szerepelt mellettük, a szomszédos tömbházakon pedig bizonyos jelek, kereszték voltak, fekete tussal fel voltak rajzolva bizonyos kereszték, kijjebb, a tömbházak mellett volt

⁷⁶ Uo.

⁷⁷ Badea: *Secretele Revoluției*. Aurel Dragomir alezreddessel készített interjú. Id. kiad. <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/sibiu-the-capture-disappearance-and-metamorphosis-of-terrorist-maps-i/> [letöltve 2018. december 6-án].

egy zöldövezet és gyülekezőtérnek nézett ki, katonai jelzésekkel és egy elnevezés is fel volt írva, S-betűvel kezdődött »Şedința«, »Sedinca«.

Ciorba Gheorghe őrmester (01393-as katonai egység, Nagyszeben, a hadsereg autóalkatrész-raktárának raktárosa)

„...Tehát az egyik este mindnyájan összegyűltünk ott és megnéztük a gépkocsit, és egy civil bemászott a kocsiba, és ki tudja, körülnézett ott és talált egy [...] *egy térképet Nagyszeben megyei jogú városról, tehát a 1205-ös és a 1393-as egység is be volt karikázva fekete filctollal [...] Pontok voltak, ahonnan az egységen kívülről az egységet támadták.* Tehát egy *kereszt volt rajzolva a szemközti tömbházakra, ahonnan lőttek*”... Emlékszem, hogy a mi katonai egységünk és a 1205-ös szerepelt rajta.”⁷⁸

Dirinea Aurel alezredes (01205-ös katonai egység, Nagyszeben)

„December 25-én szintén hoztak 4 elfogott *fiatalt* egy fehér színű, 3 SB-1414 rendszámú *Daciával*, akinél szintén volt *fegyverzet és lőszer – távcsőves puska, 2 pisztoly* azt hiszem, a parancsnok úrnál vannak a dokumentumok, és egy *turistatérkép Nagyszebenről, melyen bizonyos feljegyzések voltak*... Most nem tudom megmondani, hogy miként *tűnt el*. Amikor hozzánk hozták, jegyzőkönyv készült mindarról, ami náluk volt, többek között a térképről is. [...] Ceruzával *be voltak jelölve az egységünk körüli tömbházak is, az újak, a térkép kiadása után készültek, mind szerepeltek ott. A térképen egyes épületekre kis fekete keresztet rajzoltak*; ugyanígy bejelöltek egy útvonalat, mely a mellettünk levő temető felé vezetett, a másik a Szappanos-patak [Valea Săpun] *[hiba az eredeti szövegben, helyesen: Valea Săpunului]*, a mező felé. Ezeken kívül – be volt karikázva a Szeben [Cibin] patak minden *jelentős hídja*... *Be volt karikázva minden híd, azzal a jellel, amelyik számunkra a megsemmisítést jelentette. A völgyhidak, abszolút mind!*... A térképet a parancsnok úrnak is megmutattam. Ő azt mondja: mindent, amink van, átadjuk a bizottságnak! Dokumentum készült, átadva az 1512-es katonai egységnek. Én is a parancsnok úrral tartottam. Mert pont arra az estére hívtak össze minden egységparancsnokot a helyőrség parancsnokához. Elmentünk, megtaláltuk a térképet, *az íróasztalukra tettük.*”⁷⁹

„Az aktát, mely tartalmazta az összes dokumentumot, mindazt, amink volt, a pénzt is beleértve, melyet az egyiknél találtak, átadták jegyzőkönyvvel, átadták egy tisztnek, román pénzt, úgy 5000 és valamennyi lejt, az egészset, dokumentumokkal együtt átadták a jelenleg alezredes Bodoaşcă

⁷⁸ <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/sibiu-the-capture-disappearance-and-metamorphosis-of-terrorist-maps-ii/> [letöltve 2018. december 6-án].

⁷⁹ <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/sibiu-the-capture-disappearance-and-metamorphosis-of-terrorist-maps-iii/> [letöltve 2018. december 6-án].

tanácsadónak, aki elvitte és átadta a bizottságnak. [...] A térkép, eredeti változatban, a helyőrség irodájában maradt, még tanulmányozták! [...] Amikor kijöttem, otthagytam. Egy vagy két nap múlva, éjszaka felhívott egy tiszt az Intézetből, hogy azonnal jelentkezzem és adjam át a térképet. Uram, mondom, a térkép ottmaradt. Mondja: nem létezik! Idejössz és átadod a térképet! ... Reggel bementem az 1512-es katonai egységhez. Nem tudom, hogy hívják a civil bizottságban levő úriembereket, a bizottságban levő ügyészeket, volt egy bajszos fiatalabb is, aki arra kért, hogyha képes vagyok rá, akkor készítek egy térképet, rekonstruáljam a szóban forgó térképet. Adtak egy nagyszebeni turistatérképet és 90-95 százalékban rekonstruáltam. Pontosan a bizottsági teremben adtam át, ahol volt, az 1512-nél, a szóban forgó bajszos úriembernek. Aztán megtudtam, hogy eltűnt. Hogy *az általam rekonstruált második térkép is eltűnt.*”⁸⁰

„[a gépkocsiban levő 4 civil] nagyszebeni volt. [...] Az őket kihallgatók rendelkeznek a személyi igazolványukban szereplő adataikkal. Ezek Soaiță Lucian Radu, Bleahu Dumitru Aurel, Albu Ioan Lazăr és Suciu Vasile George voltak. Mind a Dacia 1310-esben voltak [...] amikor engedélyt kértem a távozásra, azt hallottam, hogy: azt mondja, igen, amikor látták a jeleket, a kis kereszteket, mondja, ezekről az épületekről lőttek az egységre. [...] szintén ugyanazon a napon átadott még a volt Milícia újabb 4 kádert, 4 tiszthelyettest. Megtalálja a jelentésben.”⁸¹

Dumbravă Nicolae ezredes (a nagyszebeni 01205-ös katonai egység parancsnoka)

„bizonyos időközönként *szimulátorok hallatszottak – most azt mondom, hogy lövésszimulátorok voltak, többek között az egységem körüli negyedben* [...] láthatóak voltak a kaszárnya mögötti tömbházak és *az egyik tömbházon* [...] 5-6 ember volt *fekete egyenruhában, nekem úgy tűnt, hogy fekete kezeslábasban, puskákkal, melyeket az épület tetőterébe helyeztek el, és úgy irányítottak, mint amikor célba veszel valamit.* [...] Igen, ez egy nagyjából 7-8 emeletes tömbház. Lakóház...

A következő a helyzet ezzel a térképpel. A Rahovei utcán, ezeknél az utakadályoknál, melyeket mi is és mások, általában civilek is létesítették, egy adott pillanatban megállt egy fehér Dacia 1300-as, melyben három fiatal találtak. Behozták hozzám az egységbe. Az egyiket Soaițănak hívják, az egyikük nálam volt esztergályos, két héttel korábban alkalmaztam... Soaiță, ha nem tévedek, közben elküldtem az embereket, hogy az ülések alatt is

⁸⁰ Ua.

⁸¹ <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/sibiu-the-capture-disappearance-and-metamorphosis-of-terrorist-maps-iii/> [letöltve 2018. december 6-án].

vizsgálják át a gépkocsit, mert *fegyvereket és lőszert találtunk náluk, és találtak egy turistatérképet Nagyszeben városról*. Ezen a turistatérképen, baloldali négyzethálón nyilak voltak a város temetője felé, különféle fekete kereszttel megjelölt pontokkal a temető különböző pontjain. [...] *mert a kaszárnyám egy sután megrajzolt körrel volt megjelölve, és egy kereszttel a kör közepén, be volt karikázva a Mihai Viteazu úti Posta és több tömbház*. Ezen kívül *minden nagyszebeni hidacskát és hidat megjelöltek a híd egyezményes jelével, és fekete ceruzával át voltak húzva.*”

„Ezt a térképet átadtam Irimescu ezredesnek, aki az iskola vezérkari főnöke, Dragomir ezredes közvetlen beosztottja volt. [...] *A térkép eltűnt* [...]. Ennek bizonyítéka, hogy egy vagy két hónappal később, amikor azok a perrek zajlottak a tiszti iskolánál, eljött két ügyész – az egyik Florescu, most is emlékszem rá, [...] »azzal a térképpel kapcsolatosan jöttünk önhöz« [...] Én is ismertem, Dirinea ezredes is ismerte, több tiszt is áttanulmányozta [...] [egy másik térképen] reprodukáltam az összes jelet, melyekre még emlékeztem arról a térképről. Valamivel több mint egy hónap múlva eljött még egy ügyész, aki azt mondta, hogy Pitești-ről érkezett, adjak neki is egy példányt, [...] találtam egy ugyanolyan példányt mint a másik, és azon a térképen is bejelöltem és odaadtam. Azóta senki sem tud semmit arról a térképről. *Mindezek eltűntek*”.⁸²

A diverziókezdeményezők, a lövészek és a gyilkosok kiléte más városokban

Brassó

Ioan Florea tábornok nyilatkozata, aki a Brassói Helyőrség parancsnoka volt 1989-ig.

A *Forradalmi Brassó* c. film 7. részében

(<https://www.youtube.com/watch?v=P9z4wLuma0Q>)

„Riporter: Ők fejtettek ki diverziót Brassó város szintjén?

Ioan Florea táb.: Igen. [...] A cél, az övék jól meghatározott volt... minél több ember megölése a civilek közül, hogy megfélemlítsék őket.

Riporter: Azt hitték, hogy még van valamilyen esélyük?

Ioan Florea táb.: Azt hitték.

Riporter: Ki lőtt?

Ioan Florea tbk.: A hadsereg nem lőtt. *De onnan fentről, a Modaromról, meg ahová még ezeket berakták, a szekuritítés tisztek, ezek lőttek*” (5:30 perc).

⁸² <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/sibiu-the-capture-disappearance-and-metamorphosis-of-terrorist-maps-iv/> [letöltve 2018. december 6-án].

Gheorghe Ionescu (t) ezredes, katonai ügyész, Brassói Katonai Ügyészség

„Fekete kezeslábasba öltözött gyanúsítottakat hoztak...”

De a szóban forgó katonai ügyész, aki a végsőig engedelmeskedett a volt Szekuritáténak, amelyet a katonai ügyészség nagyrészt 1989-ig kiszolgált, megdöbbenő módon hozzáteszi: „de ezeket a kezeslábasokat az ellenállás nélkül behatoló civilek vették el a Szekuritátétól”(!).

A brassói Codruț H. 1990. júliusi vallomása⁸³

A tanúvallomás arra vonatkozik, amit ő és más forradalmár civilek találtak, amikor 1989. december 22. éjszakáján elfoglalták a brassói Szekuritáté székházát: *„Számomra az tűnt gyanúsnak, hogy a Szekuritáté mintha felkészült volna... Az épület előtt egy fehér ARO állt, melyben teljes antiterrorista készletek és fekete kezeslábasok voltak”.*

A Molan-ügy

Minea Câmpean ügyész a Brassói Katonai Ügyészségtől 1989. december 24-én adta ki a 24/301. sz. letartóztatási parancsot nevezett Tudor Molan foglalkozására nézve postás ellen, aki 1946. augusztus 8-án született, Tudor és Elena fiaként. 1989. december 23-a reggelén Negulescu hadnagy egy szakasznyi, a brassói 1. sz. Postahivatal térségében elhelyezett katonát vezetett. Egy olyan éjszaka után, amikor a város központi térségében minden irányból lőttek és számos áldozat volt, azt a parancsot kapta, hogy vizsgálja át a protestáns templom tornyát, ahol az információk szerint „terroristák” kereshettek menedéket. A beosztott katonák kíséretében a tiszt a helyszínre ment, és miután emberei zárótűz alá vették a tornyot, a tiszt megvizsgálta a templom bejáratát és felfedezte, hogy az zárva van. A toronyba vezető ajtó is kívülről volt bezárva, így arra a következtetésre jutott, hogy senki sem mászhatott fel lőni. Éppen arra készült, hogy visszatérjen és jelentést tegyen küldetése eredményeiről, amikor felfigyelt néhány polgár kiabálására, akik azt jelezték neki, hogy két fegyveres alak átugrotta a protestáns temető kerítését és a környékbeli tömbházak felé szaladt. A szakasz egy részének kíséretében üldözni kezdte őket, de nem jutott túl messzire, mert a temető bejáratával egy vonalban egy civilbe ütközött, akinek egy PSL (pușcă semiautomată cu lunetă – a szerz.) [távcsöves félautomata puska – a ford.] volt a vállán. A szóban forgó személyt zaklatott tömeg követte, amely azt kiabálta: „Itt van! Itt van! Ez az!”. Mustețiu közkatona, a szakasz egyik katonája megadásra szólította fel. A katonai ügyészek előtt tett nyilatkozata

⁸³ Alin Alexandru: Liniștea dinaintea măcelului. *Expres*, 26/1990. júliusi szám.

szerint, abban a pillanatban a „civil” (akiről kiderült, hogy Tudor Molan) felemelte a bal karját, a jobbal pedig a katonák felé irányította a fegyverét, azzal a szándékkal, hogy tüzet nyisson rájuk. Mustețiu figyelmeztető lövést adott le a gépkarabélyával, a civilt időközben utolérő polgárok pedig rárontottak és kitépték a fegyvert a kezéből. Ugyanezen tanú szerint, amikor átadták neki a szóban forgó fegyvert, megfigyelte, hogy csőre volt töltve, és volt még két tölténye a tárban.

Miután a helyzet némileg lecsillapodott, Negulescu ezredes kivezette Molant a posta épületéből, és átvitte a megyei pártbizottság épületébe, ahol a forradalmi bizottság működött. Itt átadta Florescu tábornoknak, a helyőrség parancsnokának, akit ad-hoc módon megválasztottak a brassói Nemzeti Megmentési Front Tanácsa vezetőjének, és jelentette neki elfogása körülményeit. Florescu úgy döntött, hogy azonnal katonai ügyészt hív, és őrzésre, az elkobozott fegyverrel együtt átadta a székházban tartózkodó egyik tisztnek, felszólítva, hogy hallgassa ki.

Molan, sokak meglepetésére, nemcsak derűsen elismerte, hogy az 1989. december 22-éről 23-ára virradó éjszaka belelőtt a brassói központi téren összegyűlt emberekbe és katonákba, de azt is kijelentette, hogy *a fegyvert egy Morariu nevű szekuritátés tisztől kapta*, és ez utóbbi egy *felfegyverzett együttműködőkből álló hálózat* koordinátora volt, *akik ugyanazt a feladatot kapták mint ő*. Útmutatása alapján a katonák egy fehér boríték két darabjára *felírták nyolc személy nevét, a lakcímmükkel és azzal a fegyvertípussal, amellyel állítólag fel voltak fegyverezve (pisztoly, távcsöves puska és automata fegyver)*.

Amikor Câmpean ügyész, ugyanazon a napon, az első vallomást felvette, *Molan írásban is megerősítette a szóban elmondottakat*. További részletekkel is szolgált. Elismerte, hogy *a Szekuritáté informátora és a Morariu főhadnagy által irányított hálózat tagja*, aki létesítményszerű volt az 1. sz. Postahivatalnál, ahova 1973-ban vették fel. Az általa elmondottak szerint, állítólag más személyekkel együtt 1989. december 20-án berendelték egy konspirált lakásba, a Fellegváron [Dealul Cetății] lévő *egyik villába*, ahol *Morariu állítólag fegyvereket adott nekik és arra utasította őket, hogy lőjenek a „téren összegyűlt emberekbe és katonákba”* (nagyon érdekes, tekintettel arra, hogy Brassóban csak december 21-én mentek ki az emberek az utcákra, az első lövések pedig december 22-e estéjén dördültek el – a szerz.). Ezen kívül *a szekuritátés tiszt állítólag azt mondta, hogy „rosszabbodott” a helyzet, és „ezúttal nem fognak meglepni bennünket, mint Temesváron”*.

1989. december 25-én, amikor újra találkozott az ügyésszel, Tudor Molan változtatott az eredeti nyilatkozatán. Nem próbált mentegetőzni

vagy enyhítő körülményeket találni, csak egyetlen aspektust módosított az eredetileg elmondottakból. Mentésítette a vétkesség alól a szekuritátés tisztet, és azt mondta, hogy a fegyvert Victor Adochițeu-tól, a Morariu által irányított hálózat rezidensétől kapta 1989. december 22-én 16:00 órakor. Az 1989. december 27-i helyszíni szemle sem tisztázta túlságosan a dolgokat. Amikor a protestáns temetőbe vitték, hogy megmutassa azt a kriptát, melyben állítólag megbújt, miután a tüntetőkbe lőtt, Molan hirtelen zavarodottnak tűnt, és nem tudta megmutatni. Mivel Câmpeanu ügyész már amúgy is gyanakodott az eredeti mesével kapcsolatosan, melyet mintha egy filmből vettek volna, a Molan által elmondottak hirtelen megváltozása miatt úgy döntött, hogy teljes körű, pszichiátriai vizsgálatot is magában foglaló orvosi ellenőrzésnek veti alá. Az Alexandru Moga (főorvos), Mihaela Gădărițeanu és Horia Bota (pszichiáterek) alkotta igazságügyi orvosi bizottság 1989. december 28-án vizsgálta meg Teodor Molant. A vizsgálat nyomán készült 4073/E. sz. szakvélemény az volt, hogy „megőrizte az ítélőképességét”, és „bizonyos testi sérülései (horzsolások és véralfutások) vannak, melyek gyógyulása egészségügyi ellátást igényel”. Tehát Molan nem volt őrült, de orvosi ellátásra szorult. Következésképpen alaposabb orvosi vizsgálatra volt szükség. Erre 1990. január 3-án került sor. A Brassói Törvényszéki Orvosi Laboratórium az említett napon adott ki egy szakvéleményt, amely megemlíti, hogy Molan Tudorról röntgenfelvétel készült és „a jobboldali IX. borda, valamint a baloldali VIII-IX. bordák hátramozdulásával járó töréseket mutat. Az ütések időpontja 1989. december 23-a lehet, és 14-15 napnyi ápolás szükséges”. Bár úgy tűnik, hogy Molan egészségi állapota a legutóbbi, 1989. december 28-i orvosi vizsgálat óta romlott, most sem volt semmi jele annak, hogy ez veszélybe sodorhatta volna az életét. Nagyon valószínű, hogy ezt a felfedezést annak szemszögéből nézve értelmezhatték, hogy egy általános vizsgálat, még ha alapos volt is, nem tárhatta fel az esetleges belső töréseket. Hacsak a szóban forgó bordák nem 1989. december 28-a után „mozdultak el”. De ne menjünk a dolgok elébe.

De az igazi egészségügyi talány az 1990. január 8-áról 9-ére virradó éjszaka kezdődött, mert Tudor Molan a szóban forgó éjszakán elhunyt abban a cellában, ahová a Brassói Milícia fogdájában bezárták. Az őt az 1989. december 28-i első ellenőrzés alkalmával is megvizsgáló Alexandru Moga által elvégzett halottszemle megemlíti, hogy „a mellkasi csontozat szintjén megfigyelhető a szegycsont testének átlós törése és a II-XII. bordák középső axilláris vonalú törése”. Egyszerűbben mondva, Tudor Molan mellkasát szétzúzták. Ennek ellenére azt írják, hogy halála „patológiás, nem erőszakos, és akut szívelégtelenségnek tulajdonítható”. Éppen ez a nyilvánvaló

ellentmondás keltette fel 1994-ben Ioan Dan tábornok, katonai ügyész figyelmét, amikor a vizsgálat újraindítását kérte a Molan-ügyben. Az sem tetszett neki, hogy már 1990-ben leállítottak minden vizsgálatot. Az ügy stratégiai NUP-ot [*bűnvádi nyomozás elutasítása - a ford.*] kapott, a „gyanúsított elhalálozására” hivatkozva, de ez a megoldás teljes mértékben törvénysértő volt, mert csak az eredeti „jogtalan fegyverbirtoklás” vádra vonatkozott, semmilyen módon nem utalva arra, hogy Molant valójában terrorizmus gyanújával vették őrizetbe, és bizarr halálára sem. Elhalálozásáról azt állították, hogy az 1989. december 23-i verés következménye volt. Ioan Dan ügyész 1994. augusztus 30-án állította össze a Molan-ügyre vonatkozó igazságügyi orvosi vizsgálat elvégzésére vonatkozó határozatot. Egy sor konkrét kérdést is befoglalt a dokumentumba, többek között azt kérve a „Mina Minovici” [Igazságügyi Orvosszakértői Intézet - *a szerk.*] igazságügyi orvosszakértőtől, hogy adjanak világos választ arra, hogy miként képes egy személy 17 napig (1989. december 23-ától 1990. január 8/9-ig) életben maradni szétzúzott mellkassal, ahogy azt a halottszemle során felfedezték. A kérdés nem volt annyira értelmetlen, mint amilyennek tűnik. Az ügyész eredetileg az összes egészségügyi adatot kérte a Brassói Igazságügyi Orvosszakértői Intézettől, és több mint furcsa válaszokat kapott. Azt, hogy 1990. január 3-án valójában semmilyen röntgenfelvétel nem készült, mert „az 1989 decembere és 1990 januárja közötti időszakban hiányoztak a reaktív anyagok”, aztán azt, hogy készült valamilyen felvétel, de „a reaktív anyagok rossz minőségűek voltak és emiatt az eredmények érvénytelenek lehetnek”. A Brassói Igazságügyi Orvosszakértői Intézet, a hitelesség határát súroló okokra hivatkozva, lényegében nem mozdult el attól a következtetéstől, hogy Molan az 1989. december 23-i ütésekbe halt bele 1990. január 8/9-én. Mely következtetés remekül alátámasztotta az 1990-es NUP-ot.

A Mina Minovici Igazságügyi Orvosszakértői Intézettől az A5/12862/1995.03.24. sz. átirattal érkezett meg a válasz, és az alábbi következtetéseket tartalmazta: „Molan Tudor halála erőszakos volt, többszörös töréssel járó politraumatizmussal, a mellkasi csontozat (a szegycsont, az oldalsó bordák) törésével. Létrejöttének módja: két kemény test közé történt lehetséges préselés”. Ioan Dan tábornok elégedett lehetett volna, ha a szóban forgó szakvélemény nem tartalmazza a következő mondatot is: „Származásuk dátuma lehet 1989. december 23-a”. Ami gyakorlatilag az egész gondolatmenetet semmissé tette.

Resicabánya

Coană Gheorghe tanú, katonai őrmester, Lugos

„A resicabányai Nemzeti Megmentési Front Tanácsa erősítéseket kért Lugostól, és alegységeink egy része sürgősséggel a resicabányai testvérek segítségére sietett... [a lövészek] az állam **civil Szekuritátéjének kötelékéből** [voltak]. Szét voltak szórva az egész városban, *lakásokban, földalatti kazamatákban és a 2. sz. középiskolában*, ahová a sebesültjeiket szállították. *A támadások sötétedéskor kezdődtek, és reggel nyolc-kilenc óra körül maradtak abba. Az egyik lakásban, ahonnan lőttek, sikerült letartóztatnunk egy szekuritátés* őrnagyot két fiával együtt (az egyik 14, a másik 20 éves, a Szekuritáté katonai iskolájának diákja), mindhárman nagyon jó lövészek [...]. A resicabányai katonai egység parancsnokának azon kérdésére, hogy »Mi értelme van a vérontásnak, semmiképpen sem fordíthatják meg a helyzetet?«, a civil Szekuritáté akkor letartóztatott parancsnokának válasza a következő volt: »Bennünket a legkevésbé sem érdekel!« [...] Sok áldozat volt a hazafias gárdák soraiból.”⁸⁴

Brăila

A **brăilai katonai egységek** (alábbiakban idézett) **tisztjeinek és katonáinak** a tömbházak lakói által is megerősített tanúvallomásaiból az következik, hogy a lövészek a „*4. Hengermű tetejéről, a környező tömbházak erkélyeiről, sőt egyes lakásokból is*”, „*az épülőfélben lévő tömbházakból*”, „*a tömbház utolsó emeletén lévő, az egyik szekuritátés tiszt szülei által lakott lakásból*”, „*az erdő széléről*” lőttek. Abszurd lenne azt képzelnünk, hogy ezeket a civil területek felől katonai egységek felé irányuló lövéseket szintén a Nemzetvédelmi Minisztérium katonái adták volna le.

Craiova

Ion Bran tanúvallomása, aki akkoriban a craiovai Építő Szövetkezet [Cooperativa Constructorul] alkalmazottja volt (jelenleg a '89. December 22. Humanitárius Egyesület [Asociația Umanitară 22 Decembrie '89] Dolj megyei elnöke és a Forradalmárok Országos Tömbjének [Blocul Național al Revoluționarilor] alelnöke)

„*A katonákon kívül voltak még civil ruhás milicisták és szekusok, subáik alól pedig kikandikált a géppuskájuk [...].*”

⁸⁴ Simion Floriean, *Drapelul*, 7. sz., 1990. január 13., szombat.

Dan Talpoș, a '89. December 22. Repülős Egyesület [Asociația Avioane 22 Decembrie '89] Dolj megyei elnöke (a Forradalmárok Országos Tömbjének főtítkára) tanúvallomása

„A Villamos erőműnél (Electroputere) levő hídon egy kordon várt bennünket: fekete kezeslábasba öltözött és géppuskával felfegyverzett emberek”, „akik a különféle magasabb épületek tetejéről” lőttek.”⁸⁵

„A tömeg csak estefelé széledt szét a különféle szóbeszéddek miatt, miszerint terroristák készültek megtámadni Craiova ipartelepét”. „Arról értesítettek bennünket, hogy a Repülőgépgyárat és más üzemeket támadják, így visszatértünk oda. Találtunk fegyvereket, szétszöttük azokat a munkások között, és a gyárak őrzésével töltöttük a december 22-éről 23-ára virradó éjszakát. A központban kevés ember maradt, akik estefelé az épületekbe húzódtak vissza, mert különböző épületek tetejéről szórványosan lőni kezdtek. A tömeg december 23-án újra összegyűlt az RKP Dolj Megyei Bizottságának székháza előtti téren. A nap folyamán továbbra is szórványos lövöldözés volt a magasabb épületekről. Craiován összesen 19 embert gyilkoltak meg, és további tíz craiovai veszítette életét Temesváron és Bukarestben. A sebesültek száma megközelítette a nyolcvanát.”⁸⁶

Ezekből a tanúvallomásokból az következik, hogy terroristák Craiován is léteztek, ugyanazok a szekusok voltak, „civilben” vagy „fekete kezeslábasban” és „géppuskával felfegyverkezve”.

A más övezetekben (a repülőgépgyárban és más üzemekben) kialakult vészhelyzetekkel kapcsolatos diverziós szóbeszéddek nyilvánvaló célja a központba összpontosult forradalmárok szétszórása volt. Nyilvánvaló, hogy a „szórványos”, „magas épületekről” leadott lövések nem „baráti tűz” következményei, vagy véletlenszerű események voltak, hanem ugyanazon „géppuskával felfegyverkezett” szekus terroristák „célzott és nagyon pontos” tüzeléséé. Ők ugyanazokat a módszereket és célokat követték, mint más városokban – nevezetesen azt, hogy pánikkeltéssel és terrorral gyengítsék és demoralizálják a forradalmárokat, és annyira szétszórják őket, hogy aztán azok visszavonuljanak otthonaikba.

Ami a szekusokat a forradalomban a leginkább megijesztette, az Ceaușescu paranoiájának az oka is volt: az ellenzék és a lakossági elégedetlenség tömegmozgalommá válásának a lehetősége, mely veszélybe so-

85 <https://punctochit.info/craiova-22-decembrie-1989-era-o-atmosfera-entuziasta-dar-in-ancelasi-timp-una-de-teama-am-fost-anuntati-ca-platforma-industrial-a-urma-sa-fie-atacata-de-teroristi/> [letöltve 2018. december 6-án].

86 <http://www.amosnews.ro/arhiva/remember-revolutia-craiova-22-12-2004> [letöltve 2018. december 6-án].

dorhatja a rendszert (december 22-éig), és a kommunista diktatúra elnyomó gépezetének, a szekusoknak a hatalmi pozícióit, sőt akár az életüket is, december 22-e után. Ezekből a tanúvallomásokból az következik, hogy a volt kommunista elnyomó apparátusnak a civil ruhás vagy fekete álcázó kezeslábasba öltöztetett „szekuritációs káderek és csapatok” terrorista típusú cselekményeivel nem lehetett más végcélja, mint önmagát megvédeni a forradalmárok dühétől, és egy olyan alakítható rezsimet létrehozni, melyben legalább a hatalmi pozícióik és hatásköreik egy részét megőrizhetik.

A Nemzetvédelmi Minisztérium egységei – az álcázott lövészek célpontjai

Bodzavásári (Buzău) katonatisztek és egészségügyi személyzet nyilatkozatai

„Útban Bodzavásár felé, Mărăcineni-nél, egy katonai egységgel egy vonalban, melyet szintén támadás ért, a karácsonkői (Piatra Neamț) menetoszlop **fekete kezeslábasba** öltözött alakokból álló csoport tűzvonalába került [...]

23 órakor Vespasian közkatonát homlokon, Cighir főhadnagyot térden, Nicolau közkatonát nyakon lövik”, írja a mentősök nyilatkozatában. „A sebesülteket bekötöttük és összevarrtuk a nagy véredényeket. Az elhunytakat, és utólag a sebesülteket csak reggel szállították el a TV típusú mentőkocsival, Vărcă Gheorghe asszisztens és Boghian Ilie járművezető kíséretében. A második transzport alkalmával, a visszaúton **rálőttek a mentőkocsira**, Boghian Iliét 8 lövedék sebesítette meg hastájékán, Vărcă Gheorghét pedig 2 lövés érte. (...) **A mărăcineni-i katonai egység ellen főleg éjszaka indítottak támadásokat, katonák haltak meg mellettünk.** [...] Arról, hogy maradjunk a Buzău-Mărăcineni katonai egységben, a védelmi miniszter, Gușă tábornok döntött. [...] Alulírott Mierlici Ion (t) ezredes tanúsítom, hogy 1989. december 26-a estéjén a Buzău megyei Mărăcineni településen sebesültem meg, miközben terroristák felkutatása és elfogása céljából őrzáratoztam.”⁸⁷

Ez a tanúvallomás a Forradalom alatti elterelő hadműveletek egyik alapvető fontosságú elemét bizonyítja, nevezetesen azt, hogy **fekete kezeslábasokkal** álcázott lövészek által végzett szándékos lövésekkel kezdődtek, **melyeknek a katonák soraiban is voltak áldozatai.** Ez újra cáfolja azt az elméletet, mely szerint a forradalom alatt az áldozatok teljes egészében a „terrorista pszichózis”-nak tulajdonítható „baráti tűz” következményei voltak.

87 Egy közjegyző előtt 2007. december 7-én adott felvilágosítás (<http://mesagerulneamt.ro/2015/11/vicentiu-martin-omul-care-de-25-de-ani-dovedeste-c-a-trecut-printregloante/> [letöltve 2018. december 4-én].

Íme, hogy ezeknek a katonáknak az esetében nem „terrorista pszichózisról” volt szó, hanem *valódi terroristákról, nem pedig félrevezető szóbeszédnek vagy összezavarodott más katonai egységek által elhintett információk előidézte terrorállapotról.*

A brăilai katonai egységek elleni támadások⁸⁸

Franț Giurgiu tanú, őrnagy

„’89. december 23-án estefelé láttam egy TV-t [*korabeli haszonjármű márka volt, a rövidítés Tudor Vladimirescu fejedelem nevéből keletkezett – a ford.]* [a brăilai] Viziru térségében, ahol, mint köztudomású, nincs ebben semmi titok, egységeink többsége található. Még nem sötétedett be. Néhány *sötét ruhába öltözött alak* szállt ki belőle, akik szétszóródtak a lakótelepen. Nem telt el sok idő, és *tűzet nyitottak az egységem ellen a környékbeli **tömbházak erkélyéről**, sőt még egyes **lakásokból** is.* Visszalöttünk. Így tartottak minket sakkban egész éjszaka. Másnap, amikor megvirradt, átkutattuk a térséget. Azok a lakások, ahonnan lőttek, nem voltak bebútorozva. A szomszédok és a tömbház ügyintézője nem tudta megmondani, hogy kihez tartoztak. [...] Több tíz katona látta a torkolattűzet ezeknek a lakásoknak az ablakában. Most is láthatók a külső falakon a visszalövő katonák lövedékei által ütött lyukak. Mint ahogy a *mi épületeink falain is látszanak az ezekből a lakásokból leadott lövések nyomai.*”

Ionel Țarălungă őrnagy, tanú

„Estefelé, sötétedés után *rálőttek a hadosztály és az egységünk parancsnokságára, mely ugyanabban az udvarban volt, különösen az épülőfélben levő **tömbházakból érkeztek lövések.*** Ugyanazok a száraz pukkanások, melyek máshol is hallhatók voltak. *Elég sok ilyen lövedéket gyűjtöttem össze, melyeket átadtam a katonai ügyésznek. **5,6 mm-es kaliberűek voltak, hengeresek, fehér színű kemény fémből.*** Különben még mindig láthatók az ezek által ütött lyukak az épületeinken. *Kisebbek, mint a 7,62 mm-es kaliberű löszerek által okozottak. 7,62 mm-es löszerrel is lőttek...*”⁸⁹

Vasile Ionescu tanú, őrmester

„A katonák és a tömbház *utolsó emeletén található lakásból lövéseket leadó személy vagy személyek közötti tűzpárbaj befejezése után négy katonával helyszíni vizsgálatokat végeztem. A szomszédokkal felfeszítettük a lakás ajtaját. Már senki sem volt bent, holott a **szomszédok megerősítették, hogy lövéseket hallottak ebből a lakásból.*** Valójában több tíz katona

⁸⁸ Brăila în zilele revoluției. *Libertatea*, Brăila, 1991. október 24.

⁸⁹ *Libertatea*, Brăila, 1991. október 24.

látta a torkolattüzet a lakás ablakaiban. [...] A többi lakó elmondása szerint, egy szekuritátés tiszt szülei laktak ott, akik egy nappal korábban vidékre mentek. [...] Nem találtunk hüvelyeket, de égett puskaporszag terjengett a levegőben, az ablakok párkánya pedig megpörköltött a lövések során keletkezett lángtól”.

Voicu Ionel százados tanú

„A 22-éről 23-ára virradó éjszaka egy páncélozott szállítójárművel tevékenykedtünk a lőszerraktárnál. Amikor hajnali 4 óra körül tüzet nyitottak a létesítményre, elindítottuk az éjjellátó berendezést, és megvizsgáltuk azt a területet, ahonnan a lövéseket leadták. Az *erdő szélén két személyt láttunk, akik tipikus lövési gesztusokat hajtottak végre a létesítmény bejárata irányába.*”

Dumitru Marvela alezredes tanú

„Ugyanolyanok, mint amilyeneket a hadosztály parancsnokságánál és más katonai létesítményeknél is összegyűjtöttek. *5,6 mm-es kaliberű lövedékek... Azt hiszem, a támadásnak nem a létesítmény bevétele volt a célja, hanem a provokáció, a katonai egységek lőszerezésének megzavarása, a pánikkeltés.* Különben komolyabb erővel léptek volna fel. Nem voltak túl sokan, 4-5 személy. Sem a sebesültet, sem a halottat nem azonosították.”

Tache Ene alezredes tanú

„Az egységünk ellen a 4. Hengermű tetejéről leadott lövések abbamaradása után elküldtem egy csapatot a terület átkutatására. Csak friss lábbelinyomokat találtak a külső létrán és a hengermű tetején. [...] *A katonai egységeket megtámadók többsége hivatásos, külön ilyenfajta akciókra felkészített személy volt.*”

Viorel Lazăr alezredes tanú

„Számtalan december 23-áról 24-ére virradó éjszaka gyilkolták meg Milea Dumitru őrnagyot is. Azt mondják, hogy nem tett eleget a felszólításnak, hogy szálljon ki a gépkocsiból, mellyel fegyvertelenül eljött a Tanácshoz. Ez igaz, de *a lövedékek nem a Tanács felől indultak ki, hanem az Ifjúsági Ház irányából, vagy valahonnan az Ifjúsági Ház a Tanácstól elválasztó utcáról.* Másnap, világosban végrehajtottuk a helyszínelést. *Egy mesterlövész – valószínűleg éjszakai célzást lehetővé tevő berendezéssel ellátott – fegyveréből indult ki az egyetlen golyó. Pont szíven találta. Kis kaliberű fegyver volt, mert a bemeneti és a kimeneti nyílások kisebbek voltak, mint a mi felszerelésünk részét képező szokványos, 7,62 mm-es kaliberű fegyvereink általiak*”.⁹⁰

90 Brăila în zilele revoluției (6). Lt. col. Fănica és Voinea Ene. *Libertatea*, Brăila, 1991. november 7., 1.

Marcela Pîrlog tanú

„A '89. decemberi események idején eszközasszisztens voltam a brăilai Sürgősségi Kórház sebészetén. A 23-áról 24-ére, illetve 24-éről 25-ére virradó éjszakák szörnyűek voltak. A sebészek csaknem 24 órát dolgoztak a 24-ből, hogy megmentsek a sebesülteket. Megdöbbsentett az, hogy *a sebek iszonyatos látványt nyújtottak. Szinte egyetlen páciensből sem emeltünk ki egész lövedéket, hanem csak a csúcscrészükhöz kivirágzott lövedékeket. Ezekből 10–15 cm-re repeszek voltak ugyanilyen fémről, melyek a képernyőn búzaszem nagyságú pontocskáknak látszottak. A furcsa lövedékek nagy részéről lemostuk a vért, és borítékokban elhelyeztük a saját szekrényünkben. December 27-én vagy 28-án megjelent három személy a kórházban, és vizsgálatok céljából elvitték.*”⁹¹

Fănică Voinea Ene alezredes

„Brăilában is, mint ahogy az ország más városaiban, *ugyanaz a cselekvési rendszer volt a katonai egységek és a különleges jelentőségű létesítmények ellen: »Lőj és tűnj el!«, a kommandós csoportok közismert cselekvési elve. A támadásokra szinte kizárólag éjszaka került sor, a sötétség ideális álcaul szolgált az ilyenfajta küldetésekhez. Elsősorban könnyű, kis kaliberű (5,6 mm) fegyvereket használtak, éjszakai célzóberendezéssel ellátva... Mi volt a céljuk? Zavaros helyzet kialakítása, a katonai egységek vezetésének megbénítása, a védelmi erők minél több pont közötti szétszórása és egyebek. Külföldiek nem ismerhették ilyen tökéletesen a légvédelmi, távközlési rendszerünket, ráadásul egyes katonai kódokat is.*”⁹²

A brăilai lövöldözések következményei

A Forradalom Intézetének [Institutul Revoluției] statisztikái szerint a fentebb leírt lövöldözések és az ezek által létrehozott diverzió következményeként 42 polgár halt meg Brailán, akik közül 32 civil, 9 nemzetvédelmi minisztériumi katona és egy szekuritátés tiszt volt.⁹³ Ebben a statisztikában jelentős számot képvisel az „egységükben agyonlőtt” nemzetvédelmi minisztériumi katonáké. Ők nem lehettek „baráti tűz” áldozatai. Egyetlen katonai egység sem nyitott tüzet egy másik ellen, ez abszurd lett volna. Bármilyen jól megszervezett is lett volna a diverzió, és bármilyen nagy a katonák zavarodottsága, ők nem lőhettek közvetlenül a katonai egységen belüli

⁹¹ Uo. 4.

⁹² Ua.

⁹³ <http://irrd.ro/wp-content/uploads/2014/caitepdf/29.30.pdf> [letöltve 2018. december 6-án].

társaikba. A négy katonát Brailán csak azoknak a „sötét ruhába öltözött” személyeknek a lövései ölhettek meg, akik „szétszóródtak a lakótelepen”, és „tüzet nyitottak a katonai egységekre a tömbházak erkélyeiről”, a „4. Hengerműről”, „a környékbeli tömbházak erkélyeiről, sőt, egyes lakásokból is”, az „épülfélben lévő tömbházakból” vagy az „erdő széléről”. Ugyanúgy, ahogy a Nemzetvédelmi Minisztérium további 53 katonáját is a saját egységeikben ölték meg a Forradalom idején az ország egész területén: annak a diverzióknak a „járulékos” áldozataiként, melynek célja „zavaros helyzet létrehozása, a katonai egységek vezetésének megbénítása, a védelmi erők minél több pont közötti szétszórása”. Ahogy azt az egyik tanú megjegyezte, nyilvánvaló, hogy „a támadás célja nem a katonai egységek bevétele, hanem a sakkban tartása volt”, hogy „provokáljanak, zavarják a lőszerellátást, pánikot keltsenek”. („Különben komolyabb erőkkkel léptek volna fel”).

Egy fontos részlet az, hogy az összes – fentebb idézett – brailai tanú azt nyilatkozta, hogy a Nemzetvédelmi Minisztérium erői éjszaka éppen azért nem hagyták el az egységek területét, mert nem rendelkeztek „mobil éjjellátó felszereléssel”, és hogy ne „okozzanak példátlan zűrzavart”, hogy ne „veszélyeztessék több tíz katona életét”, akik „az óvóhelyekből kihozva még egy tapasztalatlan lövész számára is könnyű célpontot képeztek volna”. Ezért aztán magától értetődő, hogy a katonák csak fényes nappal, másnap reggel mentek átkutatni a szóban forgó tömbházakat, ahogy azt a fentebbi tanúvallomások többsége megerősítette.

Braila: a szekus propaganda egyik misztifikációjának anatómiája

Az Adevarulban⁹⁴ megjelent egyik „sorozatban” Cristian Delcea és Mihai Voinea újságírók azonban teljesen más következtetésre jutnak. Egy jól kitalált narratívának megfelelően, az „örület” állítólag 23-a estéjén tört ki, amikor „Romulus Hanganu százados” állítólag megpróbálta „kibiztosítani egyik beosztottja fegyverét, ezzel elsütve a csőben levő lövedéket”. Állítólag „ebből a véletlenül leadott lövésből” kezdődött Brailán az „örület”. E forgatókönyv szerint az összes katona, akik ugyanazon az éjszakán a saját szemükkel látták azt a több ezer lövést, melyeket a katonai egységek körüli „tömbházak ablakaiból”, az „épülfélben lévő tömbházakból”, a „4. Hengerműről”, az „erdő széléről” stb. adtak le (többek között olyan kaliberű fegyverekből, amilyenek nem tartoztak a hadsereg felszereléséhez, és melyek lőszereit megtalálták a saját egységük területén), vagy „Romulus Hanganu százados” varázslatos megsokszorozódásai, vagy saját összezava-

94 <https://adevarul.ro/news/societate/marile-masacre-brailei-1-50ad8b347c42d5a663970f16/index.html> [letöltve 2018. december 6-án].

rodott kollégáik voltak, akik elhagyták az egységeiket, éjszaka, feletteseik tudta nélkül, felmásztak a megsokszorozódott „Hanganu százados” után a szóban forgó tömbházakra, vagy elmentek a környékbeli erdőkbe, és azonnal elkezdtek visszalőni a saját egységükre (!). Ezáltal az igazi konspirált lövészek, „sötétszínű ruhában”, akik többek között a fentebb említett szekuritátés tiszt szüleinek lakásából is tüzet nyitottak, mentesülnek bármiféle vétkesség alól, az áldozatokat pedig a hadsereg rovására írják, melynek harcrendjei állítólag „a város összes fontos épületében” jelen voltak anélkül, hogy „fogalmuk lett volna egymásról”, és akik állítólag „folyamatosan lőttek anélkül, hogy tudták volna, hogy kikre”.

Nem tudhatjuk, hogy a szóban forgó újságírók ezt a fenti adatok és bizonyítékok nem ismeretében tették-e. Tény, hogy ez a ténybelileg és logikailag is abszurd narratíva megfelel a Szekuritáté félrevezető stratégiájának, mely 28 év óta próbálja elleplezni a forradalom idején történt bűnöket. Ezzel a félretájékoztatással részletesebben a későbbiekben fogunk foglalkozni.

Tanúvallomások és bizonyítékok, melyek azt igazolják, hogy a lövészek olyan kis kaliberű (5,6/5,62 mm) lövedékeket használtak, amilyenek nem tartoztak a Nemzetvédelmi Minisztérium felszereléséhez

A CNSAS által a Katonai Ügyészségek Részlegének nemrég átadott dokumentumok szerint, **ilyen kaliberű fegyverek a Szekuritáté felszerelésében voltak.** A Nem-operatív dossziék fond [Fond Neoperativ] 2328. sz. iratcsomójában megtalálható listák szerint, a Szekuritáté különleges egységei (köztük a 0544-ös katonai egység, a *Külügyi Hírszerzési Igazgatóság [Direcția de Informații Externe - a ford.]*, lásd Iulian Vlad nyilatkozatát, aki arról beszélt, hogy a **Szekuritáténak voltak különleges fegyverzettel ellátott egységei**) 1989. december 26-án **mindenféle kaliberű és eredetű fegyvert (nagyon sok külföldi eredetű fegyverzetet, a géppuskától a géppisztolyokig** vagy „golyóstoll” típusú elsütőeszközökig) adtak át, az azokhoz tartozó lőszerrel együtt a Nemzetvédelmi Minisztérium 02585-ös katonai egységének. **Ezek között 5,6/5,62 mm-es kaliberű fegyverek és lőszerek is voltak,** és a Nemzetvédelmi Minisztériumnak 1989. december 26-án, jegyzőkönyv kíséretében történt átadásuk pillanatában **feljegyezték, hogy nem sokkal korábban használták azokat.**

Magától értetődő a Szekuritáténak és a többi, december 22-e után lövöldöző „különleges erőnek” a „rövid fegyvertusú és rövid csövű” fegyverek iránti preferenciája, ahogyan azt **Ilina Radu** ezredes, katonai ügyész, a Temesvári Katonai Ügyészség főügyésze mondta. Csak e fegyvereknek az „ellenállási harc” „konspirált” körülményei közötti könnyebb álcázhatósá-

gának a lehetősége jöhet szóba. Ezek összeillenek mind a sokféle kezeléssel és más egyenruhákkal, melyeket a Különleges Antiterrorista Harci Egyég vagy e célból felkészített más alakulatok terroristái viseltek azokban a napokban, mind pedig a gerillalövészek mobilitásigényével is, a „lőj és fuss” stratégiával.

Interjú Ilina Radu ezredes katonai ügyésszel – a Temesvári Katonai Ügyészség főügyészával

„L.K.⁹⁵ – De azt hiszem, hogy most ön tudja a leginkább megmondani nekem, hogy a szokványos, 7,62-es kaliberűn kívül, melyek voltak az azonosított lövedéktípusok, amelyeket 1989-ben használtak, és amelyek elhalálozást és sérüléseket okoztak. Tehát egyrészt voltak ezek a 7,62-esek, voltak azok a robbanó dum-dum típusúak és azon kívül...

R.I.: – a 7,65-ös volt, rövid gépkarabély...

L.K.: – Kalasnyikov, igen, ezeket használták még a... azt hiszem, hogy a Jubea-esetben is...

R.I.: – ...olyan típus, amelyik abban az időben *csak a különleges erők felszerelésében volt. Rövid fegyvertűsű és rövid csövű pisztolyok. Voltak még a géppisztolyok, a szokványos AKAEM-ek.*⁹⁶ *Aztán volt még, sőt lőttek is a gránátvetővel, az AG7-essel és különféle típusú pisztolyokkal.*⁹⁷

5,62-es kaliberű löszerek Bukarestben

Savin Chirițescu tanú, a 01060-as Bukarest-Pantelimon katonai egység tisztje

„Rá akarok mutatni, hogy alulírott és több kolléga ugyanebből a páncélos egységből (01060-as Bukarest-Pantelimon katonai egység) foglyul ejtettünk fegyveres arab terroristákat (akik közül az egyik elmondta, hogy beiruti), akiket átadtunk a Fővezérkarnak. Egyikük egyetemi hallgató volt, megtaláltunk nála egy nagyjából 40 cm hosszú, *ruha alatt hordható, 5,62-es kaliberű, UF 060866 sorozatszámú géppisztolyt*, ismétlő szerkezettel [cadentă de ambreiaj – *nem világos, hogy mit akart a nyilatkozó mondani, a katonai*

95 Liza Kratochwill, az interjú készítője <http://www.memorialulrevolutiei.ro/index.php?page=revista-on-line/memorial-5/cine-a-tras> [letöltve 2018. december 6-án].

96 A szerzők az egész szövegben pontatlanul használják a „géppisztoly” kifejezést, a szövegkörnyezetből nem lehet kideríteni, hogy mikor utalnak ténylegesen géppisztolyra és mikor gépkarabélyra; ez az eset tovább nehezíti a tisztánlátást, mert az AKAEM – valószínűleg valószínűleg AKM-ről van szó – egyértelműen gépkarabély, és nem géppisztoly – *a ford.*

97 <http://www.memorialulrevolutiei.ro/index.php?page=revista-on-line/memorial-5/cine-a-tras> [letöltve 2018. december 6-án].

szakleírásokban sem található ennek megfelelő kifejezés – a ford.): a fegyver mintha nagyon kemény műanyagból készült volna, a cső és az elsütő mechanizmus kivételével.”⁹⁸

Gavrilă Ioan tanú

„Járt a kezemben egy dum-dum lövedék. Felrobban, miután becsapódik a célba. Nagyjából 10 cm hosszú. Könnyű megkülönböztetni a behatolási csúcsot és a robbanórészt. A robbanótöltet körül az »RWS 9,3X74 R« felirat szerepel. A kis, sajnos, hírhedt lövedékek *5,62-es kaliberűek*, és olyan dobozokba csomagolják őket, amire a »STYPEN 6 carhouses standard« felirat van írva.”⁹⁹

Miron Mitrea beszámolója, Bukarest

„A Cișmigiu környéki lakótelepre, ahol Miron Mitrea családja él, szünet nélkül »csapást mérnek« géppuskalövedékekkel. Miti és »törzse« kétségbeesésükben rá akarják tenni a kezüket a »terroristára«, aki minden éjszaka rövid, ismételt sorozatokba kezdett az utca egyik végén, majd nehéz bakancsaiban átfutott a másik végébe, és újra leadott másodpercenként több tíz sorozatot. »Reggel elindultunk felkutatni az odúját. A Cazzavilan és Transilvaniei utca sarkán volt egy súlyosan lerobbant épület. Színház volt, vagy valami ilyesmi. A beomlott színpad alatt *találtunk egy rakás üres töltényhüvelyt*. Sokat. Világos szürkét. Kicsit. *5,62-esek*. UZI, vagy valami ilyesmi...”¹⁰⁰

Mihai Floca őrnagy, tanú, Bukarest

„Később »megtisztították«, »átfésülték« a Televízió körüli, valamint a Dorobanți úton elhelyezkedő villákat, egészen a tégig. Ezekből már nem lőttek. Ekkor fedezték fel, hogy *az előző napokban a lépcsőházból lövéseket adtak le egy író lakására*. Az egység szakértői [Különleges Antiterrorista Harci Egység, Ioan Iliuță] arra a következtetésre jutottak, hogy egy *5,6 mm-es kaliberű Heckler-Koch-pisztolyt* használtak, *teljes égésű töltényhüvellyel, ami nagyobb behatolási erőt kölcsönöz a lövedékeknek*”.¹⁰¹

98 Mihalcea, Al.: O gafă monumentală. *România Liberă*, 1990. október 31., 5.

99 Ioan, Gavrilă: Cu ce trag teroriștii. *Tineretul Liber*, 1989. december 31., 1. <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/tag/gloante-cu-cap-widia/> [letöltve 2018. december 6-án].

100 <http://evz.ro/memoriile-lui-miron-mitrea-scrie-in-puscarie-cum-a-capturat-un-terrorist-arab-la-revolutie-si-cum-i-a-dictat-ion-iliescu-sa-faca-ordine-la-mineriada.html> [letöltve 2018. december 6-án].

101 Reportaj la USLA. *Tineretul Liber*, 1990. január 5., 4.

Több nemzetvédelmi minisztériumi tiszt, akiket Radu Anton Roman újságíró idéz, Bukarest

„Nagyon változatos fegyverzetük volt. 5,6-os lövedékek, NATO-típus, hosszú, nagyon nagy sebességű acélfejjel és anatómiai katasztrófát okozó behatolási erővel. Dum-dum típusú robbanótöltények, amilyeneket csak a fasiszták használtak emberek ellen 1941-ben, Odesszában [...]. Infravörös távcsövek, a csőszájnál hangtompítóval és lángrejtővel.”¹⁰²

Balaşa Gheorghe tanú, Bukarest

„Nagyon felháborít Stănculescu tábornok úrnak a *Tineretul Liber* újság számára adott interjúja, melyben megkerüli az igazságot. 1989. december 23–24-én **DUM-DUM típusú** különleges löszereket vételeztek ki az V. Igazgatóság lőszerraktárából, melyek nem illettek a Nemzetvédelmi Minisztérium felszereléséhez tartozó egyetlen fegyverbe sem. Három-négy doboz ilyenfajta töltényt találtak. A különleges lövedékek 5-6 cm hosszúak, és egy ceruzánál kicsit vastagabbak voltak. Az egyik ilyenfajta töltény csúcsán egy fehér, átlátszó kő volt. Mindezeket a töltényeket személyesen mutattam be, lefilmezés céljából, Spiru Zereş úrnak. Az összes különleges töltény, a DUM-DUM kivételével, az NSZK-ból származott. Az V. Igazgatóságtól a 01305-ös katonai egységnek adták át. Panait orvosszázados, aki állítása szerint addig nem látott ilyenfajta löszert, Puiu őrnagy és Vişinescu százados tudnak róluk”.

A volt RKP KB-székházban az 1989. december 23-áról 24-ére virradóan meglőtt valamennyi személyt **különleges lövedékkel** lőtték meg.¹⁰³

A román és külföldi orvosok, a sebesültek és az áldozatok családjai a különleges töltények használatát és a „Szekuritáté-kommandók” szerepét szilárdan állítják.

Helyhiány miatt csak felsoroljuk azokat a román és külföldi orvosokat, akik bizonyítják, hogy a terroristák olyan löszereket használtak, amilyenek nincsenek a Nemzetvédelmi Minisztérium felszerelésében, de azt is, hogy a terroristákat a „Szekuritáté kommandó típusú” egységeihez tartozóként azonosították. Az általuk tett releváns nyilatkozatokat összesítő dokumentum a Katonai Ügyészségek Részlegéhez került.

Bukarest (román sebészek)

ANGELESCU, Nicolae (a Colţea Kórház Sebészeti Klinikájának vezetője)

102 Roman, R. A.: Bătălia pentru Bucureşti. *România Liberă*, 23. évf., 3. sz., 1990. január 18., 14–15.

103 Badea, Dan: Gloanţe speciale sau ce s-a mai găsit în clădirea Direcţiei a V-a. *Expres*, 1991. április 16–22.

CONSTANTINESCU, Nicolae (az Orvosi Akadémia és a Romániai Tudósok Akadémiájának a tagja, a Colțea Kórház sebészorvosa)
 FIRICĂ, Andrei (a Floreasca Sürgősségi Kórház igazgatója)
 GAVRILIU, Dan (sebész, Városi Kórház)
 OANCEA, Traian (sebész, Központi Katonai Kórház)

Temesvár (román orvosok)

BÂRZEANU, Atanasie (főorvos, az orvostudományok doktora, sebész, Temesvári Megyei Kórház)
 ENACHE, Alexandra (a Temesvári Igazságügyi Orvosszakértői Intézet igazgatója, 1989-ben a Megyei Kórház Halottasházában volt rezidens orvos)
 FLUTURE, Vladimir (sebész)
 GOGA András (orvos)
 MOGOȘEANU, Aurel (orvos, az intenzívterápia-szolgálat vezetője)
 NOVAC, Rodica (a Temes megyei Egészségügyi Igazgatóság igazgatója)
 UNGOR Csaba (orvos)
 * Azonosítatlan orvos Ovidiu Boșe Pastina filmjében (1991)

Braila

Marcela Pîrlog (a Brailai Sürgősségi Kórház sebészeti részlegének eszközasszisztense)

Külföldi orvosok

BURZACAO, Manuel dr. (Spanyolország, Médecins sans frontières / Orvosok határok nélkül; Ploiești, Brassó, Buzău és Brăila)
 DOMERGUE, Richard dr. (Franciaország)
 McGROUTHER, Angus dr. (Anglia)
 POP, Mariana dr. (Olaszország)
 RIETVELD, A. B. M. dr. (Hollandia; Nagyszeben)
 Rosa nővér (Hollandia; Brassó)

Sebesültek vagy elhunytak rokonai (orvos által vagy a halottasházban megerősítve)

BUTIRI, Florin (Bukarest)
 CIUNGAN, Florin (Bukarest)
 GRIGA, Ioan (Temesvár)
 HAIDAU, Cătălin (Brassó)
 IOAN, Ingrid Irina (Bukarest; Finnország)
 KOS, Alexandru¹⁰⁴ (Temesvár; Ausztria)
 MAREȘ(I), Eugen (Bukarest)

¹⁰⁴ Talán Kós Sándor? – a ford.

MIHAELESCU, Petre (Bukarest)
NEAGU, Mugurel (Bukarest; Olaszország)
NICOLOSU, Gheorghe (Vajdahunyad; Olaszország)
NEMETI, Nicolae Cristea (Kolozsvár; Ausztria)
ONOFREI, Cristi (Bukarest; Németország)
SARNACHE, Costel (Brăila)
STAN, Șerban Bogdan (Bukarest)

A szóban forgó löszereket a forradalomról készült több filmben is látni lehet, itt¹⁰⁵ vagy itt¹⁰⁶:

105 http://www.dailymotion.com/video/xy7rob0_revolutia-romana-22-dec-1989-cd4_shortfilms 1989. december 24-éről, a 45. másodpercnél [letöltve 2018. december 6-án].

106 <https://www.youtube.com/watch?v=AQCdaRmpkK0> [letöltve 2018. december 6-án].

Nicolae Ștefan Soucoup tanú

„5.00 és 7.00 óra között [1989. december 23.] intenzív lövöldözésekre [került sor – a szerz.]. Egy adott pillanatban *az egyik épületből infravörös fegyverrel* lőttek rá, 5,6 mm-es kaliberével (jegyezd meg a lövedéket)... December 24-én reggel 7-kor erős tüzelés a lépcsőház felé a (Stúdiók épületében levő) gyaloghíd felől; a gellert kapó lövedékek *5,6 mm-es kaliberűek* voltak.”¹⁰⁷

Dan Iliescu mérnök, tanú, Művészeti Múzeum, Bukarest

„Folyamatosan lőttek a múzeumból. Az volt a benyomásom, hogy *a földszintről lőnek, a középkori művészetek terme felől...* Másképp szóltak a fegyvereik. Egészséges ütemük volt. Másnap és a következő napokban lövedékeket találtunk a múzeumban. *Nem voltak szokványos lövedékek. Csapott hegyük volt.* Ólomköpenyűeknek tűntek. *Kaliberük öt, öt és valamenynyi között volt.* Az uszások [Különleges Antiterrorista Harci Egység] egyetlen löszert sem akartak hátrahagyni. Arra kértük őket, hogy legalább emlékebe hagyjanak néhányat. Nem akarták! Azt mondták, hogy szükségük van rájuk az azonosításhoz. Feljegyezték, hogy honnan szedték össze őket”.¹⁰⁸

5,62-es kaliberű löszerek Brassóban

A decemberi eseményekre vonatkozó ügyészégi dokumentumok megsemmisítése – Romulus Nicolae

„Tavaly [1990] júniusban Nicolae Constantin Spiroiu tábornok úr öt tiszt kíséretében Brassóba utazott. Felvették a kapcsolatot az »Opinia« csoporttal és más személyekkel, hogy kiderítsék, ki vizsgálja az 1989. decemberi eseményeket. Spiroiu tábornok úr az »Opinia« székházában több mint öt órát tárgyalt Adrian Moruzival, Viorel Boeruval, Viorel Nițescuval, Alexandru Popescuval és Katarina Peterrel.

Spiroiu tábornok 1990. június 14-én este felhívta Adrian Moruzit, arról érdeklődve, hogy mi történik Brassóban. Megtörtént az 1989. decemberi halottak exhumálása. Az egész az ügyesség részvételével történt, mely begyűjtötte a gyilkos lövedékeket. *Különösen 5,6 mm-es lövedékeket találtak, amilyenek nincsenek a hadsereg felszerelésében.* A Brassói Ügyesség székházában nemrég pusztító tűz ütött ki. Több, a forradalommal kapcsolatos dokumentum is elégett. Olyan erős volt a tűz, hogy a falak kiégtek. Érdekes

107 Tatulici, Mihai (coord.): Revoluția Română în direct. 1. TVR, București, 1990, 133.

108 Zubașcu, Ion: Misterioasa revoluție română. Flacăra, 1990. december 19., 11.

lenne kideríteni, hogy milyen gyúlékony anyag volt képes ekkora hőhatást kifejteni.”¹⁰⁹

Cornel Vasile Măcrineanu tanú

Egy barátjával a Hosszú utcai [strada Lungă] egyik barikádon vezette a műveleteket.

„[December 23-áról 24-ére virradó éjszaka] 1.00–1.30 óra között egy olaszországi rendszámú gépkocsi haladt végig a Hosszú utcán. Egy idősebb úr ült benne a két fiával. A hátsó ülésen elhelyezkedő apát eltalálta egy lövedék, mely megpattant a lapockáján, egészen a gallérja magasságáig felhasítva a húst, majd a gépkocsi mennyezetében akadt el. Măcrineanu úr megvizsgálta a lövedéket: szokványos 7,62 kaliberű, de *rövidebb, és a csúcsán »kivirágzott«*. A seb és a lövedék kinézete alapján azon a véleményen van, hogy *robbanójellegű volt*: egy normális lövedék lyukaszt, nem hasít, kemény tárgyba (a jármű mennyezete) ütközéskor pedig összelapul vagy elgörbül, nem robban szét legyezőszerűen. Az olasz szerencséjére, véli Măcrineanu úr, a lövedék a szélvédőbe történt becsapódáskor robbant szét. Különböztetésül kevésbé valószínű, hogy egy egyszerű sebbel megússza.

Szintén 24-én, de este, katonák egy csoportját elvezette egy Horea utca 65. szám alatti lakáshoz, *amelyiket lövések értek. Az ablakban kis lyukakat találtak, a falban pedig a lövedékeket is: vékonyak voltak, nagyjából olyan vastagok, mint egy ceruza, alumíniumszínűek, könnyűek és rövidek*. Măcrineanu úr a sorkatonai szolgálata alatt a gyalogság felszerelésében levő szinte valamennyi fegyvertípussal lőtt. Nem emlékszik olyanra, amely csak megközelítőleg is hasonlított volna azokra a löszerekre”.¹¹⁰

Andrei N tanú

„Közismert Florea tábornok hivatalos változata, amely azonos a Brasói Katonai Ügyészségével: nem voltak terroristák, az emberek egymást lőtték.”

„23-a reggelén az Unirea felől lőttek, mint ahogy a Postăvaru [szálloda] felől is. Felkapaszkodtam a Cenk alatti lőtér irányába. Láttam egy lövéseket leadó alakot. Átugrotta a kerítést, de többen voltunk, és elfogtuk. Távcsőves puskája volt. Később az Egészségügyi Középiskola felől lőttek. A mosodánál láttam egy talpnyomot, mely nem katonai csizmától származott. Berúgtam az ajtót. Az alak egy bútoron állt. Megsebesítettem. Fekete kezeslábast vi-

109 Nicolae, Romulus: *Misterele revoluției*, la Brașov. Au ars dosarele procuraturii despre evenimentele din decembrie. Cuvântul, 32. sz., 1991. augusztus.

110 Socaciu, Adrian: *Misterele revoluției*, la Brașov. După nopți de groază și tortură, toți teroriștii sunt liberi. Cuvântul, 1–2. sz., 1991. január.

selt, alatta pedig szürke pulóvert. Egy 5,65-ös kaliberű Thomson-automata volt nála. Nagyjából 2500–3000 lőszerrel”.¹¹¹

Eddig ismeretlen film a brassói forradalomról:

Ilyen Brassóban kilőtt kiskaliberű lövedék látható ebben¹¹² a filmben a 26:55 percnél.

A forradalmár Brassó című film, 7. rész

(<https://www.youtube.com/watch?v=P9z4wLuma0Q>)

Ugyanaz a típusú *kiskaliberű (5,6) lövedék* és ugyanazok a jellemzők láthatók (1:57 perctől). Egy ilyen lövedékkel meglőtt áldozatot megműtő sebészorvos látható és hallható a következő vallomással:

„Atipikus, gyilkos lőszeréről vallanak a holttesteket vagy sebesülteket a brassói kórházakban fogadó orvosok is:

»Különlegesen kiképzett elitlövészek lőttek, valószínűleg infravörös távcsővel felszerelt puskákkal«.

A kép egy szóban forgó lövedék által átütött sisakot és egy hullát mutat, akinek egész koponyáját beborítja a seb.

Orvos: »[A lövedék átment] a sisakon, majd ezt a **szörnyű sebet ütötte, mely ennek a teljesen ártatlan katonának a halálát okozta. Négyet lőttek fejbe. Egy ilyen átütő lövedék azok közül, amelyekről beszéltem, amely ÁTMENT**

111 Alexandru, Alin: Braşov (III): Teroriştii au intrat în pămînt. *Expres*, 27. sz., 1990. július, 6. <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/tag/gloante-de-calibru-5-decembrie-1989/> [letöltve 2018. december 6-án].

112 <https://www.youtube.com/watch?v=ch6kercWxNs> [letöltve 2018. december 6-án].

A SISAKON. A bemeneti nyílás nagyon kicsi, kilépésnél a robbanóerő nagyon nagy. Jelenleg betiltott lőszerokról van szó. A nagyobb rombolás céljából a csúcsuk le van metszve. Ezt a lövedéket használták. Ezért vannak rendkívül kicsi bemeneti nyílásaink és, a rombolóerő miatt, nagyok a kilépésnél.”

5,62 kaliberű lövedékek Resicabányán

A lugosi Norbert Pongracz áldozat¹¹³

„1989. december 23-a éjszakáján, 2:40 órakor esett el a (radarfelderítési) egységben, ahol sorkatonai szolgálatát töltötte. Miközben a hadnagyával beszélgetett, egy közeli (később kivágott) ligetből kiindult gyilkos lövedék mindkettőjüket lekaszálta. Összesen 9 személyt (tisztet és sorkatonát) gyilkoltak meg. Feltételezések szerint, a gyilkosok a rakétaegységből származtak, de a lövést leadó fegyver különleges, **5,62-es kaliberű** volt, a szokványos 7,62 mm-es fegyverzethez képest [...] nem tisztázták ezt a gyilkosokkal kapcsolatos kérdést [...]. Resicabányának hivatalosan 16 halottja volt a forradalom idején, Pongracz úr pedig, amikor a fiáért elment a halottasházba, nagyjából 50 holttestet látott.”¹¹⁴

Coancă Gheorghe tanú, katonai őrmester, Lugos

„Az egyik lakásban, ahonnan lőttek, sikerült letartóztatnunk egy **Szekuritáté-őrnagyot**... [A szekusok] 1989. december 29-én adták meg magukat [...]. Fegyverzetük külföldi eredetű, szuperkönnyű, **5,6-os kaliberű** és kétszeres tűzgyorsaságú. A lövedékek levágott hegyűek, csúcsukban egy robbanópasztillával”.¹¹⁵

5,62-es kaliberű lövedékek Brăilán

A fentebb idézett brăilai tanúk (Ionel Țarălungă, Fănică Voinea Ene, Dumitru Marvela és így tovább) **szintén megemlítik, hogy az egységeikre könnyű, kiskaliberű (5,6 mm) fegyverzettel, illetve „5,6 mm-es kaliberű töltenyekkel” lőttek, melyek „ugyanazokat a száraz pukkanásokat keltették, amilyeneket máshol is hallani lehetett”.** A szóban forgó tisztak „**elég sok ilyenfajta lőszert szedtek össze**”, melyeket átadtak a „**katonai ügyészeknek**”. A következőképpen írták le azokat: „**5,6 mm-es kaliberűek, hengeres alakúak, fehér színű kemény fémből. Különben még mindig láthatók azok a lyukak, melyeket az épületeinken ütöttek. Kisebbek, mint amilyeneket a 7,62 mm-es kaliberű lövedékek okoznak.**”

¹¹³ Talán Pongrácz Norbert? – a ford.

¹¹⁴ <http://www.revolutialugojana.org/eroi> [letöltve 2018. december 6-án].

¹¹⁵ Simion Floriean, *Drapelul*, 7. sz., 1990. január 13., szombat.

5,62-es kaliberű lövedékek Temesváron

Alexandru Aciocoîței tanú, Temesváron megsebesült temesvári, a Nemzetvédelmi Minisztériumnak alárendelt tiszt

A katonai ügyész előtt 1990. január 17-én sértett félként adott nyilatkozat

„December 23-án 21:40 óra körül, mivel *lövéseket adtak le a Lippai úton [Calea Lipovei] levő háztartási bolt feletti tömbházból*, két sorkatonával elmentem ellenőrizni a sarkon levő élelmiszerboltot [...]. Amikor az üzlet mögül ki akartam lépni, lövedék érte a bal alkaromat. [...] *A második tömbházból lőttek, legfeljebb a II. emeletről* [...]. Bevittek a katonai kórházba. Arról tájékoztattak, hogy *a lövedék 5,6 mm-es volt*... A rám támadók golyóálló mellényt viseltek.”¹¹⁶

5,62-es kaliberű lövedékek Nagyszebenben

Ion Neață tanú

[1989. december 23.] „...Töltény volt benne, azonnal kiemelttem és elkezdtem tanulmányozni a fegyvert, a műszaki-tiszthelyetteseknél szolgálok, fegyverszakosztályon. Sok puska megfordult már a kezemben, de eddig még nem láttam ilyen »ékszer^t«. Egy *különlegesen pontos, 5,6 mm-es kaliberű, belga gyártmányú Browningről* van szó... Átvizsgálva a fegyver tulajdonosát, a következőket találtam nála: *Fanea Nicolae névre kiállított személyi igazolványt, szolgálati igazolványt, ugyanarra a névre, melyből az derült ki, hogy mérnök az IPAS-nál [Întreprinderea de Piese Auto Sibiu, Nagyszebeni Autóalkatrészeket Gyártó Üzem - a szerk.]... és egy adóvevő készüléket, amilyen a Milíciának van*”¹¹⁷.

116 <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/tag/gloante-5-6-mm-decembrie-1989/> [letöltve 2018. december 6-án].

117 Unde sunt teroriștii? Mihai Floca őrnagy által készített interjú. Kérdezett személy: Ion Neață. Armata Poporului, 30. sz., 1990. július 25., 3.

Az *Armata Poporului* 1990-es számai és a rádióelektronikai diverzió

Az első médiajelentések egy lehetséges rádióelektronikai diverzióról 1990 elején kezdtek megjelenni azokban az interjúkban, amelyeket civil újságírók készítettek a tapasztalataikról mesélő katonatisztekkel és sorkatonákkal.¹¹⁸ De a részletesebb vizsgálatot nem a civil, hanem a katonai közönségnek szánták. Alexandru Bodea alezredes 1990. március 21-én elindított egy hosszú oknyomozó sorozatot ebben a témában egy akkoriban *Armata Poporului* [A Nép Hadserege – a ford.] néven ismert katonai hetilapban. A sorozat címe „Változat a földönkívüliek inváziójára”, alcíme pedig – feszültségkeltően és sokatmondóan –: „Kit interpelláljunk az óriási és ultrakifinomult pszichológiai és rádióelektronikai diverzióért, amelynek a hadsereg vezetőségének megbénítása volt a célja a forradalom idején?” Az alábbiakban a Bodea sorozatából levonható következtetésekre fogunk összpontosítani.

A sorozat első, 1990. március 21-én közölt részében Bodea alezredes egyaránt leírta annak a részleteit, ahogyan a rádióelektronikai diverzió 1989 decemberében megnyilvánult, és az ezeknek a részleteknek a közzétételéhez felhasznált forrásait, a kérdésben érintett hatóságokat:

„Meghívtak bennünket a Területi Légvédelmi Csapatok Parancsnokságára [Punctul de Comandă al Trupelor de Apărare Antiaeriană a Teritoriului] [P.C.C.A.A.T. – a szerz.], ahol több órán keresztül, elismert szakemberek, többek között a vezérkari főnök, a rakéta és légvédelmi tűzérési csapatok parancsnoka és a rádiótechnikai csapatok parancsnoka segítségével röviden át szeretnénk tekinteni, hogy mi történt itt, de a nagy egységeknél, az alárendelt egységeknél és alegységeknél is a forradalom idején és az azt közvetlenül követő időszakban. Ennek megértéséhez gazdag dokumentációs anyag áll a rendelkezésünkre, mely a harci naplók-ból, a légi helyzet alakulásának sémájából áll azokban a főbb momentumokban, melyekkel a területi légvédelmi csapatok szembesültek...

December 22-én összességében mintegy 300 légi objektumot észleltek, amelyek lefedték az ország légterét, és e terület bármely szakértője számára egy inváziós légi hadművelet képét mutatták. Ezzel egyidejűleg a telefon- és rádióhálózatokban, a vezetőségeket is beleértve, egymással

118 Lásd, például: Ciobotea, Radu: Teroriștii au tras. Unde sunt teroriștii? Flacăra, 8. sz., 1990. február 21., 8.; Alexandrescu, Horia: Misterele de la Boteni (IV): Față în față cu „Războiul Electronic”. Tineretul Liber, 1990. március 18.; Armanca, Brândușa: Recuperarea azurului. Orizont, Temesvár, 12. sz., 1990. március 23., 3.

szöges ellentétben álló utasítások és információk óriási lavinája volt tapasztalható. A felderített légi célpontok repülési magassága, sebessége és repülési ideje – általában véve – kicsi volt. Több mint 96 százalékuk 1000 m alatti magasságban repült, ebből 87 százalék 500 m alatt. A sebesség – túlnyomórészt – 150–300 km/h volt, az észlelési vektorok időtartama viszonylag rövid, egyes esetekben legfeljebb 10 perc volt, ami azt a benyomást kelti, hogy a – valószínűleg – helikopterek csapatokat szándékoztak deszantolni. Gyakran alkalmaztak irány- és magasságváltást, és néha korlátozott területen tevékenykedtek. Jelentkezésük általában sötétedés után fokozódott. A célok többsége az ország déli, délkeleti, nyugati és északnyugati részén volt, nagyobb intenzitású volt a jelenség az államhatár, de Călărași, Hârșova, Făurei, Buzău, Resicabánya, Nagyvárad, Szatmárnémeti, Nagybánya, Kolozsvár, Kovászna városok és a Sinoe-tó közelében is. A légi helyzetek, némiképp hasonló forgatókönyvet követve, a következő napokban is megismétlődtek, december 23-án körülbelül 250 légi célpont röppálya, december 24-én pedig több mint 100, majd ezek száma folyamatosan csökkent (természetesen csak a légi célpontok röppályáiról beszélünk, tehát azokról nem, amelyek az ismert menetrend szerinti repülőgépek helyzetére vonatkoznak).¹¹⁹

Fontos megjegyezni, hogy bár a lap a román katonák egyik hivatalos kiadványa volt, Bodea elismerte bizonyos ismeretlen, jelentősnek feltételezett erők erőfeszítéseit arra, hogy eltöröljék az alig néhány hónappal korábbi események történetét:

„Bár egyre nehezebbé, fáradtságosabbá válik az ehhez az igazsághoz vezető út, mivel nem egészen érdekmentes gondoskodásból egyesek, akik félnek ettől az igazságtól, az akkor, a közvetlenül a Forradalom után következő napokban meglévő és viszonylag könnyen fellelhető és azonosítható tárgyi bizonyítékok többségét törölték, mintha nem is léteztek volna. De – sajnálatos módon – azokat nem lehetett teljesen eltüntetni”.¹²⁰

119 Bodea, Alexandru: Variantă la Invazia Extratereștrilor. *Armata Poporului*, 12. sz., 1990. március 21., 1. és 4.

120 Uo. 1.

A Bodea sorozatával kapcsolatos legfontosabb megjegyzések

1) A rakéták egy része eltalálta a célpontokat – azt sugallva, hogy legalábbis ezek egy részét valós légi berendezések hozták létre – és hamis az az állítás, hogy a lelőtt berendezések nem hagytak maguk után maradványokat

A Katonai Ügyészség 1992. decemberi jelentésében a szerzők olyan statisztikákat tettek közzé, melyeket azóta is számos cikkben újra megjelentettek: a radarképernyőn megjelent több mint 1200 célpont megsemmisítésére „58 különféle típusú légvédelmi rakétát indítottak, melyek több mint 60 százaléka célpontnál robbant, a radarfelderítési eszközök segítségével meghatározott paramétereknek megfelelően, ami bizonyos repülő tárgyak meglétét bizonyítja, vagy azt, hogy hatékonyan megzavarták a rakéták rádióvezérlésű gyutacsait, kiváltva ezek felrobbanását”. Ezzel kapcsolatosan a sorozat említ egy egységet, ahol Gelu Dragomir őrnagy dolgozott, a következőket állítva: „A felderített és figyelemmel kísért célpontok túlnyomórészt dél és délnyugati irányból jelentkeztek, 50–100 méter közötti sebességgel [sic!]. A december 22-éről 23-ára virradó éjszakán az egység cselekvési övezetében nem kevesebb mint 18 légi célpont jelent meg, a következő éjszakán 11, kivétel nélkül megsemmisítették valamennyit. Az elindított rakéták nagy többsége felrobbant a célpontnál”.

Bodea 1990 áprilisában, az *Armata Poporului*-ban részleteket közölt azokról a spektrumanalízis-szakértőkről, akik jelentéseket készítettek az 1989 decemberében felrobbant rakéták egy része által eredményezett maradványokról. Ezekről a maradványokról azt írta, hogy „két zsákba” gyűjtötték őket össze, ami azt sugallja, hogy hamis az az állítás, mely szerint sohasem álltak rendelkezésre olyan bizonyítékok, melyek lehetővé tették volna a rádióelektronikai diverzió kivizsgálását:

Újságunk előző számaiban röviden kitértünk bizonyos felfedezett és megvizsgált tárgyi bizonyítékokra: léggömbmaradványok, melyekhez soklapú reflektorok kapcsolódtak,¹²¹ teljesen különleges jellegű meteorológiai szondák és miniatűr rakéták.

121 Ezzel az aspektussal kapcsolatosan érdekes elolvasni, amit Radu Borcea – 1989 decemberében a Légierő Parancsnokság elektronikai hadviselési irodájának vezetője – 2011-ben az *Adevărul*-nak nyilatkozott: „Iosif Rus tábornok, a légierő parancsnoka 1990 februárjának tájékán kapott néhány maradványt egy Temesvár környékén talált soklapú reflektorból. Rám bízta, hogy foglalkozzam vele. Átvettem és rekonstruáltam. Egy sztaniollal borított fából készült váz volt, ami az elektromosságot jól vezető felület. Akármilyen irányból éri elektromágneses hullám, ez a soklapú reflektor

Ezekon kívül más bizonyítékokat is találtak, melyekről a továbbiakban lesz szó. Ennek megfelelően, bizonyos térségekben 3–4 méter mély és nagyjából 10–12 m átmérőjű krátereket találtak. Feltételezések szerint ezek bizonyos repülő tárgytól származhattak, melyek, miután eltalálták őket a levegőben, lezuhantak, és a földbe csapódáskor okoztak ilyenfajta talajmélyedéseket. Úgy vélték, hogy a szóban forgó repülő tárgyak önmegsemmisítő rendszerekkel voltak ellátva, ami eltüntette a nyomait. A valóság azonban teljesen más. Itt nem az önmegsemmisítő rendszerekre utalunk, hanem csak a tárgyi nyomok meglétére. A kráterek alaposabb megvizsgálása során ezeket megtalálták. **Ezeket most két zsákba gyűjtik, és bárki megnézheti a furcsa „UFO”-k maradványait.** Igaz, hogy ugyanazokon a helyeken célpont mellett fel nem robbant rakétákat is találtak, de – megjegyzendő – az említett kráterekből begyűjtött anyagok közül elég sokról kiderült, hogy a lelőtt légi célpontokból származtak. Vastagságuk 1–3 cm, tehát nagyjából hasonló a repülő berendezések alkotóelemeihez. Egy részük ezek motorjából vagy üzemanyagtartályaiból származhat. Emellett szól az is, hogy ezeket a repülőgépiparban használatos anyagból gyártották. **E tekintetben egyébként nincs semmilyen kétely. Ezt igazolják a szakértők által összeállított spektrumelemzési jelentések, melyekből az derül ki, hogy összetett ötvözetről van szó, mely a következőkből áll: vas, szilícium, réz, cink, mangán, nikkel, ólom, ón, titán és magnézium, és ez az ötvözet nagyon különbözik attól, amiből a lelőtt célpontok mellett felrobbant léghárító rakéták készültek.**¹²²

2) A rádióelektronikai diverzió nem volt elszigetelt jelenség. Telefonos félrevezetés és fenyegetőzés, valamint valódi lövésekkel végrehajtott támadások kísérték azt

A szóban forgó katonai egységeknek nemcsak a radarokon megjelenő invázióval kellett szembenézniük, de ezt olyan telefonhívások kísérték, melyek másfajta fenyegetéseket is közvetítettek. Sőt párhuzamosan a szóban

viisszaveri. Pontosán ez történik egy légi célpont esetében. Ilyen berendezések lepték el célpontokkal a radarképernyőket 1989 decemberében. Tízessel jelentek meg, főleg éjszaka, amikor nehéz volt megállapítani, hogy valódi célpont vagy sem. És a radarképernyőkön való megjelenésüket az ellenséges légierő masszív támadásaként értelmezték”. http://www.adevarul.ro/actualitate/Diversiunea_radioelectronica_sovieticii_sau_americanii_0_490751545.html [letöltve 2018. november 23-án].

122 Bodea, Alexandru: Varianta la Invazia Extraterestrilor. *Armata Poporului*, 15. sz., 1990. április 11., 3.

forgó katonai egységeknek a terroristák szimulált vagy éppenséggel valódi, katonák meggyilkolásával és megsebesítésével járó támadásaival is szembesülniük kellett. Ez azt mutatja, hogy egy *koordinált* hadjáratról volt szó, melyet megterveztek, és mely egyáltalán nem volt *ad hoc* jellegű, ahogy azt egyesek sugallnák. Kifinomultságát bizonyítja az a tény, hogy még a Területi Légvédelmi Parancsnokság [*Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului – a ford.*] is egy ilyen diverzió célpontja volt. A televízió- és rádióadóknál történetekkel ellentétben, ahol azzal lehetne érvelni, hogy telefonszámaikat könnyű volt kideríteni, sőt ők maguk tették közzé, többek között közvetlenül a televízió- vagy rádióadón is, azok a telefonszámok, melyekről itt szó van, és ahová a hívások érkeztek, olyan telefonszámok voltak, melyeket csak a katonai körökben ismerhettek. Alexandru Bodea újra kijelenti:

De álljunk meg itt, és vizsgáljuk meg alaposabban egy másik hasonló természetű akciót, mely ördögi pontossággal egybeesett a radarok képernyőjéről érkező információkkal. A telefonvonalakon keresztül álhírekkel történő „intoxikálásról” van szó. Hadseregen kívüli, de – nem egyszer – a Területi Légvédelmi egység [Apărarea Antiaeriană a Teritoriului] híradórendszerén belüli forrásokból is. Mivel csapataink szinte valamennyi jelentős elmozdulási pontján, a harcállások, a vezetési pontok közvetlen szomszédságában egyidejűleg zajlottak a terroristák és az ellenséges helikopterek kombinált támadásainak szimulálásai (ez utóbbiakat bizonyos légi eszközökkel utánozták, melyek különféle színű jelzések leadására képes berendezésekkel voltak felszerelve, ezzel levegőben levő repülőgépek benyomását keltve). Helyenként ezek nem voltak teljes mértékben áltámadások, hanem halottakkal és sebesültekkel jártak a kádereink és katonáink soraiból. Mindennek, nyilvánvalóan, az volt a célja, hogy létrehozza és felerősítse a zűrzavart, pánikot keltsen, egységeinket és alegységeinket rávegye arra, hogy légvédelmi fegyverzetükkel és eszközeikkel válaszoljanak, eskalálják a fegyveres összecsapási akciókat, »totális háború« benyomását keltsék valamely azonosítatlan ellenség ellen, mely látszólag lehenget, de végső soron nehezen érthető, hogy milyen célokat követne azon kívül, hogy fizikailag és lelkieleg felőrölgjön bennünket, a löszerünket fogyassza, és a tűrő-, illetve az ellenállási képességünket tesztelje. Hiszen az események visszafordításáról már nem lehetett szó! Senki számára!

De térjünk vissza a közvélemény hamis hírekkel történő „mérgezéséhez”. Kijelentjük, hogy csak 1989. december 22-e napján, a Területi

Légyvédelmi Parancsnokság Fővezérségének képernyőin több mint 300 légi célpont röppályáját jelenítették meg, december 23-án több mint 250 célpontét, december 24-én több mint százét, majd ezt követően számuk folyamatosan csökkent. Ezzel egyidejűleg, hogy a rádióelektronikai diverzió teljes legyen, 1989. december 22-én a fővezérség telefonhálózatában több mint száz hamis információt regisztráltak kísérteties helikopterek támadásáról, december 23-án több mint 460-at, és december 24-én is csaknem ötvenet. A legtöbb ilyen jellegű információ éjszaka érkezett: a december 22-éről 23-ára virradó éjszaka több mint 400, a december 23-áról 24-ére virradó éjszaka több mint 300.¹²³

3) A diverzionisták („terroristák”) taktikája és stratégiája

Bodea egy bizonyos egységgel kapcsolatosan, ahol a támadások a december 26-áról 27-ére virradó éjszaka is folytatódtak, megemlíti – s ezt sokan mások is észrevették –, hogy a támadási formák sokrétűek és tervezettek voltak, egy sajátos és az idő múlásával előreláthatóvá váló menetrendet követtek.

De úgy tűnt, hogy a terroristák „éjszakai sorozata” kezd bizonyos „jellegzetességeket” ölteni – ha nevezhetjük így ezeket –, melyeket érdemes lett volna alaposabban elemezni és számításba venni bizonyos hatékonyabb ellenlépések érdekében. A terroristák valamennyi szárazföldi támadásukat kizárólag éjszaka hajtották végre, és – általában – két, egyenként félórás „félidőben”, az egyiket az éjszaka első felében (nagyjából 22 és 23 óra között), a másikat hajnaltájt (2-3 óra körül). A terroristák – a gerillaharc szakértői, akik nagy pontosságú, éjszakai célzóberendezésekkel ellátott fegyverekkel voltak felszerelve – kis csoportjai által végrehajtott támadásoknak azonban nem volt más céljuk, mint egy stresszes, feszült, folyamatos fenyegetettségi légkör fenntartása annak érdekében, hogy az egész állományt (amennyire lehetséges!) a kaszárnyában tartsák, állandó harci készségben, hogy felőröljék erejét és rávegyék lőszertartaléka jelentős részének elpazarolására.¹²⁴

Ahogy az Bodea fentebbi leírásaiból világosan kiderül, a támadások a pszichológiai és fegyveres zaklatáson alapuló gerillaháború kezdeti szaka-

123 Bodea, Alexandru: Variantă la Invazia Extratereștrilor. *Armata Poporului*, 19. sz., 1990. május 9., 2.

124 Bodea, Alexandru: Variantă la Invazia Extratereștrilor. *Armata Poporului*, 23. sz., 1990. június 6., 3.

szának taktikáját követik, melynek célja az ellenség moráljának és forrása-
inak meggyengítése, és – legalábbis rövid távon – nem próbálkozik táma-
dással és épületek, létesítmények elfoglalásával. Vagyis pontosan az, amit
– ahogy azt a továbbiakban látni fogjuk – a Szekuritáté által már sok éve
előkészített „ellenállási harc” terve előírt arra az esetre, ha „ellenséges ele-
mek” megbuktatnák a Ceaușescu-rendszert, átvennék a hatalmat és „ideig-
lenesen megszállnák a területet”.

Valójában az *Armata Poporului* kiadvány 1990. május 30-i kiadásában
maga Bodea alezredes kapcsolta össze a diverzánsok/terroristák taktikáját
ezzel a Nicolae Ceaușescu által előrevetített „ellenállási háborúval” vagy
„ellenállási harccal”:

*Hozzátennénk, hogy a „volt főparancsnok irányításával” kidolgozott, a hazának az egész nép általi védelmére vonatkozó doktrinális felfogás szerint, mind elméleti, módszertani, mind gyakorlati szempontból is léte-
zett egy folyamatos igyekezete, különösen az utolsó években, az „ellenál-
lási háború” koncepciójának a megalapozására, és bizonyos „ellenállási”
alakulatok, illetve bizonyos „szabad övezetek” és járások – még békeidő-
ben történő – felkészítésére azon a területen, ahol – amennyiben az or-
szág egyes részei megszállás alá kerülnek – az úgynevezett „ellenállási
csoportok vagy osztagok” tevékenykedtek volna.¹²⁵*

Ha a hadsereg állt volna az 1989. decemberi diverzió és terrorizmus mö-
gött és nem a Szekuritáté, akkor elképzelhetetlen lett volna, hogy szintén a
hadsereg írja le részletesen a rádióelektronikai diverzió menetét, hogy aztán
közvetlenül összekapcsolja az ellenállási harccal, még hozzá a Nemzetvé-
delmi Minisztérium hivatalos hetilapjában!

4) Egy kevésbé ismert és elemzett tény: a rádióelektronikai diverzió rövid időre még 1990 januárjának közepén is visszatért

E pszichológiai háború kidolgozóira és szándékaira vonatkozó egyik
releváns tény: a rádióelektronikai diverzió nem ért véget december végén.
Rövid időre január közepén újra megjelent, Bodea megállapítása szerint.
Ez ellentmond annak a hipotézisnek, hogy azoknak az üggyködése lett vol-
na, akik 1989 decemberében átvették a hatalmat: nem lenne értelme, hogy
az a csoport újra végrehajtsa egy ilyenfajta taktikát, miután egyértelműen
megszerezte a hatalmat. Magának a hadseregnek pedig semmi oka nem lett

¹²⁵ Bodea, Alexandru: Variantă la Invazia Extratereștrilor. *Armata Poporului*, 22. sz.,
1990. május 30.

volna „önpánikot kelteni”. Ezen kívül az, hogy ezeket a cikkeket nem terjesztették szélesebb körben a médiában, azt bizonyítja, hogy nem lehetett szó csak „médiamanipulálásról”:

...1990. január 9-én, 21.55 és 23.14 óra között, az egyik alárendelt alegység rakétairányítási komplexumának képernyőin 12 azonosítatlan repülőjárműről érkező jelzéseket érzékelték, amelyek 300 és 1800 méter közötti magasságban mozogtak egy szomszédos település irányába.

A következő napon, 03.00 és 04.15 óra között újra érzékelték hat repülőjármű jelzéseit, majd – hasonlóképpen – 17.00–18.00 és 21.30 óra között ugyanolyan típusú jelzéseket 800 és 3000 méter közötti magasságban, az előző napival azonos irányban haladó légi célpontokról.

Aztán, mintha csak a rakétások azon meggyőződésének megerősítéséért történne, hogy nem lehet szó semmilyen tévedésről, harmadnap, január 11-én 04.00 és 05.00 óra között újra jelzéseket észleltek 7 azonosítatlan, lényegében ugyanazon repülési jellemzőkkel rendelkező repülőjárműről. Az a furcsa, hogy vizuálisan egyik célpontot sem érzékelték, és a jellegzetes motorhang sem hallatszott a térségben.¹²⁶

5) Hazai területen honnan hajtották végre a rádióelektronikai diverziót? Az alábbi információk hihető elképzelést nyújtanak a forrásról

Bodea az 1990. január 9–11-i események elemzése után így folytatta:

Elbeszélgetve néhány polgárral annak a településnek a környékén, ahol azokat a légi célpontokat érzékelték, és ahol a furcsa rádióforgalmat lokalizálták,¹²⁷ az általam említett légvédelmi egységparancsnok megtudta, hogy a szomszédságban van egy erdészeti út (a szóban forgó település hegyvidéken található – a szerz.), melyet két sor szögesdrótkerítés övez, és melyen valójában nem zajlik erdészeti szállítmányozás. Már csak azért sem, mert a forradalomig az az út le volt zárva, és a Szekuritáté szigorú ellenőrzése alatt állt.

Ugyanazok a polgárok fontosnak tartották arról tájékoztatni az egység parancsnokát, hogy a szóban forgó út a Forradalom után sem lett

¹²⁶ Ua.

¹²⁷ E bekezdést megelőzően a cikk arról számol be, hogy az azonosítatlan repülőjárművekről érkező jelzésekkel egyidőben, a szomszédos municípium rádióelektronikai ellenőrző központjában az egyik frekvencián idegen jelzéseket fogtak be, illetve egy másikon intenzív, valamilyen arab vagy török nyelvű rádióforgalmat észleltek. – A szerk.

igazán elhagyott, mert a kérdéses övezetben erdészegyenruhába öltözött személyeket láttak, akikről viszont semmit sem tudtak abban az erdőke-rületben, ahova a területek tartoznak.

*Vajon kik lehettek azok az ismeretlen „erdészek”? És mi „dolguk” volt ott?*¹²⁸

Más cikkében Bodea hasonló körülményeket ír le egy légügyi egységgel kapcsolatban, ahol elmondása szerint Gheorghe Ilie alezredes dolgozott:

*Természetesen és azonnal felvetődik a következő kérdés: a légi úton érkező ellenség honnan ismerte olyan pontosan azokat a térségeket? A célpontok közül csak kettő került közelebb, megkockáztatva, hogy ki-teszi magát a légvédelmi géppuskákkal történő közvetlen célbavételnek... Paradoxon, de ezeknek a megsemmisítési övezetek pontos ismeretén ala-puló »szabályoknak« a betartása többek között az egyes tűzérosztályok harcállásától, a felszerelésünkben levő légvédelmi technika konkrét lehe-tőségeinek ismeretétől függően történt. Az egység keleti felén megjelent légi célpontok pályájának elemzéséből ugyanakkor az a következtetés is levonható volt, hogy az esetek többségében ugyanazoknak a koordináták-nak a mentén haladtak, mint egyes **repülőjárművek, melyek az utóbbi években betervezett »rendkívüli fontosságú« repüléseket végeztek, a cél-ból, hogy a diktátort a vadászati rezervátumokba szállítsák.***¹²⁹

A fentiek megerősítik Tănase Horia őrnagynak egy 1991 végén megje-lent interjúbán szereplő kijelentéseit, melyek a Brăila térségében '89 dec-emberében történt eseményekre összpontosítanak: „*az országban voltak fix (különösen Ceaușescu vadászvillái) és mobil pontok (Dacia és Lada gépkocsi-kon), ahonnan kódolt üzeneteket küldtek, valószínűleg annak a rádióelektro-nikai és dezinformációs műveletnek a levezetésére, melynek egyszerre voltunk tanúi és áldozatai. Az irányméréssel foglalkozók többet is elmondhatnak erről. A Brăilai Nagyszigeten [Insula Mare a Brăilei] van egy vadászvilla, amelyik Ceaușescué volt.*”¹³⁰

128 Bodea, Alexandru: Variantă la Invazia Extratereștrilor. *Armata Poporului*, 22. sz., 1990. május 30.

129 Bodea, Alexandru: Variantă la Invazia Extratereștrilor. *Armata Poporului*, 21. sz., 1990. május 23., 3.

130 Voinea Ene, Fănică: Brăila în zilele revoluției (11). *Libertatea*, Brăila, 1991. decem-ber 19., 1. és 3. Ez a lenyűgöző és feltáró jellegű sorozat, nagyjából egyazon időben megjelent az *Armata Poporului*-ban is.

Végül a fentebb már említett Eftimescu egy sor különféle, az 1990-es évek elején megjelent interjújában több hasonló értelmű érdekes kijelentést tett:

„Nagyon gyakran jelezték helikopterek megjelenését olyan rezervátumok közelében, ahol a volt diktátor céljait szolgáló vadász- vagy pihenőházak voltak, melyekről köztudomású volt, hogy csak a látogatásai alkalmával álltak szigorú őrzés alatt. Egy légvédelmi tüzér tüzet nyitott egy ilyenfajta létesítményre. Attól kezdve a szóban forgó övezetben nem jelentek meg ellenséges helikopterek.¹³¹

*Már elejétől fogva elképesztőek voltak a radarfelderítést zavaró utánzások akciók, egy ultramodern elektronikai eljárásról lévén szó, amely során az ellenség átveszi az ellenfél egyik radarfelderítési állomásának az elektronikus impulzusát, felerősíti és megsokszorozza, majd bizonyos fiktív légi célpontok képének megfelelő sokszoros jel formájában visszajuttatja a szóban forgó állomásnak. Radarfelderítésünk ilyenfajta »mérgezéssel« 1989. december 16-a előtt valamikor november végén találkozott, amikor nem sikerült azonosítani az elkövetőket. Ilyen jelek a **légvédelmi felderítés egyes állásai közelében lévő elszigetelt helyekről származtak.** Akkor nem tulajdonítottak jelentőséget a szóban forgó térségekben megjelent bizonyos egyéneknek, akik horgásznak, vadásznak, kirándulónak vagy akár román egyenruhát viselő katonának adták ki magukat. Később kiderült, hogy semmi közük nem volt azokhoz a foglalatосkodásokhoz, amelyekre hivatkoztak. A december utolsó napjaiban lezajlott diverzióhoz képest, azok a novemberi jelzések egyszerű próbálkozásoknak tűntek [...] a jövőbeni akciókra készülve.¹³²*

Egyes Bukarest térségi légvédelmi harcállásokhoz tartozó tisztek beszámolóiból megállapítható, hogy ezek a helikopterek reggel az éjszaka tevékenykedő terroristákat szállították, este pedig azokra a területekre vitték őket, ahonnan szétszóródtak. Ez azt jelentette, hogy a szóban forgó terroristák valahol megpihentek. Mivel a légi célpontok megjelenésére vonatkozó számos jelzés Ceaușescu bizonyos pihenő- és vadászbirtokai irányából érkezett, ahol távollétében korlátozott volt az őrzés, arra következtetésre jutunk, hogy a szóban forgó birtokokon levő erdőkben tanyáztak...¹³³

131 Un „Joc de Război” ciudat. 1992 március 23-án készített interjú Gheorghe Eftimescu ezredessel. Europa (Est/Vest), 78. sz., 1992. június, 8.

132 Un „Joc de Război” ciudat. 1992 március 23-án készített interjú Gheorghe Eftimescu ezredessel. Europa (Est/Vest), 77. sz., 1992. május-június, 3.

133 Adevărul – A fost prima victima a evenimentelor din decembrie 1989. Cine a tras în noi după 22 (II). Angela Băcescu beszélgetése Gheorghe Eftimescu (t) ezredessel. Europa (Est/Vest), 159. sz., 1994. január 18–24, 6–7.

Az „elektronikus háborúval” kapcsolatos következtetések

Az *Armata Poporului*-ban megjelentek eléggé világosan bizonyítják, hogy a rádióelektronikai diverzió Románia belterületéről származott, összehangolva a telefonon történő félrevezetéssel és a valós fegyveres támadásokkal, melyek Ceaușescu halála után is folytatódtak, még január közepén is. Ennek célja, nyilvánvaló módon, *a zűrzavar és a pánik előidézése és felerősítése, kiprovokálni az egységekből és az alegységekből a választ a felszerelésükhöz tartozó fegyverekkel és légvédelmi eszközökkel, eskalálni a fegyveres összecsapásokat, ezzel lehetőséget adva a Szekuritáté-erőknek a visszavonulásra, melyek akkor, ahogyan azt a hadsereg tábornokai is feltételezték, kétkulacsos „játékot” űztek: egyrésztől felkészültek Ceaușescu esetleges visszatérésére, de ugyanakkor valószínűleg menteni próbálták a bőrüket, és esetleg el akartak jutni az új hatalom csúcsáig.* Ezáltal a diverzió a Szekuritáté ellenállási harcának volt a része, a ceaușista diktatúra utolsó éveiben kidolgozott tervnek megfelelően.

A magyar hadsereg megerősítő tájékoztatásai

A szomszédos államoktól származó információk is megerősítik azt a tényt, hogy az 1989. decemberi rádióelektronikai háborút Szekuritáté egységek indították el és koordinálták. Így Magyarország hadserege (mely 1989 októberében megszabadult a kommunizmustól, és együttérzéssel követte a román forradalmat), a forradalom idején figyelemmel kísérte a Szekuritáté titkos rádióállomásainak adásait (ezeket is előírta az „ellenállási harc”). Ezzel kapcsolatosan adatokat adott át a román hadseregnek. Ezeket a tájékoztatásokat mind a magyar hivatalosságok, mind a románok megerősítették. A magyar Honvédelmi Minisztérium szóvivője, Keleti György ezredes 1989. december 26-i megjegyzései: „Katonai téren ma jó híreket közölhetek. [...] Ma jó kapcsolatfelvételünk volt a román katonai vezetéssel. Érezhetően javult a romániai helyzet. Értékelésünk szerint, tegnap fordulóponthoz jelentő esemény következett be, és információink, illetve elemzésünk szerint a román hadsereg irányítása határozottabb lett. El szeretném mondani, hogy a Szekuritáté fokozódó gyengülése tapasztalható. Mi magunk is láthatjuk ezt, mert a magyarországi kereső és lokalizáló rádióegységeink a Szekuritáté 31 rádióközpontját derítették fel, melyek néhány napja még sugároztak, tegnap pedig már csak 19 volt ezekből, ma pedig csak 5. Mi magunk adtuk át ezeket az adatokat a román hadsereg vezetésének.”¹³⁴

134 <https://romanianrevolutionofdecember1989.files.wordpress.com/2012/01/image06.jpg> [letöltve 2018. december 6-án].

Ne feledjük, hogy a magyar parlament október 20-án fogadta el a szabad választásokról szóló törvényt, október 23-ától pedig Magyarország már nem volt népköztársaság. Az új magyar hadsereg felajánlotta, hogy élelmszerrel és kórházi ágyakkal segíti a román hadsereget. Ezt a román katonák nagyra értékelték, főleg a „baráti” ajánlatért mondtak köszönetet, de a segélyekért is.¹³⁵ A román hadseregnek szóló tájékoztatások szerint, a magyar katonák aggodalommal figyelték, hogy *a Szekuritáéhoz tartozó helikopterek a december 22–25. közötti időszakban megsértették Magyarország légterét.*

Az elektronikai diverziót nem hajthatta végre, intézményesen, a hadsereg vagy a Katonai Hírszerzési Igazgatóság

Ez a cikksorozat nemcsak azt bizonyítja, hogy 1989 decemberében létezett elektronikai diverzió és az jelentős méretű volt, de főleg azt, hogy bár az „országban területéről” indították, ez a **hadsereg körein kívül** történt. Ezzel abszurdá válik az a hipotézis, mely szerint ezt a diverziót a hadsereg, vagy a Katonai Hírszerzési Igazgatóság [Direcția de Informații Militare] vezetőinek utasítására más, szintén rádióelektronikai műveletekkel megbízott katonai káderek hajtották volna végre. Ez a forgatókönyv azt feltételezné, hogy maga a hadsereg rendelkezett volna egy „dublórral” a Területi Légvédelmi Parancsnokságon és más területi rádiós felderítő egység parancsnokságán, amely a Területi Légvédelmi Parancsnokságéhoz, illetve a „valódi” egységekéhez hasonló, vagy éppenséggel azt felülmúló elektronikai és szimulálási képességekkel rendelkezett. Ezeknek a „párhuzamos” egységeknek kellett volna cselekedniük, hogy *„létrehozzák és felerősítsék a zűrzavart és a pánikhangulatot” a valódi rádiófelderítési egységekben és alegységekben. Márpedig ilyen „párhuzamos” egységek, ahogyan az minden kétséget kizáróan ezekből az anyagokból következik, nem léteztek a Nemzetvédelmi Minisztériumnak alárendelt erők keretében.*

Logikailag abszurd az a hipotézis, hogy Bodea sorozata is része lett volna a „hadsereg diverziójának”, vagy pontosabban mondva félrevezetett volna, megpróbálva bizonygatni/fedezni holmi illuzórikus „párhuzamos” (és ahogy azt volt szekusok és sajtóbeli szövetségeseik kitartóan hangoztatták, a Katonai Hírszerzési Igazgatósághoz tartozó) katonai egységek által teljes mértékben konspirált diverziót. Íme, néhány további érv:

– *a sorozat keretében meginterjúvolt valamennyi tisztnek részt kellett volna vennie egy ilyenfajta masszív dezinformálásban; ami valószínűtlen, ugyanis ezek a tisztok, a Szekuritáé tisztjeitől eltérően, nem voltak hírszerzési szem-*

¹³⁵ <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/Szekuritáé-helikopters-transmitters-per-hungarian-defense-officials/> [letöltve 2018. december 6-án].

pontból felkészítve és ellenőrizve. Előbb-utóbb valaki közülük elárulta volna az igazságot. Hihetetlen, hogy egy ekkora méretű összeesküvést fenn lehetett volna tartani ily számos katonai tiszt és tiszthelyettes soraiban;

- a Katonai Hírszerzési Igazgatóságnak kevés személyzete (80 káder) volt, akik közül december 22-én 41 éppen Temesvárról tért vissza Buzăura, a többiek pedig Bukarestbe küldték. Nyilvánvaló, hogy ez az igazgatóság nem rendelkezett emberi és anyagi képességgel, hogy lefedje az ország területét a fentebb leírt rádióelektronikai háborúhoz;

- sokatmondó az utalás a területi légvédelmi egységek körüli elszigetelt Ceaușescu-villákra (melyek a Szekuritáté joghatósága alatt álltak), mint a diverziók lehetséges helyszíneire;

- a Szekuritáté-egységek rádióforgalmazására vonatkozó magyar tájékoztatások önmagukban bizonyítják, hogy a szóban forgó egységek a december 22-25. közötti időszakban még aktívak voltak, belső, a román hadsereg ellenőrzésén kívül eső üzeneteket küldve.

Már csak a Szekuritáté maradt

Ebből az következik, hogy a fentebb leírt rádióelektronikai diverziót csak a Szekuritáté erre szakosodott egységei indíthatták el, ezt bizonyítják azok a hivatkozások is, melyek „a fix (különösen Ceaușescu vadászvilláiban) és a mobil pontokra” utalnak, „melyekből kódolt üzeneteket küldtek” „a rádióelektronikai és dezinformálási művelet vezetése céljából”. Ezt a hipotézist erősíti meg a magyar féltől érkezett üzenetek. A következtetés nem lehet más, mint az, hogy a rádióelektronikai diverzió az egyik eleme volt annak „az ellenség által ideiglenesen megszállt területen folytatott ellenállási harcnak”, melyet a Szekuritáté robbantott ki 1989. december 22-én, a meglévő terveknek megfelelően – ahogyan azt a továbbiakban, az ennek a vonatkozásnak szentelt fejezetben is látni lehet majd.

„Ellenállási harc az ideiglenesen megszállt területen”

A harc előkészítése arra az esetre, ha Ceaușescu és a Szekuritáté elveszti a hatalmat

Nyilvánvaló, hogy a Iulian Vlad korábban bemutatott¹³⁶ listáján szereplő személyek következetesen ennek az általánosabb elterelő, megtévesztő és általános pánikkeltési tervnek megfelelően mozgatták a szálatokat. És,

¹³⁶ Hodor, Mădălin: Cine au fost „teroriștii”? Iulian Vlad spune că erau de la Securitate. Declarație olografă. Revista 22, 2017. december 21.

mint minden ilyen jellegű akció, ez sem történhetett összehangolás nélkül. Márpedig a koordinálás valós időben, a terepen, az események gyors alakulásától függően kiadott parancsot jelentett; pontosabban december 22-én, Ceaușescu elmenekülése és a forradalmároknak a Központi Bizottság székházába való behatolása után. Miközben a megtorlás vezetői a lakosság látóterében voltak (bár, nyilvánvalóan a KB-ba beszivárgott szekusok is voltak köztük, mégis a forradalmárok többsége igazi volt), a parancsot csak valamiféle kódolt formában lehetett kiadni, végrehajtásának részleteit pedig már korábban ismerni és tanulmányozni kellett, nevezetesen az R-hálózat tagjai révén – az évek óta rendszeresen megszervezett találkozások alkalmával. A terv szerint pánikot kellett kelteni az „ellenség” soraiban, amely akkor az utcákon tartózkodó, a hatalmi és befolyási intézményeket (nevezetesen a KB, a Nemzetvédelmi Minisztérium, a Televízió és így tovább) körülvevő, vagy az ezekbe az épületekbe behatoló forradalmárok jelentette. Ugyanilyen nagy volt annak a (CNSAS-nál talált dokumentumokban kiemelt) veszélye, hogy a forradalmárok a Szekuritáté székházaiba is behatolhatnak, az inkrimináló akták birtokába jutnak, magukat a szekusokat veszélyeztetve.

A bemutatott dokumentumok azt bizonyítják, hogy az 1989. decemberi megtorlás nemcsak ezeknek a hatalmuk elvesztése miatt kétségbeesett embereknek az improvizációja volt. Valójában a Ceaușescu által már a '70-es években kigondolt és a Szekuritáté tisztjei által a '80-as években részletesen kidolgozott terv végrehajtását jelentette, melynek célja a diktátor és rendfenntartó erői hatalmának megőrzése, vagy – szükség esetén – visszaszerzése volt, amennyiben elveszítette volna. Az **„ellenség által ideiglenesen elfoglalt területen folytatott ellenállási harcnak”** ezeket a terveit, többek között, a szigorúan titkos *Securitatea* folyóirat '80-as évekbeli, a CNSAS honlapján elérhető cikkeiben részletezték. December 22-e után e harc módszereit, ahogy azt az említett tervekben előre is vetítették, az események alakuláshoz igazították, a Szekuritáté (formálisan csak 1989. december 31-én megszüntetett) erői a zaklatási, a hadseregben belüli zavarkeltési elemekre (lásd a légvédelmi radarfelderítési képernyőkön megjelenő „hamis célpontokat” a Forradalom idején), „egyes ellenséges és az ellenséggel együttműködő elemek semlegesítésére és elrettentésére” (lásd a forradalmárokat meggyilkoló, létfontosságú testrészekben gyakran katasztrofális sebeket ejtő és pánikot keltő robbanólövedékek bevetését) összpontosítva.

Az „ellenállási harc” tervének koncepcióját maga Ceaușescu találta ki, és az ő utasítására dolgozta ki Vlad, Postelnicu, Neagoe, Ardeleanu és az Állambiztonsági Főosztály többi igazgatóságának vezetője, amiben – katonai szakértelmükkel – valószínűleg a hadsereg egyes vezetői is részt vet-

tek. A terv csak látszólag vonatkozott külföldi invázióra. Ceaușescu és a Szekuritáté minden esetleges belső népi lázadást, főleg egy olyat, mely akár a hatalmat is átvehetné, nyilvánvalóan külföldről kezdeményezettnek, vezettnek, befolyásoltnak és támogatottnak tartott. Ceaușescu – nyilvánvalóan – elképzelni sem tudta, hogy egy ilyenfajta jelentős lázadás teljes egészében honi kezdeményezés lehet. A Szekuritáténak részletesebb információi voltak a lakosság hangulatáról, vezetői (különösen Vlad) pedig minden bizonynyal ezt a változatot is figyelembe vették. De ezt nyilvánvalóan nem hozhatták a diktátor tudomására. Ezért válik világossá, figyelmes olvasás után, hogy a szóban forgó tervek azt a koncepciót tükrözik, mely bármilyen népi lázadást egy „*kívülről induló invázió*”-val azonosít, vagy egyszerűen annak tekint. Azok, akik átvették volna a hatalmat – például azok, akik egy csodával felérő polgári ellenállás után Temesvárt az első „kommunizmus alól felszabadított” várossá kikiáltották –, csakis a „*külső ellenség ügynökei*” lehettek, és társítás révén ők maguk is „*külső ellenséggé*” váltak. Tehát a lázadásukat „*radikálisan*” kellett leverni (Ceaușescu kifejezése szerint, melyet Ștefan Alexie Szekuritáté-tábornok előjegyzési naptára szerint Iulian Vlad átvett). A Milícia és a Szekuritáté szokásos megtorló erői mellett a hadseregnek is részt kellett vennie, sőt elvárták, hogy „az előtérben álljon”, fegyverekkel és éleslőszerral. De azt követően, hogy Ceaușescu elveszítette a hatalmat, és a hadsereg kiegészzett a fellázadt néptömeggel, a terv végrehajtási módját, a valós helyzet megváltozásának megfelelően nyilván módosítani kellett. Az „*ellenség*” (nyilvánvalóan a forradalmárok) továbbra is a „*külső ellenség ügynökei*” maradtak, hatalomátvételre irányuló cselekvésük pedig ezáltal, *a priori* módon, a „*terület ellenség általi ideiglenes megszállásává*” vált. Ezt az új hatalmat, amely egyértelműen a román hadsereggel kötött paktumra épült, már nem lehetett ugyanazokkal a „látható” eszközökkel szétzúzni, hanem csakis a rezsim megtorló erőinek „*ellenállási harcával*”.

Ezáltal az „ellenállási harc” tervét érthetően abban az esetben is, vagy különösen abban az esetben lehet használni, amikor a hatalmat egy belső népi lázadás veszi át, mely helyzetet automatikusan bizonyos külföldi ügynökségek „ellenséges” erőkön, belső „befolyási ügynökökön” és hasonlókon keresztül megvalósuló aknamunkájának lehet tekinteni. Az „ellenállásnak” egyaránt célja volt mind a diktátornak és rezsimjének a visszatérése a hatalomba, mind – egy későbbi szakaszban – magának a Szekuritáténak a megmentése a népharagtól, beépülése az új hatalmi struktúrába, az új rendszernek a Szekuritáté számára kedvező irányba történő befolyásolása, a bűnök elleplezése (például dokumentumok megsemmisítésével) és a büntetlenség biztosítása. Vagyis pontosan az, ami a Forradalom idején, december 22-e után történt.

Ezek a kitervelt cselekmények pontosan egybeestek az események alakulásával: a Ceaușescu által kiadott feladattól, hogy találjanak külföldi ügynököket Temesváron, a „Radu cel Frumos” kódneven át egészen a december 22. estéjén elindított közvetlen diverziós akcióig, nevezetesen az „ellenség” pánikkeltéssel való „elrettentéséig”: szórt vagy pontos lövések, áldozatok az „ellenség” soraiban, hogy az emberek visszavonuljanak otthonukba, az új hatalom destabilizálására, megtévesztésekkel történő szétzabdalására tett kísérletek, a hadsereg lekötése (hamis célpontok révén), beszivárgási kísérletek az „ellenség vonalai mögé”, illetve az új hatalomba, az új vezetőség elfogására tett kísérletek kommandóakciók révén (lásd lentebb a Trosca-ügyet).

A Trosca-ügy

Az 1989. december 23-i helyzet a Nemzetvédelmi Minisztériumban

Az *Armata Poporului* kiadványban 1990. június 27-én megjelent egyik cikkben interjút közöltek a Nemzetvédelmi Minisztérium körüli épületek civil lakóival, azt kérdezve tőlük, hogy mit hallottak vagy láttak a Gheorghe Trosca által vezetett Különleges Antiterrorista Harci Egységhez tartozó csoport megérkezése előtti napokban és órákban.

Stela Băilă tanú (A1 tömbház, Taberei út 16., B lépcsőház, 26. l.)

A tanú megmutatott a katonai újságíróknak egy 18 lövedéket tartalmazó dobozt, mely lövedékeket a szobákból szedett össze.

„December 22-én volt. 21.00 óra körül egy nagy nyergesvontatót [TIR] láttam a Számítógépközpont kapujához közel [...]. A katonáknak még csak idejük sem volt harcállást felvenni. A jármű alól tüzet nyitottak: mind a Nemzetvédelmi Minisztériumra, mind ránk. A lövöldözés nagyon intenzív volt, azt hiszem, hogy több mint 20 alak lőtt a jármű alól. Az egyik lövedék a fejem felett repült el, és becsapódott – megnézhetik a nyomát – a mennyezetbe [...]. A hátsó szobába menekültünk, de ott sem volt nyugtunk: kiáltások hallatszottak a kis parkból, aztán elkezdődött a fegyverropogás. Minden tömbházzal lőttek! [...] az egyik lövedék becsapódott a falba, a televízió felett, néhány tíz centiméterre a fejemtől. Csak egy helyen sebesültem meg a bal kezemen. Miután a terroristák »megtiszteltek« bennünket egy újabb lövedékkel, a fürdőszobába szaladtam. Reggel röpítýára voltak törve az ablakok.”¹³⁷

A katonai újságírók megfigyelik, hogy ugyanabból az irányból, a B4-es tömbház felől lőttek a szomszédos lakásba is. Az ablakon ütött lyuk ugyan-

137 <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/tag/decembrie-1989/page/12/> [le-töltve 2018. december 6-án].

abban a magasságban volt, mint a falon levő: 1,45 m. Tekintettel arra, hogy a lakás az 1. emeleten van, nyilvánvaló, hogy a terrorista egy ugyanolyan magasságban levő helyről lőtt. E lakás (27) lakóitól megtudtuk, hogy a terroristák valamiféle **kezeslábast** viseltek, valószínűleg **szürke színűt**.

Maria Coțofană tanú, B4 tömbház, 27. l.

„Igen, a saját szemünkkel láttuk őket. Rémülten rohagáltak a kis parkban, egyik tömbháztól a másikig [...]. Éjfél után a három tömbház által közrefogott területen heves tüzpárbajra került sor. Aztán erőteljes ajtódorombölést hallottam. »Nyissák ki, a hadsereg vagyunk, sebesülteink vannak!« – hallottam a lépcsőház felől. Mi is befogadtunk egy sebesültet – Cristian Popescunak hívják, és néhány hallgatót a Katonai Műszaki Akadémiáról – egy kollégával együtt. A két fiatal azonnal az erkélyre szaladt, hogy a terroristákra lőjenek, akik meggyilkolták a társaikat. Nagyon nehezen vettem rá őket, hogy mondjanak le erről, elmagyaráztam nekik, hogy a terroristák már »figyelmeztettek« minket, és ripityára lövik a lakásunkat. Láttam, hogy milyen kinszenvedés nekik tehetetlenül nézni, ahogy a banditák halált és tüzet okádnak a B3-as tömbházzról...»¹³⁸

Egy terroristákkal kapcsolatba került tanú

Életét féltve kérte, hogy ne árulják el a kiletét.

„1989. december 22/23. éjszakáján 12.30–1.00 óra lehetett, amikor azt hallottam, hogy »pak-pak-pak« – valaki jár az erkélyen. Villanyvilágításom van ott, felkapcsoltam. *Kinyitottam az első ajtót, mely az erkélyre vezetett, és megláttam egy 24-25 éves fiatalembert: barnás hajú, kreol, hullámos hajjal, soványka. Drapp csuklyája volt, felette pedig egyfajta khaki mellény. Mögötte, a ládán volt még egy.* Nagyon megijedtem: »Nyissa ki, nyissa ki!« – kiabálta a barna. Azonnal válaszoltam: »Nem lehet, itt van a Milícia, itt van a Milícia!«, és visszazártam az ajtót. Kihúzott valamit a zsebéből – egy kerek tárgyat – és kívülről betörte az ajtóüveget. Elszaladtam, *mögöttem pedig lövések dördültek el.*

– Felismerné azt, aki lőtt?

– Fel is ismertem! Itt megállok, mert így is túl sokat mondtam!”¹³⁹

Marius Mitrofan hadnagy, tanú

Megerősíti a fentebbi tanú által elmondottakat: „Valóban, az erkéllyel szembeni falon van néhány lyuk: ezeket **csakis az erkélyről lőtt lövedékek**

138 <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2009/04/29/unde-sint-teroristii-pe-strada-printre-noi-i-ii-extrase-decembrie-1989/> [letöltve 2018. december 6-án].

139 Floca, Mihai – Stoica, Victor: Unde sunt teroriștii? PE STRADĂ, PRINTRE NOI (II). *Armata Poporului*, 1990. június 27., 3.

okozhatták. Erről az erkélyről – ahogy nekünk beszámolt – lőttek a Katonai Műszaki Akadémia hallgatóira is.”

A fentebbi tanúvallomások tagadhatatlanul bizonyítják a terroristák létezését. Kinézetük – szürke kezeslábas, drapp csuklya – kizárja, hogy katonák lettek volna; az erkélyről befele, a civil lakók irányába tüzelés pedig kizárja annak a lehetőségét, hogy „katonák vagy fegyveres civilek” lettek volna, „akik azt hitték, hogy a terroristákra lőnnek”.

Összehangolt tűz a Számítógépközpontra

Az újságírók rámutatnak: „a terroristák elsősorban a Nemzetvédelmi Minisztérium Számítógépközpontja felé irányították fegyvereiket. Ezt bárki megállapíthatja, *körülbelül 300 lövedéket* [lehet megszámolni] *az épület homlokzati falában*. Melyekhez hozzá kell még számítani *az ablakokban – még – látható lyukakat is*. Persze, a szitává lőtt ablakokat kicserélték, de [...] a Számítógépközpont dolgozói gondosan *lefényképezték* azokat. A szerkesztőségben megvannak a szóban forgó negatívok, és bárki rendelkezésére tudjuk bocsátani. Nem hihetünk az »általános zűrzavar« hipotézisben [...]. Mert itt nem két-három – egy adott pillanatban rossz irányban eleresztett – lövésről van szó, hanem *több száz tudatosan, éjszakákon keresztül egy katonai létesítményre kilőtt lövedékről*. És elsősorban a felelős beosztású káderek irodáit célozták. Nemcsak az utcáról lőttek, hanem különösen az út túloldalán lévő épületek felsőbb emeleteiről.”

Marcel Dumitru ezredes, tanú

„[...] az illetékesek közül eddig senki sem kezdeményezett vizsgálatot. [...] elég pontosan tudjuk, hogy honnan lőttek ránk. Amikor a fák lombtalanok voltak, a lövedékek által az ablakainkon – kettős ablakunk van – ütött lyukakon keresztül nézve éppen *azt a tetőt, erkélyt, ablakot látjuk, ahonnan lőttek.*”

Vasile Savu őrnagy, tanú az azokban a decemberi napokban végzett megfigyelések alapján összeállított egy vázlatot azokról a helyekről, ahonnan a Számítógépközpontot lőtték [...].

„A vázlaton *több mint 25 tüzelési pontot* számolunk meg, ezek közül *néhány megfelel a Katonai Műszaki Akadémia hallgatói által megjelölteknek*. A Számítógépközpont csak egyike a Nemzetvédelmi Minisztérium területén található épületeknek [...] a Számítógépközpontot megcélzókhöz képest, [az egész komplexumra kilőtt lövedékek száma] *sokkal nagyobb volt, ezek főleg a védtelen személyzet soraiból szedtek áldozatokat*”.

December 22/23-án, szintén azelőtt, hogy bejutottak volna a Nemzetvédelmi Minisztérium székházába – tehát ugyanolyan körülmények között, mint az öt egyetemi hallgató – elesett egy tiszt, egy tiszthelyettes és két

sorkatona is az egyik ejtőernyős egységtől. Ugyancsak itt az őrezrednek 9 halottja volt – két tiszt és hét sorkatona – *mindet azután* lőtték le, hogy elfoglalták helyüket a minisztérium udvarán létrehozott harcállásban.¹⁴⁰

A fenti nyilatkozatokból és nyomozásokból az derül ki, hogy a „minisztérium udvarán létrehozott harcállásban lévő” katonai személyzetet meggyilkoló lövések nem lehettek „véletlenül, zavar és pánik közepette rossz irányba leadott” lövések, hanem „tudatosan küldött lövedékek”, abból a célból, hogy áldozatokat ejtsenek a katonák soraiban. Akárcsak az előző részekben leírt többi lövés, ezek az akciók is az ellenállási harc tervének megfelelő „rövid és erőszakos harci cselekményeket” képviseltek „nagy jelentőségű létesítmények ellen”, melyeket „független jelleggel, kis létszámú erővel, éjszaka idején” hajtottak végre.¹⁴¹

A fenti bizonyítékokat azoknak a tábornokoknak, valamint a Nemzeti Megmentési Front Tanácsa tagjainak a nyilatkozatai is megerősítik, akik jelen voltak, amikor Ion Hortopan tábornok a haditanács elé hozott a Nemzetvédelmi Minisztériumba „*bizonyos számú terroristát, akik a Szekuritáté-egységekhez tartoztak*”. Ez utóbbiak elismerték hovatartozásukat:

- 0672F katonai egység („F” Különleges Megfigyelési és Követési Egység – Unitatea Specială de Filaj și Investigații „F”);

- 0639-es katonai egység („T” Operatív Technikát Telepítő és Üzemeltető Különleges Egység – Unitatea Specială pentru instalarea și exploatarea tehnicii operative „T”);

- 0106-as katonai egység (a Milícia Főfelügyelősége – Inspectoratul General al Miliției);

- 0620-as katonai egység (Különleges Antiterrorista Harci Egység).

Ez az esemény készítette Iulian Vladot arra a kijelentésre, hogy „*ezek fanatikusok lehetnek, akik – állítólag – a saját szakállukra cselekednek*”, erős nyugtalanságot okozva Gușának és Ardeleanunak.

A Katonai Ügyészségek Részlegének kötelessége figyelembe venni ezeket a megkérdőjelezhetetlen bizonyítékokat és igazságot szolgáltatni a nemzetvédelmi minisztériumi áldozatoknak. Ki kell vizsgálni az igazi bűnösöket – nevezetesen a Különleges Antiterrorista Harci Egység és Ceaușescu más megtorló erőinek volt harcosait, akik rálőttek a civilekre és a katonákra

140 Floca-Stoica: i. m. A cikkben Radu Portocală és Olivier Weber Les cinq actes d'une manipulation c. írására történik utalás, mely 1990. május 21-én jelent meg a *Le Point* 922. számában.

141 Lásd Particularități ale participării unităților centrale și teritoriale de Securitate la organizarea și ducerea luptei de rezistență pe teritoriul vremelnice ocupat de inamic. *Securitatea*, 1989, nr. 1, »szigorúan titkos« jelzéssel.

abban a „nagy jelentőségű” zónában, a diktátor által kitervelt „ellenállási harc” tervének megfelelően cselekedve.

Az 1989. december 23-i haditanács

A *terroristák cselekményeinek „fokozódó intenzitása”* még azután is tapasztalható volt, hogy a hadsereg december 23-án megszakította a KB épületében az operatív kapcsolatokat.¹⁴² Amint egyes fenti tanúvallomásokból kiderül (számos ilyen van még), a Nemzetvédelmi Minisztériumra is intenzíven lőttek a környékbeli tömbházakból és búvóhelyekből. Mivel „a hadsereg totálisan felkészületlen és alkalmatlanul felszerelt volt egy városi gerillatípusú háborúra, és nem tudta ellenőrzése alatt tartani a helyzetet”,¹⁴³ a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának vezetősége haditanács összehívásáról döntött a terroristák felszámolását szolgáló lépések meghatározása érdekében. Ion Iliescu e célból áthívta Vlad és Gușă tábornokokat is a KB székházából a Nemzetvédelmi Minisztériumba. A hadsereg egyes tábornokai és a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának egyes tagjai gyanakvással viseltettek irányukban, amint arról korábban már szó esett.

A haditanácsra a védelmi miniszter irodájában került sor, mely tiszt-ségbe épp előzőleg nevezték ki Nicolae Militaru tábornokot. Jelen volt a Nemzeti Megmentési Front Tanácsa vezetőségének összes tagja, a hadsereg vezetői, de Iulian Vlad és Gheorghe Ardeleanu is. *Vladtól megkérdezték, hogy kik lőnek a hadseregre és a lakosságra, mire ő, „hogy félrevezessen bennünket”,*¹⁴⁴ egy újabb változattal állt elő, mely szerint, *„a tüntetők – akik között rosszindulatú elemek, volt köztörvényes börtönviseltek is voltak – bizonyos fontos létesítményekbe behatolva fegyvereket szereztek, csoportokba szerveződtek és lőnek ránk”.*¹⁴⁵

A haditanács határozata a Különleges Antiterrorista Harci Egység egyik osztagának az odarendeléséről

A fenti magyarázatot követően Iulian Vladot még nagyobb gyanakvással figyelték, de úgy döntöttek, hogy „a Nemzetvédelmi Minisztérium

¹⁴² Ua.

¹⁴³ Brucan, Silviu: *Generația irosită. Memorii*. Editura Universul – Editura Calistrat Hogaș, București, 1992, 223.

¹⁴⁴ Ion Hortopan tábornok 1990. február 16-i nyilatkozata a Főügyész helyettese előtt.

¹⁴⁵ Ua.

térségében levő tömbházak megtisztítására” Különleges Antiterrorista Harci egységeket rendelnek ki. Nem körvonalazták pontosan, hogy kikből álljon, vagy milyen ereje legyen az odarendelt osztagnak. De a megbeszélés során úgy határoztak, hogy ennek „*a Nemzetvédelmi Minisztérium körüli tömbházak mögül*” kell érkeznie, hogy „*elkerüljek az előző éjszakai tragikus incidensek megismétlődését*”.¹⁴⁶ Măgureanu megjegyzi, hogy egyetlen másodpercig sem merült fel, hogy a Különleges Antiterrorista Harci Egység csapata a Nemzetvédelmi Minisztérium székházához érkezzen, amelyik egyébként, akkor éppen túl volt zsúfolva a védelmi csapatokkal.

Különben is, amennyiben a lövéseket a környékbeli tömbházakból a minisztérium épületei és a védelmére harcállásba összevont csapatok felé adták le, abszurd dolog lett volna az antiterrorista kommandóegységeket ugyanabba a harcállásba hívni, hogy ezáltal ugyanannak a koncentrikus tűznek tegyék ki azokat. Ellenkezőleg, a Különleges Antiterrorista Harci Egység csapatai odahívásának célja az volt, hogy **meglepje a lövészeket, azon tömbházak mögül érkezve, ahonnan ezek lőttek**, ezáltal elkerülve a tűzvonalukat. Annál inkább érthetetlen, hogy miként fogadhatták el, eléggé széles körben, többek között a katonai ügyészek is azt a szekuritációs tisztek által elindított „legendát”, mely szerint, Troscát azért „hívták volna a Nemzetvédelmi Minisztériumhoz, hogy azt védje”, mert ez a taktika katonai szempontból teljesen értelmetlen lett volna.

Különben, a beszélgetés lefolyásának módját és azt az utasítást, hogy a Különleges Antiterrorista Harci Egységek a Nemzetvédelmi Minisztérium körüli tömbházak mögül, vagyis az Emil Bodnăraş utca (a jelenlegi Temesvár/Timişoara sugárút) felől érkezzenek, későbbi interjúkban más résztvevők is megerősítették, Silviu Brucant is beleértve.¹⁴⁷ Minden szemtanú tagadja, hogy Militaru kezdeményezte volna Troscának a Nemzetvédelmi Minisztériumhoz rendelését, vagy beavatkozott volna a küldetés szervezési aspektusaiba.

Iulian Vlad és Ştefan Guşă tábornokok helyzete

Iulian Vladot, rögtön a haditanács ülése után, Ştefan Guşával együtt ez utóbbi irodájába küldték „dolgozni”, a Stănculescu leváltása után Nicolae

146 Virgil Măgureanu nyilatkozata az 1989. decemberi eseményeket vizsgáló szenátusi bizottság előtt. Măgureanu még magára is vállalja a Különleges Antiterrorista Harci Egység csapatainak azt odarendelését, azt mondva, hogy a javaslat tőle származott.

147 Lásd a vele készített interjút: Arachelian, Vartan: *Revoluția și personajele sale*. Editura Nemira, București, 1998, 130–131.

Militaru által elfoglalt védelmi miniszter irodája felett egy emelettel magasabban fekvő helyiségbe. Ez a lépés gyakorlatilag Vlad elszigetelését jelezte, akit eltávolítottak a fontos döntéseket hozó körből, és azoknak a személyeknek a listájára tették, akikben nem lehet megbízni. Ugyanez érvényes a siralmas pszichikai állapotban levő Ștefan Gușara is, aki arról beszélt, hogy agyon akarja löni magát, mert „az ország káoszban van és a hadsereg már semmit sem tud tenni!” A hadsereg vezérkari főnöke az irodájában keresgélte azt a pisztolyt, amelyet egyiptomi kollégájától kapott ajándékba, és miután nagy nehezen megnyugtatták, kérte, hogy állítsák ki a nyugdíjazási papírjait.

A két tábornokkal, Vladdal és Gușával szembeni viszonyulásban bekövetkezett változás, az operatív kommunikációs lehetőségeiktől való megfosztásukkal kiegészülve (amivel a KB-ban rendelkeztek), újabb fordulópontot jelentett az eseményekben: azt, hogy ez a két személy már „nem tartotta a kezében a hadsereg terroristák elleni katonai műveleteit”.¹⁴⁸ Ez a változás jelentős az ezután következő események vonatkozásában.

Julian Vlad tanúvallomása

A Nemzetvédelmi Minisztérium előtt, december 23-áról 24-ére virradó éjszaka történt incidens kulcsfontosságú tanúja, akaratán kívül, Julian Vlad volt. A közelmúltig semmit sem lehetett tudni érintettségéről ebben az epizódban. Ennek oka, hogy az 1994. április 14-i, Popov ügyész előtt tett 1095/P/1991 sz. tanúvallomását sohasem mutatták be a nyilvánosságnak.

Julian Vlad azt vallotta, hogy egy emelettel lejjebb ereszkedett, Militaru irodája felé haladva „[...] az éjszaka folyamán, az időpontra nem emlékszem. Akkor találkoztam újra Ardeleanu ezredessel, **aki a védelmi miniszter irodájának előszobájában volt** [Militaru irodáján kívül, aki – tehát – nem volt jelen a küldetés részleteinek kidolgozásán – a szerz.] és telefonon továbbított egy parancsot a saját egységének. A beszélgetés, amennyire megmaradt az emlékezetemben és ahogy megjegyeztem, nagyjából így zajlott:

- Hány páncélozott bevetési jármű jön? [*Autovehicul Blindat pentru Interventie - a ford.*] - a vonal másik végén válaszoltak erre valamit.
- A parancsnak megfelelően vonuljanak a Nemzetvédelmi Minisztériumhoz! Megjegyeztem még valami ilyesmit: Ügyeljenek, hogy honnan veszik fel a szóban forgó személyt! ezt akkor úgy értelmeztem, hogy valakit menetközben fel kell venniük.”¹⁴⁹

¹⁴⁸ Brucan: i. m. 223.

¹⁴⁹ Julian Vlad tanúvallomása, 1994. április 14., 1095/P/1991. sz. iratcsomó.

Vlad vallomása tartalmaz néhány lényeges aspektust az 1989. december 23–24-i éjszaka történt incidens körülményeinek megállapításához. Az első az, hogy Troscának a Nemzetvédelmi Minisztériumhoz vonulásra vonatkozó parancsot, explicit módon, Gheorghe Ardeleanu adta át. Ezt annak ellenére, hogy korábban, Militaru irodájában, úgy határoztak, hogy az uszlásoknak (azoknak, akiknek fel kellett számolniuk a terroristákat, nem kimondottan Troscának) „*a tömbházak mögött kell felbukkanniuk*”¹⁵⁰, vagyis az *Emil Bodnăraș* sugárúton kell haladniuk, a Taberei úttal párhuzamosan.

Az egyenesen a Nemzetvédelmi Minisztériumhoz vonulásról szóló utasítást maga Troasca erősítette meg, aki – hosszabb noszogatás után – azt mondja Romulus Gârznak, amikor ez utóbbi azt kérdezte, hogy mi az úti céljuk, hogy a Nemzetvédelmi Minisztériumhoz mennek.

Vlad tanúvallomását arról, hogy Troscát Ardeleanu választotta ki a „küldetésre”, maga Ardeleanu igazolja

Sőt azt a tényt, hogy Troscát Ardeleanu, és nem Nicolae Militaru katonai tábornok választotta ki a „küldetésre”, az 1990-es évek elején maga Ardeleanu ismerte el:

„Aztán Militaru tábornok a jelenlévők előtt kijelentette, hogy az egyik Orizont melletti tömbházban elbarikádozták magukat a Nemzetvédelmi Minisztériumra tüzet nyitó terroristák, és úgy rendelkezett, hogy utasítsam az egység parancsnokságát, küldjenek 3 szolgálatban levő bevetési csoportot a fentebb említett övezetben levő terroristacsoport felszámolására. Tudni akarta, hogy végrehajtják-e az utasításomat, és én erről biztosítottam őt. Figyelmeztetett, hogy az általam küldött utasítás iktatásra kerül, és így is tett. Továbbítottam az utasítást az egység vezetését biztosító B. I.-nek [Bleorț Ion]. *B. I. ezredes jelentette nekem, hogy ott van mellette Troasca Gheorghe ezredes – a vezérkari főnök –, aki megteszi a lépéseket az utasítás végrehajtására. A küldetés jelentőségére tekintettel, ennek megfelelően kiadtam az utasítást.*”¹⁵¹

150 Virgil Măgureanu nyilatkozata az 1989. decemberi eseményeket vizsgáló szenátusi bizottság előtt.

151 Colonelul Ardeleanu Contraatacă. Angela Băcescu beszélgetése Gheorghe Ardeleanuval. In Băcescu, Angela: *România 1989. Din nou în calea năvălirilor barbare*. Editura Zalmoxis, Cluj-Napoca, 1994, 116.

A Különleges Antiterrorista Harci Egység cselgáncsedzője, a „forradalmár” Isac Constantin

Iulian Vlad nemrég felfedezett nyilatkozatában megjelent másik fontos aspektus az, hogy szintén Ardeleanu utasítja Troscát, hozza a minisztérium székházába Constantin Isacot. Megindokolandó a Nemzetvédelmi Minisztérium székházába való érkezését Isac azt nyilatkozta, hogy ezt már december 23-a reggelén megbeszélte Ardeleanuval. 1992. június 19-én egy teljesen más változatot mond el a katonai ügyész előtt: „Mivel a hatalom képviselői átköltöztek a Nemzetvédelmi Minisztériumba, ugyanezekhez a hatalmi struktúrákhoz tartozva és fontos adatok birtokában lévén én is el akartam jutni ebbe a minisztériumba.”¹⁵²

Isac egyik nyilatkozata sem hihető. A második ellentmond a fenti¹⁵³ információnak. Az első egyszerűen azért nem hihető, mert 23-a reggelén sem Ardeleanu, sem Isac nem tudta, hova kerülnek majd este. Tény, hogy amikor távozott az egységből, Troscă úgy tudta, hogy a Nemzetvédelmi Minisztériumhoz kell mennie, és Isacot, más néven „Ionescu”-t is oda kell vinnie. Isac Constantin „forradalmár” számos fedőnévről, hamis nyilatkozatáról, Iulian Vladdal való összejárásáról (már december 22-e óta, a KB székházában) Mădălin Hodornak a *Revista 22*-ben közzétett cikkeiből lehet további részleteket megtudni.¹⁵⁴

Tény, hogy Isacnak a Nemzetvédelmi Minisztériumhoz hozása nem az eredeti útvonal *ad hoc* módosításából adódott, ahogy az a volt szekusok által sugalmazott elméletekben szerepelt, hanem Ardeleanu explicit utasításának következménye volt.

Vlad és Ardeleanu helyzete, miután a Nemzetvédelmi Minisztériumhoz behozták a az elfogott terrorista uszlásokat

Nagyon is konkrét oka volt azokban a napokban a Különleges Antiterrorista Harci Egység vezetői részéről megnyilvánuló idegességnek. Mindnyájan tudták, Ardeleanuval az élen, hogy felelősségre vonhatják őket az egység bevonása miatt a december 22-ét megelőző megtorló tevékenységekbe. De ennél még súlyosabb volt az, hogy tudtak a „fantomok” kilétéről.

152 Isac Constantin tanúvallomása, 1992. június 19., 907/P/1991. sz. iratcsomó.

153 Nem egyértelmű az utalás. A jelzett ellentmondás feltehetően arra vonatkozik, hogy Vlad vallomása alapján Isac parancsra, Isac vallomása szerint pedig szabad akaratából, saját kezdeményezésére ment a Nemzetvédelmi Minisztériumba – a szerk.

154 <https://revista22.ro/dosar/asasinarea-lui-troscă-iv-misterele-uslasilor-ucisi-la-revoluie>

Addigra már elfogtak a Különleges Antiterrorista Harci Egység igazolványával rendelkező terroristákat, az egység egyes konspirált lakásait olyan helyekként jelölték meg, ahonnan lövéseket adnak le, vagy ahol lőszer- és fegyverkészleteket, valamint kommunikációs felszereléseket találtak.

Az ilyenfajta logisztikával és működési móddal rendelkező Szekuritáté-egységek listája, ahogy arra az Állambiztonsági Főosztály volt vezetője is rámutatott, meglehetősen rövid volt.

Valójában, mint láttuk, Nicolae Militaru nem adott semmilyen utasítást a páncélozott bevetési járművek minisztériumhoz érkezésére vonatkozóan, és nem is szándékozott kihallgatni az uszlásokat, ilyen szándéka csak a Troszával történt incidens lezajlása után lett. Akire mindenki gyanakodott, az Gheorghe Ardeleanu volt, nem pedig Trosca.

Megjegyzendő, hogy a forradalom egész „politikai vezetősége” (Ion Iliescu, Nicolae Militaru, Silviu Brucan, Petre Roman, Gelu Voican-Voiculescu, Mihai Montanu) a Nemzetvédelmi Minisztérium épületében volt. A minisztérium valóságos erődítmény volt, 2137 katona, 63 tank, 49 TAB és két légvédelmi üteg védte. Háború esetén egy ekkora erő 50 km arcvonalat képes lefedni, két vonalban, de teljesen tehetetlen volt a környező tömbházakban levő lövések által indított városi gerillaháborúval szemben. Ennek ellenére, a KB székházával szemben, ahol már a belső folyosókon is lőttek, ez sokkal biztonságosabb változat volt.

Vlad érkezett utolsónak a Nemzetvédelmi Minisztérium székházába, miután tájékoztatták a vezetési struktúrák megváltozásáról. Már december 22-e estéje óta tudta, hogy Iliescu Nicolae Militarut javasolta védelmi miniszternek, csakhogy a „jelölést” nem követte egyetlen olyan lépés sem, amely ez utóbbinak biztosította volna a gyakorlati lehetőséget a hadsereg irányítására. Vlad arra számított, hogy ez a helyzet folytatódni fog, és továbbra is ő vezetheti, Gușă tábornokkal együtt, a katonai műveleteket a nemrég létrehozott Egységes Katonai Parancsnokság keretében.

De radikálisan megváltozott a „forradalmi vezetőség” hozzáállása. Vladot frontálisan támadták, és azzal vádolták, hogy titkolja a lövések kilétét, akik – Brucan állítása szerint – a Szekuritáté „S-hálózatához” tartoznak. Iulian Vlad megesküszik, hogy semmit sem tud egy ilyenfajta hálózatról, és – habozva – azt mondja, hogy a lövöldözők a „saját szakállukra cselekednek”.

**Iulian Vlad számos változata a terroristák kilétéről és motivációjáról.
A Nemzeti Megmentési Front Tanácsának tagjai
és a katonai tábornokok részéről felmerülő gyanú**

Sem Brucant, sem Iliescut nem győzte meg. Gelu Voican-Voiculescu a Különleges Antiterrorista Harci Egységről kérdezi, amire Vlad azzal védekezik, hogy az egység és a Szekuritáté Csapatok Parancsnoksága december 22-e estéjétől a hadsereg alárendeltségébe került. Hogyan valósult meg a gyakorlatban a vezénylés átadása? Azt állítja, hogy a Nemzetvédelmi Minisztériumból tiszteket küldtek a szóban forgó egységekhez, de nem emlékszik a nevükre. Silviu Brucan arra kéri, hogy *menjenek a Televízióba*, és üzenjék meg a „szekusoknak”, hogy *tegyék le a fegyvert, és hagyják abba a lövöldözést*. Vlad húzza az időt, és azt mondja, hogy már december 22-én kiadott – telefonon – ilyen értelmű utasításokat. Brucan nem az irodai tevékenységet folytató tisztekre utalt, akik megfigyelési aktákat nyitottak és telefonokat hallgattak le, de az Állambiztonsági Főosztály vezetője – újra – úgy tesz, mint aki nem érti.

Mivel nem tudnak egy hihető változatot kiszedni belőle, Iliescu emberei felküldik egy emelettel feljebb Gușă irodájába, arra kérve, hogy hívja a minisztériumba a Különleges Antiterrorista Harci Egység vezetőjét, Gheorghe Ardeleanu ezredest.

Rögtön a Nemzetvédelmi Minisztériumba érkezése után Ardeleanu Voican-Voiculescu kérdezi ki a miniszteri kabinet közelében levő egyik szobában. Azt kérdi tőle, hogy a Különleges Antiterrorista Harci Egységnek vannak-e kommandóegységei és konspirált lakásai, ahonnan a „lövészek” fegyverekkel és lőszerrel látják el magukat. Hortopan tábornok, e rövid kihallgatások szemtanúja, 1994. augusztus 10-én tett nyilatkozatában arról számol be, hogy Ardeleanu egyre nyugtalanabb lett, és rendkívül dühössé vált.

Az biztos, hogy a Különleges Antiterrorista Harci Egység vezetőjének az idegessége néhány pillanattal később érte el a csúcspontját. Nicolae Militaru irodájában újra a „terroristák” ügyéről beszélnek. Ez az a pillanat, amikor Hortopan tábornok arról tájékoztatja a jelenlévőket, hogy a *Gyalogsági és Harckocsi Parancsnokság (Comandamentul Infanteriei și Tancurilor)* mellett elfogtak egy *uszlás* tiszthelyettest. A tekintetek Ardeleanura szegeződnek, aki éppen arról biztosította őket, hogy az összes uszlás az egységben van. Dühösen azt kérdezi Hortopan tábornoktól, honnan tudja, hogy az illető a *Különleges Antiterrorista Harci Egység*hez tartozik, majd miután megtudja, hogy az egység fejlécével ellátott igazolványt találtak nála, mindeki meglepetésére kitör belőle: *„Ezt Trosca tette velem!”*

Másik fontos részlet az, hogy a Különleges Antiterrorista Harci Egység páncélozott bevetési járműveit irányító két tiszt jól ismerte egymást. A IV. Igazgatóságon ugyanabban a felállásban (Trosca – főnök, Cotună – beosztott) dolgoztak együtt. Sőt még a katonai karrierben is ugyanazt a pályát járták be: hadsereg, Szekuritáté (IV. Igazgatóság), Katonai Akadémia és Különleges Antiterrorista Harci Egység, ahová mindketten ugyanabban az évben – 1986-ban – kerültek.

Tehát 1989. december 23-a estéjén a Különleges Antiterrorista Harci Egység speciális katonai akcióinak két szakembere elindul az „Orizont” zónába. A Különleges Bevetési Osztag tagjai harci kezeslábast viselnek, és fel vannak fegyverkezve. A küldetésnek – elméletileg – egyértelműnek kellett volna lennie: a „terroristák likvidálása”. Ennek ellenére Trosca – aki, mint láttuk, egyáltalán nem újonc – már induláskor úgy dönt, hogy *teljes katonai díszben, alezredesi egyenruhában* (nadrág, köpeny, csizma) jelenik meg, ami teljesen alkalmatlan viselet, ha „terroristákkal” készülsz harcolni, de nagyon is alkalmas, ha – fedett módon – a Nemzetvédelmi Minisztériumba szeretnél bejutni.

Ardeleanu Gheorghe ezredes 1990 februárjában egy rövid jelentést terjesztett Militaru tábornok elé, melynek tartalma legalábbis furcsa. Feldühödve Ardeleanunak a *Zig-Zag* újságnak adott interjújában megfogalmazott vádjain és a szóban forgó újság ellene indított kampányán, Militaru tábornok csatolta a dokumentum egy másolatát a Katonai Ügyészségnek címzett bűnvádi feljelentéséhez.¹⁵⁵ Íme, mit mondott Ardeleanu: „Jelentem [Militaru még miniszter volt], hogy az egységbe visszatérve bizonyossággal megállapítottam, hogy Trosca alezr. – a Különleges Antiterrorista Harci Egység volt vezérkari főnöke, aki a két bevetési egységet vezette – *likvidálni akart engem* és Gheorghe Gherghina ezredest, az egység fegyverzettel és harci technikával való ellátásáért felelős helyettest. Úgy vélem, hogy ez a tiszt kapcsolatban állt valakivel a Katonai Elhárítási Igazgatóságtól [*Diracția de Contrainformații Militare*], és azt hiszem, hogy az ellenem kidolgozott tervet valamiféle tisztázásnak kell követnie.” Gheorghe Ardelean vádja teljesen hihetetlen, és Militaru tábornok a feljelentésében azt mondja, hogy annyira felháborodott a Különleges Antiterrorista Harci Egység vezetőjének képtelen állításain, hogy nem tudta megállni, hogy ne kérdezze meg tőle nyíltan, mivel magyarázza, hogy Trosca az egységben nem próbálta meg likvidálni őt, és eljött a Nemzetvédelmi Minisztériumba, hogy ezt megtegye. Semmilyen választ sem kapott.

Ardeleanunak ez a hihetetlen (és nyilvánvalóan alá nem támasztott) szövegváltozata elárul – legalább – egy dolgot: hogy megpróbált elrejteni valami fontos, közvetlenül őt érintő dolgot azzal a küldetéssel kapcsolatban, amelyet a beosztottjára bízott – és amelyik, Vlad nyilatkozata szerint, teljesen eltért attól, amit tőle a haditanácsban kértek.

A „kétkulacos játék” másik bizonyítéka Gheorghe Ardeleanu utólagos viselkedése is, aki egyrészt azzal vádolja a beosztottjait, hogy meg akarták ölni, és pontosan ugyanabban az időszakban (1990 februárjában) lépéseket tett azért, hogy azok megkapják a „vértanú hősök” címet.

A Különleges Antiterrorista Harci Egységek páncélozott bevetési járművei (ABI) és a fegyveres erők közötti tűzpárbaj

Bár az általános benyomás az, hogy a december 23-áról 24-ére virradó éjszaka történt incidensről minden részlet ismert, ahogy az a túlzott sajtónyilvánosságnak örvendő témákkal gyakran megtörténik, a közbeszédben keringő információk leghengerlő száma fordítottan arányos a tisztázásra vonatkozó konkrét óhajjal.

Az elfelejtett és figyelmen kívül hagyott információk kategóriájába tartoznak egyes katonák nyilatkozatai, akik közvetlenül érintettek voltak a tűzharcban. Mihai Foca őrnagynak az *Armata Poporului* 1990. június 6-i számában közölt egyik cikkében négy, 1989. december 23–24. éjszakáján a Nemzetvédelmi Minisztérium védelmi harcállásában álló tiszt előadja a saját változatát az eseményekről. Az általuk elmondott részletekből néhány szöges ellentétben áll az eseménnyel kapcsolatos mai vélekedéssel. De megerősítik a fentebb említett nyilatkozatokat. Az első a páncélozott bevetési járműveknek a Nemzetvédelmi Minisztérium védelmi harcállásába való behatolására vonatkozik. Stoica százados azt mondja, hogy a járművek lekapcsolták a fényszóróikat mielőtt a Ho Si Minh sugárútról rákanyarodtak volna a Drumul Taberei sugárútra, ami riadóztatta a Számítógépközpont épületén elhelyezett megfigyelőket. A minisztérium előtti harckocsiezred parancsnoka, Gheorghe Tănase százados sem tudott semmit a páncélozott bevetési járművek érkezéséről, és meglepődött, hogy azok megálltak az A1-es és A2-es tömbházak előtt, és nem folytatták útjukat a bejárat pont felé.

A másik részletkérdés a páncélozott bevetési járművek veszteglési idejére vonatkozik. Az „összeesküvéses” változat azt állítja, hogy az uszításokra rögtön tüzet nyitottak, amint a minisztérium elé értek és azonosító jeleket adtak le. Stoica és Tănase századosok azt mondják, hogy Trosca megérkezésének pillanata és a tűz megnyitása között 20-30 perc telt el. Ebben az

időszakban semmilyen azonosító jelet nem kaptak, ezért a harcokszakasz parancsnoka a minisztériumi parancsnokságtól kérdezte, hogy mi történik. Azt az utasítást kapta, hogy várjon, míg azonosítják őket, és kiderítik ott tartózkodásuk célját, szükség esetén pedig járjon el a „tényhelyzetnek megfelelően”. Változatukat alátámasztják a Katonai Ügyészség vizsgálatai (1095/P/1991. sz. iratcsomó). Mihai Popov alezredes, a Katonai Táblabírószághoz tartozó Katonai Ügyészség főügyész-helyettese, aki összeállította az összefoglalóan „Az 1989. december 21 és 31 között a Nemzetvédelmi Minisztérium övezetében halottakat és sebesülteket követelő események” című iratcsomót, ugyanezt írja le a vádiratában: az uszlások 20-30 percet vesztegeltek a Nemzetvédelmi Minisztérium Számítógépközpontja előtt anélkül, hogy bármilyen formában azonosították volna magukat.

Ami a Trosca által küldött azonosítójeleket, a már híressé vált „fényszórókkal üzengetéseket” illeti, a Katonai Ügyészség már említett aktájából egy másik változatot ismerünk meg. Safta ezredes – aki egyike volt azoknak, akik a Nemzetvédelmi Minisztérium Parancsnokság keretében a harcokcsikért feleltek –, amikor tájékoztatták a két ABI váratlan jelenlétéről, állítólag arra utasította a körzetben lévő egyik harcokcsit, hogy vonuljon ki az utcára, és végezzen „vizuális felderítést”. A harcokcsi kiment az 1. számú kapun, jobbra fordult a sugárúton, és felkapcsolt toronyreflektorokkal indult el a páncélozott bevetési járművek felé. A harcokcsi akcióját helyesen felderítésének értelmezve, Trosca a helyzetjelző fények megszakításával jelzett (a híres „azonosítójelzések”, melyeket, íme, nem közöltek vele előre). Valószínűleg arra számított, hogy a harcokcsi megáll, és kapcsolatba lép vele. Azonban a harcokcsi legénysége, az említett küldetést kapva, folytatta előrehaladását az ABI-k felé, s ekkor Trosca valószínűleg ráébredt, hogy ezzel nehezen megmagyarázható helyzetbe kerül:

- katonai alezredesi egyenruhával álcázva;
- 20-30 percig jelzés nélkül vesztegelve, tehát nem egyértelmű célokkal;
- olyan elhelyezkedésben, melynek nem volt köze ahhoz a küldetéshez, amelyet a védelmi miniszter utasítására végre kellett volna hajtania, és ami – ne feledjük – az volt, hogy az Orizontnál levő tömbházak mögött, az Emil Bodnăraş felől érkezve „bukkanjon fel” a terroristák háta mögött.

Az akkor rendelkezésre álló dokumentumok alapján Popov ügyész vádirata két változatot mutat be. Az első az, amit a harcokcsi legénysége állít, mely szerint, amikor közelebb kerültek, az uszlások az ABI tornyában levő géppuskával tüzet nyitottak a harcokcsira. Safta ezredest tájékoztatták arról, hogy lőnek rájuk, ő pedig utasítást adott a „tűzerővel megsemmisítésre

és lánctalpakkal eltaposásra”. Tüzet nyitottak és frontálisan összeütköztek az első ABI-val. Stoica százados kitart a változat mellett az említett interjúban, azt mondva, hogy látta „a fehér lángot az ABI-n levő géppuska csőszájánál”, Antonescu ezredes pedig „a karácsonyfa csillagszóróihoz” hasonló szikrákat látott lepattanni a harckocsi páncélzatáról”. Az 1989. december 24-én készült filmen világosan látszanak a harckocsi és Trosca páncélozott bevetési járműve közötti ütközés nyomai (11–47). Az előlő rész sérült, és a baloldali abroncs levált a tengelyről. A folytatásban Cotună ABI-jával is harc indul (11–38), mely 20–30 méterrel lejjebb vesztegelt, és megpróbált Trosca segítségére sietni. Időközben a bejárat előtt álló harckocsik, TAB-ok, a Számítógépközpont tetején levő és a betonkerítés mögötti katonák is csatlakoztak a lövöldözéshez.

Fontos részlet, hogy rögtön a harckocsi első támadása után Trosca arra utasította az embereit, hogy szálljanak ki az ABI-ból, amit ők meg is tettek, a járműben maradt két sebesült kivételével. A túlélő uszlások nyilatkozatai szerint Trosca ebben a pillanatban állítólag megpróbálta a rádióján felvenni a kapcsolatot a „Nemzetvédelmi Minisztériumban levőkkel”, hogy megpróbálja leállítani a támadást. Valójában, ahogy azt a Különleges Antiterrorista Harci Egység másik helyettese, az egységekkel már a Toamnei [Ősz] utcából történt eltávozása óta kapcsolatot tartó Bleorț alezredes nyilatkozta, *Trosca az „80-as hívőjelet” hívta, mely Iulian Vlad rádió-hívőjele volt.* Az ügyészek ezzel kapcsolatos kérdésére Iulian Vlad hevesen tagadta, hogy ez a hívőjel hozzátartozott volna, vagy Trosca hívhatta volna, azt sejtetve, hogy Bleorț hazudik. De a CNSAS archívumában levő „*Táblázat a rádió-hívőjelek sürgősségi helyzetekre vonatkozó kiosztásáról*” c. dokumentum azt mutatja, hogy a *80-as hívőjel tényleg Iulian Vlad mobilállomásának a hívőjele volt.* Ami logikusan felveti a kérdést, hogy Trosca miért pont őt kereste a harc kellős közepén, és honnan tudott Trosca arról, hogy a Nemzetvédelmi Minisztérium székházában van.

A Trosca-ügyről bemutatott bizonyítóanyagból levonható következtetések

A Nemzetvédelmi Minisztérium előtt 1989. december 23–24-e éjszakáján lezajlott incidens elemzéséből, a dokumentumokkal, nyilatkozatokkal és a katonai ügyészek nyomozásaival történő összevetés nyomán következik néhány kétségbevonhatatlan dolog. Bár Militarunak és a haditanács többi tábornokának a Különleges Antiterrorista Harci egységek odarendelésével a Nemzetvédelmi Minisztérium irányába lövöldöző, „a környékbeli tömbházakban levő terroristák meglepése” volt a célja, tehát az egységeknek a

„tömbházak mögül”, nevezetesen az Emil Bodnăraş sugárúton kellett volna közeledniük, Trosca világos utasítást kapott Gheorghe Ardeleanutól, hogy vonuljon egyenesen a Nemzetvédelmi Minisztérium székházához. Ezen kívül arra utasították, hogy vigye magával Constantin Isacot, a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának képviselőjét, akiről kiderítették, hogy a Különleges Antiterrorista Harci Egység cselgáncsedzője és a Szekuritáté informátora volt. A cél nyilvánvalóan az volt, hogy vele együtt hatoljanak be a Nemzetvédelmi Minisztérium székházába, ehhez felhasználva egy összekötő tisztet (Roşu őrnagy) a Katonai Hírszerzési Igazgatóságtól.

Az a tény, hogy egy utász alezredesi nemzetvédelmi minisztériumi egyenruhát vett fel a zubbonyára minden kétséget kizáróan azt az eredeti szándékot jelzi, hogy konspirált módon hatoljon be a székházba, ruházatának ugyanis semmi köze nem volt a „terroristák felszámolását” célzó küldetéshez.

Sőt ha a fentieket összevetjük azzal a ténnyel, hogy Trosca a hadműveletek kirobbanásakor felhívta Iulian Vladot (80-as hívójel), világossá válik, hogy a szóban forgó küldetés ez utóbbival volt kapcsolatos. Nagyon valószínű, hogy Trosca (aki 20–30 percet vesztegelt, lekapcsolt fényszórókkal, anélkül, hogy jelzéseket adott volna le a kapunál lévőeknek) Vladtól várta a konspirált, a minisztérium területére nemzetvédelmi minisztériumi tisztként való belépés biztosításának jelét. Az a tény, hogy a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának egyik „meghatározó” tagja kísérte, aki azt állította, hogy állítólag „fontos információi” is voltak a tanács vezetősége számára (amelyek átadására sohasem került sor), tökéletes fedőtörténetet biztosított Trosca számára.

Tekintettel arra, hogy a küldetés valódi célját sohasem árulták el – sem az elrendelők, sem a túlélő uszások –, magától értetődő, hogy ez utóbbiaknak a tüzelés elkezdődésére vonatkozó tanúvallomásai nem hitelesek.

Egyrészt a harcokcsiban ülőknek, provokáció hiányában, nem volt okuk löni, és nem is kaptak ilyen értelmű parancsot; azt mondták nekik, hogy felderíteni menjenek, és nem – a priori – megsemmisíteni. Ennek az utasításnak a hitelességét maga az a tény igazolja, hogy a harcokcsizók nem lőttek azonnal, hanem előbb elég közel kerültek (a végül a páncélozott bevetési járművön hagyott nyomokból is ítélve), felderítés és figyelmeztetés céljából felkapcsolt fényszórókkal. Ha az utasítás eleve a megsemmisítés lett volna, akkor már korábban leadták volna a döntő lövéseket, nem mentek volna annyira közel, az ezzel járó kockázatokat vállalva. Ebből az következik, hogy a harcokcsizók tényleg a páncélozott bevetési járművek helyzetének közelebről történő felderítésére vonatkozó küldetést akarták végrehajtani. Márpedig ebben az esetben, provokáció nélkül, nem volt okuk elsőként löni.

Másrészt nyilvánvalóan nem lehetett Trosca ínyére, hogy a harckocsin levő katonák leleplezhetik, és hogy esetleg magyarázatot kell adnia – a fentebb felsorolt egyéb ellentmondások mellett – arra is, hogy miért álcázta magát katonai tisztnek. Valószínűleg ezért indította el az ABI-t, menekülésre gondolva, amikor annak érdekében, hogy – még ha csak néhány pillanatra is – lelassítsa a harckocsit, lehetséges, hogy egy sorozatlövésre is parancsot adott. Ez magyarázhatná a harckocsizók által látott „fehér lángot az ABI-n levő géppuska csőszájánál”.

A harckocsizók e változatok (a motor beindítása vagy az első sorozat) bármelyikét a támadás jeleként értelmezték, és ők is leadták az első sorozatot. Ezzel magyarázatot nyer a Trosca és a Különleges Antiterrorista Harci Egység Forgalomirányítója közötti közlésekben megjelent részlet is, amikor az uszlás vezérkari főnök azt mondja: „egy harckocsi jön felénk... belénk lőnek!” Emellett, ez az a pillanat, amikor Trosca cifra káromkodásokkal szidja azt, akit a helyzete miatt felelősnek tart.

A harckocsi az első, különálló sorozat után folytatta az előrehaladást. Minden tanúvallomás (maguktól az uszlásoktól származók is) azt állítja, hogy rövid sorozatot adtak le. Csak egyet. Romulus Gârz túlélő a Különleges Antiterrorista Harci Egységtől arról számolt be, hogy az uszlásoknak az első sorozat után volt idejük hátul kiszállni, és átszaladni a másik ABI-hoz, ahol az ablakokon dörömböltek. Tehát volt idejük mozogni. Újra nyilvánvalóvá válik, hogy ha a katonák Troscát akarták volna kiiktatni, a lövöldözés folytatódott volna.

Leginkább az valószínűsíthető, hogy Trosca küldetésének a következőkhöz volt köze:

- ahhoz a kényes helyzethez, amelybe mind Ardeleanu, mind Vlad került, akiket nyíltan megvádoltak a diverzióban való részvétellel, akikkel szemben felmerült a gyanú és a letartóztatás fenyegette őket (ami néhány nap múlva meg is történt);

- ahhoz a kísérlethez, hogy egy „műveleti kombinációval” cselekvésképtelenné tegyék a forradalom vezetését, nevezetesen a hadsereg tábornokait, akik a Szekuritáté volt vezetőit gyanúsították. Logikus, hogy ennek a cselekvésképtelenné tételnek az volt a végcélja, hogy Vlad és Gușă újra átvegyék az akkori fő hatalmi központ, a Nemzetvédelmi Minisztérium ellenőrzését. Egy ilyenfajta „műveleti kombináció” amúgy tökéletesen beleillett az ellenállási harc tervébe, mely szerint, „akciócsoportokat” készítettek fel az „ellenséges” erők „bizonyos parancsnokainak elrablására”, amelyek félreállították a „Legfőbb Parancsnokot” és rezsimjét, „ideiglenesen megszállva a területet”;

– logikus, hogy Vlad, Gușă és Ardeleanu egy terven gondolkodtak a Nemzeti Megmentési Front Tanácsa vezetőségének likvidálására. Troscának az egységből való távozása és a Nemzetvédelmi Minisztériumhoz érkezése közötti időszakban a terv módosult, s ők ketten (Vlad és Ardeleanu) már nem voltak képesek végrehajtani. Ezért hagyták magukra Trosca egységeit a Nemzetvédelmi Minisztérium bejárata előtt. A végkifejlet elkerülhetetlen volt.

A fentieket alátámasztó egyéb tanúvallomások

Victor Stoica százados

„Megfigyelőinket megdöbbsentette, hogy a Ho Si Minh utca felől érkező két ABI 20-30 méterrel azelőtt, hogy a Drumul Taberei-en jobbra fordultak volna, lekapcsolta a fényszóróit. Addig egyetlen másik páncélozott járműharckocsi vagy TAB sem cselekedett így. Az első emeleten voltam. Világosan láttam, hogy a két páncélozott jármű átlopakodott a harckocsik között, ahol 20-30 percig vesztegelt. Szó sem volt fehér zászlóról. [...] Ha becsületes szándékkal érkeztek, akkor miért álltak meg a harckocsik között, és nem haladtak tovább a minisztérium kapuja felé? Valószínűleg azért – ahogy azt reggel megállapították –, mert egyetlen uszlásnál sem volt személyi igazolvány – íme, egy válasz, mely újabb kérdést vet fel! Miért nem próbálták meg felvenni velünk a kapcsolatot? (Reggel két hangosbeszélőt találtak az ABI-kban). [...] a saját szememmel láttam, hogy az egyik ABI-n levő géppuska az egyik harckocsink irányába lő. [...] Amúgy annak alapján, ahogy a két egység cselekedett, egyértelmű, hogy nem baráti szándékkal jöttek... És még valami. Nagyjából egy órával a lövöldözés abbamaradása után körülbelül tíz alakot láttam – nagy ügyességgel – kimászni a B3-as tömbház földszintjének egyik ablakán.”¹⁵⁶

Romulus Antonescu ezredes

„[...] láttam, az egyik harckocsin – mielőtt belelőtt az előtte levő ABI-ba – egy árnyékot: még féltem is, nehogy a lövészeink eltalálják. A Zig-Zagban megjelent kijelentés – hogy az uszlások »egyetlen lövést sem adtak le« – nem igaz. Mindnyájunkat meglepett a fehér fény az ABI-n levő géppuska csövénél (ők nyomjelző lövedék nélkül lőttek): és annak bizonyítékeként, hogy valóban lőttek, a harckocsi tornyáról úgy pattogtak ki a szikrák, mint a karácsonyfa csillagszóróiról”.

156 <https://mariusmioc.wordpress.com/2010/04/03/5-ianuarie-1990-maiorul-mihai-floca-incepe-reabilitarea-usla/> [letöltve 2018. december 6-án].

Mihai Munteanu százados

„Vajon véletlen, hogy a szóban forgó egységeknek két hajdani elhárítós [*contrainformații* – *a ford*] volt a tagja? Ezek egyikétől, elég kemény alak volt, a bukaresti hadsereg sok tisztje félt... Azt a tény pedig hogyan lehet értelmezni, hogy a szóban forgó éjszakán ugyanaz a tiszt a mi egyenruhánkat viselte, köpenyén utász alezredesi vállappal, zubbonyán pedig [...] mérnök őrnagy vállappal?”

Gheorghe Tănase százados, a Számítógépközpont előtt csatarendben álló harckocsiszázad parancsnoka

„[...] teljesen váratlanul ért bennünket a két ABI megérkezése – 0.10 órakor – és a harckocsijaink közötti veszteglése. Kezdve velünk – az első vonalban levőkkel –, el egészen az akciókat a Nemzetvédelmi Minisztérium székházában irányító központi csapatig. Semmilyen formában nem figyelmeztettek bennünket, nem közölték velünk az azonosítási és együttműködési jeleket. Nem nyitottunk azonnal tüzet, ahogy megláttuk őket. Csaknem fél óra telt el a megérkezésük és az első lövés leadása között! Eredetileg azt az utasítást kaptuk, hogy várjuk meg, amíg megvizsgálják a helyzetet. Rádión keresztül azt hallottam, hogy az ABI-kban levők azt jelentették, egy bizonyos Roman őrnagy küldte őket a különleges katonai erőktől (FGMS)¹⁵⁷. (Tudomásom szerint, ez a tiszt nem létezik.) Azt kérték tőlünk, hogy nézzük meg, mi a helyzet velük, és szükség esetén cselekedjünk attól a helyzettől függően, amiben vagyunk. Harchelyzetben voltunk. Nem volt semmilyen tévedés, semmilyen gyilkosság. Abból a meggyőződésből lőttünk, hogy nem barátokkal van dolgunk...”

További bizonyítékok: „Az a tény, hogy az egyik harckocsi csövénél a védőlemez három helyen eltört, az általunk »zsákmányolt« géppisztolyok (*rövid csövű* és 20 lőszeres tárral) közül háromnak füstös volt a csöve, a Vasile Barbu főhadnagy által irányított harckocsi tornya elakadt, reggel pedig Butoi őrmester egy géppisztolyt és egy jelzőlámpát talált a harckocsiján [...] Reggel, amikor megkérdeztem, a szemközti tömbházban talált három túlélő egyikét, hogy »te, miért lőttél?«, azt válaszolta: »[sértés] én is ugyanazt a parancsot hajtom végre, mint te!« Világos, hogy nem barátként jöttek.”

A két egység életben maradt tagjaiból hárman az A1 tömbház B lépcsőházába menekültek.

Maria Șincai, az ingatlan lakója, 34. lakás

„02.00 óra körül azt hallottam, hogy valaki kopogtat az ajtón, nem nagyon erősen. Aztán csengetett. Nem válaszoltam. Lent lőttek. Csak akkor nyitottam ajtót, amikor dörömbölni kezdett. A küszöbön – vértócsa: három ember volt valamiféle különlegesebb egyenruhában, egyfajta khaki kezeslábasban, az egyiknek a hasa és a lába vérzett. Megtudtam, hogy maradt még egy sebesült az utca közepén, aki segítséget kért, de mivel testesebb volt, nem tudták magukkal húzni. *Arra kértek bennünket, hogy töröljük fel a lépcsőről a vért: „ezek a lentiek tudják, hogy itt vagyunk, és kihalásznak minket, mint valami fazékból”.* Megkérdezték, hogy van-e lehetőség – az alagsoron vagy a padláson keresztül – arra, hogy *a másik oldalon elhagyhassák a tömbházat.* Nem tudom, *mikor rejtették a szőnyeg alá a pisztolyt. A fiamtól civil ruhákat kértek.* Egyikük, Romică vagy kétszer telefonált, valószínűleg a főnöküknek. Vissza is hívták őket. Egy adott pillanatban, reggel felé ezt mondja: „Mit csinálnak, uram, hogyan visznek ki innen, mert szétzúznak bennünket?”

Diverzió és megfélemlítés a Trosca-ügyben

Floca és Stoica tisztok utólag interjúkat készítettek a Nemzetvédelmi Minisztérium körüli tömbházak civil lakóival. Ezek a vallomások érzékeltetik, hogy megfélemlítéssel, fenyegetésekkel és megtévesztéssel miként kapott 1990-től kezdődően a Különleges Antiterrorista Harci Egység ügye az igazságtól gyökeresen eltérő értelmezést.

„Nem hisszük el! Bár eltelt több mint fél év az események óta, az emberek még mindig rémültek. A Nemzetvédelmi Minisztérium Számítógépközpontja előtt elhelyezkedő három tömbház – A1, A2, B3 – lakóiról van szó. Néhány héttel ezelőtt nyitottak voltak, minden kérdésre válaszoltak, beszámoltak azokról a tényekről, rendkívül nehéz körülményekről, melyeken keresztülmentek, most viszont óvatosak, visszafogottak, félősek. Sőt egy hölgy – a szívére tett kézzel és reszkető hangon – azt tanácsolja nekünk, hagyjuk az egészet a csudába, mert túl sokat kockáztatunk...

Mi történt valójában? Az utóbbi időben egyes lakások ajtaján bekopogtatott néhány »jóakaró személy«, akik elég diszkréten – és ügyesen – igyekeztek elmagyarázni az embereknek, hogy miként történtek – valójában – a dolgok az 1989. december 22–25. közötti időszakban. Például az A1 tömbház 27. lakásában egy hölgy – akit azzal gyanúsítanak, hogy hajdanán kapcsolatban állt a rossz emlékű Szekuritátéval –, sugallta a házigazdának, hogy miként értelmezzék »helyesen« a december 23/24. éjszakáján történt incidenst a két páncélozott bevetési járművel.

Más látogatók még csak nem is rejtették el kilétüket (vagy talán tényleg ezt tették). Uraim, az én nevem ne írják bele az újságba, kéri egy másik lakó. Elég bajom volt a Szekuritátéval. Május 21-én nálam járt egy rendőr őrnagy, azt mondta, hogy Popescunak hívják. A tömbházunkból tüzelő terroristákról érdeklődött. Azt mondtam neki, hogy ha a hadsereget akarja bántani, akkor nincs semmi esélye: én akkor is az igazat fogom mondani. Végül arra kért: a hadsereg ne tudjon a látogatásáról... 2-3 nap múlva vissza-jött, de féltem újra ajtót nyitni neki...”

Ugyanabban a tömbházban elbeszélgetünk a Florica és Gheorghe Petru házaspárral is. Fel vannak háborodva.

- Volt nálunk két civil, mondja a hölgy. Meglobogtattak az orrunk előtt valamiféle igazolványokat, ha jól értettem, a szörényvári [Turnu-Severin] milíciától vannak. Amikor megkérdeztük, hogy ki lőtt, ők a következőről tájékoztattak: »a hadsereg lőtt«. Rendben, de ki lőtt a hadseregbe? – folytattuk mi – hisz a tömbház előtti parkban katonai egyetemi hallgatókat lőttek meg. »Egymásra lőttek« – válaszolták nekünk.

És végül a házigazdák figyelmeztetnek bennünket:

- *Legyenek nagyon óvatosak, tiszt urak. Ezeknek feltett szándékuk, hogy kompromittálják önöket!!!*¹⁵⁸

[...] De úgy tűnik, hogy a szóban forgó személyek nagy érdeklődést tanúsítanak a B3 tömbház iránt.

Stancu Vărzan tanú

„Önök nem tudják, hogy milyen rémálomszerű éjszakákat éltünk mi át: előlről is, hátulról, a szemetesek felől is lőttek. Az egész december 22-én 22.00 óra körül kezdődött: eleinte elszigetelt lövések hallatszottak. Aztán – mint a háborúban. Csak a fürdőszobában éreztük magunkat úgy-ahogy biztonságban. Egy adott pillanatban még nevettünk is. A lányom elment a konyháig, és amikor visszatért, azt mondta, legyünk nyugodtak, mert fentről, a tömbházzal egy golyószóró lő és megvéd bennünket! Valójában egy géppuska volt, és a Számítógépközpont irányába adott le lövéseket... A lépcsőházból is lőttek, ugyanabba az irányba. A terroristák megpróbáltak bejönni a lakásba, de mi gondoskodtunk arról, hogy egy nehéz fogassal elrekesszük az ajtót. Ezek a beteg emberek arról akarnak meggyőzni minket, hogy a hadsereg lőtt ránk, és hogy valójában nem is léteztek terroristák. De hallottuk őket izgatottan beszélni, trappolni: a tömbház körül, a lépcsőn, a tetőn”.

¹⁵⁸ Floca-Stoica: i. m.

Az „ellenállási harc” további részletei és alkalmazásuk a forradalom idején

Az államrenddel szemben ellenséges elemek felkutatása, semlegesítése vagy likvidálása

A Szekuritáté cselekedeteit a forradalom idején minden nehézség nélkül, széleskörűen, be lehet illeszteni a diktátor által felvázolt azon tervbe, hogy „biztosítsa a Legfőbb Parancsnok személyes biztonságát” mind egy külső támadás, mind egy olyan népi lázadás esetén, amilyen a brassói, vagy lényegében véve a forradalom volt. Az a terv éppen „a lakosságnak az ellenség cselekedeteit támogató [...] csoportjaira”, azokra a „csoportokra, bandákra vagy szervezetekre” vonatkozott, melyek „erőszakos és nyílt akciókba fognak az államrend ellen”, és melyek ezáltal „ideiglenesen” megkaparinthatták volna a hatalmat.¹⁵⁹ Ne feledjük, hogy a ceaușisza mitológia szerint egy ilyen fajta lázadásra csakis egy külső ellenség uszítására, vagy ez utóbbi nyílt agressziójának körülményei között kerülhetett volna sor, a román nép ugyanis hűséges hozzá és egyhangúlag imádja. A Szekuritáté számára prioritást képez tehát az, hogy „felkutasson, semlegesítsen vagy likvidáljon bármiféle ellenséges elemet, amely támogatja vagy átáll az agresszor oldalára, a felforgató szervezetekbe és bandákba verődő elemeket, valamint azokat az egyéneket és csoportokat, akik/amelyek erőszakos és nyílt cselekményekbe fognak az államrend ellen, vagy egészségtelen hangulatot táplálnak a lakosság soraiban szóbeli agitálással, álhírterjesztéssel, rölapokkal, ellenséges tartalmú feliratokkal stb... azokat, akik korábban nem voltak ismertek, de az újonnan kialakult körülmények között, államunk biztonsága elleni akciókba kezhetnek”.

Nyilvánvaló, hogy azok a „korábban nem ismert személyek”, vagyis azok, akik nem szerepeltek a Szekuritáté „feldolgozási területében”, december 22-én az egész román nép volt. Így kellett volna „demoralizálni” a forradalmárokat és „szétbomlasztani” a csoportjaikat a polgári lakosság elleni cselekményekkel (vagyis terrorista tettekkel), a „frontvonal mögött” lévő „gazdasági egységekben végrehajtott szabotázsakciókkal és diverzióval”, „emberi és anyagi veszteségek okozásával az ellenség fegyveres erőinek”. A december 22-e utáni eseményekben „ellenségnek” számított, a forradalmárokon kívül, a román hadsereg nagy része is.

¹⁵⁹ Teodorescu, Filip: Particularități ale muncii de Securitate pe profil de informații interne, contrainformații în sectoarele economice, constraspionaj și contrainformații militare în perioada inițială și pe timpul ducerii războiului de către întregul popor. *Securitatea*, 1986. 4. sz.

Rövid és heves harci cselekmények, nagy jelentőségű létesítmények, független jelleg, kis létszámmal, éjszaka

„Az ellenállási csoportok végrehajtotta harci cselekmények bizonyos jellemzőkkel rendelkeznek, nevezetesen: általában rövid ideig tartanak és hevesek, villámcsapásszerűek; elsősorban az ellenség kevésbé fejlett, de számára nagyon fontos létesítményeit célozzák meg; hangsúlyosan független jellegűek, nem rendelkeznek szomszédos vagy más katonai erők támogatásával; viszonylag kis létszámú erők részvételével zajlanak; az akcióban résztvevő harcosok alapos és – néha – hosszadalmas felkészítést igénylik; az akció majdani terepe jellegzetességeinek részletes ismeretét, valamint egy egyszerű, könnyen alkalmazható terv kidolgozását teszik szükségessé; a feladatokat általában éjszaka és nehéz időjárási körülmények között hajtják végre, az ellenség meglepését biztosító időpontokban és helyeken.”¹⁶⁰

Ebből az idézetből megjegyzendő a *viszonylag kis létszámú erőkre* és az éjszakai cselekvés előnybe részesítésére tett utalás, amikor az ellenség alacsony éberségi és készségi állapotban van.

Fedett káderek beépítése az ideiglenesen felálló közigazgatásba. A hírszerző hálózat egy részének besorozása. Műveleti kombinációk: egyes parancsnokok elrablása

A Szekuritáте apparatusának meg kellett kezdenie az „ellenség változatos módszerekkel és eszközökkel történő félrevezetését”; és „bizonyos fedett káderek beépítését az ellenség által ideiglenesen felállított közigazgatásba”, „a hírszerző hálózat egy részének a besorozását”; „nyílt akciókat, mint felderítő csoportok elindítását, tiltott övezetekbe való behatolást, dokumentumok zsákmányolását vagy információkat, elsősorban katonai információkat birtokló személyek elfogásának megkísérlését”. Sőt a szekuritátes kádereknek felkészülteknek kellett lenniük arra, hogy „akciócsoportokat hozzanak létre bizonyos műveleti kombinációk (egyes parancsnokok elrablása, dezinformálás és az ellenség soraiba való beépülés stb.) végrehajtására”. Ahogy az látható volt, a Trosca-csoport akciója beleillik az „ellenállási háború” tervének ebbe a pontjába: nyilvánvaló kísérlet volt arra, hogy egy – abban

160 Alexandru, Tudor – Catană, Nicolae: Lupta de rezistență în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularități ale participării unităților centrale și teritoriale de Securitate la organizarea și ducerea luptei de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic. *Securitatea*, 1989. 85. sz., 25–34. http://www.cnsas.ro/documente/periodicul_Securitatea/Securitatea%201989-1-85.pdf [letöltve 2018. november 20-án].

az esetben kudarcba fulladt – „műveleti kombinációval” próbáljanak csapást mérni a forradalom vezetőségére. Nagyon valószínű hogy különösen Militaru tábornok személyéről volt szó, akit a Szekuritáté engesztelhetetlen ellenségének tartott.

„Állandó bizonytalansági, félelmi” állapot kialakítása „szüntelenül mért csapásokkal”

A „harc” tervének egyik fő prioritását képezte az *„árulók, álhírtérjesztők, defetisták, pánikkeltők, valamint mindazoknak a személyeknek a semlegesítése”, „akik hozzáállásukkal és viselkedésükkel nem megfelelő hangulatot keltenek”*. Márpedig nyilvánvaló, hogy a Románia utcáin összesereglett forradalmárok ezrei azokban a napokban a Szekuritáté aktívuma számára mélységesen *„nem megfelelő” „hangulatot”* alakítottak ki.

Tekintettel arra, hogy a Román Forradalom kezdeményezését addigra más ködös „idegen” erők („irredenták”, „szovjet turisták” stb.) rovására írták, ezáltal a forradalmárok teljes tömege, kvázi az egész lakosság „árulóvá” vagy „kollaboránssá” vált, akiket *„semlegesíteni”* vagy *„likvidálni”* kellett.¹⁶¹

A terroristák „harcának” célja az volt, hogy *„az agresszor csapataiban”, nevezetesen abban a pillanatban a román hadseregben „egy állandó bizonytalansági, félelmi állapotot alakítson ki, szüntelenül rá mért csapásokkal”, ahol „a Szekuritáté káderei fogják biztosítani az ellenállási csapatok és akcióik elhárítási védelmét az ellenség azon próbálkozásaival szemben, hogy információkat szerezzen ezekről”, a „honi kollaboránsok és árulók [...] semlegesítésének” „elsődleges” feladatával.*¹⁶²

A dezinformálás sajtón, rádión, televízión, ügynökökön keresztül folytatódik. Búvóhelyek, konspirált lakások, titkos fegyverraktárak

A szekuritátés tiszteknek központi feladatuk volt az *„ellenség sajtón, rádión, televízión, ügynökökön keresztüli folyamatos megfélemlítése”,* ugyanakkor *„a Nemzetvédelmi Minisztérium és a Belügyminisztérium szakszerveivel együttműködésben megelőzési lépéseket tesznek a rádióforgalmazás, a fegyverek és lőszer tárolása terén”, „a búvóhelyek, konspirált lakások, titkos raktárak létrehozásában, a kollaboránsok azonosításában és semlegesítésében,*

¹⁶¹ Teodorescu: i. m.

¹⁶² Particularități ale participării unităților centrale și teritoriale de Securitate la organizarea și ducerea luptei de rezistență pe teritoriul vremelnice ocupat de inamic. Securitatea, 1989. 1. sz.

bizonyos ellenállási akciók megszervezésében” és „az ellenállási harcban való közvetlen részvételben, amivel kapcsolatosan időben biztosítani kell a fegyver, illetve azok használatára vonatkozó kiképzési szükségleteket” és így tovább.

A forradalom eseményeinek menetét ismerők közül bárki számára világos, hogy a tervnek ezek az elemei tökéletesen egybevágnak a „három kezeslábast viselő és több igazolvánnyal rendelkező” terroristák cselekményeivel, akik „konspirált lakásokból” lőttek, s akiknek titkos fegyver- és lőszerraktárak álltak a rendelkezésükre. Megjegyzendő, hogy „*az ellenség sajtón, rádión, televízión, ügynökökön keresztül folyamatos megtévesztése*” is megvalósult december 22-étől kezdődően, amikor a Szekuritáté egyes „ügynökei” beépültek a televízióba, hogy riadalmat keltő álhíreket terjesszenek. Ezek közé tartozott a különleges Szekuritáté-egységekből indított „*diverzió*” vagy a többek között hamis légi célpontokkal végrehajtott „*rádióelektronikai háború*” is (mint ahogy arra rámutattunk, a magyarországi szolgálatok tájékoztatása szerint is, melyek akkorra már felszabadultak a kommunizmus alól, és melyet a Foreign Broadcast Information Service – FBIS amerikai szolgálat is átvett), itt¹⁶³ és itt¹⁶⁴.

A dokumentumok manipulálását és – szükség esetén – a megsemmisítését is számításba vették: „a korábbi lépések alapján biztosítani kell a munkadokumentumok, a teljes levelezés, a műveleti archívumi állomány prioritások alapján történő átrostálását, valamint a mikrofilmkészítési, konzerválási, elrejtési, védelmi, használati stb.” lépések megtételét is. Előre elő kellett készíteni, hogy „mely dokumentumokat kell megsemmisíteni” stb. Mindezekre az akciókra valójában a Forradalom idején került sor, és ezeket túlnyomórészt a CNSAS-nál lévő dokumentumok támasztják alá.

Az ellenállási harc, Ceaușescu reménysége 1989. december 22-én

Hasonlóképpen megemlítendő Nicolae Deca nyilatkozata, ő volt az első gépkocsivezető, akit Nicolae és Elena Ceaușescu leintett az út szélén, miután 1989. december 22-e délutánján kimenekítették őket a KB épületéből. Deca szerint, Nicolae azt kérdezte tőle, hogy tudja-e mi történt Bukarestben. Mivel nem tudta, hogy mit válaszoljon, Deca azt mondta, hogy „Nem”, mire Nicolae azt válaszolta: „Államcsíny volt. Târgoviștén szervezem meg az *ellenállást*” [kiemelés tőlünk]. Deca megállapításaiból az derült

163 <https://romanianrevolutionofdecember1989.files.wordpress.com/2012/01/image06.jpg>

164 <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/Securitate-helicopters-transmitters-per-hungarian-defence-officials/>

ki, hogy Nicolae Ceaușescunak nem állt szándékában elmenekülni az országból, hanem *vissza akart térni a hatalomba*.¹⁶⁵

Nicolae Decához hasonlóan, Constantin Paisiétől, a Ceaușescu szállításában és felügyeletében részt vevő Milícia-tisztek egyikétől is tudjuk, hogy Ceaușescu később, december 22-e délutánján a Szekuritáté mentőakciójában bízott.

„Nicolae Ceaușescu azzal bátorította a feleségét, hogy múltó pillanatról van szó, és minden visszatér a rendes kerékvágásba. Uram, ők akkor nem tudták, hogy mi történik az országban. Valóban, látszott rajtuk, mintha várának valakire, aki kihúzza őket ebből az egészből, és nagyobb biztonságérzetet ad nekik, de, látja, *ők elsősorban a Szekuritátében bíztak*. Tudom, hogy Nicolae Ceaușescu egy adott pillanatban azt mondta nekem, hogy *menjünk el abba a Szekuritáté-egységbe, egy különleges băneasai egységbe, de a Milícia vagy a hadsereg részéről nem számított azonnali támogatásra*.”¹⁶⁶

A Szekuritáté băneasai iskolája – a káderek gerillaharcra való felkészítése, akár idegen ellenség vagy külső agresszió nélkül is. Még 1990-ben is

És végül egy 1990 nyarán készült interjúból tudjuk, hogy az utólagos tagadások ellenére, az „ellenállási harcnak” a Szekuritáté belső kiadványában leírt tervnek megfelelően, a Szekuritáté egyes hadosztályait külön kiképezték az ilyenfajta *külső agresszió esetén folytatott városi gerillaharc-taktikákra*, de arra az „*esetre is, amikor eltekintենék a külföldi ellenség vagy külső agresszió fogalmától*”. Ez a felkészítés még 1990-ben is zajlott, szintén Băneasán (a Szekuritáté volt iskolájában), „fanatikus, gyűlölettel teli viszonyulást” oltott be a képzésben résztvevőkbe azon „tüntetők” ellen, akik hatóságok elleni szlogeneket merészeltek volna kiabálni. Íme, egy interjú annak az iskolának az egyik friss végzősével:

– *Múlt héten fejeztem be Băneasán egy kéthetes képzési és vizsgaciklust, a tiszthelyettesi rendfokozat megszerzéséért. Ezt a ciklust Băneasán végeztem, mert a 9 hónapos katonai szolgálatot az Állambiztonsághoz tartozó egyik egységben teljesítettem.*

165 Băcanu, Petre Mihai: Ceaușescu nu s-a gândit să fugă din țară. Interjú Nicolae Decával. *România Liberă*, 1993. december 23., 15. Deca ebben az interjúban arra is utal, hogy „amikor én azt mondtam, hogy nem megyek megszervezni az ellenállást”.

166 Tucă, Marius: Ceaușeștii au crezut că o să-i salveze cineva. Interjú Constantin Paisiével. *Jurnalul Național*, 2004. március 18. (<http://jurnalul.ro/campaniile-jurnalul/decembrie-89/ceausestii-au-crezut-ca-o-sa-i-salveze-cineva-71314.html>)

- *Milyen jellegű volt a képzés?*
- *Külső agresszió esetén folytatott városi gerillaharcra képeztek ki bennünket. Kis csoportokba szerveztek minket, melyek az ellenség meg-ingatására törekedtek az általa megszállt területen.*
- *A forradalom idején olyan kijelentések hangzottak el, hogy nincsenek városi gerillaharcra szakosodott csapatok! Ez igaz?*
- *Nem! Amennyiben eltekintünk az idegen ellenség vagy külső agresszió kifejezéstől, akkor több katonai nemzedék képzése rendelkezik ezzel a jelleggel.*
- *Csak a 9 hónapon belül tevékenykedtek volna?*
- *Nem! Mi állandóan a rendelkezésükre állunk. Telefonon keresztül vagy más konspiratív módon is berendelhetnek bennünket. Bukarest kellős közepén vannak konspirált lakások és lőszerraktárak, ahonnan fegyverrel és lőszerrel láttuk volna el magunkat rajtaütések, robbantások és egyebek végrehajtása érdekében.*
- *Ön szerint, a dolgok megváltoztak a forradalom után, mi a véleménye arról, hogy szintén a Szekuritáté egyik volt egységébe hívták be?*
- *Fel voltunk háborodva, és hangot is adtunk ennek! Egyik kérdésünkre sem kaptunk választ. Csak a kiképzés végén tudtuk meg, hogy valójában a csendőri csapatoknál kaptunk kiképzést.*
- *És addig?*
- *Porumbelu ezredes tartott nekünk egy kis történelmi előadást, amiből idézni fogok: „December 22-étől 28-áig terroristák voltunk! 28-ától márciusig a Nemzetvédelmi Minisztériumhoz tartoztunk. Július 5-éig csendőrcsapatok leszünk...”¹⁶⁷*

A forradalom misztifikálása

A megtorlás elleplezésének és a „szovjet turistás” diverziónak az eredete

A CNSAS-nál áttanulmányozott dokumentumok bőségesen bizonyítják, hogy Ceaușescu, annak érdekében, hogy pozitív képet alakítson ki magáról Nyugaton és általában véve a világban, minden áron megpróbálkozott a következőkkel:

- *a belső disszidensség bármilyen formájának „megelőzése”;*¹⁶⁸

¹⁶⁷ Ispas, Dinu: Băneasa – Comedie mută '90, *Expres*, 1990. július-augusztus.

¹⁶⁸ Mohorea, Costică: Conceptul de prevenire elaborat de Secretarul General al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu – fundament și călăuză pentru întreaga activitate de Securitate. *Securitatea*, 1986. 4. sz.

- a belső elnyomással kapcsolatos információk Nyugatra áramlásának megakadályozása;
- a belső elnyomás elleplezése és a belső ellenállás „köztörvényes ügyekké” minősítése,¹⁶⁹
- a belső politikai ellenzék „mozgalomba” tömörülésének megakadályozása a „társaságok bomlasztásával”;
- (az 1987-es brassói megmozduláshoz hasonló) bármilyen népi lázadás csírájában való elfojtása;
- „zaklató harccal” történő „ellenállás” és a hatalomba való visszatérés abban az esetben, ha egy ilyenfajta népi lázadás „ideiglenesen megszállná a területet” és - ideiglenesen - félreállítaná a diktátort.

A Szekuritáté számos dokumentuma – s legfőképp a Politikai Végrehajtó Bizottság 1989. decemberi üléseinek jegyzőkönyvei – minden kétséget kizáróan bizonyítja, hogy Ceaușescu kitalált egy keletről vagy nyugatról kiinduló „külső támadást”, hogy elrendelhesse a szükségállapotot és a nyílt fegyveres megtorlást.

Másrészt a Szekuritáté fő, normatív intézményi kötelezettsége, mint bármely más személyi diktatúrában, az államfő védelme volt. E kötelezettsége értelmében, és az említett indoktrinációnak megfelelően hajtotta végre december 22-éig Temesváron és Bukarestben annak kriminális utasításait, és azután, legalábbis egy része, „változatos” „diverziós, zaklatási és dezinformálási” „akciókkal” és a „bármiféle ellenséges elemek likvidálásával” próbálta megtorpedózni a forradalmat. Ceaușescu visszatérési esélyeinek csökkenésével a Szekuritáté ellenforradalmi cselekedetei egy képlékeny rezsim felállítására irányultak, mely biztosíthatja számára elsősorban a mentelmi jogot, de a pozíciók megőrzését, vagy az új hatalmi struktúrákba történő masszív beépülést is. Lásd ezzel kapcsolatosan az Iliescu-rezsim elenyésző, kimondottan formális erőfeszítését a forradalom áldozataival kapcsolatos bűnösségek megállapítására, a volt Szekuritáté-káderek masz-

169 Lásd Ursu, Andrei: Discernământul politic și juridic al Securității. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceaușescu. *Noua Revistă de Drepturile Omului*, 2018. 1. sz.; és Olaru Alexandru Szekuritáté/SRI-tábornok nyilatkozata Gheorghe Ursu pribékjeinek a Bukaresti Táblabírószágon, a 2500/2/2017. sz. büntetőaktában lefolytatott perében. Elhangzott a per 2018. május 30-i nyilvános ülésén: „Megemlítem, hogy egyik beszédében Ceaușescu egy adott pillanatban azt mondta, hogy többé ne legyenek politikai bűnözőink, ezért aztán, amikor az Állambiztonság célba vett bizonyos személyeket, akkor a felülről lefelé érkező útmutatás túlnyomórészt köz-törvényes bűncselekmények feltárása volt. Annyi csak, hogy ez főleg a szocialista államrend elleni propagandaügyekben történt”.

szív megőrzését és befogadását a SRI-be [*Serviciul de Informații Român; azaz Román Hírszerző Szolgálat*], a mindezeket az igazságtalanságokat kísérő ködösítést és félretájékoztatást.

A ködösítés szakemberei

A konspirálás és a félrevezetés a Szekuritáté szokványos munkaeszközei voltak. Ezzel kapcsolatosan szem előtt kell tartani a D („Dezinformálás”) különleges egységet, az elhárítási igazgatóságokat és a CNSAS-nál levő több ezer aktát, melyek az intézmény ama próbálkozásait bizonyítják – főleg a Ceaușescu diktatúra idején – hogy a levelezés és minden „irat”, a telefonbeszélgetések, az „attitűdök”, különösen a „feldolgozási alapon” szereplők „magatartásának” ellenőrzésével „megelőzzön” bármilyen „ellenséges megnyilvánulást”. Célja: általános félelemkeltés a lakosság körében, kiegészítve az informátorokon keresztüli megfigyelés gyanújával. De mindezt úgy kellett végrehajtani, hogy a Nyugat ne tudjon a paroxisztikus rendőrállamról. A Szekuritáté bevallott célja bármilyen ellenállási próbálkozás megelőzése vagy „semlegesítése” volt anélkül, hogy „előtérbe kerülne”; minél rejtettebben „dolgozni”, tudat alatti rémületet keltve, és amennyire lehetséges, elkerülve a „hírhedt” eseteket. Ez „közvetítő ügynökökön” keresztül valósult meg: „ügyvivők”, „dolgozó emberek kollektívái” és végül „más szervek” (militia, ügyészség, hadsereg) révén. Azért kellett elleplezni a megtorlást, hogy Ceaușescu elnyerje a Nyugat bizalmát. Sőt a diktátor még az ellenzéki gondolatát sem fogadta el – ezért az ellenzékieket (akiket a Szekuritáté dokumentumaiban „ügynevezett ellenzékieknek” neveznek) legtöbbször köztörvényes bűncselekményekkel vádolták meg, így „lejáratták”, vagy a Milícia letartóztatta, és ezáltal „semlegesítették” őket. A Szekuritáté számára a „társaságok bomlasztása” elsődleges ténykedés volt, hogy megelőzze az ellenzék megszerveződését, és megakadályozza információk továbbítását Nyugatra és Nyugatról. Ha egy ügy közismertté vált, félretájékoztatással próbálkoztak, létrehozva egy nacionalista jellegű narratívát, mely szerint a disszidenst „nyugati reakciós körök”, illetve nyugati vagy keleti „irredenta” vagy „revizionista csoportosulások” befolyásolták, melyekkel „összekötő ügynökként” dolgozott együtt „szocialista társadalmunk” és „a nép forradalmi vívmányai ellenében”. A(z) aktákban eufemisztikusan „magas párt- és állami tisztségeket betöltő személyek elleni ellenséges viselkedéseknek nevezett) Ceaușescu-ellenes megnyilvánulások és az emberi jogok, a szólás-, utazási, egyesülési szabadság megsértésével, a sajtó kíméletlen ellenőrzésével és hasonlókkal kapcsolatos elégedetlenségek leplezése létfontosságú volt a

Szekuritáté számára. Mindez nyilvánvalóan a diktátor minél kedvezőbb, a belföldön egyhangúlag ünnepelt „nagy államférfiúi” képének az exportálását szolgálta.

Kinek érdeke a forradalom misztifikálása?

A forradalom idején a szovjet „veszély” vagy „beavatkozás” mítoszát eredetileg a Szekuritáté „legendagyártó” apparátusa használta, párhuzamosan Militaru tábornok hiteltelenítésével a szovjet katonai elhárítással (GRU) való hírbe hozása révén. A Szekuritáté egy ilyenfajta társítással „a hadsereget tolta előtérbe” (mint Temesváron), ezzel próbálva magát tisztázni a 22-e utáni terrorista cselekmények és diverzió alól. Bár az „ellenálási harc” terveibe a hadsereg egyes vezetőit is bevonták, ne feledjük, hogy a román hadsereg, még a főparancsnoknak alárendelten sem rendelkezett – intézményesen – a Szekuritáté elnyomó funkciójával. Nicolae Militaru éppen a fő ceaușisza elnyomó intézménnyel szembeni közismert és 1989. december 22-e után nyílt „ellenségessége” miatt volt a Szekuritáté célpontja. Különben Militaru egyike volt Vlad jelentős vádlóinak.

A kívülről érkező támadásról szóló mítosz átvételének és terjesztésének tétje nem volt más, mint a Szekuritáté büntethetetlenné tétele: nem ők lőttek a tömegbe, nem ők figyelték meg, filmezték, tartóztatták le és verték meg a tüntetőket, nem ők égettek el inkrimináló aktákat és dokumentumokat, amikor rájöttek, hogy a forradalom győzött.¹⁷⁰ Mások voltak: a hadsereg és *Iliescu, esetleg külföldi segítséggel. Olyan propagandisztikus mítoszlól van szó, amelyik egyben a legkézenfekvőbb jogi „megoldást” is kínálja a Forradalom aktájában*: *Iliescut* ugyanis a *Bányászjárás-aktában* már megvádolták az emberiség elleni bűncselekményekért, *Nicolae Militaru és Iosif Rus katonai tábornokok pedig* elhunytak és *már nem tudnak védekezni.*

Nicolae Militaru tábornok esete

A Nicolae Militaru tábornokkal szembeni „kémkedési” vádak

Nicolae Militaru tábornokról olyan gyanúkat terjesztettek (egyesek bizonyosságként), hogy állítólag a szovjet katonai elhárítás (GRU) ügynöke. Úgy hírlik, hogy védelmi miniszterként megszerezte és megsemmisítette saját Szekuritáté-aktáját. Amit tudni lehet, az az, hogy Ceaușescu akkor állította félre a hadsereg egyik vezetőségi tisztségéből, amikor a „legszeretettebb fiú” kultusza paranoid hangsúlyokat kezdett kapni. Militaru tábornok nyíltan elismerte, hogy 1984-ben részt vett egy Ceaușescu félreállítására

170 revista22.ro/70250891/22-decembrie-1989-ziua-n-care-Securitatea-a-ars-dosare.htm [letöltve 2018. december 7-én].

irányuló próbálkozásban, és egy másik hasonló próbálkozás előkészítésében, melyre 1990 februárjában került volna sor egy „Nemzeti Megmentési Front”-nak [Frontul Salvării Naționale] nevezett szervezettel. E front „civil csoportjához” tartozott volna Ion Iliescu és Silviu Brucan is. Iliescu tagadta ennek az „összeesküvésnek” a létezését, Brucan pedig, ahogy az a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának a KB-ban december 22-én történt létrehozásáról szóló filmben látható, úgy vélte, hogy Militaru „Frontjának” nem volt ismertsége és hatása („senki sem tud róla!”). A BBC-nek 1994-ben adott interjújában Militaru nyíltan elismerte, hogy találkozott a konstancai szovjet konzullal, és – hipotetikusán – felvetette a Szovjetunió álláspontjának kérdését egy „Ceaușescu félreállítását célzó mozgalom esetén”.¹⁷¹ A halála előtt két évvel készült interjúban Militaru azt nyilatkozta, hogy biztosítékokat kapott (amúgy Gorbacsov akkori nyilvános álláspontjával összhangban) arra, hogy „a Szovjetunió nem avatkozik be Románia belügyeibe”, és hogy „soha nem fog megismétlődni az, ami ’68 augusztusában, Csehszlovákiában történt”. Egy másik, amúgy elemi tény is ismert: a Szekuritáté a ’80-as években lépésről lépésre nyomon követte Militarut. Elmondása szerint, „[1989.] december 17-e estéjén, éjfél körül” meglátogatta őt egy „szekuritátés őrnagy”, aki állítólag az ő „összekötője” volt „egy csoporttal a román Szekuritátében”, mely csoport a „Front”-hoz tartozott volna. A Szekuritáté-őrnagy állítólag „arra kérte, hogy se nappal, se éjszaka ne hagyja el az otthonát”, mert „veszélyben van az élete”.

A Militaru és a Szekuritáté közötti „kapcsolatról”

Ahhoz, hogy megértsük Militaru beszámolójának ezt az aspektust, meg kell említeni, hogy az Állambiztonsági Főosztályon belül kvázi teljes ellenőrzést gyakoroltak a káderek felett. A CNSAS-nál megtalálható iratcsomókból a Szekuritáténak egy olyan munkamódszere bontakozik ki, mellyel minden tagját más szekusokkal figyeltette meg, többek között a IV. Igazgatóságot (katonai elhárítás), operatív technikát (TO), főnököket és munkatársakat.

Ezért sokkal valószínűbb, hogy az az őrnagy, akiről Militaru azt feltételezte (vagy állította), hogy az ő „összekötője” volt a „Front”-tal, valójában a „célszemély” tisztje volt, aki egy klasszikus fedett „műveleti játszmát” üzött.

Íme, néhány érv az értelmezésünk mellett:

- Lehetetlen, hogy a Szekuritáté ne ismerte volna részletesen Militaru lépéseit, tekintettel arra az érdeklődésre, amelynek a diktátor részéről

¹⁷¹ https://www.dcnnews.ro/revolu-ie-1989-complot-impotriva-lui-ceau-escu-nicolae-militaru-e-un-lucru-pe-care-iliescu-nu-l-recunoa-te-document_571952.html

örvendett, és kapcsolatára a konstancai szovjetekkel. Közismert, hogy a diktátor már 1968 óta félt egy olyan szovjet inváziótól, mint amilyen Dubcekot megbuktatta. Közismert, hogy Militarut „hírszerzésileg feldolgozták”, állandó követték, mint ahogy Ion Iliescut, egy másik kegyvesztett és Ceaușescu számára veszélyessé vált „elvtársat” is, elsősorban szintén a főtitkár moszkvai „kapcsolatokkal” rendelkezőkkel szembeni paranoiája miatt. A Szekuritáté magát Iliescut is három járművel követte folyamatosan,¹⁷² még december 21–22-én is.

– „Hősi népünk **forradalmi** vívmányainak” az úgynevezett „**megbízható védelmezőire**” háruló egyéb feladatok mellett, a „**főparancsnok által** megfogalmazott **igényességi szinten**”¹⁷³, a Különleges Antiterrorista Harci Egység alapos megfigyelés alatt tartotta a külföldi nagykövetségek és konzulátusok ki- és bejáratait, nem annyira a merényletek elleni őrzésükkel foglalkozva, mint inkább annak megakadályozására, hogy „a megfigyeltek kategóriájába tartozó, vagy nem megfelelő tartalmú anyagok birtokában levő személyek belépjenek a külföldi missziók székházaiba”. Márpedig Militarut, akit éppen Ceaușescu „rúgott ki a hadseregből”, „megfigyelt személy” volt.¹⁷⁴

– Valószínűtlen az az elképzelés, hogy a szóban forgó Szekuritáté-őrnagyot annyira „aggasztotta” volna Militarut élete, hogy figyelmeztesse (ezzel önmagát veszélyeztetve!) egy fantomszerű „életveszélyre”. És ezt egy olyan időszakban, amikor az egész Szekuritáté riadókészültségben

172 https://adevarul.ro/news/societate/ziua-22-decembrie-1989-ion-iliescu-1_50bd47497c42d5a663c9c975/index.html

173 E. Coturna (USLA-tiszt), Pentru îndeplinirea ireproșabilă a misiunilor încredințate, *Securitatea*, 1986, 2. sz. (74).

174 Az eredetiben két külön érveként szerepel, az alábbi formában:

„– »Hősi népünk forradalmi vívmányainak« az úgynevezett »megbízható védelmezőire« háruló egyéb feladatok mellett, a »főparancsnok által megfogalmazott igényességi szinten«

– A Különleges Antiterrorista Harci Egység alapos megfigyelés alatt tartotta a külföldi nagykövetségek és konzulátusok ki- és bejáratait, nem annyira a merényletek elleni őrzésükkel foglalkozva, mint inkább annak megakadályozásával, hogy »a megfigyeltek kategóriájába tartozó vagy nem megfelelő tartalmú anyagok birtokában levő személyek lépjenek be a külföldi missziók székházaiba«. Márpedig Militarut, akit éppen Ceaușescu „rúgott ki a hadseregből”, »megfigyelt személy« volt.

Mivel az első érv önmagában nem működik, nincs befejezve a gondolat, emellett egyértelműen utal a következő érvre, valószínűleg eredetileg egybetartoztak, és tördelési-szerkesztési hibának tudható be, hogy a nyomtatott változatban külön érveként jelentek meg. Mivel a két gondolat együtt, egyazon érvelés részeként értelmezhető, az egybevonásuk mellett döntöttünk. – A szerk.

volt és disszidenseket tartóztatott le, akiket a „huligánmozgalmak lehetséges vezetőinek” tartottak (például: Gabriel Andreescu, Radu Filipescu).

- Így Militaru vallomását és előéletét elemezve azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a Szekuritáté ismerte az ő és a feltételezett Front lépéseit. Valószínűleg több okból kifolyólag nem tartóztatták le:

- Nem tartották elég veszélyesnek, főleg úgy, hogy maga a tábornok, valószínűleg tudtán kívül, belement a Szekuritáté „műveleti játszmájába”. Ezt bizonyítja az is, hogy Militaru 1994-ben még mindig bízott a volt „összekötőjében”. Itt nem kizárt egy „nagyzási illúzió”, ami valószínűleg nem állt távol a tábornoktól (lásd az '96-os elnökválasztási kampányát, amikor a szavazatok 0,2 százalékát szerezte meg), és arra készthette, hogy túlbecsülje „összeesküvése” előkészítettségi fokát vagy jelentőségét. Egy effajta értékelés Brucan ezzel kapcsolatos ironikus megjegyzéseit is magyarázná.

- A Szekuritáté - éppen a „játszmának” köszönhetően - tudta, hogy népi lázadás esetén Militaru „nyugton marad”. Ami így is történt, legalábbis az elején: amikor a temesvári lázadás kirobbanása után „arra kérték, hogy se nappal, se éjszaka ne hagyja el az otthonát”, a tábornok „megfogadta a tanácsokat” és 5 napon keresztül „nem hagyta el az otthonát”. (Az így gerjesztett félelem - hogy „bármikor likvidálhatják” - valójában szintén nevetséges volt, a Szekuritáté, nyilvánvaló módon, akár a saját otthonában is meggyilkolhatta volna, ha szükségesnek tartja).

- Ceaușescu azért is mondott le Militaru letartóztatásáról, hogy elkerüljön egy moszkvai reakciót, tekintettel a Szovjetunió konstancai konzulátusánál történt epizódra. Ami nyilvánvalóan nem jelentette azt, hogy Militaru a Szovjet Katonai Elhárítási Ügynökség kémje lett volna. Sőt, a találkozó eredménye, nevezetesen a Militaru által a szovjet konzultól kapott biztosíték, hogy „sohasem fog megismétlődni az, ami '68 augusztusában, Csehszlovákiában történt”, valójában megnyugtató lehetett a bukaresti diktátor számára.

Militaru „önfeljelentése”: propaganda és tettek között

Ami a Militaru ellen irányuló „kémkedési” vádakat illeti, melyek első sorban a szekus félretájékoztatás szférájából származnak, nem támasztják alá bizonyítékok.

Ezzel kapcsolatosan megfigyelhető, hogyan építették fel az átverést a legvitatottabb epizód esetében, melyben Militaru érintett volt, nevezetesen a „Trosca-ügyben”. A forradalom alatti „KGB-s gyilkosság” elméleté-

nek szerzőire nézve sajnálatos módon, a Különleges Antiterrorista Harci Egység jövődöbeli vezérkari főnökének a káderlapjában¹⁷⁵ rögzített életpályája egyáltalán nem keresztezi feltételezett hóhérra életpályáját. Igaz, hogy Gheorghe Trosca 1973 és 1977 között a IV. Igazgatóságon dolgozott, de nem az akkoriban Militaru által vezetett II. Hadsereggel foglalkozó 13. Szolgálatnál, hanem a Nemzetvédelmi Minisztérium fegyvernem-parancsnokságaival és központi igazgatóságaival foglalkozó 12. szolgálatnál. 1977. október 1-én tanulmány céljából a Katonai Akadémia Egyesített Fegyvernem, Harckocsi és Jármű Karára vezényelték át, ahonnan 1979. november 1-én tért vissza a IV. Igazgatósághoz.

Azért, hogy világos legyen, hogy „Militaru árulásának leleplezése” időszakában Trosca már nem a IV. Igazgatóságon dolgozott, szolgálati lapja megemlíti, hogy a szóban forgó időszakban „a Káderigazgatóság rendelkezési állományában” volt, akárcsak a BM többi alkalmazottja, akik ilyen-olyan okból megszakították a tevékenységüket. Csak 1979 novemberében tér vissza a IV. Igazgatósághoz, a 13. Szolgálat (II. Hadsereg) III. tisztjeként. Nicolae Militaru már több mint egy éve (1978. június 5.) nem volt ennek a struktúrának a vezetője. Egyáltalán nem világos, miként nyithatott volna Gheorghe Trosca 1978 előtt megfigyelési dossziét Nicolae Militaruról, amikor ez utóbbi elvileg a IV. Igazgatóság egy másik szolgálatának a „gondjaira” volt bízva, és miként érhetne volna el Militaru tartalékos állományba helyezését egy olyan időszakban, amikor Trosca egyszerű hallgató volt a Katonai Akadémián. Persze, munkája természetéből fakadóan tudomást szerezhetett volna a Militaru tábornok aktájában szereplő gondokról, de közvetlenül nem befolyásolhatta volna a hadseregből való „eltávolítását”, tekintettel arra, hogy nem ő volt az üggyel megbízott tiszt, ugyanakkor az esemény előtt és után egy évvel Trosca nem a IV. Igazgatóságon dolgozott. Elfogadva, hogy a Corbii [*Hollók - a ford.*] megfigyelési dosszié létezik, és Gheorghe Trosca átvette azt, miután megérkezett (1979) a II. Hadsereg Elhárítási Szolgálatához, valamint a tartalékos állományba helyezése (1983) után is folytatta a tábornok megfigyelését, miként tudhatta volna meg Militaru az őt megfigyelő tiszt nevét? A Szekuritáténak nem volt szokása ilyesmikbe beavatni a megfigyelés alatt állókat.

Ezen kívül nem hisszük, hogy Militaruval akár az 1989-es események előtt, akár azok idején közölték volna az Állambiztonsági Főosztályon belüli személyzeti mozgásokat. Nem volt amiből kikövetkeztetnie, vagy aminek alapján feltételeznie, hogy Gheorghe Trosca, aki állítólag már 1978-ban

175 ACNSAS, Káderakták T-110, 6-6v. 1.

leleplezte KGB/GRU-ügynökként, 1986-ban a Különleges Antiterrorista Harci Egységhez került, és 1989. decemberében ő a vezérkari főnök. Sőt tekintettel arra, hogy nemcsak Gheorghe Trosca tudhatott arról, hogy ő KGB/GRU-ügynök, Militarunak a IV. Igazgatóságtól kellett volna módszeresen kivégeztetnie több tisztet, és nem a Különleges Antiterrorista Harci Egységtől, hiszen arról kellett volna megbizonyosodnia, hogy „árulásának” nincsenek tanúi. Véleményünk szerint, sokkal hihetőbb, hogy 1989. december 23-án Militaru tábornoknak fogalma sem volt arról, hogy kicsoda Trosca alezredes a Különleges Antiterrorista Harci Egységtől. Más szavakkal, semmi oka nem volt bosszút állni rajta, és meggyilkolni őt.

Tudomásunk szerint nem hoztak nyilvánosságra egy állítólagos „Corbii” Szekuritáté-aktát, és nem áll rendelkezésre a CNSAS-nál.¹⁷⁶ Constantin Olteanu és Nicolae Pleșiță tábornokok nyilatkozatai alapján Petre Opriș történész Militaru feltételezett „önfeljelentésére” utal 1978-ból, amelyben „GRU-kémként” leplezné le magát (ez sem található meg nyilvánosan).¹⁷⁷ Ám ugyanazon az oldalon, az egyik olvasó kérdésére válaszolva maga Petre Opriș kérdőjelezi meg két forrását, elfogadva, hogy „feltételezését” nem támasztják alá tények vagy aktákból származó lapok. Opriș úr iránti minden tiszteletünk mellett, azoknak a forrásoknak egy másfajta, más tanúvallomásokkal is összevetett értelmezését javasoljuk.

Ahogy azt már mások is megjegyezték, komoly kérdést vet fel a hitelességével kapcsolatosan az a tény, hogy Militaru „önfeljelentését” a Szekuritáté nem hozta nyilvánosságra, pedig 28 éve próbálta „hazaárulóként” leleplezni őt.

De nézzük meg, mit lehet tudni arról az „önfeljelentésről”. Állítólag a román és a szovjet tábornokok 1978. február 14–19. közötti időszakban történt találkozója nyomán került sor erre, amelyik Észak-Mangálián zajlott le egy „Varsói Szerződés keretében megrendezett műveleti-stratégiai, térképen történő hadgyakorlat” alkalmával.¹⁷⁸ Nicolae Militaru beszámolóí szerint a

176 Feltételezhető, hogy ha létezett volna egy ilyen „forró”, valódi „kémme” (vagyis több mint egy Gorbacsovval szimpatizáló volt moszkvai hallgató) kapcsolatos dosszié, a Szekuritáté megőrzött volna egy másolatot, többek között az Informatikai és Dokumentációs Központban is [Centrul de informatică și documentare] (mikrofilmen). És hogy egy ilyenfajta másolat nyilvánosságra került volna egy Pavel Coruț vagy egy névtelen gondoskodása révén, ahogy az annyi más esetben történt.

177 <http://www.contributors.ro/societatelife/ipoteze-in-dosarul-generalului-nicolae-militaru/> [letöltve 2018. december 6-án].

178 https://adevarul.ro/cultura/istorie/intelligence-ul-romanesc-anii-90-5-1_557ec1abcfbe376e354c9adf/index.html [letöltve 2018. december 6-án].

szovjet tábornokok „Románia és Nicolae Ceaușescu külpolitikáját, Románia Varsói Szerződésen belüli viselkedését bírálták”. A román tábornok állítólag nem válaszolt erre. De Constantin Olteanu visszaemlékezései szerint, Nicolae Pleșiță tábornok azt tanácsolta Militarunak, hogy a „kialakult súlyos helyzet” nyomán tegyen „önfelfeljelentést” arról, hogy „bizonyos szovjet hírszerző szervekkel együttműködött”. Ő pedig ezt azonnal meg is tette. Annak ellenére, hogy Nicolae Pleșiță állítólag ezt mondta Olteanunak: „Tudd meg, Costică bá, hogy Nicu (Nicolae Militaru – a szerz.) nem áruló, jól ismerem!” Annyira „baráti” volt Pleșiță tanácsa, hogy ő ugyanilyen gyorsan tájékoztatta is Nicolae Ceaușescut. Sokatmondó Olteanu következtetése: „Ha nem hangzott volna el Nicolae Pleșițának az a »baráti« tanácsa, akkor lehet, hogy a dolgok itt megálltak volna.”

A dokumentum állítólag Ion Coman miniszter birtokában maradt, tehát valószínűtlen, hogy a Szekuritáté vezetője, Tudor Postelnicu ne rendelkezett volna egy példánnyal, amikor 1984-ben, a KB székházában kihallgatta Militarut a Ceaușescu megbuktatására irányuló állítólagos összeesküvés ügyében. Olteanunak azokból a visszaemlékezéseiből állítólag az következik, hogy a Szekuritáté IV. Igazgatósága (Katonai elhárítás) azt állította, nem tudott az észak-mangáliai beszélgetés tartalmáról, amiben maga Olteanu is kételkedett. Tény, hogy Ceaușescu még néhány hónapig kivárt Militarut leváltásával, egy miniszterhelyettesi tisztséget ajánlva fel neki az egyik civil minisztériumban. És még hat év (és egy Postelnicu által lefolytatott vizsgálat) kellett ahhoz, hogy Militaru az RKP KB póttagi tisztségét is elveszítse.

Az állítólagos önfelfeljelentés hiányával kapcsolatos gyanún kívül csak kételkedni tudunk az Olteanu és Pleșiță által elmondott – önmagukban is ellentmondásos – részletek valóságtartalmában. Például nem érthető, hogy ha ők ketten „árulónak” tartották Militarut, akkor miért győzték meg, hogy ekként leplezze le magát. És nyilvánvalóan az sem, hogy ez utóbbi miért ment ebbe bele. Ezen kívül nehezen hihető, hogy egy elismert „GRU-kémet” (tehát hazaárulót) a diktátor még további hat évig megtűrt volna az RKP KB póttagi tisztségében.

E megfontolások alapján hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy nem létezett egy ilyen tulajdonképpeni kémdosszié. Ami pedig a Nicolae Militaru által a moszkvai Katonai Akadémián eltöltött időszakot illeti, ne feledjük, hogy az akkori román csúcstisztek többségét a Szovjetunióban képezték ki. **Iulian Vladot** is belértve.¹⁷⁹

179 Lásd Iulian Vlad káderaktáját a CNSAS-nál, 27753. jelzet.

Militaru levelet ír Ceaușescunak

Sőt Militaru Ceaușescunak írt 1984-es levelében a tábornok arra kérte (szolgalelkűen, hazafiasan és pártosan) a „hőn tisztelt elvtársat”, hogy adjon neki újra katonai tisztséget, pontosabban a Katonai Akadémia parancsnokságát.¹⁸⁰ Figyelemre méltó a levél befejezése:

„Semmit sem találtam, ami miatt szégyenkezнем kellene, semmi sem terheli a lelkiismeretemet. Semmiben sem érzem magam bűnösnek. Ezért arra kérem tiszteletteljesen, hőn tisztelt főtitkár elvtárs, hogy vonja vissza a tartalékos állományba helyezésemről szóló határozatot, és bízson rám egy munkahelyet a hadseregben, ahol hozzájárulhatok az ország védelmi képessége megerősítéséhez, a képzettségemnek és az eddig felhalmozott tapasztalatomnak megfelelően.

Biztosítom Önt, hőn tisztelt Nicolae Ceaușescu elvtárs, teljes odaadással azon párt iránt, melynek több mint 38 éve a soraiba tartozom, és amelyik felnevelt és kiképezett, ennek az országnak, ROMÁNIÁNAK a földje iránt, melybe erősen és mélyre hatolnak családfám gyökerei. Mély tisztelettel és határtalan megbecsüléssel” stb. [Kiemelés tőlünk – a szerz.]

Függetlenül attól, hogy milyen mértékben tartjuk intelligensnek Nicolae Militart (aki azért nem lehet annyira korlátozott tekintettel a tábornok 1989 előtti és utáni pályájára), kvázi lehetetlen elhinni, hogy leírhatta ezeket a szavakat (*„semmit sem találtam, ami miatt szégyenkezнем kellene, semmi sem terheli a lelkiismeretemet, semmiben sem érzem magam bűnösnek”*) miután bevallotta, hogy „GRU-kém”. Abszurd lett volna azt feltételeznie, hogy Ceaușescu nem tudott az önfeljelentésről – ha az valóban létezett – vagy megfélemedezett róla. Vagy azt, hogy ez a helyzet egyszerűen ne lett volna olyasmi, amiért a Román Katonai Akadémia parancsnokának a ceaușista nemzeti-kommunizmusban ne kellett volna „szégyenkeznie”, „bűnösnek”, „lelkiismeretét terhelőnek éreznie” (!). Sőt, hogy az őt „felnevelő és kiképező” párt, „az ezen ország, ROMÁNIA földje iránti 38 évnyi „odaadás” túlhangsúlyozása, „családfája” „erős és mélyre hatoló” gyökerével egyetemben egy bevallottan „GRU-kém” részéről ne váltotta volna ki a diktátor gyilkos kétségbeesését.

180 <https://mariusmioc.wordpress.com/2010/03/24/in-1983-nicolae-militaru-ii-scrie-lui-nicolae-ceausescu-in-ultimii-25-ani-viata-mea-a-fost-permanent-legata-de-dumneavoastra/> [letöltve 2018. december 6-án].

Miért távolította el Ceaușescu Militarut a hadseregből

De ha az önfeljelentés nem létezett (vagy csak egy jóindulatú tájékoztatás volt a szovjetek „hőn tisztelt elvtárssal” szembeni nem túl diplomatikus mangáliei állásfoglalásáról, ahogy azt Olteanu felvázolja), akkor felmerül a kérdés, hogy mi készítette Ceaușescut Militarut eltávolítására a hadseregből, és „aljamunkára” küldésére az ipari építkezési miniszter helyetteseként.

Az egyik releváns tanúvallomás, mely – amennyiben igaz – biztonsággal megmagyarázza Militarut pályáját, a Mircea Mocanu tábornoké, a Területi Légvédelmi Parancsnokság (CAAT) volt parancsnokaé. A tanúvallomást hitelesíti az, hogy egybevág az érintett szereplők ismert adataival. Sőt, hihető módon megmagyarázza azt a titkot, melyet Ceaușescu megőrzött Militarut hadseregből történt eltávolításával kapcsolatos személyes okairól.

Íme, mit mond Mircea Mocanu: „Az az elmélet, hogy Militarut egy vendéglő kerthelyiségében állítólag katonai titkokat adott át egy hölgynek, aki a KGB-t képviselte, a Szekuritáté kitalációja, mesterkedése. Nem volt mit átadnia a Szovjetuniónak. Nem volt mit tudnia. Először: minek volt ő a parancsnoka? A Bukaresti Hadsereget vezette. Márpedig azt a szovjetek tették oda, ahol volt. A háború után ők jelölték ki minden ezred helyét. Másodszor: 1989-ig évente, minden tavasszal a Fővezérkar elküldte Moszkvába, az Egyesített Parancsnokságnak a Román Fegyveres Erőkre vonatkozó szövegeket, térképeket és táblázatokat. Ami pedig a harci technikát illeti, az nemcsak tőlük származott, de rendszeresen jöttek ellenőrizni a harcképességet. És akkor miféle titkokat tudott ő?

– És akkor miért járt így?

– Megmondom én, hogy miért! Amikor Brezsnyev utoljára eljött Bukarestbe, miután kiszállt a repülőből, üdvözölte az őrséget, elhangzottak a himnuszok. Kézfogásokra került a sor. Előbb a Központi Bizottság és a kormány tagjai, néhány aktivista, majd a hadsereg képviselői. A következőképpen álltunk fel: az első Militarut tábornok, a szárazföldi hadsereg képviselőjében; a második Mocanu tábornok, a légvédelem képviselőjében; a harmadik Zărnescu tábornok, a légierő képviselőjében; a negyedik Dinu ellentengernagy – ő a Hadsereg Hírszerző Igazgatóságától volt, de tengerésznek öltözött és a tengerészetet képviselte. Ceaușescu kísérte Brezsnyevet. Brezsnyev alig vonszolta a lábait, alig volt képes kezét fogni velünk. Kész volt, vége volt! Nagyjából másfél méter volt a kormány utolsó tagja és Militarut tábornok között. Amikor Brezsnyev Militarut-hoz ért, Militarut üdvözölte és oroszul azt mondta: »Erőt, egészséget Szovjetunió marsallja elvtárs!«. Ceaușescu nagy szemeket meresztett. De továbblépett! Elment,

a látogatás véget ért. Röviddel később Militarut felmentették a Bukaresti Hadsereg parancsoki tisztségéből, és kinevezték az ipari építkezések miniszterhelyettesévé.”¹⁸¹

(Zárójelben legyen mondva, 1977-ben, az egyik rádiós felderítőegységnél teljesített sorkatonai szolgálat során e tanulmány egyik szerzője közvetlenül megállapíthatta, hogy az idegen légi inváziók felderítésére szolgáló román felszerelések nagyjából 1950-ből származó szovjet gyártmányok voltak – látszólag a Vörös Hadsereg leselejtezett felszerelése. Ugyanezekkel találkozott 1983-ban is, az egyetem elvégzése utáni szolgálat idején. Ez újabb ok arra, hogy hitelt adjunk Mocanu tábornoknak, amikor azt mondja, hogy a „harc technika nemcsak tőlük származott, de rendszeresen jöttek ellenőrizni a harcképességet”, feltéve a szónoki kérdést, hogy „akkor miféle titkokat tudott ő [Militaru – a szerz.]?”)

Nicolae Militaru tábornok hitelessége

A fentebb ismertetett tények és tanúvallomások nyilvánvalóan ellentétben állnak a „szovjet kém” Militaruról szóló szekus eredetű narratívával, aki állítólag Ion Iliescunak segített megkaparintani a hatalmat egy ködös szovjet segítséggel. Egy „államcsínnel”, melyet a Szekuritáté tényleg megfékezett volna (!). A szekus félrevezetés egy másik változata azt állítja, hogy Militaru szervezte meg az 1989. december 22-e utáni „diverziót”, és gyilkolta meg a „hős” Troscát, bosszúból azért, mert állítólag „GRU-kémként” leleplezte őt. Valójában nincs semmilyen hiteles vallomás vagy dokumentum, mely tanúsítaná ezt a kapcsolatot. Olteanu és Pleșiță a nyilatkozataikban azt állítják, hogy Militaru kémként tett „önfeljelentést”, tehát amúgy sem volt szükség egy „leleplezőre” a Szekuritátéből. Még kevésbé egy alacsonyabb rendfokozatúra, mint amilyen Troscă akkoriban volt.

Ami ezekből következik, az egy olyan hivatásos katona portréja, aki semmilyen kimutatható ellenállási gesztust nem mutatott a kommunista rezsimmel szemben, de egyértelműen ellenségesen viszonyult, legalábbis 1978, és különösen 1984 után a diktátorhoz és az őt kiszolgáló Szekuritátéhez.¹⁸²

181 *Caietele Revoluției*, 2011. 5. sz. Az interjút Sorin Turturică jegyezte le, a Román Légi-erő Múzeumától.

182 „Ellenségesség”, a Szekuritáté által a disszidensekkel szemben előszeretettel használt címke pontosan az a kifejezés, melyet a Szekuritáté IV. Igazgatóságának, a Katonai Elhárításnak a volt vezetője, Vasile Gheorghe altábornagy valószínűleg szakmai természetű verbális automatizmusként használt Nicolae Militaruvallal kapcsolatban az Angela Bădescunak 1991. márciusában adott interjúbán, amikor a következőket

Emiatt a Szekuritáté szoros megfigyelés alatt tartotta a tábornokot. Valószínű, hogy a „Front”-os kollégákkal folytatott beszélgetésekben Militaru Gorbacsov-párti vonalon szándékozta átvenni a hatalmat, mert a 80-as években ez tűnt a „legrealistább” változatnak a ceaușiszta zsarnokság megbuktatására, amire sok disszidens is gondolt.

A „GRU”-problematikán túlmenően felmerül bennünk a kérdés, hogy milyen eszközei és milyen oka lett volna Militarunak megszervezni a december 22-e utáni gyilkosságokat. És az a feltételezett Gorbacsov-párti affinitás milyen mértékben tette volna őt alkalmassá arra, hogy megpróbálja elszabotálni a forradalmat.

De a rendelkezésünkre álló adatokból nem következik semmiféle olyan mély ideológiai meggyőződés Militarunál, ami alapján azt hihetnénk, hogy képes lett volna elszabotálni a forradalmat (mely mégiscsak esélyt adott neki hatalomra kerülni 22-e után), már csírájában (vagyis december 22-étől), csak a szocialista gazdaság megőrzése kedvéért. Azokban a napokban Nicolae Militaru, mint ahogy a forradalmárok számára is, Ceaușescu és elnyomó apparátusának félreállítása volt a fő prioritás.

Másrészt felmerül a kérdés, Militaru rendelkezhetett-e a szükséges eszközökkel, hogy megpróbálja leverni a forradalmat. Nevezetesen ellenőrzéssel az „V. Igazgatóság Különleges Antiterrorista Harci Egységéhez tartozó”, 5,62-es löszerrel, fekete kezeslábasal felszerelt lövészei felett, akik *„nagyon jól ismerték az épületeket”* és a *„hely topográfiáját”*, akik jól felkészültek és álcázottak voltak. Ismerjük el, ez egy abszurd feltételezés. Másrésztől, végül a katonai ügyészek is elfogadták, hogy a szovjetek nem avatkoztak be a román forradalomba. Azt, hogy a két tábor – mind a forradalmárok, mind azok is, akik december 22-e és 31-e között gyilkoltak, sebesítettek és terrorizáltak, mind románok voltak.

És akkor, december 22-én, öt napnyi és több évnyi Ceaușescuval és Szekuritátéval szembeni „ellenségeskedés” után utcára lépve, milyen eszközei lettek volna Nicolae Militarunak ahhoz, hogy beindítsa az éjszakai lövöldözéseket, a diverziót, a hamis célpontokat, a megtévesztést és a rejtőzködést, illetve az ismert „diverzionista-terrorista akciókat”?

mondta: „Igaz, hogy a hadseregből történt eltávolítása okozta elégedetlensége miatt, különösen az utolsó években, Militaru Nicolae tábornok ellenséges álláspontra helyezkedett”.

Iulian Vlad és a Szekuritáté cselekményei a december 22-ét követő napokban

A forradalmárok tanúvallomásai, de a forradalom idején készült felvételek is azt bizonyítják, hogy december 22–23-án Iulian Vlad és Ștefan Gușă totális ellenőrzést gyakorolt az operatív kommunikációs eszközök felett, a Silviu Brucan által mondottakat is megerősítve, nevezetesen azt, hogy „*a bukaresti katonai műveletek élén, Gușe [sic!] tábornok mellett Vlad Iulian tábornok állt*”.

Sergiu Tănăsescu (a Bukaresti Rapid labdarúgócsapat orvosa, a KB-székházba bejutott forradalmár), 1990 januárjában:

„Feszült helyzet alakult ki viszont köztünk és közte [Gușă]. Nekünk nem tetszett, *ahogy telefonon beszélt, mintha minden mondatnak lett volna valamilyen rejtett jelentése*. Például, telefonáltak a boteniek, akik bejelentették, hogy lelőttek néhány azonosíthatatlan helikoptert. Gușă rájuk rivallt, hogy honnan tudják ezeket a dolgokat, hogy *a talált iratok értéktelenek*, hogy miért olyan biztosak magukban? stb. Mintha ő lett volna Boteniben! Megkérdeztük, hogy mi történik. A következőket válaszolta: »Holmi ostobák, uram, egymást lövik. Nincs semmi gond«. Mindketten, *ő és Vlad [tábornok] folyamatosan foglaltan tartották a »rövideket« [...], a műveleti telefonokat*. Gyakorlatilag lehetetlenség volt őket olyan eseményekről tájékoztatni, melyek talán sokkal fontosabbak voltak. Ha időközben esetleg megszólalt egy harmadik telefon, *odarohantak, hogy azon is beszéljenek, nem engedve, hogy mi bármilyen üzenetet megkapjunk. Ezt gyanúsnak tartottuk.*”

Ion Hortopan tábornok tanúvallomása¹⁸³

Érdemes itt idézni a Gyalogsági és Harckocsi Parancsnokság parancsnokának nyilatkozatából, aki közvetlenül részt vett az eseményekben. Azzal vádolták, hogy állítólag fontos szerepet játszott a december 21-i, bukaresti megtorlásban. De a 22-e után eseményekkel kapcsolatos vallomása hihető, méghozzá két okból: először is nem vonatkozik 22-e előtti eseményekre, tehát ez nem menti fel az azokkal a napokkal kapcsolatos vádak alól. Másodsorban vallomását a tanúk fentebb bemutatott több tíz nyilatkozata igazolja, melyek a Securitate elsődleges szerepét bizonyítják az azokban a napokban zajlott terrorista akciókban és diverzióban.

183 Lásd Dan, Ioan: *Teroriștii din '89*. Editura Lucman, București, 2012; a releváns részletek itt érhetők el: <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/text-of-Securitate-general-iulian-vlads-29-january-1990-declaration-identifying-the-terrorists/>

Nicolae Militaru tábornok Iulian Vlad felügyeletével bízta meg Hortopan tábornokot. A tanúvallomás beszédes arra nézve, hogy miként vezethette Iulian Vlad fedett módon a Szekuritáté által azokban a napokban végrehajtott terrorista akciókat, tekintettel arra, hogy a két katonai tábornok, mint ahogy a Nemzeti Megmentési Front tanácsának a vezetősége is növekvő gyanakvással figyelte őt.

„[december 22-én – a szerz.], miután kifejeztem csatlakozásomat, azonnal a Nemzetvédelmi Minisztériumba mentem, ahol megalakult a haditanács, és ahol rendelkezésre bocsátkoztam, hogy én is hozzájárulhassak.

Miután döntés született az olyan fő létesítmények megvédését szolgáló lépésekről, mint a Rádió-Televízió, a KB volt épülete, a Repülőtér, a Telefonpalota és egyebek, bizonyos védelmi ügyekkel átmentem a volt KB székházához és a Televízióhoz. Ott *jelentkezett nálam egy szekuritátés tiszt*, aki jelentette nekem, hogy a KB épületében a székházban levő műveleti telefonokat kezelő BM-tisztek vannak, akik *lehallgatják a Nemzetvédelmi Minisztérium telefonbeszélgetéseit, és figyelemmel kísérik az általunk meghozott döntéseket*.

Felvettem a kapcsolatot Popescu tábornokkal, a híradós csapatok parancsnokával, és arra kértem, vizsgálja meg a szóban forgó tisztek azonosításának és eltávolításának lehetőségét. Egy idő után Popescu tábornok jelentkezett, és jelentette, hogy kockázatos dolog eltávolítani őket, mert *erőszakosan fognak válaszolni, akár tüzet is nyithatnak*, és mivel a KB székházában nagyon sokan vannak, ez jelentős embervesztéssel járna. Ennek ellenére megismételtem a kérésem, hogy tegyen valamit ezzel kapcsolatosan, és újra vizsgálja meg a szóban forgó tisztek ártalmatlanná tételének a lehetőségeit.

December 22–23-a éjszakáján, 4:00 óra környékén Popescu tábornok azzal a megoldással állt elő, hogy szakítsuk meg a Telefonpalotában levő különleges telefonközpont műveleti kapcsolatait. Elfogadtam a javaslatot, és együtt elmentünk Stănculescu Victor tábornokhoz, aki a minisztériumot vezette. Montanu úrral is konzultáltunk, a Nemzeti Megmentési Front részéről, és mindnyájan egyetértettünk a műveleti kapcsolatok megszakításával, ami meg is történt.

A terroristák ellen december 23-án végrehajtott több intézkedés után megállapítást nyert, hogy *fokozódtak a hadsereg és a lakosság elleni cselekmények*, ezt követően felléptem Iliescu elnök úrnál, hogy *rendeljük át Vlad tábornokot a KB székházából a Nemzetvédelmi Minisztériumba*, hogy felügyelni lehessen a tevékenységét, mert meggyőződésem volt, hogy közvetlen cselekményeket folytat a Szekuritátéval a hadsereg és a lakosság el-

len; következésképpen kiadták a parancsot, és átjött a minisztériumba, vele együtt jött Gușă tábornok is.

A terroristák cselekményeinek intenzitása fokozódott december 23-án, és annak a napnak az estéjén, a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának egyik elemzésén Vladtól megkérdezték, hogy kik lőnek a hadseregbe és a lakosságra, amire – félrevezetésünk céljából – azt válaszolta, hogy a tüntetők, köztük rosszindulatú személyekkel, volt köztörvényes börtönviseltekkel is, különféle fontos létesítményekbe behatolva fegyvereket szereztek, csoportokba szerveződtek és ránk lőnek.”

Álljunk meg egy kicsit a ceaușisza Szekuritáté utolsó vezetőjének a terroristákról megfogalmazott számos változatánál. Ezek még akár „tüntetők” is lehettek (akik „ránk” lőnek!). De Vlad éppen az 1990 januárjában az ügyészek előtt tett nyilatkozatában elismerte, hogy a terroristák Szekuritátékáderek voltak: „az V. Igazgatóság, a Különleges Antiterrorista Harc Egységek stb.”. Másrészt, mint ismeretes, az utólag összeállított és beosztottai (Aurel Rogojan, Cristian Troncotă és mások) révén széles körben terjesztett propagandisztikus narratíva szerint ugyanez a Vlad a „szovjet turisták” (!) rovasára írta a terrorista cselekményeket.

Íme, miért voltak Ion Hortopan tábornoknak 1989. december 23-án alapos okai kételkedni Iulian Vladnak a forradalom iránti „lojalitásában”:

„Csapataink az akció folyamán elfogtak bizonyos számú terroristát, akik a Szekuritáté-egységeihez tartoztak, szót kértek, és megmondták az egységük számát (0672F katonai egység,¹⁸⁴ 0639-es katonai egység,¹⁸⁵ 0106-os katonai egység,¹⁸⁶ 0620-as katonai egység¹⁸⁷), amire Vlad, szintén félrevezetés céljából, kijelentette, hogy ezek fanatikusok lehetnek, akik – állítólag – a saját szakállukra cselekedtek. Időközben kiegészítő intézkedéseket kezdeményeztek, melyek megszervezésének érdekében közbeléptem a miniszteri tisztséget is ellátó Gușă tábornoknál. Ő rendkívül nyugtalanul azt mondta: mit tehetne még a hadsereg ebben a helyzetben, hiszen az ország káoszban van? Eftimescu Nicolae tábornok is megpróbálta megnyugtatni, és arra

184 Unitatea Specială de Filaj și Investigații, „F” [Különleges Megfigyelési és Követési Egység – „F”], a DSS-nek közvetlenül alárendelt központi egység volt.

185 Unitatea specială pentru instalarea și exploatarea tehnicii operative, „T” [Operatív technikát telepítő és üzemeltető különleges egység – „T”], a DSS-nek közvetlenül alárendelt központi egység volt.

186 Inspectoratul General al Miliției (I.G.M.) [Milícia Főfelügyelősége]

187 Különleges Antiterrorista Harci Egység

kért, hogy beszélgessek el vele és csillapítsam le. Bár megpróbáltam, nem sikerült ezt elérnem, sőt, kijelentette, hogy beadja a lemondását. Ilyen körülmények között a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának a vezetősége lépéseket tett, és Militaru Nicolae vezérezredest nevezte ki nemzetvédelmi miniszternek.

Tudva, hogy a hadsereggel és a lakossággal szemben a Különleges Antiterrorista Harci Egységből és az V. Igazgatóságból származó csoportok léptek fel, azt javasoltam a nemzetvédelmi miniszternek, hogy fegyverezzük le ezeket az egységeket, és a státusz szerint ellenőrizzünk minden egyes embert. A miniszter azonnal elfogadta a javaslatomat, és megbízott azzal, hogy december 24-e folyamán hajtsam ezt végre.

December 24-e délutánján megkezdtem a terroristák elfogására és megsemmisítésére vonatkozó közös cselekvési terv kidolgozását [...]. Miközben ezen a terven dolgoztunk, megtartották a haditanács ülését, melyen Silviu Brucan úr kérdéseket tett fel Vladnak azzal kapcsolatban, hogy amikor a Televízióban megtette a nyilatkozatát, nem utasította a Szekuritáté-csapatokat a lövöldözés befejezésére és a fegyverek letételére, valamint azzal is, hogy mit tud a Szekuritáté cselekvési terveiről; a válaszok a Brucan úr által az *Adevărul* újságnak 1990. január 16-án adott interjúból ismertek.

Jelen lévén a Fővezérkar vezetőjének irodájában, ahol a haditanács ülése zajlott, együtt összeállítottunk egy cselekvési tervet a Televízió, a Rádióstúdió és a volt KB székházának ellenőrzésére és aknamentesítésére, valamint a szomszédos épületekben még esetleg meghúzódó terroristák ellenőrzésére és elfogására.

December 25-e reggelén Vladot, Vasile Gheorghe vezérezredest, a Katonai Elhárítási Igazgatóság volt főnökét és a Belügyminisztériumhoz tartozó Câmpeanu tábornokot a nemzetvédelmi miniszter irodájában találtam. Amikor beléptem, Vlad tábornok a következő szemrehányásokkal fogadott: „Tábornok úr, a forradalom elárulása itt, a Nemzetvédelmi Minisztériumban, ebben az irodában zajlik, nem úgy, ahogy engem az este megvádoltak.” Mivel ez felháborított, megkérdeztem, hogy kit gyanúsít árulással, és milyen konkrét bizonyítékai vannak, amire azt válaszolta: „először is Stănculescu tábornokot, sőt Militaru tábornokot is vádoló” (Gușă tábornokot nem említette), kijelentve, hogy néhányszor megszakították a műveleti telefonkapcsolatait és nem lehetett vezetni. Ezen kívül kijelentette még: Nézd, elkészítettük a három létesítménnyel kapcsolatos cselekvési terveket, és nem hajtották végre azokat, mert szabotálnak” (a terv december 24–25-e éjszakáján, 04:00 órakor készült el és 07:00 óráig gyakorlatilag nem volt idő a végrehajtására).

A továbbiakban, a december 25-e reggelén megtartott haditanács ülésén, burkoltabb formában, utalásokat tett mind a műveleti telefonkapcsolatok megszakítására, mind az osztagok felállítására vonatkozó lépések végre nem hajtására is.

Az ülés befejezése után, melyen szintén részt vettem, tájékoztattam, hogy a Különleges Antiterrorista Harci Egységhez megyek annak érdekében, hogy az osztagok elindulását siettessem a kijelölt létesítményekhez, erre felajánlotta kíséretét.

Távozás előtt utasította Vasile Gheorghét, az Elhárítási Igazgatóság volt vezetőjét, hogy kísérje figyelemmel a haditanácsban zajló tevékenységet, és személyesen tájékoztassa az összes elrendelt cselekményről, kijelentve: »Románként és hazafiként számítok önre«.

A Különleges Antiterrorista Harci Egység székházához érkezve használta a műveleti telefonokat, és sorra felhívta Dănescu tábornokot, a belügyminiszter helyettesét, Bucurescu tábornokot és másokat, akiknek kijelentette, hogy a forradalom elárulása nem a Belügyminisztériumban zajlik, ahogy azt hangoztatták, hanem máshol, felhívva a figyelmüket, hogy maradjanak a helyükön, és tartsanak állandó kapcsolatot a tájékoztatás és közös intézkedések érdekében, tanúsítsanak igazi románként hazafiságot. Ugyanakkor egyes kádereknek azt mondta, hogy ne bízzanak a Nemzeti Megmentési Front Tanácsát képviselő Montanu úrban.

Kiment az irodából, és magához rendelte Tencu tábornokot és Iliuță őrnagyot, akiket arra utasított, hogy szervezzék meg számára az operatív kapcsolatokat Bleonț ezredes, az egységparancsnok helyettesének irodájában, mert vele fog együtt dolgozni. Ezen kívül megfenyegette Iliuță őrnagyot, hogy a lehető legrövidebb idő alatt hozza létre a műveleti telefon-összeköttetéseket, különben agyonlövi (mivel erre a beszélgetésre egy folyosón került sor, nem voltam a tanúja, de Ardeleanu ezredes, az egység parancsnoka számolt be nekem róla).

Az irodában félrehívta Bleonț ezredest, akinek azt vetette a szemére, hogy nem bízik benne, és hogy bár az egység a hadseregnek van alárendelve, a szakmai kérdésekben vele kell tartani a kapcsolatot.

Ezen kívül megpróbált külön utasításokat adni más kádereknek is ennek az egységnek a vezetőségéből, amire közbeléptem, és felhívtam a figyelmét, hogy amíg jelen vagyok, a kérdéseket csakis az én jelenlétemben lehet megvitatni, amivel szemben nem volt ellenvetése.

Ismerve a haditanács által megszervezett akciókat, a műveleti összeköttetésekkel, valamint a lehallgatási rendszerrel is rendelkezve, meggyőződése, hogy Vlad lépéseket tett a hadsereg szárazföldi erőikkel végrehajtott ak-

cióinak a megghiúsítására, melyeket nagyon jól ismert, mind szervezésüket, felszerelésüket, mind a cselekvési módjukat tekintve.

Figyelembe véve Vlad aznapi (december 25-i) viselkedését, világosan kiderül, hogy részvétele a terrorista elemek elfogására vonatkozó terv kidolgozásában formális volt, mert cselekedeteivel ténylegesen a hadsereggel és a lakossággal szembeni akciók folytatását célozta, hogy kedvező feltételeket teremtsen a haditanácsba, sőt akár a Nemzeti Megmentési Front Tanácsába való behatoláshoz is, hogy diktálhasson és zavart kelthessen bennük. Valójában a műveleti telefonok telepítése, a munkairodának ebben az egységben – Különleges Antiterrorista Harci Egység – történő felállítása bizonyítja ama nyilvánvaló szándékát, hogy ilyen értelemben cselekedjen.

Vlad viselkedését azonnal jelentettem a nemzetvédelmi miniszternek, majd megtörtént a letartóztatása.”

Ioan Dan volt katonai ügyész a *Teroriștii din '89* című könyvében úgy értékeli, hogy „Hortopan tábornok nyilatkozata sok mindent megmagyaráz a diverzionista-terrorista jelenséggel kapcsolatos történeésekből”.

Iulian Vlad tábornok nyilatkozatának kontextusába helyezve az ügyész kiemeli „legalább két alapvető aspektust: a diverziós terrorista cselekmények létezését és annak lehetőségét, hogy azok kidolgozásban és végrehajtásában éppen az általa irányított szekusok voltak a »fejük bűbjáig« érintettek”.

Dan Ioan a „diverziós-terrorista jelenségben” „egybecsengő elemeket” figyelt meg „a Belügyminisztérium és különösen a Szekuritáté vonalán kiadott három szigorúan titkos utasítással. Ezekről van szó:

- a 001084/1977. július 1-i belügyminisztériumi utasítás;
- a 001370/1978. május 18-i belügyminisztérium utasítás;
- a 02600/1988 sz. utasítás.

A ceaușisza elnyomó apparátus szigorúan titkos utasításairól van szó, melyekkel rendkívüli, hatásos felszereléssel ellátott erőket szerveztek meg azzal a világos feladattal, hogy minden eszközzel, többek között tűzfegyverek használatával és mindenféle diverzióval is megvédjék a szocialista államrendet.”

A Silviu Brucan-ügy

Széles körben ismert a volt kommunista nomenklaturista és ideológus életrajza. Amiről talán már megfeledkeztek, az az, hogy a volt egyesült államokbeli román nagykövet, aki visszavonult a politikai tisztségekből, hosszú

ideig politikatudományi professzorként tevékenykedett a Orvosi és Gyógyszerészeti Intézetben, közben pedig könyveket írt és Nyugaton tartott előadásokat. A Ceaușescu önkényes politikáján és alkalmatlanságán felháborodott Brucan nyílt lelkesedéssel támogatta a brassói munkások lázadását és a követeléseiket az 1987-ben írt, a román diktátornak címzett, és a nyugati újságoknak elküldött bíráló levelében. Ezzel Ceaușescu nyílt ellenzékévé, jelentős disszidenssé vált a romániai opposíció komor mezején, a varsói paktumhoz tartozó országok legelnyomóbb személyi kultuszának körülményei között. Brucan azonnal házi őrizetbe helyezték, megszakították a telefonkapcsolatait és a levelezését. Állandó jelleggel két milicista állt a háza előtt, és folyamatosan 5 szekus követte. Beszélgetéseit operatív technika segítségével kvázi teljes egészében lehallgatták, többek között az Apostollal a Herăstrău egyik padján folytatottat is, amikor a „Hatok levelét” kezdeményezték. 1989 tavaszán, a levél aláírójaként a Szekuritáté két hónapon keresztül kihallgatta. Bár testi erőszakot nem alkalmazott vele szemben, szóbeli erőszakot és főleg az „alvásmegvonással” gyakorolt pszichikai kínzást igen.

„Egyhuzamban 24, vagy akár 25 órát” is kihallgatták. „A kihallgatók hárman voltak és egymást váltották”. Olyan erőssé vált az alvásvágy, hogy „hajlamos voltál bármit kimondani, csak hagyjanak lefeküdni”.¹⁸⁸ A levélben szereplő ceaușizmus-ellenes és emberi jogokra vonatkozó politikai követelések igazi értelmének eltorzítása érdekében a Szekuritáté az ismert módszerekkel próbálkozott: annak „beismerésére” akarta rávenni, hogy amerikai kém; megtorlásokat alkalmaztak a lányával (kirúgták az állásából) és a vejével (vidékre küldték) szemben; köztörvényes bűncselekményt akartak megszervezni ellene azzal, hogy egy 100 dolláros bankjegyet dugtak a zsebébe; Gheorghe Ursuhoz és sok más ellenzékihez hasonlóan „illegális valutaműveletekkel” akarták megvádolni. Sőt Brucan Szekuritátédossziéjában szerepel a nyomozóknak az a terve is, hogy „amennyiben éjszaka gyalogosan közlekedne, **agresszív akciót lehetne szervezni ellene, ami közben kirabolnák**”.¹⁸⁹

Később Dămăroaiára helyezték át a kényszerlakhelyét. Az a tény, hogy akkoriban hagyták az AEÁ-ba menni, egy Iulian Vlad kigondolta „operatív játszmának” bizonyult. Mivel nem lehetett „kiiktatni”, mint Nyugaton kevésbé ismert más ellenzékiet, de mélységesen kényelmetlen volt Ceaușescu számára („torkán akadt akár a halszájka”), Vlad két célból adott útlevelet neki: 1. megpróbálta disszidensként hitelteleníteni (kialakítva azt

¹⁸⁸ Brucan: i. m.

¹⁸⁹ Ua.

a „legendát”, hogy lepaktált Ceaușescuval; ahogy azt Mihai Botezzel és másokkal is megpróbálták), 2. abban a reményben, hogy Brucan nem akar majd visszatérni Romániába, tekintettel a Bukarestben számára létrehozott elnyomási körülményekre.

Brucan Szekuritáté-dossziéja bizonyítja, hogy idehaza állandó és a „legkisebb részletekre is kiterjedő” megfigyelés alatt tartották. Semmi sem támasztja alá annak az „összeesküvésnek” vagy „államcsínynek” a létezését, melyet azokban az években Militaruvall és Iliescuval állítólag megszervezett, és melyet aztán 1989. december 22-én hajtott végre sikeresen. Bár mindketőjüket jól ismerte, mint akik osztoztak vele a diktátorral szembeni undorában, mivel tudta, hogy megfigyelik, Brucan – akárcsak Iliescu – semmilyen jelentős lépést nem tett egy olyan politikai mozgalom előkészítése érdekében, amely a Militaru és Ioniță által 1984-ben javasolt katonai megmozdulással párosult volna. Iliescuhoz hasonlóan, egy másik volt sztálinista, Brucan mélységesen „megreformált” volt. Disszidensi cselekedetei nyíltabbak, és a kommunista „rendszeren kívüliek” voltak. Ezek, mint ahogy Iliescu „belső” reformista álláspontja is, a ceaușisza diktatúra utolsó éveiben reményt adtak az elnyomott nép jelentős részének. De Iliescuval ellentétben, aki megmaradt a „Párt belülről történő” megreformálásának eszméjénél (és ezért jelentős mértékben háttérbe szorították), Brucan álláspontja nyugatpárti irányultságú volt (ezt bizonyítják az azokban az években megjelent könyvei és nyugati médiamegjelenései). Tehát „a Párton kívülről”.

Brucan Iulian Vladhoz intézett kérdései

Ezeket a részleteket nem annyira Brucan szerepének felmérése érdekében tettük a forradalom alatti hatalmi játékban, mint inkább annak bizonyítására, mennyire abszurd az a hipotézis (melyet szintén KGB-s összeesküvésként terjesztett az összeesküvés-elméletekre szomjazó média), hogy a volt kommunista nomenklaturista, Iliescuval együtt, bármilyen szereppel rendelkezhetett volna a 22-e utáni terrorista diverzióban. Iliescuhoz hasonlóan, de nála nagyobb mértékben a Szekuritáté megfigyelésének láthatatlan bilincsébe vert Brucan volt az, aki a Nemzeti Megmentési Front Tanácsa eredeti magjából talán a legjobban megértette a nép Szekuritátéval szembeni gyűlöletét, a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának népi támogatás iránti igényét és azt a veszélyt, amelyet a fő elnyomó intézmény jelentett a román forradalomra. Saját bőrén érezte a Iulian Vlad által rendkívül ügyesen irányított kiterjedt elnyomó apparátus Ceaușescu, de főleg a saját hatalma iránti lojalitásának mértékét. Ezért Brucan volt az, aki a a Nemzetvé-

delmi Minisztériumban a legnyíltabban konfrontálódott Vladdal, többször is, (december 23-án és 24-én) a terroristákkal kapcsolatosan, amire ez utóbbi vagy időhúzásokkal és obstruálásokkal vagy hazug válaszokkal reagált. Ezek a szóváltások, amelyekre a haditanács többi tábornoka jelenlétében került sor, Vladnak a Nemzeti Megmentési Front Tanácsából való eltávolításához, és végül december 31-i letartóztatásához vezettek. Ezzel kapcsolatban nagyon releváns Brucan interjúja, melyet az *Adevărul* újságnak adott 1990. január 16-án:

„Arra kértem Vlad tábornokot, hogy válaszoljon két kérdésemre. Az első kérdés a következő volt: *a rádióadóknak adott nyilatkozatából miért hagyta ki azt, amit mi létfontosságúnak tartottunk, nevezetesen azt, hogy adjon kifejezett utasítást az ön parancsnoksága alá tartozó összes műveletisnek, hogy fejezze be a lövöldözést és adja át a fegyvereit? Miért nem adta ki ezt az utasítást?*

Vlad tábornok, közismert ravaszságával, *szisztematikusan megpróbált kitérni egy egyenes válasz alól*, azt állítva, hogy nyilatkozata határozott volt, ami a forradalom oldalára való átállást illeti, és hogy addig senki sem kétkelkedett az őszinteségében. Többször is arra kértem, hogy válaszoljon a kérdésemre, és mivel *végig kitért*, azt mondtam neki, nem kell csodálkoznia, hogy kétkedem az őszinteségében, hiszen már korábban ismerjük egymást és tudom, hogy nagy mestere az átverés művészetének.

A második kérdésnek általánosabb jellege volt. Ezt mondtam: minden eddigi adatunkból *kiderül hogy a Szekuritáté operatív terroristái alapos felkészítést kaptak azokról a stratégiai létesítményekről, amelyeket meg kell támadniuk, a találkozási helyekről, az akciók elindításának helyszínéről, a löszervelekezésre kijelölt helyekről, azokról a kommunikációs eszközökről, melyekkel egymás között, valamint azokkal a központokkal tartották a kapcsolatokat, ahonnan az utasításokat kapták, az általuk használt polgári és katonai szállítóeszközökről, a főváros földalatti alagútjait is beleértve, melyekbe folyamatosan ki-bejártak. Nem lehetséges, hogy ilyenfajta akciókat, helyszíneket és összetett eszközöket ne rögzítettek volna előre egy ilyenfajta városi gerilla típusú műveletek megszervezésére vonatkozó tervben. Mi az oka annak, hogy amikor átállt a forradalom oldalára, nem bocsátotta ezt a tervet a hadsereg vezetésének a rendelkezésére? Miért nem árult el egyetlen olyan helyet sem, ahonnan a terroristák cselekednek, és a kommunikációs és szállítási eszközeik megismeréséhez szükséges adatokat sem? Miért nem említett soha semmit azokról a földalatti alagutakról, melyeken ezek a terroristák haladnak?*

Az asztal körül ülők valamennyien láthatták, hogy miként *vörösödött el Vlad tábornok, kért egy pohár vizet, hogy bevegyen néhány pilulát*, majd határozottan tagadta egy ilyenfajta terv létezését. *Sarokba szorítva később azt*

nyilatkozta, hogy ha létezett volna ilyen terv, akkor ez nincs nála, és nem is tudott róla.

Azt válaszoltam, *elképzelhetetlen, hogy egy katonai típusú szervezetben a parancsnokló tábornok ne ismerje a neki alárendelt csapatok operatív tervét.* Vlad tábornok akkor azt kezdte el mondani, hogy *egyes egységek Postelnicu tábornok, a belügyminiszter vagy a szóban forgó minisztérium más tábornokai közvetlen irányítása alá tartoztak, és kérte, adjanak még neki 24 órát, hogy a gyakorlatban is bebizonyítsa, hogy a Forradalom oldalán áll.* Azt ígérte, hogy másnapra kidolgoz egy tervet, melyben egy sor **olyan akció szerepel majd, melyeknek nagyszámú neki alárendelt terrorista elfogása lesz az eredménye.**

Bár a jelenlévő tábornokok az elején egyetértettek azzal, hogy megadják neki ezt az esélyt, *a haditanács aznap esti ülésének az lett az eredménye, hogy elvesztették a Vlad tábornok ösztönzésébe vetett bizalmukat.* Másnap, mivel a Vlad tábornok által megígért akciók nem valósultak meg, a hadsereg vezetősége a letartóztatásáról határozott.

Vlad tábornok hadicselét elemezve arra a következtetésre jutottunk, hogy annak célja *kiutat biztosítani mindkét eshetőségre. Ha a forradalom nyeri meg a csatát, akkor azt bizonyíthatta volna, hogy átállt az oldalára, tehát joga lett volna enyhébb ítéletet elvárni bűnös tevékenységeiért. Ha a másik oldal győz, akkor azzal érvelhetett volna Ceaușescu előtt, hogy kénytelen volt ehhez a cselhez folyamodni, hogy behatoljon a »felső körökbe«, a hadműveleteket vezető testületbe és onnan akadályozza meg a hadsereg tevékenységét.*¹⁹⁰

A Brucannal és a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának többi tagjával – egy részük volt kommunista politruk, szovjet kém vagy sem – kapcsolatos összeesküvés-elméleteken túl, az biztos, hogy a fentebbi kérdések és gyanúk jogosak. Iulian Vlad az egyik legkegyetlenebb kelet-európai terrorintézmény főnöke volt (még akkor is). Az utolsó pillanatig határtalan buzgósággal támogatta Ceaușescu diktatórikus rendszerét, melynek keretében jelentős hatalmi pozíciót birtokolt. Érthető volt, hogy – az amúgy mindenki által elismert – szervezési, motivációs és diszimulációs képességei birtokában – a most reformista eszméket valló hajdani sztálinista – Brucan tisztában volt azzal, hogy a legvalószínűbb módon a Szekuritáté vezetője koordinálja a „neki alárendelt terroristákat”. Csak „Ceaușescu szeretett gyermekei” adhatták vissza Vladnak, vagy segíthették megtartani legalább egy részét

190 Silviu Brucan interjúja az 1990. január 16-i Adevărul újságban (<https://mariusmioc.wordpress.com/2015/02/16/rolul-frontului-in-zilele-revolutiei-explicat-de-silviu-brucan-este-important-ca-cetatenii-patriei-noastre-sa-cunoasca-cu-exactitate-si-precizie-filmul-evenimentelor-care-au-dus-la-infringerea-ban/?fbclid=IwAR1g6lNrVbZGhJ0JK31rrNQ9N5jHudUYKPCpwoIvolMLYOPNSYri6kxNBWc>).

annak a hatalomnak, mely a fellázadt nép skandalásai közepette napról napra csökkent. Vagy, ha a csata még az ő elméjében is elveszett volna, akkor a „forradalom szolgálatában folytatott” megjátszott harcában ugyan-ezen terroristák ellen, ez utóbbiak, íme, a relevancia egy utolsó mértékét biztosíthatták számára.

Az értelmező szótár szerint a „terrorista” „egy csoport vagy szervezet által szándékosan elkövetett cselekedetek” végrehajtója, „melyek célja általános félelmet kelteni és bizonyos politikai célokat elérni”. Márpedig tüntetők/forradalmárok december 22-e utáni meglövésének – konspirált lakásokból, a Nemzetvédelmi Minisztérium körüli tömbházakból, a televízió épülete körüli villákból (többek között a Valentin Ceaușescuéból), a főváros központjában lévő tömbházakból, háztetőkről, néha ösztűz formájában, máskor elszigetelt lövésekkel, de főleg sötétben, néha látszólag véletlenszerűen, de gyakran pontosan, a létfontosságú szervekbe; máskor tömegbe löve; és/vagy közletről, de a legtöbbször hátulról; mindezeknek a szándékos erőszakos tetteknek – pontosan az volt a célja, hogy általános félelmet keltsenek. Magától értetődő, hogy azoknak, akik a megtorlást december 22-e után is szervezték, a félelemkeltéssel az volt a céljuk, hogy viszályt szeszerezítsék otthonukba a fellázadt lakosságot, nyilvánvalóan bizonyos politikai célok elérése érdekében. Nem nehéz kideríteni ezeket a célokat. A diktatúra nyomorúsága és terrorja miatt kétségbeesett lakosság szabadságot akart. De azt is, hogy felelősségre vonják a Ceaușescu-évek megaláztatásaiért felelős személyeket. Nem nehéz megérteni, hogy az 1989. decemberi megtorlás és terrorista cselekmények vezénylő és végrehajtó tényezői féltek az elszabadult (és röviddel később részben felfegyverkezett) tömegtől.

Az áttanulmányozott dokumentumok és tanúvallomások, melyek egy részét ebben a tanulmányban ismertettünk, tagadhatatlanul bizonyítják, hogy az 1989. december 22-e előtti és utáni megtorlást időben előkészítették, megszervezték és elrendelték a hatalmi szervek legfelsőbb szintjén, különösen az Állambiztonsági Főosztályban, és azt a Szekuritáté szervei végre is hajtották a rezsimhez hű, Szekuritáté által ellenőrzött, többek között a hadseregbe is beépült más erők segítségével, a következő céllal:

- *a diktátor és implicite a Szekuritáté hatalmának megőrzése - december 22-ig,*

- *a diktátor vagy egy hasonló rezsim visszatérése, mely ugyanazoknak az erőszak- és megtorlási szerveknek adja át a hatalmat - a december 22. - december 25. közötti időszakban,*

- a forradalmárok megfélemlítése és reformvágyuk leszerelése, az állam új hatalmi struktúráiba való beépülés és a volt megtorló szervek jogi érinthetetlenségének biztosítása – december 25-e után.

A fentebb bemutatott bizonyítékokat (számos sebesülteket műtő orvos, szemtanú, de sok katonai, sőt Szekuritáté-tiszt tanúvallomása) elemezve, a Szekuritáténak a CNSAS-nál fellelhető dokumentumaival összevetve elmondható, a terroristák azokhoz az erőkhöz tartoztak, melyeket arra készítettek fel, hogy a diktatórikus rezsim jelentős válsága esetén cselekedjenek, annak mindkét fázisában – nevezetesen a Ceaușescu-hatalom elvesztése előtt és után is. A két fázis alatti cselekvési mód nyilvánvalóan a két helyzethez igazodó volt:

- nyílt cselekvés, a 2600. sz. utasításnak megfelelően, egy belső népi lázadás esetén, amilyen a temesvári, majd a 21-i bukaresti hősi lázadás volt, tehát amíg Ceaușescu hatalmon van;

- titkos cselekvés, az „ellenállási harc az ellenség által ideiglenesen elfoglalt területen” terven keresztül, amennyiben Ceaușescu elveszíti a hatalmat.

Ezek között létezik egy „elkötelezett, hozzáértő, lehetőséggel rendelkező, de nem mozgósított személyekből álló tartalék is”.¹⁹¹

Egyébként, ahogy az látható volt, ezeknek az „ellenállási harcra” felkészített és az 1989 decemberében a forradalom ellen fellépő erőknél a teljes összetételét maga Iulian Vlad tábornok azonosította az azokban a napokban tevékenykedő terroristákként a katonai ügyészek előtt 1990 januárjában tett kézírásos nyilatkozatában.

A december 22-e utáni manipulálások

A Szekuritáté nyilvánvalóan tudta, hogy tevékenységére úgy tekintettek, mint ami elválaszthatatlanul összekapcsolódik a ceaușista diktatúrával. Tudta, hogy a diktatúra nevében a 80-as években, Brassóban, illetve a forradalom idején elkövetett cselekedetei kimerítették az emberiség elleni bűncselekmények ismérveit. Ceaușescunak és a Szekuritáténak az volt a rögeszméje, hogy az ellenállók bármiféle „lépését vagy ellenséges iratát” „az idegen

¹⁹¹ Teodorescu: i. m.

kém- és kémelhárítási szolgálatok, a külföldi reakciós körök, valamint más ellenséges, kollaboráns elemek által végrehajtott akciók”-nak tekintse. Ebből következett a forradalom utáni manipulálás is: annak érdekében, hogy elterelje a figyelmet az emberiesség elleni bűncselekményekre vonatkozó vádakról, büntethetetlensége biztosításáért és imázsa tisztára mosásáért a Szekuritáté beindította a félrevezetés gépezetét. Az elterjesztett téveszmék között volt a „szovjet turistákkal” kapcsolatos is, akik azért érkeztek, hogy hatalomra segítsék Iliescut, valamint a „hadsereg” által indukált „terrorista pszichózis” is. Ezen narratívák szerint, állítólag nem a szekusok voltak azok, akik szándékosan belelőttek a tömegbe és létrehozták a diverziót, hanem a külföldi ügynökök, vagy – tudatosan vagy alkalmatlanságból – a román hadsereg. Sőt egy új mitológiát teremtettek, mely szerint Iulian Vlad volt az, aki hőiesen megóvta az országot egy vérfürdőtől vagy ismeretlen ellensége általi megszállástól.¹⁹²

A Szekuritáté nyomozói és egy Milícia-ezredes eltüntetik a nyomokat

Közismert, hogy Ceaușescu diktatúrája alatt sok katonai ügyész lelkiismeretesen végrehajtotta a Szekuritáté iratlan utasításait. A „törvényességi” fedezet biztosításához a politikai ellenzéki cselekményeket eredetileg „állambiztonság elleni bűncselekményeknek” minősítették (ezek között volt a híres „szocialista államrend elleni propaganda”, a Btk. 166. cikke). Ezeket az ügyeket a Szekuritáté a katonai ügyészség szerveivel „szoros együttműködésben” „rendezte meg”. A katonai ügyészek valójában nem tettek egyebet, mint kvázi teljes egészében ellenjegyezték a Szekuritáté VI. Igazgatósága nyomozói által tett „javaslatokat”, a bűnvádi nyomozás megszüntetésétől (amennyiben a vizsgálat alá vont személy „pozitívan befolyásolhatónak” mutatkozott, vagy úgy döntöttek, hogy köztörvényes ügynek álcázzák az esetet) egészen a „biztonsági hatáskörbe” tartozó bűncselekmények miatti bíróság elé állításig. A VI. Igazgatóság jelentései azt mutatják, hogy a szekusok által a politikai ügyekben elrendelt összes bíróság elé állítási javaslatot „a katonai ügyészi szervek” és a katonai bíróságok „in-

¹⁹² A Securitate imázsának tisztára mosását szolgáló ezen manipulálás legtermékenyebb megalkotói közül itt Aurel Rogojant, Iulian Vlad volt kabinetfőnökét, Alex Mihai Stoenescut, a Szekuritáté volt informátorát, Petru Romoșant, a Szekuritáté volt informátorát, Cristian Troncotát, volt szekust és SRI-irattárost említjük, ez utóbbi érintett volt az ellenzéki Gheorghe Ursu meghamisított „Udrea”-aktájában; ezeket pedig olyan további volt informátorok népszerűsítették a sajtóban, mint Cornel Nistorescu, Sorin Roșca Stănescu és Ion Cristoiu.

tézték el”, nemcsak a bíróság elé állítva, hanem el is ítélve a szóban forgó ellenzékiet.¹⁹³ Az ebben a tanulmányban bemutatott tanúvallomásokból következik, hogy a Forradalom alatti gyilkosságok kivizsgálásával foglalkozó katonai ügyészek közül sokan közreműködtek a bűnök nyomainak eltüntetésében, akár egyes elhunyt terroristák és tárgyi bizonyítékok (lövedékek, térképek, orvosi jelentések) gyanús eltüntetésével, akár az elfogott terroristák szabadon engedésével. Nyilatkozataiban ugyanezt állította Nicolae Militaru tábornok is. A letartóztatott terroristákkal kapcsolatosan azt mondta, hogy őket azonnal szabadon engedték a Szekuritáté hadseregbe és igazságszolgáltatásba beépült emberei: „A BM mindenhol jelen volt. Egy részük a Nemzetvédelmi Minisztériumban dolgozott. A katonai elhárítási részlegről volt szó”, akik „szintén szekusok” voltak. A tábornok legalább 180 terroristáról tudott, akiket a Fővárosi Milíciához vittek be, „listákkal, teljes kísérő dokumentációval”. Őket olyan „ügyészek” „helyezték szabad lábra”, „akik addig a Szekuritátéval közösen tevékenykedtek”, hiszen „zavaros idők voltak, és ki tudhatta, hogy melyik irányba billen a mérleg nyelve”.¹⁹⁴

Itt kell megemlíteni, hogy a Szekuritáté VI. Igazgatósága (Bűnvádi Nyomozás) nyomozóinak többségét a forradalom után nem sokkal, hivatalosan a Katonai Ügyészségre vezényelte át – többek között Bukarestbe, Nagyszebenbe, Brassóba – a Katonai Ügyészségek Igazgatóságának akkori vezetője, Gheorghe Diaconescu tábornok. Ahogy arról Ioan Dan tábornok, katonai ügyész beszámol, legtöbbször rájuk bízta a forradalom okai kivizsgálásának effektív munkáját, különösen a helyszíni bizonyítékgyűjtést. Ezáltal a szekus nyomozók – most katonai ügyészi szerepben – bizonyítékokat tüntethettek el. Ahogy arról a fentebb idézett tanúk beszámoltak. Ioan Dannak voltak gyanúi azzal kapcsolatosan, ahogyan saját munkatársai hagyták, hogy valójában volt szekusok „koordinálják” őket, az ügyészek közül ugyanis sokan félték a VI. Igazgatóságtól. Egyes katonai ügyészek állítólag kérték is, hogy vegyenek el tőlük bizonyos ügyeket, mert félték a volt szekusoktól. Dan Ioan más esetekről is beszámolt, amelyekben volt Szekuritáté-tisztek, akik a volt intézményi kollégáik lakásából leadott lövéseket vizsgálták, azt jelentették, hogy a lövéseket valójában kívülről adták le befelé.¹⁹⁵

193 Ezzel kapcsolatosan lásd a CNSAS D8852 jelzetű 1. kötetét, Planuri și rapoarte DCP 1985.

194 <https://romanianrevolutionofdecember1989.com/ordinul-2600-in-revolutia-din-decembrie-dialog-marturie-cu-general-r-nicolae-militaru-romania-libera-17-decembrie-1992/> [letöltve 2018. október 7-én].

195 Ioan Dan (t) tábornok, katonai ügyész a szerzőkkel folytatott magánbeszélgetésben.

Nicu Crișan tanú

A fentiekre nézve beszédes példa a Szekuritáté VI. Igazgatósága volt tisztjének, Nicu Crișannak az esete, akit rögtön a forradalom után, kollégái többségével együtt, szintén átvettek a hadsereghez tartozó katonai ügyészségre, és aztán a SRI J alakulatába.¹⁹⁶ Íme Crișan 2015-ben tett nyilatkozata a katonai ügyész előtt a 32/P/2014. sz. aktában (melyben volt kollégáit, Pîrvulescu Marint, Hodiș Vasilét, valamint Postelnicu Tudort helyezték vád alá emberiség elleni bűncselekmények elkövetéséért):

„1989 decembere után rögtön áthelyeztek bennünket a Nemzetvédelmi Minisztériumba, a *Nemzetvédelmi Minisztérium katonai egységének hívójelével ellátott igazolványokat* és bizonyos meghatalmazásokat kaptunk, melyeket – ha jól emlékszem – a Katonai Ügyészek Igazgatóságának akkori vezetője, Gheorghe Diaconescu írt alá, és *amely meghatalmazások alapján jogunk volt minden katonai egységben ellenőrzéseket végezni. Én például számos olyan helyet vizsgáltam meg, melyekről azt jelentették, hogy lövéseket adtak le onnan a forradalom napjaiban.* Például Voinea úrral együtt jártam egy Franklin utcai lakásban, *ahonnan a bejelentés szerint lövéseket adtak le és állítólag megsérült valaki.* Amikor odaértünk, azt állapítottuk meg, hogy *valójában kívülről lőttek befelé,* a lakás bejárati ajtaján lövedéknyomok voltak, egy *V. Igazgatósághoz tartozó tiszt lakásáról volt szó,* összeállítottunk egy dokumentumot a megállapításokról, és meghallgattuk a tiszt feleségét. Nem tudom, hogy minden kollégám kapott-e ilyenfajta meghatalmazásokat, de az biztos, *hogy közülünk többen is kaptunk ilyesmit*”.¹⁹⁷

Ami Nicu Crișan hitelességét illeti, amikor azt állítja, hogy megállapításaik szerint „valójában kívülről lőttek befelé”, (holott azt jelentették, hogy a V. Igazgatósághoz tartozó tiszt lakásából adták le a lövést és valaki megsérült), a következő részlet válik relevánssá. 1990 márciusában, a Gheorghe Ursu meggyilkolásával kapcsolatos ügyben Nicu Crișan felvett egy vallomást, melyben a tanú arról számolt be, hogy „Ursut a Szekuritáté

196 Nicu Crișan ebben a minőségében 1990-ben részt vett Dan Voinea ügyész Gheorghe Ursu 1985-ös meggyilkolására vonatkozó nyomozásában. A Katonai Ügyészi Részleg vádirata (<http://gh-ursu.ong.ro/20160729-rechizitoriu-anonimizat.pdf>) szerint, miközben a Milícia őrizetében volt, az ellenzéki személyt Nicu Crișan volt kollégái, Marin Pîrvulescu és Vasile Hodiș hallgatták ki és kinozták meg. Crișan utólag tájékoztató feljegyzéseket adott a SRI-nek (ahol dolgozott) Dan Voinea Ursuval kapcsolatos nyomozásáról (<http://gh-ursu.ong.ro/falsificareaDUI.html>), valamint hamis adatokat arról a vizsgálatról.

197 A Katonai Ügyészség előtt a 32/P/2014. sz. aktában tett nyilatkozat.

egy állam- és pártvezetés [...] elleni naplóval kapcsolatosan vizsgálta [...]. A kihallgatásról visszatérve le volt törve, mondván, hogy erőszakos módszereket használtak.” De mind a 90-es években a SRI-nek adott tájékoztató feljegyzésekben,¹⁹⁸ mind a (Katonai Ügyészségen a) 32/P/2014. sz. aktában és a (Bukaresti Táblabíróság I. Büntetőügyi Részlegén a) 2500/2/2017. sz. aktában szereplő tanúvallomásaiban Crișan azt állította, hogy „*az ellenőrzésekből nem következik, hogy bármelyik Szekuritáté-tiszt kihallgatásra kivitte volna Ursu Gheorghét a Milícia fogdájából*”. Ez nyilvánvalóan hamis. Jogosan feltételezhető, hogy Nicu Crișan ugyanezt a hazug, volt szekus kollégáit mentegető álláspontot képviselte a forradalom áldozataival kapcsolatos nyomozásokban is. Ez az eset hihető magyarázatot nyújt az ebben a tanulmányban idézett tanúknak arra a megállapítására, hogy egyes katonai ügyészek bizonyítékokat semmisítettek és hamisítottak meg a közvetlenül a forradalom után lefolytatott nyomozások során. (Nyilvánvalóan az elkövető, nevezetesen – Iulian Vlad megfogalmazása szerint – az „V. Igazgatósághoz, a Különleges Antiterrorista Harci Egységhez, az Állambiztonsági Csapatok Parancsnokságához és más, többek között a különleges Szekuritáté-egységekhez” tartozók javára hamisították meg azokat). És ennek egyszerű a magyarázata: a szóban forgó „katonai ügyészek” valójában a VI. Igazgatóság szekusai voltak, megerősítve ezzel Dan Ioan kijelentéseit és Nicolae Militaru megérzését.

A Ghircoiaș-ügy

A forradalom idején gyilkolók „nyomainak eltüntetésében” egy másik jelentős láncszem volt, miként az számos tanúvallomásból kiderül, Ghircoiaș ezredes, a Milícia-főfelügyelőséghez tartozó Kriminalisztikai Intézet vezetője. A „temesvári csoport”-ra vonatkozó vádirat szerint, ahogy arra már rámutattunk, ő volt az, aki kiválogatta a holttesteket és elégetéssel megsemmisítette a december 22-én, a diktátor házaspár elmenekülése után agyonlőttekre vonatkozó teljes dokumentumcsomagot. E tettekért, amelyeket egyébként tévesen soroltak be (nyilvánvalóan az emberiesség elleni bűncselekményekben való cinkosságról volt szó, nemcsak bűnsegédletről, ahogy azt a bírók ebben az ügyben megállapították) kegyelemben részesült.

Ghircoiaș hasonló szerepet játszott a Szekuritáté december 22-e utáni bűneinek elleplezésében is. A Bukarestben december 22-ével kezdődően

198 Az »Udrea« megfigyelési dosszié 6. kötetének 83. és azt követő lapjai, illetve a Bukaresti Táblabíróság I. Büntetőügyi Részlegének 2500/2/2017 – 1030/2017. sz. aktája 23. kötetének 83. lapja.

meglőtt személyeket (mind terroristákat, mind forradalmárokat vagy sor-katonákat) megműtő több orvos tanúvallomása szerint, Ghircoiaș tüntetett el orvosi iratokat, lőszereket, de még terroristákat is. Íme, csak két erre vonatkozó tanúvallomás, melyek gazdag (67 lap) bizonyító anyagból kerültek kiválogatásra, és melyeket a szerzők átadtak a Katonai Ügyészi Részlegnek:

Nicolae Constantinescu sebészorvos

„Tripion Cornel lövés által sebesült meg a bukaresti Negoiu szálloda közelében. A Colțea kórház orvosai ezeknek az ügyeknek a kivizsgálását kérték az Ügyészségtől. **Ghircoiaș ezredes** [...] összegyűjtött és eltüntetett mindenkit, akit azzal vádoltak, hogy terrorista”.¹⁹⁹

Andrei Fircă professzor, 1989-ben a Floreasca Sürgősségi Kórház igazgatója

„[...]a Forradalom napjaiban *több olyan személyt hoztak a kórház ügyeletére, akiket azzal gyanúsítottak, hogy terroristák. Ők aztán nyom nélkül eltűntek, a Milícia egyik ezredese vitte el őket.*”²⁰⁰

„megjelent **egy Milícia-ezredes** [...], aki első hallásra *logikusnak tűnő tanácsot adott: ne vigyek több újságíró a terroristák ágyához*, mert őket csak gyanúsítják terrorizmussal, és megtörténhet, hogy később arra ébredek, hogy bepereltek, mert megsértettem egyes emberek jó hírét. Ahogy lőni kezdték a Sürgősségi Kórházat, [...] a terroristákkal kapcsolatosan a következőképpen zajlottak az események: újra eljött **az a Milícia-ezredes, aki azt javasolta, hogy ne vigyek több újságíró a terroristák ágyához**, és *felpakolta a terroristákat egy autóbuszra és elment velük* [...] Két-három nap múlva felhívott az addigra már miniszternek kinevezett *Chițac tábornok*, aki azt kérdezte, hogy mi a helyzet a terroristákkal. Beszámoltam neki arról, hogy egy *Milícia-ezredes elvitte őket, és Chițac tábornok nem tűnt meglepettnek. Sőt elégedettnek tűnt, hogy az a Milícia-ezredes elvitte őket*. Számomra az volt a nagy meglepetés, amikor **azt a Milícia-ezredest rabruhában láttam viszont a televízióban, a vádlottak padján, a temesvári perben** [tehát ugyanarról a Ghircoiașról van szó – a szerz.].”²⁰¹

December 25-éig nagyjából 55 sebesültet műtöttek meg a klinikánkon, ezek közül ketten meghaltak. A háborút a frontvonalban végigtöltő emberként megállapítottam, hogy a sebesüléseket ölési célból okozták (a has vagy a mellkas, a létfontosságú területek voltak a célpontok). »Dum-dum«

199 Corcoz, Florin Mircea – Arieș, Mircea: Terorist ascuns în Apuseni? *România Liberă*, 1992. augusztus 21., 1. és 3.

200 *Jurnalul Național*, 2004. március 9., Florin Condurățeanu által készített interjú.

201 Uo.

lőszerez, vasbeton csapszegekkel töltött lőszerrel okozott sérülések is voltak (*meglepő, hogy miként tűnhettek el a kis gyűjteményünkéből!*).²⁰²

Elena Băncilă, a Televizióнал egy 5,6 mm-es lövedékkel meggyilkolt Stan Bogdan Șerban hős anyja

„Vizsgálat lefolytatását szorgalmaztam *Mugurel Florin* ügyész úrnál, hogy kiderüljön, ki engedélyezte ilyenféle [5,6 mm-es – a szerz.] fegyverek használatát. Azt válaszolták, hogy majd kivizsgálják, de legyen türelemmel. Íme, a mai napig nem adtak választ, nem történt semmilyen vizsgálat ezzel kapcsolatosan...”

Újságíró: Talán közvetlen kapcsolat lenne aközött, hogy a nyomozók megtagadták a gondos vizsgálatot a decemberben agyonlőtt fiatalember anyjának tanúvallomása ügyében és aközött a – szintén gyanús – tény között, hogy jelen pillanatban sem lehet tudni, mi lett a sorsa annak a négy röntgenfelvételnek, amelyeket Șerban Bogdan Stanról készítettek a halála előtti rövid kórházi tartózkodása alatt?

Elena Băncilă: **„*Senki sem tudja, hogy mi történt azokkal a negatívokkal.*** Bejelentést tettem az ügyészségen, mert ezek a röntgenfelvételek, melyeket legalább 15 évig meg kell őrizni, nagyon fontosak. Különösen az, amelyik azt bizonyítja, hogy a gerincoszlop T9-es csigolyájánál elakadt lövedék **6 mm-esnél kisebb kaliberű.**”²⁰³

Az orvosok és az áldozatok hozzátartozóinak ilyenfajta tanúvallomásait tartalmazó gazdag (67 lapnyi) bizonyító anyag a Katonai Ügyészségek Részlege ügyészeinek asztalán van. Ezek is azt a következetes műveletet bizonyítják, melynek a Szekuritáté bűnei nyomainak az eltüntetése volt a célja. Itt terroristák és 5,6 mm-es, vagy robbanótöltetű lövedékek kórházakból történt „eltűnéséről” van szó (de más olyan bizonyítékokról is, mint például az áldozatok röntgenfelvételei). Azt, hogy ezekkel a fegyverekkel csak a Szekuritáté rendelkezett, bizonyítják, ahogy arra rámutattunk, a CNSAS-nál nemrég megtalált fegyverzet átadási-átvételi listák is. Az ügyészek egy nemrég lefolytatott beszélgetés során azt válaszolták, hogy „egyetlen 5,6 mm-es vagy robbanótöltetű lőszert” sem találtak. Úgy véljük, hogy ez nem akadályozhatja az ebben az irányban folytatott vizsgálatot. Ezeknek a lőszernek a használatát egy gondos, jelentős számú tanú vallomásán alapuló nyomozás bizonyíthatja. Nehéz megkérdőjelezni ennyi (többen közülük neves) orvos hitelességét.

202 Uo.

203 Balint, Cristina – Tone, Nicolae: Dacă altfel nu se poate, voi cere deshumarea fiului meu. *Tineretul liber*, 1991. szeptember 24.

Egyéni vagy intézményi bűnösségek – a hadsereg, Iliescu vagy a Szekuritáté?

Az utcákon levő tüntetők 1989. december 22-étől kezdődően közvetlen fenyegetést jelentettek a Szekuritáté-tisztekre nézve: azonnali fenyegetést (hiszen széles körű bosszút követeltek), de a Forradalom radikalizálódásában (hiszen azt skandálták, hogy „le a kommunizmussal”), illetve egy olyan rezsim hatalomra jutásában megnyilvánuló fenyegetést is, amelyik ténylegesen felelősségre vonja őket a Ceaușescu-rezsim idején, december 21-ét bezárólag elkövetett bűnökért. Tehát a Szekuritáté, de valószínűleg a temesvári megtorlásban részt vevő katonai vezetők szemszögéből nézve is, a forradalmárokat rá kellett kényszeríteni arra, hogy visszavonuljanak az otthonukba.

Ám a hadsereg „önmagában” ezt már képtelen volt széleskörűen megtenni, tekintettel a lázadás méretére és arra tényre, hogy erői túlnyomórészt a „népből származó emberekből” álltak, akiknek a rokonai és barátai szintén az utcákon voltak. A tiszti és különösen az altiszti állomány nagy többsége nem lehet része az „ellenállási harc” tervének, egyszerűen az összeesküvés-jelleg miatt. A Szekuritáté szerint²⁰⁴ az előirt lépéseket „*rendkívül szűk csoportnak kell ismernie*”, akik „*a kapcsolatot és az ellenállási harc koordinálását fogják biztosítani*”, a résztvevő tiszteket „*fedésben*” kell tartani, emellett „*a fegyverzet és a lőszer fedését és ideiglenes elrejtését*” is biztosítani kell. Ugyancsak titokban kellett tartani azokat a „*fő épületeket is, melyeket valószínűleg az agresszor használ majd egy ideiglenes megszállás alkalmával*”, nevezetesen a KB székházát, a Televíziót és a Nemzetvédelmi Minisztériumot, valamint „*azokat a lépéseket, amelyeket az elhárítás érdekében meg kell tenni*”, illetve azokat a pontokat is, ahonnan lőni lehet ezekre a létesítményekre.

Igaz, hogy terv szerint, az „ellenállási harc” „diverziós” akcióiba a „Nemzetvédelmi Minisztérium bizonyos osztályait” is be kell vonni. De a Szekuritáténak kellett „*vezetni a katonai elhárítási szervek mozgósítását és az ezek felállítására irányuló tevékenységet*” és ő ismerte „*a harc valamennyi jellegzetességét, az értesítési, azonosítási és felismerési jelzéseket; a tisztségek rejtjelezését; a használt rádiófrekvenciákat; a kapcsolattartási rendszereket*”, megszervezte „*az ellenség sajtón, rádióban, televízión, ügynökökön keresztül folyamatos félrevezetését*”. Sőt éppenséggel a Szekuritáténak kellett „*felkutatnia a csapatok soraiban levő ellenséges szándékú elemeket*”, és kellett „*lépéseket tennie a harci cselekmények övezetéből történő eltávolításukra*”, illetve

204 Teodorescu: i. m.

„*fedett operatív* kádereket kellett beépíteni az ellenség által ideiglenesen felállított közigazgatásba”, „*konspirálnia kellett a kádereket és a székhelyet, ami lehetővé teszi a tevékenység folytatását még a szóban forgó övezet ellenség általi ideiglenes megszállása esetén is, ezzel kapcsolatosan időben elő kellett készíteni bizonyos konspirált lakásokat vagy más ingatlanokat, melyeket ideiglenes székhelyekként lehet majd használni, illetve bizonyos kádereket olyan településekre kellett áthelyezni, ahol nem ismerték őket*”. Nyilvánvaló módon adódik a kérdés: ha ezt a harcot valóban egy külső ellenség ellen irányították, akkor ez utóbbi honnan „ismerhette” volna a szóban forgó Szekuritáté-kádereket? Nyilvánvaló, hogy e feladatok egyike sem vonatkozik a hadsereg, és azokat a hadsereg nem is tudta volna végrehajtani.

A Szekuritáté úgy tervezte, hogy a tisztjei vagy az általa e célra felkészítettek „*közvetlenül vegyenek részt az ellenállási harcban, ennek céljából pedig időben biztosítani kellett a fegyverszükségeleteket, és az azok használatával kapcsolatos képzést*”.

A katonai elhárítási szerveket „*az általuk elhárítási szempontból kiszolgált egységek és a nagy egységek vezérkarai mellé kellett telepíteni, a harci cselekmények alakulásától és jellegétől függően pedig folyamatosan oda vonulnak, ahol a helyzet a jelenlétüket igényli, az operatív helyzet folyamatos ismerete és a szükséges megelőző lépések meghozatala céljából*”.²⁰⁵

Tagadhatatlan tény marad, hogy 22-e folyamán, Bukarestből és az ország más kulcsfontosságú pontjaiból kiindulva, a hadsereg kiegyezett a forradalmárokkal. Az emberek felkapaszkodtak a tankokra. Nicolae Militaru tábornok (akit a Szekuritáté rendkívül szorosan megfigyelt) kétségtelenül a forradalmárok oldalán állt. Ő nem is kaphatott konspirált utasításokat, ahogy arra az „ellenállási harchoz”, nevezetesen a december 22-én elkezdődött terrorista akciókhoz szükség lett volna: szórványos, kvázi véletlenszerű lövések a lakosságba, nyilvánvalóan titkos helyekről, nevezetesen konspirált lakásokból, hogy visszakényszerítsék otthonukba a fellázadt embereket. Nem is fűződött hozzá érdeke. Valószínűleg mind Militaru, mind Iliescu azt akarta, hogy az emberek 25-éig az utcákon maradjanak, ugyanis a forradalmárok képezték, legalábbis az első napokban, a hatalmi bázisukat. Szükségük volt erre a bázisra, hiszen tudatában voltak annak, hogy sebezhetőek egy ellenforradalmi akcióval szemben (mesterlövészek vagy Trosca-féle kommandók révén), mellyel az azokban a pillanatokban még mindig erős és rettegett ceauşisza gárda átvehette volna a hatalmat.

205 Teodorescu: i. m.

Tehát ki volt képes és kinek volt érdeke ilyen „kifinomult”, hatékony módon löni, ugyanakkor pánikot keltve (halottakkal, sebesültekkel, elképzelhető módon robbanólőszerekkel, melyek még nagyobb terrort idéznek elő), de diverziót és zavart is (hamis légi célpontokkal, a katonai egységek közötti lövöldözésekhez vezető „műveti helyzetek” létrehozásával és így tovább)?

Közismert tény, hogy Ion Iliescu, a Ceaușescu kegyeiből „gorbacsovizmusa” miatt kiesett volt nomenklaturista a 80-as évek végén a Szekuritáté szoros megfigyelése alatt állt, egészen december 22-e 12:00 óráig.²⁰⁶ Tehát semmilyen lehetősége nem lett volna előkészíteni egy megtorlást vagy diverziót, még kevésbé egy fedettet, kifinomultat és széleskörűt, ahogy az 22-e után történt. Abszurd is lett volna. Valójában a 22-ével kezdődő zavaros időszakban Ion Iliescunak arra volt szüksége, hogy az emberek az utcákon legyenek, különben fennállt az a nyilvánvaló veszély, hogy a Ceaușeskuhoz lojális gárda (Postelnicu, Vlad és a rezsim többi feje) vagy visszahozza a hatalomba a diktátort, vagy ő maga veszi át a hatalmat (ahogy azt eleinte meg is próbálták a „Verdeț-kormányal”). Másrészt a népi legitimitásra szomjazó Ion Iliescunak arra volt szüksége, hogy ő legyen a forradalmárok-ból „kiemelkedett” képviselő, hogy átvehesse a hatalmat.

Az Iliescuhoz közel álló Silviu Brucan már az elejétől fogva egyértelműen és explicit módon kételkedett Vlad forradalom iránti „lojalitásában”. Ne feledjük, hogy annak a csoportnak valamennyi tagját megfigyelte a Szekuritáté, és/vagy kényszerlakhely volt számukra kijelölve. Másrészt nagyon valószínű, hogy egyes szereplők, mint Stănculescu, Ioan Rus (mindkettőjüknek hálózati dossziéjuk volt) és Gelu Voican-Voiculescu (aki több dokumentum és vallomás szerint a Szekuritáté informátora volt, és közel állt hozzá) azok közé tartozhattak, akiket a Szekuritáté „épített be” az új hatalmi struktúrába anélkül, hogy Iliescu nagyon világosan ismerte volna, legalábbis kezdetben, a lojalitásaikat.

Iliescunak ez a kezdeti helyzete természetesen nem menti fel a bányászjárások idején elkövetett emberiség elleni bűncselekmények alól, ahogy az ügyben a Katonai Ügyészségek Részlege által összeállított vádiratból kiderül. Mint ahogy nem menti fel az aljas „bűnségédlet” alól sem a forradalom ügyében, melyet azzal követett el, hogy fedezte vagy indokolatlanul kegyelemben részesítette a Szekuritáté vezetőit, illetve azokat, akik 1989 decemberében működésbe hozták és végrehajtották az „ellenállási harc” tervét.

206 https://adevarul.ro/news/societate/ziua-22-decembrie-1989-ion-iliescu-1_50bd47497c42d5a663c9c975/index.html [letöltve 2018. december 7-én].

A „televíziós diverzióval” kapcsolatos megfontolások

Ion Iliescu 1989. december 23-án az RTV-ben [*Televiziunea Română; azaz Román Televízió*] mondott beszédéből a leggyakrabban azt a részt idézik, mely szerint a terroristák „minden irányból lőnek”. A kommentátorok gyakran azt sugalmazzák ebből kiindulva, hogy Iliescu szándékosan akart pánikot kelteni azért, hogy elijessze az embereket az utcákról, és minél komorabb képet akart lefesteni.

Az átiratok ellentmondanak ennek az elképzelésnek. Ugyanebben a beszédében Iliescu kijelentette: „El kell mondanom, hogy nincs szó nagyszámú terrorista elemről, de ők kimondottan ilyen típusú cselekményekre vannak kiképezve és felszerelve.”²⁰⁷

Amikor Tudor katonai tábornok az RTV-ben beszél, ő „csak bizonyos [...] számbeli szempontból néhány különleges egységre” utal.²⁰⁸ Miért nyilatkozták volna ezeket, megpróbálva enyhíteni egy fenyegetés képét, ha az volt a céljuk, hogy a fenyegetés eltűnésével hozzanak létre „diverziót”?

Sokan szintén a „terrorista” fenyegetések szándékos táplálásaként értelmezik a televízió személyzetének (különösen Teodor Brateşnek) a kijelentéseit, akik állítólag szándékosan terjesztettek olyan szóbeszédet, hogy a víz mérgezett, vagy a hadsereg lőszer nélkül maradt Nagyszebenben és más hasonlókat, mely szóbeszédok alaptalanoknak bizonyultak: „Egy pillanat, kérem... Nagyszebenből arról tájékoztattak bennünket, hogy a hadseregnek már nincs lőszer, és a Szekuritáté-egységek továbbra is támadják a katonai egységeket... Tájékoztatni akarjuk önöket, hogy Nagyszebenben a katonai egységeknek sürgősen segítségre van szükségük... Folyamatosan kapunk információkat... persze, nem tudjuk ellenőrizni a valóságtartalmukat... de azt kérjük, hogy legyenek óvatosak. Azt mondják, hogy ellenséges elemek, szekusok megmérgezték a vizet Nagyszebenben, Temesváron... fogyasztás előtt a vizet fel kell forralni.”

Először is rá kell mutatni arra, hogy Brateş később visszatért, hogy tájékoztassa a nézőket: a) amikor Nagyszebenben véget értek a harcok; b) amikor a palackozottvíz-készletek útban voltak Nagyszeben felé és c) amikor az illetékes hatóságok ellenőrizték és megállapíthatták, hogy a bukaresti víz fogyasztásra alkalmas.²⁰⁹

207 FBIS-EEU-89-246, 23 December 1989., 61., Ion Iliescu anunță capturarea lui Ceaușescu. Bucharest Domestic Service, 1616 GMT.

208 Richard Andrew Hall idézi a „The Uses of Absurdity: The Staged War Theory and the Romanian Revolution of December 1989” c. írásában (*Eastern European Politics & Society*, 1999, no 3, 501–542; 518).

209 *Revoluția Română în Direct*. Id. kiad. 71., 72., 75., 327, Rescrierea Revoluției.

Másrészről az is felmerülhet, hogy ezeket az alaptalan szóbeszédet Iliescu szolgáltathatta Brateşnek. Ez nehezen igazolható. Miközben a cáfolatoknak „hivatalos” nyelvezetük volt („illetékes hatóságok” ellenőrizték, hogy a bukaresti víz fogyasztásra alkalmas), az eredeti szóbeszédnek „nem hivatalosak”, bizonyosfajta óvatosságot tükrözők voltak: „persze, nincs lehetőségünk ellenőrizni a hitelességüket”. Ezeket az „ellenőrizetlen híreket” bárki „odacsempészhette” Brateşnek a stúdióban vagy a Televízió 11. emeletén tartózkodó „forradalmárok” közül, akik félrevezető célból cselekedtek, vagy akiket szintén mások tévesztettek meg. Voltak olyan első vonalbeli „forradalmárok”, akikkel szemben fennáll a gyanú, hogy a Szekuritáté „plántálta” őket oda. Ilyen például Constantin Isac, akiről a „Trosca-ügyben” tettünk említést. A CNSAS-nál megtalálható adatok szerint, Isac „közel állt” a Szekuritáéhoz. A Különleges Antiterrorista Harci Egység cselgáncsedzőjét (ahonnan a „forradalmári” igazolását is kapta, bizonyos olyan sebesülések alapján, melyeket egy civil rendelő nemlétezőkké nyilvánított), a jászvásári „dinamoviász” résztvevőjét Iulian Vlad jelölte ki a Front részéről a Különleges Antiterrorista Harci Egység tevékenységének „felügyeletére”, amiért cserébe Isac igazolta Iulian Vlad „antiterrorista harcokban” való részvételét a Front tagjai előtt. Megemlítendő, hogy ugyanez az Isac látható a TVR stúdióiban megszólalók mögött december 22-e délutánján, a Forradalom első televízió keresztül közvetített pillanataiban.

A terrorista jelenség a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának három tagjának értelmezésében: Iulian Vlad tanúvallomásának megerősítése

Mivel releváns perspektívát nyújt annak megértéséhez, ahogy a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának három meghatározó tagja a terrorista jelenséghez viszonyult, ebben a részben, a szerző engedélyével, közléseink egy részletet Richard Andrew Hall *Rescrierea Revoluției. Relațiile într-un regim autoritar și triumful revizionismului securist în România de după Ceaușescu (V)*²¹⁰ című tanulmányából, mely a temesvári Memorialul Revoluției 16/22 decembrie 1989 központ által kiadott *Memorial 1989* című tudományos és tájékoztató jelentésének 2016. évi 1. számában jelent meg:

„Silviu Brucan, Nicolae Militaru tábornok és Dumitru Mazilu 1989 decemberétől kezdődően azt állította, hogy valóban léteztek »terroristák»,

210 A Forradalom újraindítása. Kapcsolatok egy tekintélyelvű rezsimen belül és a szekurista revizionizmus diadala a Ceaușescu utáni Romániában (V) – a ford.

és hogy azok a *Szekuritáté* káderei voltak. Fontos megemlíteni, hogy a decemberi események után az új rezsím mindhármukat rögtön háttérbe szorította: Mazilut 1990 januárjának végén üzték el el a Nemzeti Megmentési Front éléről, Brucant február elején kényszerítették lemondásra, Militaru pedig 1990 februárjának közepén váltották le a nemzetvédelmi miniszteri tisztségből. Az is megjegyzendő, hogy 1989 decemberétől kezdődően valódi és folyamatos ellenségeség volt egyrésről Mazilu, másrésről Brucan és Militaru között. Nagyon ritkán tudtak megállapodásra jutni nagyon kevés ideológiai vagy politikai természetű aspektusban. Ennek ellenére kimondottan meglepő beszámolóik hasonlósága, amikor felmerül a »terroristák« kérdése.

A »terroristák« kilétére vonatkozó első specifikus leleplezések egy »évfordulós« interjú nyomán jelentek meg, melyet Brucan és Militaru adott, és 1990. augusztus 23-án jelent meg az *Adevărul*-ban, egy Frontot támogató napilapban.²¹¹ Bár Brucan 1990 januárjában nyilvánosan kijelentette, hogy a »terroristák« kizárólag a *Szekuritáté* tagjai voltak, elmulasztotta megmondani, hogy melyik egységekből származtak.²¹² Brucan és Militaru az újabb interjújukban azt állította, hogy a *Szekuritáté* négy (nagyjából 4000 fős állományú) különleges egységét vonták be a távcsőves puskák használatába:

211 Lásd *Adevărul*, *numai adevărul*. Darie Novăceanu Nicolae Militaru tábornokkal és Silviu Brucannal készített interjúja. *Adevărul*, 1990. augusztus 23., 1. és 3. Figyelemre méltó, ahogy a megfigyelők már kezdték elfogadni azt az elképzelést, hogy a Front »eltérítette az – 1989. decemberi – forradalmat» és hogy a »terroristák» nem jelentettek igazi veszélyt, illetve hogy az interjú azoknak a kijelentéseknek tulajdoníthatóan vált volna híressé (főleg Nyugaton), amelyekben Brucan és Militaru a december előtti tevékenységek és a hatalmat 1989 decemberében átvevők (ebbe magukat is beleértve) között meglévő kapcsolatokat feltárja. Ennek ellenére, az igazi hír kettőjüknek a »terroristák» kilétére vonatkozó kommentárjaiban rejlik. Lásd például, Mark Champion cikkét: »Romanian Revolution Depicted as Planned Coup, Not Uprising», mely a The Washington Post 1990. augusztus 24-i számában jelent meg. A Brucan és Militaru érvelésének félremagyarázására irányuló legjobb érveléssel alátámasztott cáfolat is csak futólag érintette a »terroristák» kérdését. Lásd Michael Shafir »Preparing for the Future by Revising the Past» című cikkét (*Radio Europa Liberă*. Raport privind Europa de Est, 41. sz. 1990. október 12., 29–42.). A dátumnak különös jelentősége van Románia történelme számára, mivel ez volt az a nap, amikor 1944-ben elmozdították a hatalomból a katonai diktátort, Antonescu marsallt, és melyet ekként országos szinten ünnepelték meg a kommunista rezsím idején. Az a tény, hogy ezt az interjút az előző rezsimmal ennyire könnyen azonosítható dátummal jelentették meg, nem tett mást, csak hiteltelenítette a tartalmát.

212 »Poporul român are dreptul să cunoască rolul Frontului în zilele Revoluției». Romulus Căplescu Silviu Brucannal készített interjúja. *Adevărul*, 1990. január 16.

Különleges Antiterrorista Harci Egység (800), V. Igazgatóság (450), Bukarest Megyei Jogú Város Szekuritáté-igazgatósága (600), a Szekuritatea băneasai Tiszti Iskolája (2000).²¹³ Brucan állítása szerint: »Az összes mestertlövészt kiképezték városi gerillaharci technikákra, és a legkorszerűbb (infravörös távcsövekkel ellátott) félautomata fegyverekkel szerelték fel, ezzel magyarázva, hogy miért csak éjszaka tevékenykedtek.«²¹⁴

Arra a kérdésre, hogy biztosan feltételezhető volt-e, hogy nem mind a 4000 ilyenfajta taktikákra kiképzett egyén vett részt a decemberi „terrorista” cselekményekben, Militaru azt sugallta, elég nehéz bizonyossággal megmondani, hogy ezek közül hányan vettek részt effektív módon. Ennek ellenére még hozzátette: »Ami teljesen biztos, az az, hogy ezek a személyek már az első pillanatoktól kezdve egy népi lázadás lehetőségére előzetesen kidolgozott terv szerint cselekedtek, egy olyan terv szerint, mely a fő stratégiai egységek biztosítását írta elő (beleértve az olyan helyek körüli épületeket, ahol a fegyvereiket tervezték raktározni), a kommunikációs, valamint a civil és katonai szállítóeszközök biztosítását, a fegyverraktárak és más fontos találkozási helyek biztosítását, ideértve azokat a földalatti alagutakat is, ahová könnyedén ki-be járhattak. Egyes tiszteknek két identitásuk volt, és két olyan lakáshoz is kulcsokkal rendelkeztek, ahol élelem-, civil ruha-, lőszertartalékaik és más hasonlóak voltak. Azért nevezték őket ’terroristáknak’, mert 1989. december 22-e estéjén elfoglalták lövészi pozícióikat az RKP Központi Bizottsága, de a Rádió és Televízió, a Nemzetvédelmi Minisztérium és más hasonló körüli épületekben is, ahonnan válogatás nélkül tüzet nyitottak a katonákra és a civilekre, és egyes esetekben a Televízió, a Nemzetvédelmi Minisztérium és más intézmények épületébe is megpróbáltak behatolni.«²¹⁵ Brucan és Militaru ezáltal megerősítették, hogy a »terroristák« kilétére vonatkozó eredeti gyanúk helytállóak voltak.

Silviu Brucan 1990. december 21-én egy újabb interjút adott az *Adevărul* napilapnak, mivel – állítása szerint – időközben birtokába jutott a Belügy-minisztérium 1988/2600. sz. utasításának.²¹⁶ Állítása szerint, bár a katonai ügyészek számtalanszor hivatkoztak a dokumentumra az 1990-ben indult perek során, ez volt az egyetlen alkalom, amikor a széles közvélemény rész-

213 Novăceanu: i. m. Brucan azt is elárulta, hogy 30 külföldit is bevontak, „akiknek nagy többsége a băneasai iskolában vagy a Szekuritáté más központjaiban kiképzett palesztin volt”.

214 Ua.

215 Ua.

216 Cine au fost teroriștii? Sergiu Andon interjúja Silviu Brucannal. *Adevărul*, 1990. december 21., 1. és 2.

letesen értesülhetett a tartalmáról. Ennek megfelelően Brucan azt sugallta, hogy voltak írásos bizonyítékok, melyek megerősítették a szekus „terroristák” létezését és akcióit 1989 decemberében, azt a szerepet hangsúlyozva, mellyel a szóban forgó dokumentum a Különleges Antiterrorista Harci Egység csapatait felruházta.

1991-ben Dumitru Mazilu, aki egy évvel korábban politikai menedékjogot kért Svájcban, kivonatokat közölt az emlékirataiból.²¹⁷ Mazilunak nincs túl sok dicsérő szava a Fronton belüli volt honfitársait, Brucant és Militarut illetően, ennek ellenére azt állítja, hogy az események során »legalább hétszer tájékoztattak bennünket arról, hogy a városi gerillaakciókba a volt 'Őrző-védő Igazgatóságot' [V. Igazgatóság] vonták be.«²¹⁸ Mazilu kifejti: »December 22-e estétől kezdve bebizonyosodott, hogy a lakosságba továbbra is belelövő egységek és katonák valójában a Belügyminisztériumhoz tartoznak... ezt a dolgot a következő megállapítások igazolják:

a) azok a helyek, ahonnan a lakosságra lőttek, bizonyossággal (mint például a Központi Egyetemi Könyvtár melletti, Ceaușescuék Védelmi Igazgatóságához tartozó épületek) vagy nagy valószínűséggel (a zsarnok munkairodájával szembeni főépület lakásai; Elena és Nicolae Ceaușescu villái körüli, valamint az olyan stratégiai vagy politikai jelentőségű létesítmények közelében levő épületek, mint a Nemzetvédelmi Minisztérium, a Román Televízió vagy Rádió stb.) megállapítható módon a Belügyminisztériumhoz tartoztak;

b) a városi gerillaakciókra jellemző különleges berendezések, különösen szimulátorok használata a fellázadt lakosság megtévesztésére;

c) a mesterlövészek akciói bizonyos nagy jelentőségű létesítmények körül, olyan szomszédos épületekből, melyekbe szinte zárható volt más személyek bejutása;

d) kommandó típusú akciók megszervezése, amilyen a volt Központi Bizottságon belüli parancsnokságnál december 23–24-e éjszakáján történt, melynek folyamán több gyanúsítottnál négy-öt személyi igazolványt is találtak – ez az eljárás elsősorban a Belügyminisztériumra volt jellemző.«²¹⁹

Megfigyelhető, tehát, hogy Mazilu kijelentései több mint ismerősek számunkra.

217 Azt állítja, hogy emlékiratai eredeti példányát akkor tulajdonították el tőle, amikor románul beszélő, álarcos agresszorok támadták meg.

218 Kivonatok Dumitru Mazilu *Revoluția furată* c. visszaemlékezéséből. In Dumitru Mazilu: *Cine sunt teroriștii? Flacăra*, 1991. szeptember 25., 4.

219 Ua., Mazilu – nyilvánvaló módon – megpróbál elkerülni bármiféle különbségtételt a Belügyminisztérium és a Szekuritáté között.

Ezekből a leleplezésekből kiindulva, különösen Militaru tábornok erősítette meg és fejtette ki a 2600. sz. utasításra vonatkozó kijelentések témája kapcsán a Különleges Antiterrorista Harci Egység által játszott jelentős szerepet is. 1992 decemberében arra a kérdésre, hogy a decemberi »terrorizmus« valójában egy esetleges forradalom elhárítására irányuló terv része volt-e, Nicolae Militaru ezt válaszolta: »Ezzel kapcsolatban már semmilyen kétség sincs. Az 1987-es brassói események után 1988 januárjában elfogadták a 2600. sz. utasítást. Ebben az utasításban egyértelműen előírták, hogy miként kell megszervezni egy gyors választ bármilyen társadalmi megmozdulásra, amire Romániában sor kerülhetne. Ilyenfajta terveket bármely másik országban is kidolgoztak: milyen erőknél kell részt venniük, kiknek kell azokat koordinálniuk, milyen létesítményeket kellene megvédeniük. Tudja meg, hogy a hadsereg egyike volt az ilyenfajta tervek által megjelölt célpontoknak. A hadsereget semlegesíteni kellett!«²²⁰ Ugyanebben az interjúban, amikor azt kérdezték tőle, hogy ismerte-e a »terroristák« kilétét, Militaru kétértelműségek nélkül válaszolt: „Ellenkezőleg, [nagyon is] jól tudjuk. Egyértelműen a Különleges Antiterrorista Harci Egység elemei.«²²¹ Az 1995. májusi perben tanúvallomást tevő Militaru azt állította, hogy a 2600-as utasítás jelentőségét első ízben Dumitru Ion Pavelescu, a Szekuritáté katonai csapatainak parancsnokhelyettese kötötte össze 1989 decemberében a nevével.²²² Militaru, figyelemre méltó módon, azt emelte ki a tanúvallomásában, hogy »csak a Belügyminisztérium volt felszerelve azokkal a különleges fegyverekkel, melyekkel december 22-e után az emberek többségét meggyilkolták«²²³ Amit megerősítenek a legutóbb előkerült táblázatok.

A bizonyító anyagból levonható logikus következtetés

Lehetséges, hogy a hadsereg vezetői (Gușe, Stănculescu, Hortopan) bűnösnek tudták magukat a temesvári és a 21-i bukaresti vérfürdőért, és egyaránt féltek a lakosság dühétől, mint ahogy egy esetleges forradalom utáni pertől is. De nem rendelkeztek a városi gerillaharchoz szükséges spe-

220 Ordinul 2600 în Revoluția din decembrie. Corneliu Antim interjúja Nicolae Militaru tábornokkal. România Liberă, 1992. december 17., 2.

221 Ua.

222 Gherguț, Ondine: Generalul Militaru acuză Securitatea de crimă. Cotidianul, 1995. május 25., 3. Militaru az úgynevezett „Otopeni – 1989. december 23.” perben tett tanúvallomást.

223 Ua. Ez Militaru tanúvallomásának Gherguț által készített összefoglalója. Eddig tart a Richard Andrew Hall tanulmányból átvett szövegrész. – A szerk.

cifikus képességgel (konspirált lakások, kiskaliberű fegyverek és lőszer, a hátszágban folytatott harcra kiképezett független kommandók), amilyenekkel a Szekuritáté igen. A diktátor sokkal jobban megbízott ez utóbbi intézményben, mint az elnyomásnak és belföldi félrevezetésnek, illetve külföldi propagandának abban a fő tartópillérében, amelyre a Ceaușescu-család személyi kultusza 25 évig támaszkodott. Ezért a Szekuritáté vezetői (Vlad, Postelnicu, Ardelean, Neagoe, Gheorghe Rațiu, Vasile Gheorghe és mások) nyilvánvalóan bűnösebbnek tudták magukat a hadsereg vezetőinél. És ebből következően sebezhetőbbeknek is a fellázadt néppel szemben. Az ő esetükben nemcsak az 1989. december 16-a és 21-e közötti bűnökről, hanem a korábbi vétkeikről is szó volt. Még akkor is, ha Ceaușescu utasítására megpróbálták köztörvényes ügyeknek álcázni a politikai elnyomást,²²⁴ a Szekuritáté fejesei nagyon is jól tudták, hogy az a terror, ami alatt az egész kommunista korszakban a román népet tartották, rájuk irányította a románok többségének a gyűlöletét. Tudták, hogy tömegesen követtek el emberiség elleni bűncselekményeket (a brassói esetet is beleértve). A Szekuritáté döntő szerepet játszott Temesváron is, ahol bár a „hadsereget tolták előtérbe” (ugyancsak Ceaușescu utasításának megfelelően), fő koordináló tényezőként cselekedtek, és – sok esetben – az „első vonalból” lőttek (erre olyan vitathatatlan bizonyítékok vannak, mint Ambrozie listái).²²⁵

Íme, további érvek amellet, hogy intézményi szempontból – döntően nagyobb mértékben – a Szekuritáténak volt érdeke, felkészültsége, logisztikai képessége és konspiratív álcája az 1989. decemberi ellenforradalmi megtorláshoz:

- *A Securitatea folyóiratból idézett cikkeknek megfelelően, ennek az intézménynek a tisztjei ismerték az „ellenállási harc” tervének kódjait és végrehajtási módját. A szóban forgó tervet effektív módon a Szekuritáté, különösen az V. Igazgatóság tisztjei dolgozták ki, melynek abszolút rendeltetése „a Főparancsnok személyi Biztonságának biztosítása” volt. Magának a tervnek is, explicit módon, ugyanez volt a célja. A Vlad vallomásaiban szereplő lista összetétele bizonyítja, hogy a Szekuritáté egységeinek többsége érintett volt: márpedig ezek közvetlen, utasításokat szimultán módon kiadni képes főnöke Iulian Vlad volt.*

- *A lakosság Szekuritátéval szembeni több évtizedes gyűlölete miatt a Szekuritáté tisztjei voltak kitéve a legnagyobb veszélynek. Az utcákon*

224 Ursu: i. m.

225 <https://revista22.ro/dosar/securitii-care-au-tras-la-timisoara-listele-lui-ambrozie> [letöltve 2018. december 7-én].

levő románok tudták, hogy a hadsereg egyes vezetői részt vettek a temesvári vérengzésben, de az összes szekust, tehát intézményi szinten őket tartották bűnösöknek az évtizedekig elviselt terrorért és Ceaușescu aljas diktatúrájának hatalmon tartásáért.

- Éppen ezért a Szekuritáté iránti gyűlöletért és kollektív, intézményi jellegű vádolásért, az intézmény vezetői nagyobb lojalitásnak örvendetek az intézmény egyszerű tagjai részéről (mint a hadsereg vezetői). A szekusok azt remélték, hogy főnökeik manőverei révén, megőrizhetik hatásköreiket és elnyerhetik büntethetetlenségüket, bármik is lennének azok a manőverek. Tehát többek között azzal is, hogy belelőnek a forradalmárokbá és így tovább. Tehát - a fogalom szigorúan vett értelmében - terrorista akciókkal. Nehezen képzelhető el, hogy a hadsereg egyszerű tisztjei képesek lettek volna ilyesmikre.

- A hatalom megőrzését illetően: e téren a szekusok nagyobb fenyegetettséget éreztek, mint a hadsereg. A hadsereget nem számolhatta fel egy demokratikusan hatalomra jutó kormány. Annak a rezsimtől függetlenül védenie kellett az ország határait. Ám a Szekuritátét kvázi teljesen fel lehetett volna számolni, ha a forradalom elmegy a végsőkéig. A forradalmárok már az első pillanattól, Temesvártól kezdődően ezt követelték. Nyilvánvalóan tudták, hogy a Szekuritáté fő feladata a diktátor védelme, bármilyen belső ellenzék elfojtása és a lakosság terrorizálása volt. Még az Iliescu-rezim is, bár masszívan átvett szekusokat a SRI-be (a hatalom megszilárdítására használva őket a marosvásárhelyi diverziótól kezdve a bányászjárásokig), ráébredt, hogy meg kell büntetnie, legalább formálisan, néhány év börtönnel, a csúcson levőket (Postelnicu, Vlad, Vasile Gheorghe stb., bár még ezeket is röviddel később kegyelemben részesítette).

Ki és miként koordinálhatta az 1989. december 22-e és 25-e közötti „ellenállási harcot”

A Katonai Ügyészség 2016 tavaszán, a Forradalom-akta Bogdan Licu vezetésével történő megnyitáskor nyilvánosságra hozott indokolásában, sajnós, magáévá tette a volt Szekuritáté által fáradhatatlanul terjesztett hamis állítást, mely szerint 1989. december 22-e délutánjától kezdve a Szekuritátét lefegyverezték, alárendelték a hadseregnek, és - lényegében - felszámolták és már képtelenné tették arra, hogy egymással kommunikáljanak: „december 22-ével kezdődően, amikor a Szekuritáté struktúráit - gyakorlatilag - felszámolták és az egész kommunikációs rendszer a hadsereg ellenőrzése alá került, ezen feltételek mellett az Állambiztonsági Főosz-

tályt szétrombolták, megszüntetve a tevékenységét”. Valójában, ahogy az Militaru, Hortopan, Ardeleanu tábornokok, a Nemzeti Megmentési Front Tanácsa egyes tagjainak, mint például Silviu Brucannak a tanúvallomásaiból, de saját nyilatkozataiból is kiderült, **december 22-e és 24-e között Ștefan Gușával együtt Iulian Vlad vezette „a hadsereg terroristák elleni katonai műveleteit”**. Ő hozzáférhetett az operatív kommunikációs rendszerhez:

- a KB székházában, legalábbis január 23-án²²⁶ 4:00 óráig. Ez Hortopan tábornok nyilatkozatából derül ki: „egy szekuritátés tiszt, aki jelentette nekem, hogy a KB épületében a székházban levő műveleti telefonokat kezelő BM-tisztek vannak, akik lehallgatják a Nemzetvédelmi Minisztérium telefonbeszélgetéseit, és figyelemmel kísérik az általunk meghozott döntéseket. Felvettem a kapcsolatot Popescu tábornokkal, a Híradós Csapatok parancsnokával, és arra kértem, vizsgálja meg a szóban forgó tisztek azonosításának és eltávolításának lehetőségét. Egy idő után Popescu tábornok jelentkezett, és jelentette, hogy kockázatos dolog eltávolítani őket, mert erőszakosan fognak válaszolni, akár tüzet is nyithatnak és mivel a KB székházában nagyon sokan vannak, ez jelentős emberveszteséggel jár. Ennek ellenére megismételtem a kérésem, hogy tegyen valamit ezzel kapcsolatban és újra vizsgálja meg a szóban forgó tisztek ártalmatlanná tételének a lehetőségeit. December 22-23-a éjszakáján, 4:00 óra körül Popescu tábornok azzal a megoldással állt elő, hogy szakítsuk meg a Telefonpalotában levő különleges telefonközpont műveleti kapcsolatait. Elfogadtam a javaslatot, és együtt elmentünk Stănculescu Victor tábornokhoz, aki a minisztériumot vezette. Montanu úrral is konzultáltunk, a Nemzeti Megmentési Front részéről, és mindnyájan egyetértettünk a műveleti kapcsolatok megszakításával, ami meg is történt.” Ezt más nyilatkozatok is megerősítik, beleértve a Iulian Vladét (1990. február 2.) is, melyben elismerte, hogy egész idő alatt zavartalanul telefonálhatott, többek között az V. Igazgatóság (Biztonság és Őrzés) Forgalomirányítójának is, mely „egység a Köztársasági Palota őrzését és belső biztonságát biztosította”. (Valójában az V. Igazgatóságnak a Ceaușescu család biztonsága volt a fő feladata).

- magában a Nemzetvédelmi Minisztérium épületében, ahol ideiglenesen irodája volt. Hortopan tábornok nyilatkozatából: „Ismerve a haditanács által megszervezett akciókat, a műveleti összeköttetésekkel, valamint a lehallgatási rendszerrel is rendelkezve”, megjegyzésből explicit módon következik, hogy „Vlad lépéseket tett a hadsereg szárazföldi erői-

226 Elírás az eredetiben. Hortopan tábornok nyilatkozata szerint december 23-án szakították meg a műveleti kapcsolatokat. – A szerk.

kel végrehajtott akcióinak a megghiúsítására, melyeket nagyon jól ismert, mind szervezésüket, felszerelésüket, mind cselekvési módjukat tekintve.”

- aztán a Különleges Antiterrorista Harci Egység székházában ideiglenesen birtokolt irodából: „Kiment az irodából, és magához rendelte Tencu tábornokot és Iliuță őrnagyot, akiket arra utasított, hogy alakítsák ki számára az operatív kapcsolatokat Bleonț ezredes, az egységparancsnok helyettesének irodájában, mert vele fog együtt dolgozni. Ezen kívül megfenyegette Iliuță őrnagyot, hogy a lehető legrövidebb idő alatt hozza létre a műveleti telefon-összeköttetéseket, különben agyonlövi [...] Az irodában félrehívta Bleonț ezredest, akinek azt vetette a szemére, hogy nem bízik benne, és hogy bár az egység a hadseregnek van alárendelve, a szakmai kérdésekben vele kell tartania a kapcsolatot. Ezen kívül megpróbált külön utasításokat adni más kádereknek is ennek az egységnek a vezetőségéből...”²²⁷

- sőt, ahogy az a Securitatea folyóirat „szigorúan titkos” jelzésű cikkeiből kiderül, a meglévő tervek és az „ellenállási harcot” folytatató hálózat kiképzése „hangsúlyos függetlenségi jelleget” írt elő, melyet „közeli szomszédok és más katonai erők támogatásának hiányában kellett végrehajtani”. Tehát a parancs kiadása után a harcosoknak a terrorista és (pánikkeltést, illetve az ellenfél „gyengítését” célzó) diverziós cselekményeket független módon kellett végrehajtaniuk, több napon keresztül. Tehát jelentős mértékben és napokig úgy, hogy már ne legyen szükség Iulian Vlad utasításaira. Ez utóbbi, ahogy az látható volt, megpróbálta minden áron, akár még egy beosztott „agyonlövésével” is az utolsó pillanatig megőrizni „műveleti telefonkapcsolatait”. De harcosai úgy voltak kiképezve, hogy bármilyen körülmények között cselekedjenek. Ahogy azt meg is tették, legalábbis december 25-éig, egyes esetekben pedig még azután is.

Nem meglepő, hogy a Katonai Hírszerzési Igazgatóság (DIM), a „Belső 246-os Hálózat”, a Hadsereg Fővezérkarának Hírszerző Igazgatósága és a társult „ellenállási sejtek” által játszott szerep „legendává nagyított” megjelenésében nem más volt az alapforrás, mint Pavel Coruț, aki akkoriban az Állambiztonsági Főosztály IV. Igazgatóságának elhárító tisztje volt (mint a DIM megfigyelésével megbízott elhárító tiszt). Coruț állítása szerint, a „Szekuritátét diverzió révén blokkolták, és december 22-én beszüntette az információgyűjtést”. Annak az elméletnek, hogy a Katonai Hírszerzési Igazgatóság volt az 1989. decemberi diverzió/terrorizmus fő forrása, mély

²²⁷ Dan: i. m.

gyökerei vannak a volt Szekuritátében, és azt a sajtóban is fenntartották, hogy csak néhányat említsünk meg, Valentin Raiha (szintén a Szekuritáté IV. Igazgatóságának volt tisztje), Gheorghe Rațiu (1989. decemberében a Szekuritáté I. Igazgatóságának, a Belföldi Hírszerzésnek a vezetője) és Nicolae Pleșiță (az Állambiztonsági Főosztály keretében működő Külügyi Hírszerző Központ [Centrul de Informații Externe] volt vezetője).

Nem hihető az a feltételezés, hogy az „ellenállási harc” tervét nem „léptették működésbe”, mert nem nyitották ki a „borítékot”. A december 22-i körülmények között Iulian Vladnak és a ceaúsiszta elnyomás többi vezetőjének nem volt szüksége arra, hogy kinyissanak egy borítékot ahhoz, hogy egy régóta kidolgozott tervet végrehajtsanak. Főként olyan feltételek mellett, hogy – miként arra rámutattunk – közvetlenül fenyegetve érezték magukat. Ők tudtak a tervről, és jól ismerték azt, többek között az „értesítési, azonosítási és felismerési jelzéseket; a tisztségek rejtjelezését; a használt rádiófrekvenciákat; a *kapcsolattartási rendszereket*”, és a teljes konspirativitásban történő végrehajtás „*változatos*” módját. Éppen ezért kellett a tervet „*az operatív helyzetben – néha nagyon gyorsan – kialakuló változásokhoz*” alkalmazkodva végrehajtani és alakítani.²²⁸

Az új nemzedékek számára paradoxnak tűnhet, hogy 1989-ben a politikai rendőrségben ekkora lojalitás volt a Dâmbovița menti diktátor veszett ügye iránt, tekintettel a szomszédos országokban zajló bársonyos forradalmakra. Az az elmélet is felmerült, hogy azért a szekusok is vágytak a nyugati javakra. Akkor miként tudott Ceaușescu és Vlad ekkora öngyilkos áldozatkészséget kiváltani a lakosságba látszólag véletlenszerűen, csak pánikkeltés céljából belelövő kommandókból? Ezeket az új nemzedékeket – de talán nemcsak őket – emlékeztetnünk kellene arra, ami talán nem szerepel a történelemkönyvekben. Arra, hogy a szüleik, akik a ceaúsiszmus erkölcsi és anyagi hanyatlásához asszisztáltak, ezt nem valamiféle „gyávaság-gén” hordozóiként tették. Azért mégiscsak megvoltak a saját disszidenseink, ott voltak a brassói munkásaink. Ahogy azt a CNSAS-nál megtalálható akták nemrég bőségesen bizonyították, több ezer más ellenállónk is volt, akiket Vlad Szekuritátéja „semlegesített” azzal, hogy köztörvényes koholmányokkal álcázták az ellenállásukat.²²⁹ És azért mégiscsak ott volt a forradalom.

Ami a korábbi nemzedéket arra készítette, hogy kiálljon az „útvonalra” és megtapsolja a kvázi egyhangúlag gyűlölt zsarnokot, az egyszerűen a

228 Alexandru-Catană: i. m.

229 Ursu: i. m.

Szekuritátétól való félelem volt. Az az álnok, mélyreható félelem, melyet Iulian Vlad „szövőszéke” terített Romániára Postelnicutól, Ardeleanutól, Neagoétól, Vasile Gheorghetól kezdve és egészen Filip Teodorescuig, Radu Tinuig, Vasile Mălureanuig, Gheorghe Burloiiig, Marin Pîrvulescuig és Vasile Hodişig. Egy tömeges félelem, mely Vlad és az általa vezetett intézmény hatalmának forrását jelentette. Sajnos, ahogyan azt Orwell megjegyezte, ez a fajta hatalom, bizonyos, a „kékszemű fiúkhoz” hasonló emberek számára, a történelem bizonyos pillanataiban öncéllá válik: „A párt teljes mértékben saját maga miatt törekszik hatalomra. Bennünket nem érdekel mások java; kizárólag a hatalom érdekel. Nem a gazdagság, a fényűzés, a hosszú élet vagy a boldogság: csak hatalom, a tiszta hatalom. [...] Mi tudjuk, hogy soha senki sem ragadja magához a hatalmat azzal a szándékkal, hogy lemondjon róla. A hatalom nem eszköz; a hatalom cél. [...] Az üldözés célja az üldözés. A kínzás célja a kínzás. A hatalom célja a hatalom.”²³⁰

Most a Katonai Ügyészség kötelessége igazságot szolgáltatni azoknak, akik még azok között a körülmények között is szembeszálltak a Szekuritátéval, a mi lelkiismeretünkért.

Végkövetkeztetés helyett: a Katonai Ügyészségek Részlegének jelenlegi álláspontja és ennek következményei

A Szekuritáté és káderei intézményes és egyéni vétkeiségeinek elleplezése, mely a Katonai Ügyészségek Részlegének e tanulmány kiindulási pontjaként szolgáló közleményéből körvonalazódik, egy épp a szekusok és híveik által éltetett misztifikációt tartana továbbra is fenn. Egy misztifikációt, amelyet 28 éven át a ceauşisza elnyomás fő intézménye terjesztett, amelyik december 22-én délben állítólag hirtelen átállt a „Le Ceauşescuval!”-t skandálók oldalára. A Forradalom 1166 halottja és több ezer sebesültje pedig állítólag mind egy olyan diverzió áldozata lett volna, melyet pont... a román hadsereg, vagyis ama intézmény nyakába varrnak, amely már december 22-e reggelén kiegyezett a lakossággal, megtagadva, hogy belelőjön a tüntetőkbe, ugyanaznap délutánján pedig Târgovistén letartóztatta a diktátor házaspárt.

Úgy tűnt, hogy a Főügyészség közleménye a román nép általános amnéziájában bízik, talányos módon éppen a *terroristákat* iktatva ki az egyenletből, nevezetesen azokat, akik belelőttek a ceauşisza diktatúra ellen fellázadt tömegekbe. Márpedig mind a Forradalom aktáiban, mind a nyilván-

²³⁰ Orwell, George: 1984. Szíjgyártó László fordítása. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1989, 290.

nosságban meglévő jelentős számú bizonyíték, nevezetesen a tanúvallomások, a jelenlévők vagy az eseményekben résztvevők több száz beszámolója, a korabeli sajtóból átvett vallomások; egyes döntéshozó tényezők (beleértve a Szekuritáté utolsó vezetőjének, Iulian Vladnak az 1990-es) nyilatkozatai; több szenátusi bizottság következtetései; a kommunista cenzúra alól felszabadult televízió által felvett és azokban a napokban sugárzott, a román társadalom kollektív emlékezetében megmaradt képek szerint – mely bizonyítékoknak fentebb csak egy kis részét mutattuk be – a terroristák mégiscsak léteztek.

Visszatérve a tanulmány elején tett észrevételre: ha „Iliescu Ion *tényként elfogadott és hivatalossá tett katonai* jellegű lépéseket, melyek közül *egyeseknek nyilvánvaló diverzionista jellege volt*”, akkor olyanoknak is létezniük kellett, akik „*elfogadásra*” javasolták neki, esetleg „*nem hivatalos módon*”, azokat „*a katonai jellegű lépéseket*”. És szintén logikusan levezetve létezniük kellett ama lépések végrehajtóinak is: a lövészeknek, a szimulátorok felszerelőinek, a diverzionistáknak és a terroristáknak. Akiknek, a jelen tanulmányban bemutatott bizonyítékok fényében, a Szekuritáté kádereinek vagy velük kapcsolatban levő személyeknek kellett lenniük. Ez utóbbiak kivizsgálása és vád alá helyezése nélkül a vádirat újabb tragédia lenne a Forradalom áldozatai számára, egy újabb csapás a túlélőknek és a szabadságunkért elesettek leszármazottainak. Azok számára, akik megsebesültek, a „szocialista államrend elleni propaganda”, valójában az igazság eszméje miatt letartóztatottak és megvertek. Azok számára, akik többek között azért estek el, hogy a Katonai Ügyészségek Részlege és a Főügyészség ma egy jogállam keretében, a tények és a törvények alapján, a politikai vezetőségnek nem alárendelten, továbbá az elnyomó szervezetek beavatkozásától mentesen teljesíthesse kötelességét.

Egy olyan vádirat, melyben a Nemzeti Megmentési Front Tanácsát vezető személyek csoportja és a román hadsereg néhány tisztje a fő, sőt éppenséggel egyedüli vádlottak, szégyen lenne a meggyilkolt forradalmárok emlékére és a nemzeti büszkeségre nézve: egy olyan jogi és történelmi misztifikáció, melynek mélyreható hatása lenne arra a képességünkre, hogy igazságot szolgáltatassunk magunknak, kezelni tudjuk saját igazságszolgáltatásunkat. Azt jelezné a jövőbeli nemzedékeknek, hogy bár a román ügyészek elfogadták az emberi jogokra és az emberiség elleni bűncselekményekre vonatkozó nemzetközi joggyakorlatot, az igazi bűnösök – a Szekuritáté – megússzák a büntetést. Sőt az intézmény alapvetően elnyomó jellege elleplezésre kerülne.

Melléklet

A tanulmány mellékletében szereplő dokumentumokat nem közöljük, csupán a szerzők által az egyes dokumentumcsoportok elé írt összefoglalókat. Az eredeti dokumentumok megtekinthetők a http://www.revista-drepturileomului.ro/assets/docs/2018_4/NRDO-4-2018-docs.pdf oldalon.

- I. Iulian Vlad, az Állambiztonsági Főosztály vezetője által Gheorghe Diaconescu főügyész helyettese előtt 1990 februárjában tett nyilatkozat. Diaconescu a nyilatkozatot a saját iratszekrényében rejtette el, és azt nem lehetett felhasználni sem a Iulian Vlad elleni perben, sem a Szekuritáté december 22-i diverzióban vállalt szerepét bizonyító tanúvallomásként (forrás: Ioan Dan tábornok, katonai ügyész személyes archívuma).
- II. A Szekuritáté tisztjeinek és tiszthelyetteseinek a tüntetőkkel szembeni megtorlás céljából Temesváron átadott fegyverzet listája. A listából világosan kiderül, hogy a Belügyminisztérium Temes Megyei Felügyelőségének teljes személyzetét, kivétel nélkül, éleslőszerszerrel szerelték fel. Összevetve e listát az 1990. januári jegyzőkönyvekkel azonosíthatók a Temesváron lövéseket leadó személyek (forrás: Ioan Dan tábornok, katonai ügyész személyes archívuma).
- III. Tudor Postelnicu belügyminiszternek a 2. sz. helyzet, nevezetesen a szükségállapot temesvári bevezetésére vonatkozó egymást követő utasításai. Kronológiájuk jelzi, hogy a Szekuritáté volt a megtorlás céljából elsőként mozgósított intézmény (forrás: ANCSAS, Jogi Főigazgatóság állomány, 3647. sz. iratsomó, 2. köt.).

Fordította: Pászkan Zsolt

A fordítást lektorálta: Györgyjakab Izabella és Kiss Ágnes